PLATON'UN HER DEDİĞİNE İNANIYORSUNUZ DA,
ONUN ANLATTIĞI ATLANTİS'E NEDEN İNANMIYORSUNUZ?

Atlantis'in Dili TÜRKÇE

Veysel Batmaz - Cahit Batmaz

SALYANGOZ
YAYINLARI

DÜZELTİ ve EK

Sayfa 9, son satırda, "geçektir" "gerçektir" olacaktır.

Sayfa 74, baştan 4. satır'ın sonunda "z" olarak basılmış dipnotu, 26. dipnot olacaktır. Bundan sonraki dipnotları, (sayfa 76-81 arasındaki dipnotlarını) bir sayı arttırarak, YANOKUMA bölümündeki karşılıklarından izlemelisiniz.

Sayfa 80, 4. paragraf, 4. satır'da "biçim" "biçimi" olacaktır.

Sayfa 99, 25. dipnotta, "Bkz: Dipnot 26" "Bkz: Dipnot 16" olacaktır.

Sayfa 331, 74. dipnotuna, Internet adresinden sonra, şu yazı eklenecektir:

> **"Uzaydan esrarengiz güçlü radyo dalgası**
>
> "Amerikalı astronomlar, uzaydan gelen çok güçlü radyo dalgaları tespit ettiler. Astronomlar, böyle bir durumla ilk kez karşı karşıya kalındığını belirttiler.
>
> "ABD'li astronomlar, ünlü bilim adamı Carl Sagan'ın aynı adlı romanından sinemaya uyarlanan "Contact" adlı filmini andıran bir durumla karşı karşıyalar. Astronomlar, uzaydan gelen böylesine güçlü radyo dalgalarıyla ilk kez karşılaştıklarını söylediler. Bir "pulsar" (ritmik radyasyon sinyalleri yollayın nötron yıldızı) araştırması sırasında alınan radyo dalgalarının ölen "kara delik"lerle ilgili araştırmalarda önemli rol oynayabileceği bildirildi.
>
> "Radyo dalgalarının çok kısa, fakat çok güçlü olduğunu, tahmini 3 milyar ışık yılı uzaklıktan geldiğini belirten Batı Virginia Üniversitesi astronomlarından Duncan Lorimer, "Bu dalga evrenin çok uzaklarından geliyor gibi. İki nötron yıldızın çarpışması ya da buharlaşan bir kara deliğin ölüm feryatları olabilir" dedi.
>
> "Lorimer ve meslektaşlarının Avustralya'da Parkes telekobu ile yaptıkları taramalarda birdenbire beliriveren radyo dalgası, sadece 5 milisaniye sürdü. Avustralyalı astronom Matthew Bailes, "Bu dalga, tamamiyle yen bir astronomik olayı temsil ediyor" dedi. Batı Virginia Üniversitesi'nden Maura McLaughlin de, "Sanırım bu dalgalardan her gün çok sayıda meydana geliyor, ancak biz elimizdeki olanaklarla bunları tespit edemiyoruz" diye konuştu." **(29 Eylül 2007, *Hürriyet*)**

Gözümüzden kaçan bu hatalar için siz değerli okurlarımızdan özür dileriz.
Salyangoz Yayınları

ATLANTİS'İN DİLİ TÜRKÇE

Salyangoz Yayınları: 70
Akademi Dizisi / Sosyoloji Kitaplığı: 5

Cahit Batmaz
Veysel Batmaz

Atlantis'in Dili Türkçe

Genel Yayın Yönetmeni: Kâzım Uğur Kızılaslan
Editör: Güneş Ayas
Yayına Hazırlayan: Bilge Kaya
Kapak Tasarımı: Yunus Karaaslan
Mizanpaj: Adem Şenel

Birinci basım: Ekim 2007
ISBN: 978-975-6277-70-6

Baskı ve Cilt: Mega Basın Yay. San. ve Tic. A.Ş.
Tel: 212 551 11 19

Salyangoz Yayınları
Cemal Nadir Sok. Akşam Han Kat: 2 Cağaloğlu / İSTANBUL
Tel: (212) 528 92 15, Fax: (212) 528 92 14
www.salyangozyayinlari.com / salyangozyayinlari@gmail.com

Cahit Batmaz

Veysel Batmaz

ATLANTİS'İN DİLİ TÜRKÇE

SALYANGOZ
YAYINLARI

İÇİNDEKİLER

İKİNCİ KİTAP
TÜRK DİLİ ÜZERİNE HYPO-TEZLER

EKLER

Bu çalışmayı,

Servet Batmaz'ın,
Korcan ve ***Nurcan Batmaz*** kardeşler'in,
Özcan ve ***Süleyman Solak'ın*** anılarına acı, özlem,
minnetle;

Mefharet ve ***Galip Bahtiyar Batmaz'a***
sağlık dilekleri ile teşekkür ve hürmetle,
armağan ediyoruz.

Cahit Batmaz
Veysel Batmaz

ÖNSÖZ

"... Ben bildiğin gibi dil ile uğraşıyorum... basılmış olan ilk broşürü tashih ve tadil ettirerek yeniden bastırttım. Bunun ufak bir hülâsasını bütün Ulus *karilerine dağıttılar. Teorinin tatbikatı olmak üzere* Ulus'*ta yazdığım yazıların kupürlerini toplu olarak gönderiyorum....* ***Bence Güneş Dil teorisi isabet etmiştir.*** *Hint-Avrupa dillerine de kabili tatbiktir... Biz yemek odasında her gece dilcilerle tahta başında dil tatbikatı yapıyoruz. Ben gündüzleri buna hazırlanıyorum. Ekseriya [dışarıya bile] çıkmaya da vakit bulamıyorum..."*

Mustafa Kemal Atatürk

1936 tarihli mektup[1]

"... Gece meşguliyetimiz bildiğin gibi dil dersleri, gündüz de yalnız aynı mesele üzerinde bir kaç saat çalışıyorum."

Mustafa Kemal Atatürk

23.12.1937 tarihli mektup[2]

"Tarihin [tarihçinin] yaptığı yanlışların, zaman zaman dil araştırmaları yoluyla düzeltildiği bir geçektir."

Fuhrmann[3]

Olguların iki yüzü var, yapıları ve tarihleri. Tek tek bakarsanız, "yapı" kendini zamansız ve evrensel olarak gösteriyor; "tarih" ise sürekli bir döngü, sanki sadece tekerrür'den, tekerlenenden ibaret.

Zamandan ve mekandan yalıtılmış tarihsiz yapı, başlangıçtan bu yana tekdüze bir "olmuş bitmişlikle," hep aynı olduğu sanısı gündelik hayata içkinleşen, 'söylem' ve 'işlev' açısından çözümlemenin yeterliliği kanısının varacağı en üst düzeyde, ilahî bir söylemin belirleyiciliği ile koşullanmış olgular toplamı olarak anlaşılıyor. Siyasetçilerin işi bu. Yapısal-işlevci (structural-fonctionalists) teorisyenlerin de durumu bu. İçinde yaşanılan yapıyı "tarihsiz" hâle getirmek.

Yapısız tarih ise, tek başına biçimsizlikleri, sanki durmadan tekerrür eden bir döngüyü gösteriyor. Yapısının farkına varılmayan bir tarih, ilahî olmayan, nasıl biçimlendiği belirsiz, ruhsuz bir olgular antolojisi olup çıkıyor. Vakanüvislerin işi bu. Tarihselci (historisist) teorisyenlerin de durumu bu. İçinde yaşanılan tarihsel ânı, "yapısız" olarak algılatmak.[4] Her dördünün ortak noktaları, "böyle gelmiş, böyle gider" ideolojisini, temelde ekonomi-politik kurguların çıkarsal tanımlarına göre, doğalmış gibi yaygınlaştırmak.

Oysa, yapı ve tarih, birlikte ve aynı anda dil içinde ve yerkürenin uzamında (coğrafyada) oluşuyor. Ne salt bir olgular kaydı, ne de saf bir siyasetçi mantığı ile bakılabilecek durumdalar.[5] Dil, tarihsel yapıyı coğrafyada düzenliyor. Yapının ve tarihin birleşerek, tam bir çözümlenebilir malzeme haline gelmesi, kuruluş'larda kullanılması, dilin dolayımı ile gerçekleşiyor. Bu nedenle, tarihsel yapının dinamiğini kavrayan bir tanımlama ile, "Dil Tarih Coğrafya Becerisi"[6] denmiş Cumhuriyet serüvenine... Dendikten[7] az sonra, tam 1939'da, zaman ve mekan durmuş, tarih yapıdan kopmuş. Türkiye

Cumhuriyeti'nin yapısı tarihsel olarak donmuş. Donduranlar, siyasetçiler ve vakanüvis tarihçiler, bir de, anlamışsınızdır, onların teorik bilimci destekçileri.

Elinizdeki bu kitap, bu duran ve durdurulmuş zamanı ve mekanı, esinlendiği ve kullandığı diğer yazılı kaynaklarla birlikte harekete geçirmek, donmuş yapısını eriterek, kendini mükemmelleştirmek için yapılabileceklere kuramsal bir ampirik çerçeve kurmak denemesi için oluşturuldu. Yapıyı, dilin yapısını ve tarihi, coğrafya ile anlamaya çalışıyor. Kuruluş yıllarındaki DTCF'de olduğu gibi.

Bu kitaptaki yazılar, uzun yıllara yayılarak, 1928-2006 yılları arasında bitti.

Cahit Batmaz, Türk Dili üzerine yaptığı çalışmaları, büyük bir Türkçe sözlük içinde oluştururken, bu kitapta yer alan dilin yapısı ve yapılışını yetmiş yıllık birikimini özetleyerek yazdı. Bitirdiğinde 90 yaşındaydı.

Ben de, Türk Dili üzerine yeni bir tarih yazımı için uzun yıllardır oluşturduğum tezleri Nurihan Fattah[8] ve Olcas Süleymanov'un[9] tezleri ile karşılaşmam sonrasında, bir kez daha ele aldım ve Mustafa Kemal Atatürk'ün Güneş Dil Teorisi'nin güncel olarak yorumuna giriş olabilecek bir "meta analiz" ortaya koymaya çalıştım. İkinci Kitap olarak okuyacağınız bu yazının ilk taslağını 2005 yılında bitirdim. Her iki çalışmayı da, 2006 sonunda, yayınevine teslim ettim.

Fakat bu iki çalışma ancak 2007 yılının sonlarında okura erişebilme olanağını buldu.

Bu çalışmanın yayınlanmasında en fazla, sevgili entelektüel dostlarım Güneş Ayas ve Bilge Kaya uğraştılar ve yoğun yayıncılık çalışmaları içinde, yayınlanması için ellerinden gelen ne varsa yaptılar. Bilge Kaya bana önemli kaynaklar buldu. Güneş Ayas ise tam bir editör olarak çalıştı. Her iki dos-

tum da, metinleri usta bir düzeltmen gibi düzelttiler. Onlara teşekkür etmek bile az. Minnet de duymak çok az... Ne yapacağımı bilemiyorum. Adnan Atabek ve Ümit İriş'e de, yazılarını yayınlama izni verdikleri ve içlerindeki doyurucu bilgi için teşekkür ederim. Bir de, bu kitabın sunumunda bazı öze ilişkin biçimsel önerilerde bulunan sevgili arkadaşım Avukat Serhat Kaypakoğlu'na, bugüne kadar gösterdiği sabırlı dostluk ve katkıları için minnettarım.

Türk Tarih Tezi[10] ve Güneş Dil Teorisi, 1928-1938 yılları arasında, Harf Devrimi ile başlayan, ikinci kurtuluş savaşı olarak adlandırılabilecek, ulusal bir yapıyı dil ve tarih olarak kurmak için düşünüldü. Bugün bile eşine ender rastlanan bir bilim adamının,[11] kapsanan alanları tam bir akademisyen olarak ele aldığı, ölümü ile kesintiye uğramış doyurucu bir külliyattan oluşuyor.

Ne olduğunu bilmeden ve büyük bir olasılıkla hiç okumadan, bu külliyata, "ırkçı" diyenler var. "Irkçı hale getirenler" daha çok. Külliyatın içeriğine ve karşı çıktığı tezlere bakmadan, "resmi ideoloji" olarak yaftalayanlar ve "yanlış"lığını arzu edenler de var. Emperyalist ülkelerin emellerine hizmet eden bir devlet yapısına büründükten (1939'dan) sonra, ne gariptir ki, belki de çok isabetli mi demek gerekiyor, bu iki bilimsel etkinlik ile, "alay" eden Cumhuriyetin devlet yetkililerinin sayısı hepsinden daha fazla.

Kısacası, Türk üniversitelerindeki ilgili "uzmanlar", medya testisi "aydınlanmacı" veya sol liberal ümmîler, Türk-İslam sentezcileri, yani, bu ülke entelejansiyasının kâhir ekseriyeti, "Atatürkçü" olduklarını bağıra bağıra, (Allah'tan bunların bazıları anti-Kemalist), 1939'dan bu yana, Türk Tarih Tezi ve Güneş Dil Teorisi ile "dalga geçmekte," yapılanları küçümsemekte ve/veya tehlikeli bulmakta. Vahamet de burada.

Vahamet boyutunda ironik olan şu, Türk Tarih Tezi'ne ve Güneş Dil Teorisi'ne en hafif tabiriyle "yanlış" diyenlerin hemen hiç biri, neyin "doğru" olduğunu gösterememenin dayanılmaz cahilliğini sergiliyorlar. Onlara göre, "bu devlete bir millet gerek, bir de dil" diyen bir iki sofra baz, Atatürk'ü de kandırarak, tarihsellikten, sınıfsallıktan ve yapısallıktan uzak, oturup karar veriyorlar ve "olmayan" ulusu oldurmaya yeminli bir grup adam ve kadının marifetiyle (evet yanlış okumadınız, Tarih ve Dil tezini ortaya atanların önemli bir kısmı, bizim anti-ırkçı dinci ve solcu feministlerimize yine biraz ironik kaçacak ama, kadın) üfürükten bir Tarih tezi ve yalancıktan bir dil teorisi ortaya çıkıyor; sonradan da yanlışlığı alelacele fark edilince, kafası kızan Atatürk, bunlara, "Yeter! Kesin artık bu işi, vazgeçtim, tez de, dil de sizin neyinize" diyor. Şaka değil; Tarih Tezi'nin ve Güneş Dil Teorisi'nin "olmayan" sonunu, Atatürk döneminin en hızlı Güneş Dil teorisyenlerinden biri olan Ahmet Cevat Emre, 1960'da yayınladığı anılarında, bu hikâyeye benzer bir hikâye ile anlatıyor. Hâttâ, işe, Atatürk'ün kahvecisini bile dahil ediyor. Oysa, şu çok açık ki, her iki Tezin "sonu" Atatürk'ün ölümüyle gelmiştir; yanlışlıkları nedeniyle, bilimsel olarak vazgeçildiklerine dair, aktarılan bir iki sözden başka, her hangi bir belge yok.

Bazıları ise, daha sınıfsal bakanlar, bir egemen sınıfın, diğer sınıf ve halkları ezmek ve onları boyunduruk altına almak için üretilmiş bir resmi ideolojinin teorik ve yarı-bilimsel payandaları olarak bakıyorlar, Tarih ve Dil Tezi'ne. Ezen sınıf hangisi, ezilen halk kim, belli değil. Bu sınıfsal analizciler, Kurtuluş Savaşı süresince, bu savaşa destek vermiş varlıklı ve "egemen" ailelerin, 1939 sonrası hızlı bir biçimde, arkalarında hatırât kitabı bile bırakmadan yok olmalarını nasıl açıklıyorlar, kimse araştırmış değil. Örnek mi, Cahit Batmaz'ın

bu kitapta yer alan biyografisinde soyadları geçen aileleri kim tanıyor, nasıl yok olmuşlar? Sınıfsal analiz yaparak dönemi, tek parti diktatoryasına benzetenler, bu diktatörlüğün neyi ve kimi temsilen yapıldığını anlamanın yolunun, varlıklı sınıflar açısından ne tür bir sürecin işlediğine bakılmasından, varlığın el değiştirmesi süreçlerinin tek tek, aile aile (sermayenin temerküzü açısından) incelenmesinden geçtiğini bilmiyorlar mı? Oysa, bu "sınıfsalcıların" baktıkları ne? Ermeni, Rum göçlerinin tarzları ile Kürt ayaklanmalarının bastırılma biçimleri. Sınıfsal tarih, etnisitelerin ve dinî toplulukların varlıklılık mobilizasyonlarına bakılarak yazılsaydı, toplumsal formasyonu sınıflarla incelemenin amacı yok olurdu. Bu nedenle Tarih ve Dil Tezinin "egemen ideoloji" basamağına nasıl ve hangi değişimlerle ve çarpıtmalarla çıktığını, kırılma noktasının 1939 olup olmadığını ve bu tezlerin başlangıçtaki oluşum süreçlerindeki sınıfsal ilişkilerin ne olduğunu bilmeden 1919-1939 arasını eleştirmenin, ırkçılık ve milliyetçilikten kurtulayım derken, soldan gelenleri savurup attığı yerin dinsel duyarlılığın şimdilerde pek moda olan "demokratik-etnik" cephesi olması hiç de şaşırtıcı değil; bu dinsel soslu solcu-liberolar, ironiktir, "Türklükten" nefret ediyorlar ama Türk-İslam sentezciliğinin din vurgusu yüksek varyasyonu olmaktan öteye gidemiyorlar. "Hepimiz Ermeni'yiz" demekle, "Herkes Türk'tür" demenin hiç bir farkı yok. Çünkü, sınıfsal tarih açısından baktığımızda, Türk-İslam sentezciliği amorf bir kütle, her kalıba, her giysiye giriyor, bugünlerde olduğu gibi, "demokratik" hülyalar bile görebiliyor. Neden mi, çünkü Türk de değil; İslam da değil.

Bir de, günümüzün pespaye modası olan, sol liberoların biraz uzak baktığı ama demokratikçilik teranesi ile mecburiyetten kabul ettikleri, fakat dinci demokratikocuların dil-

lerine pelesenk ettikleri, "her şeyi halk, millet bilir" teranesi ile Tarih ve Dil Tezini, halkın isteklerine ve "doğal" dinî yapısına beyhude bir tersleniş, bir Aydınlanmacı Jakoben'lik (Yakuben'lik olmasın!!) olarak basitleştirenler var ki, onların yüzeysel ve yüzsüz yaklaşımlarını, medya denilen makyajı giderek dökülen aşifteliğin her santiminde, her saniyesinde duymak ve görmek olası. Burada da ironi'den kaçılamıyor: halkın ne istediğini tanımlayan Yakubenler, Mustafa Kemal'i Jakoben olarak suçluyorlar. Bunların kırılma noktaları 1946, hadi bilemediniz 1950. Bu Yakupçulara göre, seçimle söylüyor halk ne istediğini ve ne olması "gerektiğini." Fakat, milletin, "çok tabii" (İlahî de, Semavî de diyebilirsiniz) dinsel istemlerinin, aslında kapitalist egemenliği perçinleyen isteklerine aman vermeyen Jakoben'lik, 1960'da yine musallat oluyor bu mütedeyyin aziz milletin başına. Burada suçlanan Jakoben'ler, sanki bugüne kadar kapitalizmden sapmışlar gibi bir de komünistlikle itham ediliyorlar. İkinci ironi de şu: Suçlayan da kapitalizme hizmet ediyor; suçlanan da. Bütün bu kayıkçı kavgasının müsebbibi de, 1930-39 arasında yaşananlar. İşin kötüsü o dönem de devletçi bir kapitalizmden yana. Tek kusuru global kapitalistlere hürmet etmiyor. Bu Yakubistler hiç bilmiyorlar mı, Atatürk dönemi diye adlandırdıkları Jakoben dönemin, söz olarak hiç bir söylev ve tartışmada anılmadığı halde demokratiklik tarzı ve kalkınmışlık düzeyi, 1946'dan sonra yaşanan cumhur krizlerinden ve milletin taleplerinin yalnızca seçimlerde tezahür edebilmesinden çok daha fazla, yüksek ve derin? Onlar hiç bakmamışlar mı tarihe, Anadolu sermayesi diye adlandırılanların tamamı, bu Türk-İslam sentezcisi siyaset kadroları tarafından horlanmış. Tam bu noktada Yakuben'lerin açıklayamadığı nokta, Jakobenleri de alt eden dış ve iç seçim manipülasyonları,

cumhur-milletin Yakupçularca formüle edilmiş taleplerinin bir afallanmışlığın sonucu mu, yoksa, karar verme süreçleri tanımlanmış, herkese eşit olarak açık, enformasyonu yaygın, derin bir demokratizasyonun sonucu mu olduğu. Meçhûl!

Varılan noktada, Atatürk'ün Tarih ve Dil tezlerine, solcusu da karşı, sağcısı da; Atatürkçüsü de karşı, dincisi de. Herkesin karşı olmasında yok mu bir kerâmet diye sorası gelenlerin, asıl sorması gereken sorunun, tüm bu karşı olanların nasıl bir sınıfsal çıkar ve konumlanma birliği içinde bulundukları, Türkiye'nin bir ulus olma sürecinde ne tür bir uluslararası kuşatılmışlık içinde olduğu. Çünkü, hem tarih, hem de dil ancak bu tarihsel yapı içinde incelendiğinde bir anlam kazanıyorsa, hem eskil bir tarihi hatırlatmak, hem de dilin köklerini ortaya çıkartmak çabasını externe (yok) etmekle, dışardan da içerden de, kimlerin ne kazanacağını bilmek gerekiyor. Buna biz, emperyalizm, şimdilerde ise globalizm diyoruz.

1939'da Türk Tarih Tezi ve Güneş Dil Teorisi'nin externe edilmesi, çok olasılıklıdır ki, 1948'de bir Avrupa-Siyonist planın uluslararası yapıda ve belli bir coğrafyada tarihsel olarak gerçekleşmesine yol açıyor. Bu kitap, bu hipotezi incelemiyor. Belki yazılanlar kendiliğinden o sonuca varır.

Okumaya başladığınız çalışmanın ilk hali, bir yayınevine verildikten sonra, yayınevi editörü, çok iyi niyetle, bir askerî Lise'nin, konuyla ilgili asker "hoca"larının, "Atatürk bu işlerden sonradan vazgeçti, ama burada sözü edilenler ilginç şeyler" dediklerini bana naklederken, konunun sadece kendisince bilinmediğini ikrâr etmiyor, bunu kabul de ediyordu zaten ama aynı zamanda, altmış beş yıllık tarihi de özetleyerek, "Atatürk ilke ve inkılaplarının yılmaz bekçilerini" yetiştiren Atatürkçü "asker" hocaların da bu işlerden bi haber oldukla-

rını ve yukarıda saydığım sıfatlardan bir ya da bir kaçını hak ettiklerini söylüyordu. Çok hazin!

Bir de, Ordu muhabiri dostum Tuncer Bahçıvan'dan şu satırları okuyun: "Geçen hafta Genelkurmay İkinci Başkanı Orgeneral İlker Başbuğ'un düzenlediği sempozyuma davetliydim. Konu "Türkiye'nin güvenliği" idi. General Başbuğ da değinmişti açış konuşmasında bu Truva meselesine. Bizim Veysel Hoca ile birlikteydik. İkimiz de gördük ki davet edilen Batılı konuşmacılar bizim güvenliğimizden çok başka mevzulardan söz ettiler. Herkesin bildiği konuları terennüm ettiler ve "sanki gazete haberi" okudular. Orada çok sevdiğim bir general dostuma bu "Truvalı Türkler" iddiasını sordum. Cevabı: "Doğudan geldiğimiz kesin, kesin olan bir şey daha var hep Batıya gidiyoruz. Bunu tam da Orta Asyalı bir Türk gibi yapıyoruz " dedi." (31.5.2004, www.haber3.com)

1939'a kadar, Türk Tarih Tezi ne ırkçıydı, ne de tam olarak yanlış. Kullandığı kaynakların önemli bölümü, Batıcı oryantalist Türkolog ve tarihçilerce 1850'lerden bu yana oluşturulmuş gezi notları, anılar, tarih monografileri ve çoğunlukla da Vambery gibi Yahudiliğin Siyonist kanadının sözcülerinin paradigma haline getirdikleri Orta Asya'dan Batıya doğru kadim tarihte başlamış kavimler göçünü temel ölçüt alan çalışmalardı. Türkçe'nin ve Türkün öz vatanı Orta Asya'ydı. Bu tez, Sibirya'yı hammadde kaynakları nedeniyle ideolojik egemenlik altına almaya çalışan Çarlık Rusya'sının ve Orta Doğu'yu petrol kaynakları ile birlikte tümüyle ele geçirmeye çalışan ve orada bir Yahudi devletinin oluşumunu bu politika için güvence sayan İngiltere'nin ekonomi-politik tezlerine uyumluydu. II. Dünya Savaşı bir kapitalist paylaşım savaşı olarak, İsrail devletinin İngiltere'nin petrol jandarması olarak oluşturulmasını geciktirdi. Hitler'in Yahudilere karşı acı-

masız tavrı belki de bu yüzdendi. Bu süreci akâmete uğratır gibi gözüken bir başka oluşum da, işte bu Türk Tarih ve Dil Teziydi. Nasıl olduğunu ileriki satırların aralarında okuyabilirsiniz. Türk Tarih Tezi'nin temel kaynakları çoğu Yahudi olan Kuzey Avrupa Türkologları, İngiliz politikacılar ve Slav-Rus tarihçi ve dilcilerdi, yani Batıcı bilimdi. Ancak, bu genel kabule, Atatürk, önemli bir farklılık noktası eklemişti; kavimler göçünün Anadolu'ya olan kısmı, genel kabul gören tarih olan MS 7. yy.dan çok öncelerine gidiyor ve neredeyse Sümerleri de kapsayan çok genel bir kavimler göçü ile Türklüğün kaynakları Anadolu'da aranıyordu. Tarih Tezine göre, Sümerler, daha sonra başta Hititler (Etiler) ve daha sonra İskitler olmak üzere Kafkasya ve Anadolu hinterlandındaki kabilelerin büyük bir çoğunluğu Türk'tüler. Sümer çivi yazıtları çevrilerek içinde bulunan Türkçe kelimeler ve gramer yapısı inceleniyor ve Atatürk tarafından Anadolu'daki Türk tarihi 7000 yıl olarak ilan ediliyordu.

İşin ilginci, sonradan Turanist açılımlara varacak olan Orta Asya kökenlilik tezini savunanların neredeyse tamamı, Siyonist Herzl ile ilişkiliydi. Anadolu kökenliliği savunanların tamamı ise, anti-Siyonist.

İşte bu farklılık, Batıcı, Avrupamerkezci oryantalist-Siyonist yaklaşımın işine gelmiyordu.

Farklılığın farkı şuradaydı: Batının Orta Asya göçü üzerine inşa ettiği Batı Türklüğü tarihi, en az 5000 yıl geriye çekilmekteydi. Böylece Tevrat'taki tarihleme ile koşut bir hale geliyordu. Ayrıca, Türklüğün İslam öncesi Anadolu tarihi, uygarlığın kurucu unsurları arasına dahil ediliyordu. En önemlisi de, Anadolu'nun anayurt olarak ilân edilmesi Siyonist ve emperyalist amaçlara biraz ara verecek bir ideolojik kamplaşmanın kibritini çakıyordu.

Anadolu kökenlilik tezinin ampirik verileri de bulunuyordu. Kafatası araştırmalarıyla fiziki antropolojik bulgular, dil araştırmalarıyla linguistik bağ, edebi yazıtların incelenmesi ile kültürel ilişki saptanmaya çalışılıyordu. Zamanın bilimsel yöntemlerinin en yenileri kullanılıyordu. Örneğin Güneş Dil Teorisi tamamıyla psikoanalitik (Freudiyen-Jungiyen) ve Semiotik bir dil teorisiydi. Jung'un daha Almanca olarak basılmamış makaleleri, Konya Muallim Mektebi'nin *Terbiye Postası* dergisinde yayınlanıyordu (yararlanılıyor muydu, orası belirsiz...). Bu araştırmaların akademik kurumları da oluşturuluyordu: Ankara'da bir üniversiteye bağlı olmaksızın DTCF adıyla kurulan Fakülte, tamamıyla bu yeni bilimsel yöntemlerin uygulanmasına hasredilmiş ve bilindiği gibi, bağımsız çalışmayı sağlamak için, devlet örgütlenmesi dışında bir dernek olarak TTK ve TDK kurulmuştu.

Bu konuda, 1982 yılında yazdığım, "Atatürk Döneminin Felsefe ve Psikolojik Dergileri" adlı makale'de[12] de ileri sürdüğüm gibi, bu dönemin pedagojik ve ideolojik tarihi henüz yazılmamıştır. Yazılanlar, vakanüvis tarzı şeylerdir.

Bir de, bu gelişmelerin karşısında, Atatürk'ün başlattığı Anadolu kökenlilik tezine ve bu yeni yapılanmaya direnen, Osmanlıcılığı bırakmamaya yeminli, Yahudi Siyonist emeller ile tanımlanmış Türk tarihi tezinin Orta Asyacı varyasyonu vardı. Bu teze göre, Türklük, bildiğimiz anlamda Anadolu'ya 1071'de gelmişti. Bu tez, Selçukluların kuruluşunda bir Yahudi vurgusunu görmezden geliyordu. Emperyalist ülkelerin burjuvazisi, Avrupamerkezci olarak küresel oluşumları tanımlamaya başladığında Oryantalistlerce ortaya atılan Orta Asya çıkışlı göçü benimseyen İstanbul Darülfünunu ve Üniversitesi'nin Edebiyat Fakültesi bu tezin merkezi oldu. 1933 İstanbul Darülfünunu'nun Üniversiteye dönüşme işlemi

arka planda tamamıyla bu tarih tezi ve dil teorisi çatışmasının ürünüydü fakat dönüşüm yeterli olmadı. Daha sonra Ankara'da DTCF'nin kurulmasıyla, Tarih ve Dil tezlerinin, tez ve anti-tezi, işte bu iki Fakülte arasında oluştu. Atatürk'ün ölümüne kadar savaş bütün hızıyla sürdü. 1939'dan sonra kazanan İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi oldu. Oradaki muallim-profesörlerin hemen hepsi, devlet kademelerinin en üstlerini ele geçirerek, Ankara'ya ve Cumhuriyetin kalbine yerleştiler. Aslında, hep ekonomik ikilem olarak önümüze sürülen İstanbul-Ankara çelişme ve çatışması, temelde ideolojik bir çatışma olarak, tarih ve dil tezlerinde, bu iki Fakülte çerçevesinde politik olarak yaşanmıştır. Bu çatışmanın tarihi henüz yazılmadı. 1947'deki, DTCF'den kovulan profesörleri kovanların tamamı, devlet ricalinin en üst kademelerinde bulunan, Başbakan, Bakan olmuş İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi profesörleridir. 1960'da çatışmanın tarafları ve yapılanlar biraz değişse de, daha sonra yeniden 1939 sonrası hâle dönüldü.

Türk Tarih Tezi, bu ikilemi hep yaşadı, şu soruya 1939 yılına kadar kesin bir cevap vermedi: Türklüğün ana yurdu, Orta Asya mıdır, yoksa Anadolu mu? 1939'dan sonra ise, Anadolu kökenliliğin iyice arka plana atılması ve devlet politikası olmaktan çıkartılarak, bir kaç hümanist-Aydınlanmacı-solcu muhalif aydının (Eyüboğlu Ekolü ve Köy Enstitüleri kurucu kadrolarının, ki Enstitüler Anadolu kökenliliğin ampirik bulgularını, halk türkülerini, folklorik arketipleri, arkeolojik ve kültürel kalıntıları ortaya çıkartmak için teçhizatlanıyordu) eline bırakılması, popülist halkçılığın folklorik bir ögesi haline indirgenmesi başlatıldı. Güneş yok olunca, onun Sümer kökenci Güneş dil teorisi de, tarihin başlatıcısı Hitit (Eti) güneş kursu da karanlıklara gömülmüştü. Ankara Belediyesi'nin

amblemi olarak Eti Güneş Kursu üzerinde koparılan kavgalar, hep bu eski çatışmanın yakın yıllara kadar gelen meydan muharebeleriydi.

Güneş Dil Teorisi ise bu tür bir ikilemli konuma sahip olmadığından ve temelini oryantalist Avrupamerkezci linguistik (karşılaştırmalı linguistik ve dil aileleri kuramı) yerine, ona karşı linguistik bilimi yaklaşımlarından, o zamanlarda da çok popüler olan **(a)** evrensel gramere, **(b)** psikoanalitik ve arketipik ve **(c)** semiotik önermelere dayanan hipotezlerden aldığından, 1939'dan sonra tümden vazgeçildi. Vazgeçilmesiydi, gelişecek, çağdaşlaşacak ve kuram olarak sağlamlaşacaktı. 1940-2000 arasında yapıla gelen uluslararası linguistik çalışmaları bunu gösteriyor. Güneş Dil Kuramı'nın yapısında varolan üç temel önerme, günümüzde, Chomsky, Vygotsky, Piaget ve Eco'da varlığını sürdürüyor ve bu kitapta da göreceğiniz gibi, kültürel ve linguistik arketipik ögeleri, semiotik evrensellikler (linguistikte "universals") ve bilişsel psikoloji açısından açıklama gücüne giderek daha fazla sahip oluyor.[13]

Ayrıca, Güneş Dil Teorisi'nin 1939'dan sonra tümden yok edilmesinin bir başka ama temel nedeni de, Tarih Tezi'nin Orta Asyacılığı ve İslamcı Türklük tarihi ile çelişiyor olmasıydı. Bütün bu nüanslar, bizim yalap şalap akademik vakanüvis tarihçiliğimiz ve global kapitalizmin buyruğuna girmiş siyasetçi yöneticiler tarafından, bilinmesine rağmen, sır perdesi de ne kelime, peçeler ve türbanlar ardına gizleniyordu.

Benim, alan dışından yaptığım okumalardan sonra, 1928 ile 1938 yılları arasında Mustafa Kemal Atatürk'ün dil ve tarih konularında yaptığı çalışmaların büyük bir uluslararası politik-sınıfsal "muammanın" sis perdesi ardında saklanmaya çalışıldığı; alay edilerek önemsizleştirildiği ve bu sindirmede

büyük ölçüde de başarılı olunduğu, yani, "Güneş"in balçıkla sıvanmaya çalışılmış olduğu kanısına, benden önce bu kanıya varanlarla birlikte varmış olmam, Türkiye'de altmış yıldır, 1919-1939 arasındaki yapılanlar üzerine, çok az kişinin hamaset dışı ciddi çalışmalar eklediğini imâ etmektedir. Hiç bir anti-Kemalist muarız da, bildiğim kadarıyla, yukarıda özetlediğim çatışmaları açıklayacak çalışma yapmamış, ret ettiklerinin yerine, neyin "gerçek" olduğunu gösterememiştir. Bu konuda, Siyonist-emperyalist kuklası, sağcısı solcusu, sözde Kemalistler tarafından 1939'dan sonra yapılan çalışmaların çoğu, ya belâ savar kabilinden işlerdir; ya da manipülatif hedefi açık olan boş okumalardır. Tümü de Siyonist Yahudi Orta Asyacı "kavimler göçü" tezine uygundur.

Önsöz'ü izleyen ÖNOKUMA'da, işte bu muammayı biraz sissizleştirmeye çalıştım. Birbirinden kopuk olarak gözükse de, yapı ve tarihi birleştiren, bu kitapta yer alan iki kitap da, dilsel yapısal ve tarihsel verileri, somut bulgularla sunmaktadır, ancak daha açıklayıcı olmak için bazı ön bilgilerin de sunulmuş olması gerektiği ortadaydı ve KİTAPLAR İÇİN ÖNOKUMA bu nedenle yazıldı.

Kuşkusuz, benim ÖNOKUMA'da yazdıklarım da yeterli değildir. Şehit olduğunda, Aziz Daniel'in kellesini koltuğuna alıp üç kilometre yürüdüğüne inanıp inanmadığı sorulduğunda, Ninon de L'Encos, "mesafe ne ki, sadece ilk adım yeter!" dediği gibi, ya da "onbin kilometrelik yürüyüş ilk adımla başlar" diyen Çin atasözünde olduğu gibi, ilk adımı attığımızı söylemenin anlamsızlığına düşmeden, adımlardan birini atmaya giriştiğimizi, ilk adımın Atatürk tarafından atılmış olmasına karşın, sözde "Atatürkçüler" tarafından gerisinin getirilmediğini ya da sümmettedarik getirildiğini yukarıda sunduğum çerçeve içinde, vurgulamak yeter. [14]

Bu arada herkesin duyması gereken bir minneti de belirtmem gerekiyor. Bu kitapta yazılanların, Atlantis konuları hariç, hepsini, Doğan Avcıoğlu'nun *Türklerin Tarihi* kitabında da bulabilirsiniz.[15]

Elinizdeki kitap ise, 1919-1939 arasında Türkiye'de yapılanlara bakarak, "yapı" (Cahit Batmaz, Birinci Kitap) ile "tarihi" (Veysel Batmaz, İkinci Kitap) birleştirmenin yol haritasını çizmeye çalışıyor.

Cahit Batmaz'ın kitabı ile ilgili fazla bir açıklama yapmaya gerek yok. Sadece Olcas Süleymanov'un şu sözleri, Türkçe ile ilgili yapı sorununun hâlâ çözülmediğini gösteriyor: "Önek, sonek konusu dilbilimde henüz açıklanmamıştır... Hint-Avrupa eklerinin Türk ekleriyle karşılaştırılması bu konunun açıklığa kavuşturulmasına yardım edecektir.... Türk dillerinde, anlaşıldığı kadarıyla gramer yapısına yönelik bir devrim yaşanmamıştır: bu diller ön yardımcı kelime, ön ek veya artikel gibi yapılanmaları tanımamaktadır. Kelime sadece son eklerle yönetilmektedir..." (s: 119)

Cahit Batmaz'ın kitabı işte bu yapının mimarisini gözler önüne sermektedir. Süleymanov'un "açıklanmamıştır" yargısı ile işe başlayanlara bir el kitabı olsun diye...

İlk bakışta yan yana gelmeleri "eklektik" gibi görünen bu iki Kitap, yapı ile tarihi birleştirme çabasıdır. Oraya ve O'na çıkan yolları göstermeyi deniyor.

Denemeye başlıyoruz.

Veysel Batmaz
15 Eylül 2007
Çeşme

YANOKUMA:
AÇIKLAMALI DİPNOTLAR ve KAYNAKLAR

1 Gün ve ay yok. Vurgulama benim. (Bkz: A. Afetinan, *Atatürk'ten Mektuplar*, TTK, 2. Baskı, 1989, s: 32-33) Mustafa Kemal'in Afetinan'a gönderdiği mektuplar 1935 Ekim-1938 Nisan tarihleri arasında yazılıyor. Bu mektuplarda, ölümcül hastalığının sonuna sadece yedi ay kalana kadar, sürekli olarak Profesör Afetinan'a, Türkçe ve dil ile ilgilendiğini ve Güneş Dil teorisi üzerine çalıştığını yüksek bir akademik düzey içinde yazan, bir bilim adamı ile karşı karşıyayız. Atatürk'ü bilmeyen bir kişinin, bu mektupları okurken, yazanın ulusal bir lider, politikacı ve asker olduğunu düşünmesi olanaksızdır; bu mektuplar sadece ve sadece bir tarih ve dil *akademisyeni* tarafından yazılabilir. Atatürk, Afetinan'a, 6 Ocak 1938'de, "Konferansınızı Şükrü Kaya okudu; büyük hayranlığı ile bize izahlarda bulundu" (s: 39) demektedir. Mektup üç imzalıdır: K. Atatürk, C. Bayar ve Ş. Kaya. 31 Ocak 1938'de, "yazacağın küçük tezin planı enteresandır" (s: 39) diye yazarak Afetinan'ı yüreklendirmektedir. 14 Nisan 1938'deki son mektubunda ise, Savarona yatındaki hasta yatağından yazdığı mektupta ise, "Nutkunu [Afetinan'in tez savunmasını] Şükrü Kaya Türkçe'ye çevirmektedir. Matbuata verilecektir" (s: 40) diye yazmaktadır. Demek ki, Türk-İslam sentezcilerinin ve anti-Kemalist muarızlarının iddialarının aksine, Atatürk ölümüne kadar Güneş Dil teorisinden ve tarih tezinin ana hatlarından vaz geçmemiştir.

2 Afetinan, *A.g.e.*, s: 38

3 Fuhrmann, *Alt-Neuösterreich*, 1737, s: 279'dan aktaran M. Mieses'den aktaran A. Koestler, *13. Kabile*, Çev: Belkıs Dişbudak, Plato Yay., 2. Baskı, 2007, s: 205

4 "Tarih" karşıtı postmodernistler ve yapısal işlevselcilerin ortaklaşa kısır döngüsü budur. Bkz: Veysel Batmaz, "Arif Dirlik'i Okumak: Global Modernite, Radikal Geçmişler ve Türkiye", Arif Dirlik, *Global Modernite ve Sosyalizm*, Salyangoz Yay., 2006, içinde. Bir de tabii, postmodernistlerce eleştirilen Hegel, tarihe "ruh" (geist) katmakla ünlüdür.

5 Mustafa Kemal'in bilim anlayışına "pragmatist" sıfatı yakıştıranların bel bağladığı nokta, güya, "kurulmakta olan devlete millet yaratırken" başvurduğu teorik açılım, işlevi ile sınırlı, yetersiz ve yanlış olduğudur. Bu muarızlara göre, "Ulus" yaratmak için, resmi bir "yapıntı tarih" (Türk Tarih Tezi) ve kapsayıcı ve tek kökenci ululaştırıcı bir Dil kuramı (Güneş Dil Teorisi) yaratmak gereklidir ve Mustafa Kemal karşıtları (postmodernist libero-sol anti-Kemalistler ile İslamo-faşist-Türk İslam sentezcisi sağ yeni Osmanlıcıcılar), 1928 Harf Devrimi ile hem bir [Osmanlıdan] kültürel kopuşun, hem de yeni ulus yaratma işlevi olan bu türlü bir teorik çabanın, resmi devlet ideolojisi olarak ortaya konmaya çalışıldığını ileri sürmektedirler. Böylelikle, Kurtuluş Savaşının hemen sonrasında, İttihatçılıkla karışık, milliyetçilik ile kökten dilcilik karışımı bir Kemalist ideoloji ortaya çıkmış ve bu teori bu günlerde çökmeye yüz tutmuştur. Bu kitap, bu muarız tezi

çürütmek için, hem bir "Türkçe dil yapısı" ortaya koymak (Cahit Batmaz), hem de bu yapının tarihini Atlantis'e kadar geriye götüren bazı varsayımsal açılımlarla, tarihi ve kuramı tartışmak (Veysel Batmaz) için kaleme alınmıştır.

6 "Fakülte," beceri, yapabilme yeteneği demektir.

7 "Türkiye Cumhuriyeti'nin her çeşit müesseseleri Ankara'da kurulmalı idi. Atatürk bunu istiyordu. 'Bu işe Tarih-Coğrafya ve dil öğrenimi ile başlamalı' dediği zaman, ben bir Edebiyat fakültesi kurulmasından bahsettim. Fakat Atatürk Dil ve Tarih-Coğrafya'nın fakülte adı olarak alınmasında dikkati çekme bakımından faydalı bulduğunu ve bu konunun önemini belirtmekte işe yarayacağını kabul ediyordu. ... Atatürk'ün tarih çalışmaları yanında o sıralarda daha çok meşgul olduğu dil nazariyeleriyle Türk dilinin tarih içinde ve bugünkü durumunun incelenmesi idi. Coğrafya ile tarihin sıkı işbirliği ise [Atatürk'e göre] esastı." (Afetinan, *A.g.e.*, s: 25)

8 "Nurihan Fettah veya Fattah (1928) Tatar-Türk yazar ve araştırmacısı. 1928 yılında Başkortostan'ın Yanavıl bölgesinin Küçtavıl isimli bir köyünde çiftçi bir ailede doğar. Ortaokulu bitirdikten sonra Kazan Devlet Üniversitesi'nde okur (1946-1950). Daha sonra Tataristan Kitap Neşriyatında redaktör, bölge gazetesinde tercüman olarak çalışır. 1953 yılından sonra da iş olarak yazarlığı seçer ve profesyonel yazar olarak çalışır. Şiir ve hikayelerini okul dönemindeyken yazmaya başlar. 1944 yılında ilk şiiri, 1948 yılında ilk hikayesi basılır. Yazar olarak onu öğrenci hayatım anlattığı "Sizninçe Niçik?" (1955)

romanı tanıtır. Ellili yıllarında Kazakistan bozkırlarındaki işlenmemiş bölgeler özelleştirilmeye başlanınca, oraya giderek, bozkır çobanlarının hayatlarını öğrenir. Bunun sonucunda 1962 yılında "Bala Künili Dalada" romanı yazılır. N. Fettah'a yazar ve âlim şöhreti getiren, ismini ülke genelinde tanıtan eserleri, tarih konusunu işleyen romanları (*Etil Suvı Aka Torur,* 1970, *Sızgıra Torgan Uklar*, 1972-1991), *Kol Gali* (1973) trajedisi, *Yırak Gasırlar Avazı* (1976), *Şecere* (1990) isimli ilmî çalışmalarıdır. Bu edebî, ilmî eserlerinde yazar eski Türk ve Bulgar-Tatar atalarının kabile olarak yaşama, devlet kurma dönemlerindeki hayatını, örf, adetlerini şaşırtıcı bir şekilde tasvir eder, ilmî çalışmalarında ilk Türklerin tarihinin önemli sayfalarını gösterir, canlandırır. *Etil Su Aka Torur* adlı romanı Tatar halkının tarihinde önemli dönemlerden biri kabul edilen X. yy.ı göz önüne serer." (Bkz: http://tr.wikipedia.org/wiki/Nurihan Fettah)

[Nurihan Fattah için, Ural Devlet Üniversitesi Türkçe okutmanı Sagom Dingilishi ile birlikte Ekaterinburg'daki üniversite ve devlet kütüphanelerinde yaptığım biyografik ve bibliyografik araştırma çok verimli olmadı. Bu nedenle burada naklettiğim özgeçmiş, Türkçe çevirisinden esinlendiğim ve yararlandığım *Tanrıların ve Firavunların Dili* kitabının yazarı ile ilişkili olmayabileceğini, ama büyük bir olasılıkla aynı kişi olduğunu, okura belirtmek isterim. VB]

9 "Olcas Süleymanov, dil bilgini, yazar, şair, jeolog ve diplomat. Kazak Türkü. 1936'da o zamanki adıy-

la Kazak Sovyet Sosyalist Cumhuriyetinin başşehri Almatı'da dünyaya gelmiştir. Babası Ömer Bey, Kızılordu'da süvari subayı olup, Olcas'ın doğumundan birkaç gün önce bir çarpışmada öldüğünden, Olcas öksüz olarak büyümüştür. Annesi Fatma Hanım, kocasının ölümünden birkaç yıl sonra ünlü bir Kazak gazeteci Abdül Ali beyle evlenir. Daha sonra, sosyal bilimci, şair ve yazar olarak yetişmesinde Olcas Süleymanov'un hayatında önemli rol oynar. Klasik Sovyet ilk ve orta öğrenimini bitiren Olcas, Kazak Devlet Üniversitesinin jeoloji bölümüne girer.

Olcas Süleymanov'un "üzerimde çok hakkı var" dediği üvey babası gazeteci Abdül Ali'nin küçük yaşlarda kendisine açmış olduğu yolu izleyerek, edebiyat ve şiire yönelir. Yazmış olduğu ilk şiir ve yazılar dikkat çekmiş olmalı ki, Olcas'ı Moskova Edebiyat Enstitüsüne gönderirler.

İlk edebiyat yazılarını, göçebe Kazak hayatının motiflerinden, Kazak tarihine, sözlü kültür varlıklarının yer aldığı çalışmalardan, sosyal antropoloji dil ve tarihe yönelten Olcas Süleymanov, bu yönelişi şöyle açıklamaktadır: "Günümüzde bir Türk Şairi, edebiyat adamı aynı zamanda araştırmacı bir bilim adamı olmak zorundadır. ... En ağır yükü kervanın gövdesi taşır. Yolda düşenler de onun sırtına yüklenir çünkü. Her nesil, sanki dünyanın son nesliymiş gibi, büyük bir gayretle çalışmalıdır. Atalarımızın bilmediği ve kabullenmedikleri gerçeklerin de sorumluluğunu üstlenmemiz gerekmektedir. Yükleniyoruz da... Gereksiz görülen bir takım şeylerle bu

yüzden uğraşıyoruz zaten: Etrüsk Tarihini, Sümer arkeolojisini inceliyor, Mahenjo-Daro yazıtlarını anlamaya, İskandinav alfabesini çözmeye çalışıyoruz".

Gerçekten de bu yoldan hareketle dil bilime, antropoloji ve tarihe yönelen Olcas Süleymanov, Rus Destanlarının incelenmesine yöneldiğinde, karşısına Türk Kültür Tarihi çıkacak, bu çalışmalarını ortaya koyduğu *Az i ya* adlı çalışması Moskova Bilimler Akademisi'ni ikiye bölecek, bilim ve edebiyat çevrelerini ayağa kaldıracaktır. Söz konusu çalışma bilimsel bir çalışmadır fakat ortaya konan tezler o güne kadar egemen tarih ve ideolojik söylem olan "Rus imajı"nı yerle bir edeceğinden Bilimler Akademisi tarafından gerekçesiz olarak reddedilecektir. Ne var ki, Rus karakterli Sovyet tarih ve Kültür hayatında derin izler bırakacak olan *Az i ya* (Türkçe'si, "sen ve ben"; klasik Rusça'da ise "ben ve ben"; ses olarak da Türkçe 'Asya') 80'li yılların Türk kökenli Sovyet aydınları arasında kendilerini Ruslarla, dönüm noktasına getirecektir.

Nitekim, on yıllık bir beklemenin ardından (1990) Sovyet sisteminin çözülüşü esnasında Olcas Süleymanov'un bir daha adının gündemi işgal edişine şahit olmaktayız. Bu defaki, Sovyetler çapında değil, dünya çapındadır. Doğduğu topraklardan yıllar önce kopup Moskova'ya gelen Olcas, yıllar sonra jeolojik tetkikler için Kazakistan'a döndüğünde Türkistan'ın yegane hayat kaynağı olan Aral Gölü'nün kuruduğunu, Semey eyaletindeki Sovyet nükleer çalışmalarının Türkistan'ı cehenneme çe-

virdiğini görecek, keza aynı biçimde ABD'nin, Kızılderili ülkesi olan Nevada'da yaptığı benzeri nükleer çalışmaların aynı felaket olduğundan yola çıkarak milletlerarası bir sivil inisiyatif olarak "Anti Nükleer Semey-Nevada" hareketini kuracaktır.

Dünya ekoloji ve entelektüel çevrelerinde geniş yankı bulan "Anti Nükleer Semey-Nevada" hareketini, dünya ölçeğinde belli bir işlerlik kazandıran Olcas Süleymanov, 1917, I. Bütün Rusya Müslümanları Kongresinden 70 yıl sonra, Kazan Türk aydınlarından dilci Rafail Muhammeddin'le birlikte ilk defa I. Türk Halkları Kongresini (1990) düzenleyerek, yeniden yapılanacak Türk Dünyası'nın temeline ilk harcı koyacaktır.

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği, Yüksek Sovyet üyeliği, Sovyetler Birliği Halk Temsilciliği, Kazakistan Yazarlar Birliği Genel Sekreterliği, Asya Afrika Yazarlar Birliği Komite Başkanlığı, Anti-Nükleer Semey-Nevada Hareketi Başkanlığı, Türk Halkları Birliği Kurucu Üyeliği gibi son derece entelektüel bir karizmaya sahip olan Olcas Süleymanov, Kazakistan, bağımsız bir Cumhuriyet olup, Nur Sultan Nazarbayev Cumhurbaşkanı olduktan sonra, Kazakistan nezdinde dış göreve atanarak, halen Kazakistan'ın UNESCO Büyükelçisi olarak, Paris'te bulunmaktadır. Kazakistan'ın Roma Elçisi olarak İtalya'da bulunduğu sırada Umberto Eco ile çalışmıştır. *Yazını Dili* eseri, semiolojik bir "Güneş Dil" teorisidir. Eserlerinden bazıları: *Seherin Güzel Vakti* (Şiir), *Parisli Bir Kızdır Gece* (Şiir), *Maymun Yılı* (Roman), *Kil Kitabı*, *Az i ya* (Destan İnceleme),

Yazı'nın Dil'i (Dil Felsefesi)...." [Internet kaynaklarından derlenmiştir. VB]

10 Bu kitapta sadece dil konusunda yapılanları inceledim. Tarih tezi ise, dil konusu tam açıklığa kavuşturulduktan sonra, Mustafa Kemal'in isteği doğrultusunda, ister istemez "tadil" edilecek ve Tarih tezinde varolan karşıt iki tez, Türklüğün Orta Asya kökenliliği ile Anadolu kökenlilik sorunu çözülebilecektir. Bu konu, bilebildiğim kadarıyla, hiç bir tarihçimiz tarafından incelenmemiştir. Türk Tarih Tezi, Orta Asya'dan kuraklık sonucu bir göç olgusunu kabul ederken; aynı zamanda, Anadolu'da da, bir Türk (kanımca Türkçe) olgusunun, bu göçten de önce varlığını kabul etmektedir. Bu kitapta, okuyacağınız gibi, ben Orta Asya kökenliliği tezini ret ediyorum.

11 Bu bilim adamı, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'tür. Internet üzerinde "Güneş Dil Kuramı" adlı e.posta grubunun kurucusu Adnan Atabek, Güneş Dil Teorisinin doğuşu hakkında şu bilinen bilgileri çok güzel özetleyerek veriyor ve soruyor:

"1932 yılındaki Birinci Dil Kurultayı'nda yapılan tartışmalar, Batı resmi ideolojisini bilim diye dayatılmasına karşı, dil bilim çalışması yapılmasına yönelmiştir. Bu çalışmaların ürünü olarak ortaya ''ETİMOLOJİ MORFOLOJİ ve FONETİK BAKIMDAN TÜRK DİLİ'' adlı bir metin çıkmıştır. Metnin girişinde ''Bu doğuş, filolojide yeni bir teori olarak görülebilir'' denir ve hemen devamında ''Güneş-Dil teorisi adını verdiğimiz bu notları sunarken..'' diye sürer. Yani tam bir kuram savı yoktur ve bu metni

ortaya çıkaran düşünce, işin biçimiyle değil, özüyle ilgilenmiştir. GDK, geniş katılımlı bir kurultayın yönlendirmesi ile, değişik disiplinlerden gelen uzmanların (filoloji, psikoloji, sosyoloji…) ortak çalışması sonucu doğmuştur. GDK, içerik olarak, Türk Dili'nin ortaya çıkışındaki işleyiş ve Türk Dili'nin yapısı ile ilgilidir. Kuramın üslubu, doktriner, buyurgan bir üslup değildir. Türk Dili'ni tartışmaya çağrı çığlığıdır. ETİMOLOJİ MORFOLOJİ ve FONETİK BAKIMDAN TÜRK DİLİ metninin başlangıcında yer alan şu satırları okursak, bunu apaçık görürüz: ***'[Güneş Dil Teorisi ile ilgilenenlerden] '...ricamız şudur: 1. Tenkit ediniz 2. Reddediniz 3. Tadil ediniz 4. İkmal ediniz 5. Tavzih ediniz 'Tavzih ediniz'den maksadımız, müspet veya menfi tavzihtir. Yani 'bu olamaz' diyorsanız, niçin? İzah ediniz ve buna karşı teorileriniz varsa onunla mukabele ediniz.'Olur' diyorsanız, niçin? Bunu izah ediniz.'"*** (*Etimoloji Morfoloji ve Fonetik Bakımdan Türk Dili*, s.7) "Tadil ediniz" diyen bu kurama nasıl 'resmi ideoloji' diyebilirsiniz?"

12 Veysel Batmaz, *Medya Popüler Kültürü Gizler*, "Atatürk Döneminin Düşünsel Bileşimi ve Dönemin Felsefe ve Psikoloji Dergilerinden Örnekler," Karakutu Yay., 2006, ss: 110-133.

13 Chomsky ile Türkçe arasındaki ilişki için Bkz: Engin Uzun, *Ana Çizgileriyle Evrensel Dilbilgisi ve Türkçe*, Multilingual Yay., 2000, İstanbul.

14 Dil ve tarih tezleri ile ilgili Mustafa Kemal'in samimi düşüncelerini bize aktaran Profesör Afetinan'ın, 12 Eylül "Atatürkçü"lerinin TTK tarafından 1981 yı-

lında ilk baskısı yapılan *Atatürk'ten Mektuplar* adlı değerli eserinin düzenlenişi bile bu değerli bilgilerin ve belgelerin ne kadar sümmettedarik saklandığını göstermek bakımından örnektir. Kitapta yer alan ve Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığında Atatürk'e ait evrak arasında tasnif edilmiş olan mektupların gün ve ay'ları belirtilmemiş olanlarının, ne zaman yazıldıkları çok önemlidir ve ne Profesör Afetinan, ne de Genelkurmay arşivcileri bu konuda bir çalışma yapmamışlardır. Oysa, mektup içeriklerinden, hangi mektuba hangisinin cevap olarak yazıldığı kolaylıkla bulunabilir ve konuyla ilgili araştırmacılara önemli bir tarihsel enformasyon verilebilirdi. Ne yazık ki, bu kitapta, Afetinan'ın yazdığı mektuplar toplu olarak ayrı bölümde, Mustafa Kemal'in yanıtları ayrı bölümdedir ve bir çoğunda gün ve ay yoktur. (L'Encos ile ilgili alıntıyı, Michael Parenti'den aldım.)

15 Avcıoğlu'ndan şu alıntıların, göstergesel yararları vardır: "Bozkıra yayılmış bulunan Türklerin ilk yurdunu kesinlikle saptamaya olanak yoktur. Batılı Tarihçiler genellikle ilk Türk yurdunu Altay'ların Doğusunda ararlar, Türkler ile Moğolları karıştırma eğilimindedirler. Bizim Tarihçilerimiz de Altaylardan Urallara doğru Batıya kayma eğilimi vardır." (s: 297-298). "Türk dilcileri, Türk tipinin Avrupalı olduğunu ısrarla ileri sürerken, Türk dilinin Mogol, Tunguz vb. dillerini kapsayan Altay dil ailesinden geldiğini kabullenirler. MÖ. 10. yy'da Altaylara kadar Orta Asya içlerine girdiği saptanan İranlı Saka ve İskit dilleri ise Hint-Avrupa dil ailesinden sayılır." (s: 311)

KİTAPLAR İÇİN ÖNOKUMA: YENİ BİR TARİH, YENİ BİR KURAM ŞART

Veysel Batmaz

"Tarih, dil çalışmaları ile düzeltilecektir."

Yeni bir tarih ve kurama bu gereksinim, özellikle Avrupamerkezci (Helen "neo-Platonik" kökenli-Siyonist Yahudi-Evangelist) tarih anlayışının sarsılmaya başlandığı 1960'lardan bu yana, ete kemiğe bürünen bilimsel bir merak ve araştırma alanı olarak, ortaya, yerli yabancı, çok önemli yazılı ve filmatografik yapıtlar ve belgeseller çıkarmış bulunuyor.[1] Oysa, bugünlerde çok "moda" olan Avrupamerkezci tarih anlayışına karşı çıkmanın ilk kuramlarından ikisi Türk Tarih Tezi'nin Anadolu kökenlilik versiyonu ve Güneş Dil Teorisiydi. Bu unutulmuş ve unutturulmuş durumda.

Hatırlamaya ve hatırlatmaya, ta başından, gerçek tarihten, günümüzden 12 bin yıl öncesinden, Güneş Dil Teorisi'nden de iddialı ve Güneş Dil Teorisi'ni tarihin bilinen sınırlarına kadar genişleten bir önerme ile, "Türkçe bir Atlantis dilidir" hipotezi ile başlayalım.

Türkçe'yi biliyoruz (ya da bildiğimizi zannediyoruz), peki, Atlantis nedir?

I

MISIR'DAN GELEN ATLANTİS: SOLON, PLATON, BACON, SARMAST

Platon'un[2] Sokrates ile Kritias, Hermokrates ve Timaios'un arasında geçen iki diyalogunda, seller ve su baskınları ve depremlerle yok olmuş (denizin altında kalmış), her şeyiyle mükemmel bir devlet ve toplum düzenine, mimari ve teknolojik yapıya sahip, uzak bir ülkeden bahsedilir. Ülkenin varlığını hukukçu ve yasa düzenleyici Solon, MÖ 600'de Mısır'ın Saik kentine yaptığı ziyarette, Eski Mısır'lı rahiplerden duymuş, hikâyeyi Kritias'ın dedesine anlatmış (dedenin adı da Kritias'tır), Kritias da, on yaşındayken, bu hikâyeyi dinlemiştir.[3] Bir tanrıça festivali sırasında, Kritias, hocası Sokrates'e ve arkadaşları Timaios ile Hermokrates'e Solon'dan nakledilen hikâyeyi anlatır. Bu ülke, Yunanca adıyla Atlantis'tir. Atlantisliler kendi ülkelerine başka bir adla anmaktadır.[4] Bu ülkeye Atlantis adı, Solon, (ya da Platon tarafından), Poseidon'un ilk oğlu olan Atlas'ın oturduğu yer olduğu için verilmiştir. Bir adalar kümesi olan Atlantis'te yaşayan insanlara da Atlant'lar denmektedir. Bu adalar devletinin merkezi Platon'un diyalogunda örnek olarak verilen Atlantis şehridir.

Atlantis üzerine en yeni ve en ilginç ve Platon'un hikâyesini Türkçe'nin çok yoğun olarak kullanıldığı coğrafyaya taşıyan bir tezi, batı metrik ve arkeolojik çalışmalarla ileri süren Atlantis araştırmacısı Robert Sarmast, "Çok az kişi, Atlantis hikâyesinin kaynağının ünlü devlet ve politika kuramcısı, filozof Platon olduğunun farkındadır" demektedir.[5]

Bu çok aşikâr saptama aynı zamanda çok da önemlidir. Kutsal Kitaplardan, eskil destanlara (Gılgamış, Ergenekon, vb.), ütopyalardan (Francis Bacon), bilim kurgu romanlarına (Jules Verne) kadar, insanlığın varoluşunda Atlantis gibi bir Cennet Bahçesi'nden bahsedildiğinin yanı sıra, Atlantis, daha sonraki bir çok ütopya'ya, aralarında Batı uygarlığının bugünkü yapısını ve kavramlarını oluşturmuş üç büyük filozof ve yasa yapıcının da, Solon, Sokrates ve Platon'un şahitliği ile kaynak oluşturmaktadır. Platon'un yazdığına göre, Kritias, Sokrates'e Atlantis'i anlatırken şöyle demektedir: "O halde, Sokrates, gerçekten çok tuhaf ama yedi bilgenin en bilgesi olan Solon'un vaktiyle anlattığı, baştan başa gerçek olan şu Atlantis hikâyesini dinle."[6]

Kritias'ı dinlemeden ve Platon'un Atlantis'inin Sümerlerle ve Türkçe ile ilgisini kurmadan önce, 1624 yılında, Atlantis'i judaik-kristanize (günümüz anlamıyla Siyonist-Evangelist, Yahudi-Protestan) bir ütopyaya dönüştürmüş olan Francis Bacon'un *Yeni Atlantis*'inden söz edelim.

Platon'un *Timaios* diyalogu günümüzde pek okunmasa da, ilk ve orta çağın en önemli Platonik metniydi; Platon'un devlet felsefesini, Atlantis devleti örneği ile en yetkin bir biçimde özetliyordu. Aynı zamanda, aynı Bacon'un yaptığı gibi, Yahudi ve Hıristiyan dinsel felsefelerinin, neredeyse günümüzün Evangelistlerinin yaptığı tarzda, birleştirildiği bir metindi ve İskenderiye Okulu olarak bilinen ve aydınlanma felsefesine öncü olan Hıristiyanlık yorumu neo-Platonculuk, *Timaios* diyaloguyla ortaya çıkmıştı. Dialog'ta Atlantis sadece referans olarak söz edilir. *Timaios* diyalogu, fizikçi bilgin Timaios'un evrenin oluşumunu ve yaratılışı açıklamasının ve insanlarla nesneler arasındaki ilişkinin teorik ve çok bütünsel bir tutarlılıkla işlendiği çok derin bir metindir. Atlantis'ten söz ettiği bölümler hariç, anlaşılması da bir hayli güçtür.[7]

Francis Bacon, aydınlanmaya açılan bilimsel yöntem kapısının en önemli düşünürlerinden biridir. Tümevarım yöntemini, olguları ve verileri test ederek ayıklama sürecinde deney yapma sistemini öneren ilk düşünürlerden biridir. Öylesine deneycidir ki, ölümü, tavuk etinin, içine kar doldurulduğunda bozulmayacağı ve uzun süre saklanabileceği hipotezini kanıtlamak için yaptığı bir deney sonucunda olmuştur: soğuk bir kış gününde bir tavuk kesip, içine kar doldururken üşütmüş ve zatürreeden ölmüştür. Rüşvet aldığı için Kraliyetin memurluğundan azledilen Bacon, açık sözlülüğü ve döneminin mutlakiyetçi düşüncesine karşı giriştiği, ironi dolu savaşımıyla da tanınır: "Ben rüşveti savunmaktansa, rüşvet veren bir kimse olmayı tercih ederim. Elli yıldan bu yana İngiltere'nin en adaletli yargıcı ben oldum. Ancak, beni memuriyetten kovmakla, Parlamento iki yüz yıldan beri en doğru kararı vermiştir."

Bacon, hem Yahudi-Hıristiyan bileşimini savunmakta, hem de Eski Yunan'ın önerdiği gerek Platonik, gerekse Aristotalesci tezleri, gününe ve oluşmakta olan burjuvaziye yontmaya çalışmaktadır. Hem Aristotales'e (*Novum Orgonum*'la) karşı çıkmış ve onun verimsiz düşüncelerini, yeni bilgilerle harmanlayarak, burjuva politikacı ve entelejansiyasının kullanımına sunmuş; aynı anda, Aristotelesçi tümevarımcı ampirisizmi, zamanında yaşadığı keşif ve icatlarla destekleyerek, yararcı bir hale getirmiş; hem de, Atlantis'e (*Timaios* ve *Kritias*'a) karşı, *Yeni Atlantis*'i (*Nova Atlantis*) yazarak, Platonik düşünce içinde yer alan tek tanrıcılığı, iki Semavî dinle uyuşturmaya ve zamanında yaşadığı yıllardaki Hıristiyanlık içinde oluşan Kilise'nin tek merkezciliğinin yarattığı dinsel-ahlâksal çökkünlüğü, özlenebilir bir ütopya ile ret etmeye çalışmıştı. Önerdiği çözüm, Yahudilikle Hıristiyanlığı

birleştirip, erdemli ve verimli bir devlet kurmaktı. Bu yeni ve yüce devletin operasyonel göstergesi, *Yeni Atlantis*'te, "Süleyman Evi" adını verdiği bir yönetim aygıtıydı (Yeni Aristotelesçi "organon", organizasyon).

Bizi burada Bacon'un bütün bu devrimci bilimsel-entelektüel girişimleri değil, *Yeni Atlantis*'teki bazı küçük ayrıntılar ilgilendiriyor. Ancak, Bacon'un tümel felsefesinin, özellikle ABD tarihi içinde somutlaşarak sürmüş olduğunu ve kendini Hegelyen anlamda mükemmelleştirerek günümüze geldiğini, düşüncemizin bir kenarına nakşedelim.

"Üzerinde bir türlü sof kumaştan geniş kollu, güzel, bizimkinden çok parlak lacivert renkte bir kaftan vardı. İç elbisesi yeşildi ve bir kavuk biçiminde son derece ince, Türk kavukları kadar büyük olmayan serpuşu da aynı renkteydi. Saçları onun kenarından lüle lüle taşıyordu."[8]

Dönemin bütün Avrupalı filozof ve yazarlarında genel olarak varolan belli bazı olgu ve nesneleri Türk'lerle (Osmanlılarla) karşılaştırmak[9] alışkanlığının Bacon'da da varolmasının ötesinde, bu cümleye bakarak, Peru açıklarında bir adada (Bensalem Adası= "Ben", Arapça Bin demektir, "oğul"; "Salem"= Dürüstlük ve barış. "BenSalem" Tevradik bir adlandırmayla "Dürüstlük ve Barış Oğlu'nun yaşadığı yer" demektir. Salem aynı zamanda, ABD'de bir çok kentin adı olduğu gibi, çok satan bir sigara markasıdır.) karşılaştığı Yeni Atlantisli ulağın bir giysi ayrıntısını, o zamanın en önemli devleti olan ve Avrupalılarca Türk olarak nitelenen, Osmanlıya gönderme yaparak betimlemesi, bu görkemli devletin (Süleyman Evi ve Yeni Atlantis olarak adlandırdığı, Ben Salem adasının) prototipinin, Bacon'un bilinçaltında, Türklükle ilişkili olabileceğini en azından Freudiyen bir lapsüs olarak ileri sürmek mümkündür. Bu kadar spekülasyon biraz fazla diyenler olacaktır.

Jungiyen arketipik kolektif bilinçaltını bilenler ise, yaptığım bu spekülasyona tedarikli olacaktır.

Bacon'un tüm hayatı ve külliyatı, aklının bir yerinde Türklüğün referans noktası olarak varolması, o sırada Avrupalılarca yeni keşfedilmiş olan Amerika kıtasını da, buranın coğrafi olarak ne kadar büyük olduğunun bilinmediği bir çağda, "büyük Atlantis"[10] olarak adlandırması, bir semiyoloji ustası olarak büyük ve mükemmel bir devlet tanımını yaptığı bir metinde, sadece gelişigüzel bir "edebi öge" olarak bulunduğunu düşündürtmeyecek boyutlara sahiptir. Francis Bacon, belki de lapsüs yapmıştır ama, semiolojinin (işaret biliminin) de kurucusu olarak bilinir.

Hıristiyanlıkla Yahudiliğin bileşimi olan İdeal devletin, *Yeni Atlantis*'teki somut yapısı Süleyman Evi'dir. Bacon, Süleyman adını, İngilizce'deki yazıldığı gibi değil, "Solamona" olarak yazar.[11] Neden bu tür bir farklı yazım yaptığını da özel olarak açıklar.[12] *Yeni Atlantis*'i yazdığı sırada, Osmanlı padişahı Kanunî Muhteşem Süleyman'ın görkemli dönemi henüz bitmişti. Her ne kadar Bacon, doğrudan referansla Osmanlı padişahını değil ve çok doğal olarak Yahudi Kralı Süleyman'ı (King Salomon), "yeni devletinin" yönetim aygıtının prototipik adı olarak almışsa da, bu yazım farklılığı ve bu farklılığın Bacon tarafından özellikle vurgulanması araştırılmalıdır. Bu araştırmaları yapacak olanlar da, Batılı bilim insanları değil; farklı yazımın "gösterileni" (referant) olan Osmanlı ve Türk topraklarında yaşamış olanlardır.[13] Dedim ya, Yeni Burjuvazi'nin kuramcısı Sir Francis Bacon semiolojinin kurucusudur.

Bacon, Platon'un Atlantis'ini, kendine göre yorumlayarak ve düzenleyerek, 16 ve 17. yy.ın coğrafi bilgisine göre anlatırken, oldukça önemli semiolojik ipuçları veriyor. Bu ayrıntılara, burada girmemekte yarar var. İki nedenle: Konuyu

dağıtmak tehlikesi ile yüz yüzeyiz ve ayrıntıların sadece spekülatif enformasyonuna sahibiz.

Dönelim asıl metne, eski Atlantis'e, Platon'un *Kritias* ve *Timaios* diyaloglarına. *Kritias* diyalogunun tamamında, *Timaios* diyalogunun da bir kısmında, eski çok mükemmel bir uygarlığa sahip olan ve yeri Herkül Sütunlarının Batısı olarak konuşlandırılan bir adalar devletinden söz edildiğini artık biliyoruz. *Timaios* diyalogunda, sözünü bitiren Kritias'a Sokrates, "Burada uydurma bir masalı değil, gerçek bir hikâyeyi ele almamızın önemi büyüktür." (*Timaios*, s: 22) demektedir. Her iki diyalogda da, Platon, özellikle, Atlantis'in bir masal değil fakat Solon'a dayanan ve Mısırlı Rahiplerce anlatılmış bir "enformasyon" olduğunu vurgular. Tarihsel kayıtlara bakarsak, Timaios adlı kişi, fizik bilgini olarak yaşamıştır. Hikâyeyi anlatan Kritias diye bir kişinin yaşayıp yaşamadığını bilmiyoruz, ancak Platon'un kendisi, Solon'un torununun torunudur. Tarihçi Plutark, Solon'u anlattığı kitabında, hikâyeye kuşku ile yaklaşır ancak gerçekliğini kabul etmek için de bazı nedenler ileri sürer.[14] Kritias, sanki Plato'nun kendisidir. *Kritias* diyalogu'nu Platon bitirmeden, *Yasalar* adlı kitabını yazmaya başlamış ve hemen sonra da ölmüştür. Bazı Platon uzmanları, Atlantís ile ilgili asıl diyalogun, *Kritias*'ın bitirilmemiş olmasını, hemen ardından, demokratik hükümdarlığın temel metinlerinden biri olan *Yasalar*'ın yazılmaya başlanmasını, *Timaios*'da da, diyalogun küçük bir parçasını oluşturmasını (280 paragraflık bir metnin sadece 28 paragrafında yer almaktadır) ve Kritias adlı bir kişinin tarih kayıtlarında bulunmamasını, Platon tarafından Atlantis'in önemsenmediğine, sadece ütopik bir örnek olduğuna işaret olarak kabul ederler. Bazıları ise, hem Platon'un Solon ile akraba olmasını ve hikâyeyi dedelerinden dinlemiş olabileceğini ve Sokrates ile, hikayenin gerçekliğini vurgulamasını ve yarım

bıraktığı halde, neredeyse, Atlantis gibi mükemmel bir demokratik hükümdarlığın ve uygarlığın *Yasalar*'ını yazmaya başlamış olmasını göstererek, Atlantis'in gerçek bir tarih olduğunu ileri sürerler. Platon gibi tarihi kayıtlar konusunda "palavra" atmamakla ünlü ciddi bir filozofun masal uydurmasının hiç bir gereğinin olmadığını, öyle olsaydı, Atlantis'i bir masal olarak tanımlayacağını söylerler.

Atlantis araştırmacısı Robert Sarmast ise, Truva'nın Heinrich Schliemann tarafından, Homeros'tan tam, iki bin beş yüz yıl sonra bulunmasını örnek göstererek, eski metinlerin doğruluklarının ancak arkeolojik verilerle kanıtlanabileceğini söyler. 2003 yılında bitirdiği batı metrik uzay fotoğrafları ile yaptığı çalışmayı yayınlar. Bu, uydu yardımıyla bir tür deniz arkeolojisi olarak adlandırılabilecek çalışmanın sonunda, Atlantis'in, hem Platon tarafından tanımlandığı yüze yakın coğrafi ve tarihi ölçütle, hem de deniz altının topografik şekli ile, Kıbrıs adasının Doğu ve Kuzeyinde yer aldığını ve Mersin ile Suriye kıyılarının Atlantis'in bulunduğu düzlem olduğunu ileri sürer.

Daha sonra göreceğiz ki, Sarmast'tan habersiz bir biçimde, bambaşka ölçütlerden yola çıkarak Fattah da, Atlantis'in Türkçe konuştuğunu iddia ederken, Atlantis'i Girit ile Kıbrıs ve Suriye arasında olabileceğini ileri sürmektedir. Atlantis'in Atlas Okyanusunda olduğunu ileri sürenler ise, Platon'un "Herkül Sütunları'nın Batısı" biçimindeki betimlemesini Cebelitarık olarak düşünmeleri nedeniyledir. Oysa, İskenderiye ve Kıbrıs ve Girit'te de, Herkül Sütunları vardır.

Robert Sarmast, "Atlantis/Aden'in (Cennet Bahçesi) keşfi şimdiki tarih anlayışımızı değiştirebilecek olaylardan biridir. Elbette, insanlığın gerçeği algılayışını değiştirme potansiyeline sahip yeni keşiflerin katı septikler (kuşkucular) ve dogmatik inanmazlık gibi engellerle karşılaşması her zaman bir gerçektir." (s: 207) demektedir.

MISIR ŞİFRESİ

.... Robert Bauval da en son eserinin adını 'Mısır Şifresi' koymuş: *The Egypt Code.* Yakında dilimize de tercüme edilir.

Fakat Dan Brown gibi piyasa esnaflığı etmemiş, şifreyi gerçekten çözmüş.

Yalnız üç büyük piramidin değil, Eski Mısır'ın irili ufaklı bütün piramitlerinin, bütün tapınaklarının da bir 'gökyüzü planına' göre yerleştirilmiş olduklarını kanıtlıyor.

Eski Mısır haritası, Nil Nehri'ni Samanyolu gibi düşünürsek gökyüzünün kuzey yarımküresinin birebir kopyası!.

Fakat ters çevireceksiniz çünkü Eski Mısır kültüründe haritanın tepesi güney yani Nil' in çıkış ve geliş yönü. Ancak bu harita, bugün gözlenen yıldız haritasına tekabül etmiyor. Yıldızların yerleri değişik.

Piramitlerin ve tapınakların yapıldığı yüzyıllara da tekabül etmiyor.

Bilgisayarında Starry Night Pro.V.4 programı varsa soruyorsun, sana M.Ö.11. 541 tarihini veriyor!.

Şimdi bunun üzerine 'aha işte Atlantisliler yapmışlar' diye atlayacak kişi çoktur.

Oysa bu tarih, Sirius yıldızının 21 Haziran sabahı doğuşunun, dünyanın eksenindeki kayma sonucu (precession) eski noktasına döndüğü tarihlerden biri.

Eski Mısır kültüründe 'zep tepi' denilen ilk çağ, başlangıç çağı.

Piramitleri, daha doğrusu bütün yapıları kurmaya M.Ö. 2781 yılında karar vermişler ve uygulamaya geçmişler (bu da Sirius dönümlerinden biri) ama tarihlerinin sıfır noktasını ondan yedi dönem önceye yerleştirmişler.

Bu neyi kanıtlar? Milattan on bir bin yıl önce dünyada bir Atlantis uygarlığı olduğunu mu? Hayır, ama soru sordurur. ...

Engin Ardıç, *Akşam,* 09.10.2006

Şimdi, bu katı septikler ile dogmatik inanmazları yine zora sokacak bir başka tarihe, MS. 7-10. yüzyıllara ve bir başka coğrafi yapı'ya, Hazerya'ya atlayalım. Ama önce, "Atlantoloji" olarak adlandırılan entelektüel çalışma alanının geçmişini ve kapsamını, Kemal Menemencioğlu'nun "Atlantis ve Ademoğulları" (Internet yazısı) adlı makalesinden yararlanarak özetleyelim:

Atlantoloji

Derleyen: Kemal Menemencioğlu

Platon'un Atlantis efsanesi 1882'de Amerikan Senatörü Ignatus Donnelly (1831-1902) *Atlantis, Tufan Öncesi Diyar* – (*Atlantis, The Antediluvian World*) kitabıyla yeni bir boyut kazandı. Daha önce bu konuda bilimsel açıdan kayda değer bir eser yazılmadığı gibi, bu kitap, günümüzde de Atlantis üzerine bir başyapıt olarak yerini korumaktadır. Kitap ilk baskısında, büyük ilgi yarattı. Bu eseri okuyan İngiliz başbakanı Gladstone, Atlantis'i bulmak için bir keşif seferi düzenlemeyi önermişti. Ancak, bu öneriyi Parlamento'dan geçiremedi. Donnelly'in eseri gerçekten büyük ve titiz bir araştırmaya dayanıyor ve Platon'un klasik Atlantis tezini doğrulamaya çalışıyordu. Donelly'nin tezleri şunlardı:

1. Bir zamanlar Akdeniz'in girişi karşısında ve Atlas Okyanusunda bir kıtanın kalıntısı olan büyük bir ada vardı. Bu ada kadim dünyada Atlantis olarak bilinirdi.
2. Platon tarafından bu ada konusunda yazılanlar masal değil, gerçek tarihtir.
3. Atlantis insanların ilkel bir durumdan uygarlığa eriştiği yurttu.

4. Zamanla o kalabalık ve güçlü bir ülke oldu. Oradan göçen halklar Meksika körfezi, Mississippi nehri, Amazonlar, Güney Amerikanın Büyük Okyanus sahilleri, Avrupa ve Afrika'nın batı sahilleri, Baltık, Karadeniz ve Hazar Denizi civarlarında uygar topluluklar kurdular.
5. O gerçek tufan öncesi yurttu; Aden (Cennet) Bahçesi; Hesperides bahçeleri; Elysian yaylaları; Mesomphalos; Olympos; Kadim ülkelerin Asgard'ı; evrensel olarak belleklerde kalan, ilkel insanlığın barış ve mutluluk içersinde yaşadığı bir yurttu.
6. Kadim Grek, Finikeli, Hindu ve İskandinav tanrı ve tanrıçaları Atlantis'in kralları, kraliçeleri ve kahramanlarıydı. Mitolojide onları içeren olaylar gerçek tarihi olayların belleklerde karıştırılarak aktarılması idi.
7. Eski Mısır ve Peru Mitolojisi, Atlantis'in esas dini olan Güneş Dinin kalıntılarıdır.
8. Atlantis'in en eski kolonisi muhtemelen Mısır'dı. Onun uygarlığı da Atlantis'in kopyasıdır.
9. Avrupa'da bronz çağı aletler Atlantis'dendi. Atlantisliler ayrıca demiri ilk işleyenlerdendi.
10. Bütün Avrupa alfabelerinin anası olan Finike alfabesi Atlantis kökenlidir. Ayrıca bu alfabe Atlantis'den Orta Amerika'daki Maya'lara aktarıldı.
11. Atlantis, Ari, veya Hint-Avrupalı ırkların yurtları olmakla beraber Sami (Yahudi ve Arap) kavimlerin ve muhtemelen Turanlıların (Türklerin) ana yurduydu.
12. Atlantis korkunç bir doğal felaketle, nüfusunun biyik bir çoğunluğu ile, yok oldu.
13. Felaketten gemiler ve sallarla kurtulan birkaç kişi dünyanın dört yanına günümüze kadar kalan tufan öykülerini yaydılar.

Bu tezleri kanıtlamak için Donelly, Kongre kütüphanesinde ve Smithsonian Enstitüsünde yaptığı araştırmalara dayanarak yazdığı beş yüz sayfalık kitabında eski ve yeni dünya arasındaki etnik, mitolojik, dini, dilsel, sanat, mimari, tarım, evcil hayvan benzerliklerine işaret eden 650 kanıtı toplayarak bunların ortak bir kaynaktan geldiğini belirtmişti. Ayrıca, jeoloji, deniz coğrafyası, bitki ve hayvan türlerindeki kanıtlara değindi. 1883'de de *Ragnarök, The Age of Fire and Gravel* adındaki eserini yayınladı. Bu kitapta Tufandan da önce, bir felakette dünyaya bir kuyruklu yıldızın çarptığını iddia etmekteydi.

Atlantis konusu, 1888'de yayınlanan ve Teosofik Cemiyetinin kurucularından Madame Helena Petrova Blavatsky tarafından kaleme alınan *Gizli Doktrin* adlı eserinde işlenmeye devam etti. Blavatsky'nin iddialarına göre Atlantis dördüncü kök ırkın yurduydu. Kök ırk tezine göre, birinci kök ırkını oluşturan ilk insanların yurdu kuzey kutbuydu; ikinci kök ırkın yurdu Kuzey Asya'da; üçüncü kök ırkın yurdu Büyük Okyanus'ta, Mu (Lemurya) adında batmış bir kıtada bulunuyordu; dördüncü kök ırk Atlantislilerdi; ve beşinci kök ırk, bizim genel olarak bildiğimiz insanlık ve bilinen tarihte yer almaktadır. Her ırk bir kıyamet sonucu yok olmaktadır; bu kıyametten kurtulan birkaç kişi, yeni ırkın prototipini belirledi.

Blavatsky'e göre altıncı kök ırkın prototipi şu anda belirlenmektedir ve yedinci kök ırkı ile devre tamamlanmış olacaktır. Her kök ırkta ayrıca yedi alt-ırk ve onların her birinde yedi dal ırkı vardır. Atlantisli yedi alt ırkları sırasıyla şunlardır: Mu asıllı Rmoahaller, Tlavatliler, Toltekler, Turanlılar (Türklerin ataları), Samiler, Akkadlılar ve Moğollar.

Teosofik görüşle Atlantis konusunu 1914 yılında W. Scott-Elliot, *The Story of Atlantis* adlı eserinde daha ayrıntılı olarak işledi.

Atlantis birçok kurgu romanının konusu olmuştur. Jules Verne, H.G. Wells ve Canon Doyle gibi tanınmış yazarlar onu romanlarına işlemişlerdi. Bunun dışında medyumlar tarafından Atlantis konusunda türlü fantastik kitaplar kaleme alınmıştır. Bunların en ünlüsü Edgar Cayce'in anlatılarıdır. Bunların haricinde klasik tezden uzaklaşıp Atlantis'in İsveç'te, İsrail'de, Kuzey Kutbu'nda, Spitzbergen adasında, Amerika'da, İspanya'da, Tunus'ta, Kafkasya'da, Almanya'da ve son olarak Thera veya Santorini adasında ve daha nice yerlerde olduğunu iddia eden eserler yazıldı.

[Robert Sarmast bunların en yenisidir ve Atlantis'in Kıbrıs ile, Mersin ve Suriye kıyılarında bulunduğunu söylemektedir. Ayrıca, İngiliz arkeolog Peter James, 1995'den 1998'e kadar Atlantis'i Manisa'da aradı. TRT Arkeologu Semih Aközlü ve Manisa'dan Haydar Aksakal ile çalışan Peter James Atlantis Uygarlığının olup olmadığını ve varsa nerede olduğunu Atlantis kelimesinin kökenindeki dört kelimeden yola çıkar: Tantalos, Pelops, Niobe ve Sypilos. Bu adla anılan mitolojik yerlerin hepsi Manisa'dadır. (*Yeni Asır,* 6 Şubat 1999). Atlantis'i, Truva'nın denizden giriş kapısı sayılan tepenin altında bulunduğunu ileri süren İsviçreli Prof. Dr. Eberhard Zangger ve BGR'dan bir ekip de Atlantis'i Çanakkale'de aramaktadırlar.- ***VB'nin eki***]

Atlantis üzerine yapılan çalışmalarda, Donnelly'nin varisleri arasında İskoçyalı Lewis Spence (1874-1955) önemli bir yer işgal eder. Mitoloji ve folklor konusunda bir uzman olan Spence aynı zamanda birçok dili ana dili gibi konuşan bir dil uzmanıydı. Eserleri arasında şiir ve mitoloji kitapları, bir okültizm ansiklopedisi, Mısır, Meksika, Peru, Babil, Kelt vs. uygarlıkları üzerinde 40 civarında kitabı vardır. Atlantis konusunda birçok kitap yazdığı gibi, Mu hakkında bir kitap da yazmıştı. Spence, *The History of Atlantis* adında eserinde Atlantis'in tarihini çeşitli folklor, mito-

loji ve tarihi kayıtlara dayanarak ortaya çıkarmaya çalışmıştı ve Donnelly'nin gözlemlerine yenilerini eklemişti. *The Occult Sciences in Atlantis* adlı eserinde Atlantisliler'in gizli ilimlerini diğer uygarlıklardaki kalıntılarından belirlemeye çalışmıştı. İkinci Dünya Harbi sırasında yazılan *Will Europe Follow Atlantis* kitabı sübjektif bir açıdan konuyu elle alarak, uygarlığın çöküşünün, tekrar Atlantis felaketini andıran büyük bir felaketle olabileceğini ortaya atmıştı. Spence, *The Occult Causes of the War* kitabında aynı konuya deyinerek Nazilerin şer güçlerle ittifak kurduklarını ileri sürmüştü. Ayrıca, *The Problem of Atlantis* ve *Atlantis in America* kitaplarını da yazdı. Atlantis'i Maya kültürü açısından inceleyen Stacy-Judd'un *Atlantis-Mother of Empires* aynı dönemlerde yazılmıştı.

Spence her ne kadar Nazilerden nefret ettiyse de, Almanya ve Avusturya'da bazı Naziler Spence'in kitaplarına önem veriyorlardı ve Atlantis'in "üstün Ari ırkın" beşiği olduğunu söylüyorlardı. Nazilere karşı olan Antroposofi'nin kurucusu Avusturyalı okültist Rudolf Steiner, Atlantis konusunu kitaplarında işlemişti, ancak kaynak olarak kendi duyu-üstü yeteneklerini veriyordu. Avusturyalı Kosmolog Hans Hoerbiger'in tezleri Hitler tarafından benimsenmişti ve Atlantologlardan taraftar toplamıştı. Bunların arasından H.S. Bellamy, *The Atlantis Myth* adlı kitabı yazmıştı. Bellamy, Hoerbiger'in görüşlerine dayanarak ayın aslında dünyanın yer çekimi tarafından yakalanmış bir gezegen olduğunu ileri sürmüştü. Ayın aniden dünya tarafından yakalanması ve yörüngesi dünyaya gittikçe yaklaşması, onun yer çekimi dünyanın ekvatorü etrafında denizin kabarmasına yol açmasına neden veriyordu İşte bu su kuşağı Atlantis'in aniden batmasına ve deniz altında kalmasına sebep olmuştu. Otto Muck isminde bir Alman kaşifinin yazdığı *Atlantis Über Alles* bu konuda yazılmış en iyi kitaplardan biridir. Otto Muck'a göre Atlantis felaketinin en akla

yatkın izahı 11,000 yıl önce büyük bir göktaşının (asteroid) yeryüzüyle çarpışmasıdır.

Atlantis konusunda yazılan klasik eserler titizlikle, mantıkla ve büyük araştırmalara dayanarak hazırlanmıştır. Atlantis'in kanıtları ortadadır, bunları incelemeden inkar etmek bilime ters düşer. Ne yazık ki, mitoloji, etnoloji, antropoloji, jeoloji, deniz coğrafyası, astronomi gibi nice konuları bilmeyenler, bu konuları içeren kanıtları alaycı bir şekilde inkar etmektedirler, inkar ederken de verdikleri nedenler hayret edilecek derecede gelişi güzel ve bilimsel düşünceden yoksun olmaktadır. Batıda, bazı çevrelerde bilimsel ideolojide bu keyfi "akademik" zihniyeti sürerken, Sovyet bilim adamları Atlantis konusunda daha sıcak bakmışlardır. Bu Rus bilim adamları arasında V.A. Obrutchev, N. Lednev ve E. Hagemeister, ya doğrudan Atlantisi kabul ediyorlar, ya da en azından varlığının bilimsel olağanını onaylamaktadırlar.

Bermuda Şeytan Üçgeni'nin yazarı Charles Berlitz, Amerika'da meşhur Berlitz lisan okullarını açan kişinin torunudur. Herhalde bu sebepten olacak ki, 37 dil bilmektedir.

Dalgıçlık ve deniz altı araştırmalarında uzman olan Charles Berlitz, Atlantoloji konusuna iki önemli eser bırakmıştır: *The Mystery of Atlantis* ve kısmen *Mysteries from forgotten Worlds*. Ayrıca *Bermuda Şeytan Üçgeni* konusunda diğer kitaplarında Atlantis konusunu kısmen işlemiştir. Berlitz'in Atlantoloji'ye katkısı konunun güncelliğini koruyarak, bu konuda çok ilginç denizaltı bulguları açıklamasından kaynaklanır.

Bir gözlemciye göre Atlantis konusunda 20,000 kitap yazılmıştır.

[Bunların 2000'den sonra yayınlananlarının en önemlileri şunlardır:

Colin Wilson, Rand Flem-Ath, *The Atlantis Blueprint: Unlocking the Ancient Mysteries of a Long-Lost Civilization,* 2002.

Andrew Collins, David Rohl, *Gateway to Atlantis,* 2002.

Mark R. Williams, *In Serach of Lumeria,* 2001.

Charles R. Pellegrino, *Unearthing Atlantis,* 2001.

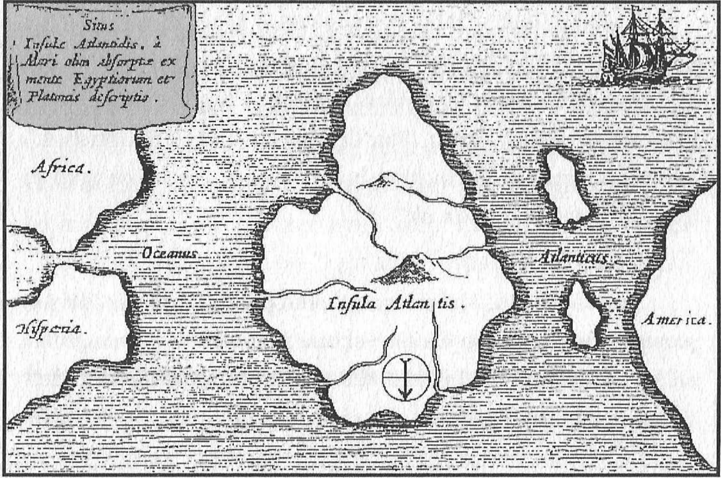
Nicholas Clapp, Harry Foster, *Road to Ubar : Finding the Atlantis of the Sands,* 2000.

Ayrıca, Internet'te sayıları giderek artan Atlantis e.mail grupları ve siteleri vardır. Ben de, 2004 yılında, "Atlantisturk" adıyla bir e.mail grubu kurmuş bulunuyorum. Ancak bu grup şu anda aktif değil.- ***VB'nin eki***]

(Bu derleme** K. Menemencioğlu **tarafından Atlantis üzerine yazılan uzun ve kapsayıcı bir yazının [Atlantis ve Ademoğulları] bir bölümü olarak Internet'ten alınmış ve tarafımdan düzeltilmiş ve düzenlenmiştir.)

Şimdi şu soruya cevap verelim: Atlantis'in gerçeklik olasılığı nedir? Bugünden 11500 yıl kadar önce, büyük bir Tufan yaşandığında herkes birleşiyor; denizlerin ve kara sularının kabararak, depremlerle tetiklenen volkanik bir doğa felaketini Kutsal Kitaplar, Sümer yazıtları, dünyanın değişik yörelerinde birbirine uyarlı ancak farklı karakterlerle anlatılan efsaneler aynen anlatıyorlar. Daha da fazlası ve ampirik olanı, jeofizikçilerce saptandığı gibi, 11500 yıl önce, bir nedenle (ki bu nedenlerden biri, 5000 yıl kadar önce, Sümer tabletlerinde, Niburi gezegeninin dünya ile Güneş arasına girmesi olarak anlatılıyor) dünya ekseninin yörüngesine dikey konumdan bugünkü konuma doğru kaydığının ve bunun da iklimlerle birlikte, dünyanın kabuk yapısını ve yaşam dü-

zenini değiştirdiğinin kesine yakın bir olasılık olarak kabul edilmesi. Kozmolog Paul Von Ward'ın deyişiyle, "[b]u kadar uyumlu hikâyelerin, gerçek deneyimler olmaksızın [dünyanın birbirinden iletişim olarak kopuk] apayrı yerlerinde, [uydurularak] anlatılmış olması olanaksızdır."[15]

Teolog ve dilbilimci Athanasius Kircher'in 1600'lerdeki Atlantis haritası, adaları Atlantik Okyanusu'nun ortasına konumluyor. Atlantolog Robert Sarmast ise, Atlantis'i, Platon'un zamanındaki coğrafî bilgilere dayanarak, Doğu Akdeniz'de arıyor.

Tekvin'in 6 ve 8. bölümlerinde anlatılan Nuh Tufanı, tanrı Enki'nin Zuisudra'ya haber vererek önlemeye çalıştığı *Gılgamış Destanı*'ndaki Tufan, İnka'ların Virakocha'nın ilk önce, günâhkâr insanları yok etmek için tufan yaratması ve sonradan (aynı *Tekvin*'de Nuh'un pişman olması ile yardım alması gibi) pişman olanları kurtarması, İzlanda'da Edda

efsanesi, Maya'ların Mu'nun batışını anlatan Troana el yazmalarında 64 milyon kişinin yok olduğunu anlatan kayıtlar ve daha bir çokları, tarih olarak bugünden 11500 yıl kadar önce, ayrı yerlerde ancak birbirini tetikleyerek benzer doğal felaketler yaşandığında hem fikirdirler (Ward, s: 160-161). Platon'un bu hikâyelerden bazılarını bilmesi doğaldır, ancak bir çoğunu bilmemesi de olası. Atlantis, verilen tarihlerle ve Platon'da yazdığı gibi, dünyanın son 50000 yılda yaşadığı en önemli yerküre değişimlerinden birinde yok olan bir uygarlık olabilir. Bu olasılığı artık kesinlikle biliyoruz.

Peki, Atlantis'in 12000 yıl önce, bugünden çok ileri teknolojik bir uygarlık olması mümkün mü? Modern bilim bu konuda bize iki hikâye anlatmaktadır: Yapısal-işlevci Antropologlar, 1920'lerde keşfedilmeye başlanan yerli (ilkel) insan kabilelerinin yaşamlarından yola çıkarak, dünyanın başka yerlerinde yüksek uygarlıklar yaşanırken, yerli yerinde duran ve oluştuğu gibi süren bir insan varlığından söz ederler. Bunu kendileri de doğrudan yaşarlar. Mead, Bateson, Malinowski, Morgan, Levi-Strauss gibi birbiriyle ilintisiz ve ayrı hipotezleri sınayan bilimciler, bu "geri-geleneksel" toplumsal yapıların, Darwin'in evrimsel gelişim teorisinin toplumsal ilişkilerde kanıtı olarak görülebileceğini ileri sürerler. Özetle, evrimcilere göre, toplumsal-fiziksel gelişme ve teknoloji, *Homo Sapiens*'den *Homo Faber*'e, basit üretim tarzı aletlerinden günümüze kadar ilerleyerek gelişmiştir, eski dönemlerde teknolojik olarak ileri uygarlıklar söz konusu değildir, olamaz. Bir diğer hikâye de şudur: Mısır piramitleri (1956'da bulunan Çin'deki Beyaz Piramitlerle birlikte), Maya-Aztek-İnka uygarlıklarının dev yapıları, bunların, günümüz astronomi biliminin dakik ölçümlerine göre mimarî olarak düzenlendikleri, hâttâ, Eski Yunan uygarlığının site devletlerinin

kalıntılarında bulunan teknolojik düzey göz önüne alınırsa, eskil uygarlıların bir bölümü günümüzdeki teknolojiden de, toplumsal-fiziksel yapıdan da, bilgi, yöntem ve uygulama olarak (ve ayrıca toplumsal hayatın örgütlenmesi biçimleriyle), daha gelişkin olabilir. Bu görüşün ampirik göstergeleri olan devasa mimarî yapıların bir çoğu, 12000 yıl öncesine kadar gitmektedir.

Sorumuzun yanıtı kısaca şudur: Kültürel antropolojik olarak bakıldığında, evrimsel olarak geriye dönüş olanaksızdır, ancak, fiziki antropoloji ve arkeolojik jeofizik bunun tam tersinin olabileceğini, en azından bir hipotez olarak kabul etmektedir. Yeni bulgulara ve anlayışa göre, Atlantis'in çok gelişmiş teknolojik bir uygarlık olması olasılığı göz ardı edilemeyecek kadar yüksektir.

II

HAZARYANIN AVRUPA TÜRKÇESİ: VİCO, LEİBNİZ, KOESTLER, TOGAN- HİNT-AVRUPA DİLLERİ ANADOLU KÖKENLİ Mİ?

Türkiye'de tam da CHP-MSP koalisyonunun çöküşü ve Türk-İslam sentezcisi Milliyetçi Cephe'nin, dinci Erbakan'ı da yanlarına alarak kurulması sırasında, 1976'da yayınlanan Arthur Koestler'in *13. Kabile* kitabı, yaşadığımız bu ülkede yankı bile bulmadı. Büyük bir ihtimalle sağcı ve solcu tarihçi ve dilbilimciler tarafından okunmadı bile. Oysa, Koestler, o sıralarda, Türkiye Cumhuriyeti'nin devlet politikası olarak Filistinlilerin İsraillilere karşı meşru ulus olma ve Filistin topraklarında bağımsız devlet kurma haklarının desteklenmesi ve Türkiye'de kurulan bütün hükümetlerin "Atatürkçü" olduğunu düşünürsek, Milliyetçi Cephe'nin "Atatürkçülüğü" ile ve hatta o sıralarda soldan geri adım attığı için güçsüzleşen, güçsüzleştiği için de Türk burjuvazisi tarafından geriye itilmiş Ecevit'in anti-İsrailiteliğine çok koşut bir ideolojinin ve uluslararası tezin alt yapısını oluşturacak tarihsel olarak sağlam ve akademik olarak somut veriler yumağı sunuyordu bu kitabında, anlayana. İsrail'i kuranlardan daha fazla Yahudi'nin, Yehova'nın kutsanmış İsrailoğullarından gelmediğini ve vaat edilmiş toprakların dışında yaşadıklarını söylüyordu. Üstelik bunu, bizim burada konumuz olan, Türklükle birleştiriyordu.

Üstüne üstlük Koestler, dönemin anti-komünizm ve yeşil kuşak dalgasına da uyuyordu. Bizim anti-komünist, anti-Sovyetçiler tarafından yere göğe sığdırılamaması gere-

kiyordu. Stalin tarafından tartaklanmış, 1931'de üye olduğu Macaristan Komünist Partisini 1938'de bırakarak, anti-komünistlerin bir sözcüsü kimliği ile İngiltere'ye sığınmıştı. Bu bağlamda, 1976'da yayınladığı *13. Kabile* kitabının, uluslararası bir çalkantı yaratmaması olanaksızdı. Kitap, Türkiye dışında akademik ve politik büyük yankılar uyandırdı. Özellikle 1967 yılındaki 6 Gün savaşı sonrasında perçinlenen Filistin'deki İsrail devletinin kadim iddialarını çürütüyor ve Siyonizm'in ideolojik alt yapısını berhava ediyordu. Davut'un birleştirdiği 12 İsrailoğulları kabilesinin yanına bir tane de 13. kabileyi buluyordu. Koestler kitap hakkında akademik ve politik tartışmaların zirve yaptığı 1983'de, karısı ile birlikte Londra'daki evlerinde bir sabah ölü bulundu. Polis, ölümü intihar olarak nitelendirdi. Koestler, bir Eşkenaz Yahudi'siydi ve kendi atalarının Hazarya Türklerinden gelme olduğunu büyük bir gururla savunuyordu. Dünya edebiyat tarihine 25 roman kazandırmış; *Ay'daki Karanlık* adlı romanı 33 dile çevrilmişti. *13. Kabile* kitabı ise, değme tarihçilerin yapamayacağı kadar zengin belge ve veriler kullanarak, o sıralarda ve günümüzde de hâlâ yaygın olan tüm etnik ve politik dogmaları yerle bir ediyordu. İşin garibi, en fazla kullandığı kaynak da, kitap yayınlandığında Türkiye'de iktidar ortağı olan MHP'nin ideolojik inşaatçılarından biri sayılabilecek olan, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi öğretim üyelerinden ve DP kurucusu Profesör Fuat Köprülü'nün asistanı, eski Bolşevik, sonradan mahcup Turancı, Başkırt Bağımsız Cumhuriyeti'nin (Türkçe'nin bir Atlantis dili olduğunu ileri süren Nurihan Fattah'ın doğduğu yer) kurucusu ve ilk ve tek Cumhurbaşkanı olan ve bir ara Lenin ve Troçki ile birlikte Altılar Komisyonu'nda çalışmış Profesör Zeki Velidi Togan'dı.

Hazarya Türklerinin Yahudi olduğu keşfi bir Turanistindi ancak Koestler'in Togan'dan aldığı verilerin hiç biri, Türkiye'de ya bilinmiyor, ya da tartışılmıyordu. Oysa, Koestler, Velidi Togan'a dayanarak, Hazarya Türklerinin Yahudiliğini ve Avrupa'da ve Dünya Yahudiliğinde 1935'lerde 11 milyona varan nüfusları ile (Seferad Yahudiler o sıralarda sadece 500 bin kadardı) kahir ekseriyeti oluşturan Eşkenaz Yahudilerinin Türk olduklarını gösteriyordu.

Koestler'e, Togan'a ve Hazaryanın Türk'çesine geleceğiz. Fakat, şimdi, eskilere giderek, Vico'dan, Leibniz'e, Hint-Avrupa dillerinin Anadolu kaynaklı olabileceği tezini irdelemeye başlayalım.[16] Öyle ya, Hazarya (Kafkasya), Mezopotamya ve Anadolu ile birlikte arkeolojik olarak uygarlığın beşiği, Ari ırkın ve kök dil efsanelerinin çıkış noktasıdır. Bugün Avrupa'da ve ABD'de beyaz ırka, Kafkasyen denmektedir. Biraz paradoksal olarak, bölgeyi kendilerine dil ve uygarlık kaynağı göstermemek (bu bölge Avrupa için din ve ırk kaynağıdır), özellikle "Türk" konusunda varolan Avrupai düşmanlığa destek sağlamak için canhıraş çalışan tüm ilk Oryantalistlerin, Avrupa uygarlığını Hindistan'a uzatmak istemelerinde şaşılacak hiç bir yan yoktur.

Dünyanın en önemli semiologlarından biri olan Profesör Umberto Eco, 1990 yılında Avrupa Birliği Kültür Fonundan aldığı parasal destekle, "Avrupa'yı Kurmak" projesi kapsamında bir dil çalışması yapar: *Avrupa Kültüründe Kusursuz Dil Arayışı.*[17] Bu kitabın içinde, kendisini sınırladığı için, Avrupa dillerinin dışında dil irdelemesi yapmaz Eco. Zaten, kitap da tarihsel bir bibliyografya çalışması olarak, Avrupa'da olası bir politik birlikte, aynı tek para gibi, oluşabilecek tek dillilik çabasına "karşı" yazılmıştır. Ancak, Eco'nun konunun hâkimi olarak sunduğu geniş kaynak taraması ve en çapraşık

dil kuramlarını olabildiğince sadeleştirmek başarısı, dil ile ilgilenen herkesin kitabı okumasını zorunluluk haline getirir. Ben, bundan sonraki bölümde bu kitabın, Vico ve Leibniz üzerine yazdıklarını özetleyeceğim ve sonradan Hazarya macerasına döneceğim ve en son da şu sorunun cevabına yaklaşacağız: Hint-Avrupa Dilleri Anadolu kökenli mi?

Platon'un *Kratilos* diyalogunda (Atlantis'i anlatan *Kritias* ile karıştırmayın) temel bir dil problemi ile karşılaşırız: Nesneleri adlandıran sözler (kelimeler), onların *physis*'lerini mi (doğal niteliklerini mi) yansıtmakta, yoksa *nomos* uyarınca, insanî uzlaşımla mı (konvansiyon-yasa yaparak kural koymak yolu ile mi)[18] seçilmektedir? Bu soru, Eco'ya göre, Kutsal Kitaplarda belirsiz bırakılmış olan, Tanrı ile Adem'in hangi dilde konuştukları sorusuyla aynıdır ve o kadar önemlidir. Kısacası, dil tanrısal mıdır, yoksa insanî midir? İşte, ilkönce Yahudilikte, sonradan da Hıristiyanlıkta ortaya çıkan tüm dilsel anlama sistemleri (Kabala, Talmud, Hermenüatik, vb.) temelde bu sorunun yanıtını bulmaya çalışır.

Dil eğer tanrısal olarak, nesnelerin doğal niteliklerinin seslendirilmesi ise, mesele basittir. Tek bir kök dil vardır. Kutsal Kitaplara göre bu, zaman zaman İbrani'ce, Latince veya Yunanca olmuştur. İslam ise sorunu ampirik olarak çözmüştür. Allah (Ulu Ses), Hz. Muhammed'e, Arapça çağrıda bulunmuştur.

Platon'dan Vico'ya kadar Avrupa bilimcileri, dil ile ilgili devasa çalışmalar yapmış, kuramlar türetmişlerdir. Joseph Justus Scaliger (1599) gibi, Athanasius Kirscher (1679) gibi Platonik sorunun yanıtını özetleyen, dil ile uğraşan ilahiyatçılardan sonra Avrupa'da aydınlanmacılığın şafağında dil teorisi ile ilgili iki önemli düşünür ortaya çıkar.[19] Bu iki düşünür, İbn-i Haldun'dan yoğun bir biçimde yararlandığı

iddia edilen Vico ve Türkçe ile, alaysı da olsa ilgilenmiş olan Leibniz'dir.

Giovanni Battista Vico (1668-1744), Platonik soruya ("dil tanrısal mı, insanî mi" sorusuna) orta yolcu olarak yanıt verir: "Dil ideal köken olarak güdüsel (tanrı tarafından güdülmüş) bir biçimde ortaya çıkar, ancak sonraları hayatın karmaşıklığı içinde, uzlaşımcı (konvansiyonel-insanî yapılarla ve kurallarla) dil gelişir (Eco, s: 98). Tevrat'ta yer alan efsanevî Babil yıkımı da zaten bunun için olmuştur: Aslında Babil bir ceza değil; sadece tanrısal dilden insanî dile geçen bir dönüm noktasıdır. Vico, neredeyse İbn-i Haldun'u tekrar edercesine, durumu şöyle açıklar: "Nasıl halklar iklimlerin değişikliği nedeniyle değişik doğalar (davranış ve fikirler) edinmişler ve bu değişik doğalar farklı göreneklere yol açmışsa, onların değişik doğaları ve göreneklerinden de değişik diller doğmuştur." (Eco, s: 98; doğal ki, Eco, Vico'nun İbn-i Haldun'un 'toplumların farklılaşmasında ve gelişmesinde iklimin belirleyici olduğu' fikrini "tırtıkladığından" bahsetmez.)

Gottfried Wilhelm Leibniz (1646-1716) ise Vico'yu önceleyerek, (1699), kök ve tek köken diline karşı çıkar. O sıralarda yaygın olan ve Atatürk'ün Güneş Dil Teorisi'nin gerekçesine çok benzer olarak ileri sürülen Alman dil görüşüne itiraz eder: "Otuz yıl savaşlarından sonra, Alman dili, Alman ulusunu birleştirebilecek en önemli unsur olduğundan, değeri vurgulanmalı ve Luther'in Kutsal Kitabı çevirdiği dil olarak yabancı etkilerden korunmalıydı." Leibniz bu tür görüşlere alaysı bir şerh koyar: "O, her şeyi kendi dillerinden türetmek isteyenlerle, Becanus, Rudbek, her şeyin kökenini Macarca'da bulan Ostrovski ve Brötancada bulan baş rahip François, Lehçenin savunusunu üstlenen Petorius gibilerle dalga geçer ve **'günün birinde Avrupalılar gibi bilgili**

hale gelirlerse Türklerle, Tatarların, kolaylıkla dillerini tüm insanlığın ana dilleri konumuna getirecek bir yöntem bulacaklarını' ileri sürer." (Eco, s: 107) Ancak Leibniz bütün bu alaysılığına ve dalgacılığına karşın, daha sonra, köken dilin olabileceğini ve dil milliyetçiliğinin en azından kendi [Alman] dili için geçerli olabileceğini söyleyerek, kendisini reddeder hale gelir. Bu durum, Türklerden bahsederken (Avrupalılar tarafından istenmese de) olabilecekleri, kendi [Alman] diline uygulamakta oldukça mahir ve yetkin bir dilci olduğundan, biz Türkçeciler için çok önemlidir. Leibniz, tam on yıl sürekli çalışarak, titiz karşılaştırmalar yapmak için, dilsel malzeme toplamış, sonunda da, "tüm Yafet soyundan gelen diller grubunun kökeninde Germenlerle Gallilerin ortak olarak kullandığı bir Kelt dilinin bulunduğu ve bu dilin *'Karadeniz'den yola çıkmış, Tuna ile Vistül nehirlerini geçmiş ve bir bölümü Yunanistan'a gitmiş, bir bölümü ise Almanya ve Galleri doldurmuş, İskitler soyundan gelen, tüm halklarda ortak bir kökenden kaynaklandığı'* sonucuna varmıştır." (Eco, s: 108) Leibniz'in sözünü ettiği Karadeniz, doğal ki, Hazarya'dır.

Koestler'e şimdi geliyoruz ama hemen vurgulayalım: Ünlü filozof Leibniz'in çizdiği harita, tarih vermediği için anakronik olması muhtemel, Koestler'in Hazar Türklerinin Yahudi imparatorlukları çöktükten sonra dağılmalarını çizdiği haritaya tıpa tıp uymaktadır. İskitler ise tam bir Hazar-Ural Türk soyudur. İskitlerin Hazar Türkleri ile yakınlığı ise hem coğrafi, hem de dilseldir. Keltlerin kökeni ise yine Hazarya'dır. (Krş: İkinci Kitap)

KÖKLER

Eşkenaz Yahudilerin yüzde 25'inin Hazar Türkü kökenli oldukları iddia ediliyor. Haber, *Tempo* Dergisi'nden. [Bu oran yanlıştır; Koestler tarafından tüm Yahudilerin % 95'i Eşkenaz, bunların % 80 kadarı da, Hazar Türküdür. ***VB'nin Notu***]

Polonya kökenli Yahudi Yazar Kevin Alan Brook'un 'Bir Türk İmparatorluğu-Hazar Yahudileri' adlı kitabı, ciddi bir tartışma yaratmaya aday. Kitapta, Museviliği benimseyen Hazar Türklerinin, Brook'un kendisi de dahil, Doğu Avrupalı Yahudilerin bir kısmının ataları olduğu öne sürülüyor.

Cumhurbaşkanlığı forsunun üzerinde, temsili yıldızlarla tarihte kurulmuş 16 Türk devleti yer alır. Bu yıldızlardan biri de, yaklaşık 500 yıl egemenlik sürmüş olan Hazar İmparatorluğu'dur.

Bazı Batılı yazarlara göre, forstaki 16 yıldızdan biri, aslında Musevilerin Davut yıldızını temsil eder. Şaman inancını terk eden Hazarlarda, Musevilik, yüzyıllar boyunca resmi din olmuştur. Resmi tarihin 'es' geççiği ve okullardaki tarih derslerinde hiç değinilmeyen bu konu, Doğu Avrupa Yahudilerinin bir bölümünün Hazar Türklerinin torunları olduğu tartışmalarına kadar uzanmıştır.

Söz konusu kitaptaki bir başka önemli tartışma da, Türklerin soy kütüğünün çıkartılarak, Tevrat'ın Tekvin (Yaratılış) bölümünde sözü edilen Gomer'in oğlu Togarmah'ın soyundan geldiklerinin iddia edilmesi ve bu şekilde İsrailoğulları ile aralarında akrabalık bağı kurulmasıdır.

Seferadlar

Bilmem, Arthur Koestler'in 'Onüçüncü Kabile' adlı kitabını okudunuz mu? Aslında Hazarlar ile ilgili hipotezleri oluşturan kişi Koestler. Koestler'den yola çıkıldığı zaman, sadece Eşkenaz değil, Seferadlar arasında da Türk kökenli olabilecek izdüşümlere rastlanıyor.

Önce Eşkenaz, yani Doğu Avrupa kökenli Yahudiler arasındaki Hazar Türkleri konusunu bağlayalım. Hazar İmparatorluğu, M.S. 800'lü yıllarda iki baskı arasında kalıyor. Bir yanda zirvesini yaşamakta olan Bizans... Diğer yanda yeni bir inancın heyecanı ile yayılma dönemini sürdüren Abbasiler... Hazar ise tam arada. İmparatorluğun üst tabakaları, baskılara karşı 'Biz de tek Tanrı inançlı bir hak dinindeniz' savunmasını yapabilmek ve üzerlerindeki çifte sıkıştırmaya karşı direnebilmek için Museviliği kabul ediyor. Halkın küçük bir kesimi de yeni inancı benimsiyor.

Bu devletin yıkılmasına yakın, başlarındaki sıkıntı yetmezmiş gibi, su yollarını kullanan Vikingler, bölgeye geliyor. Hazar'ı hırpalıyor. Bir bölüm Hazar Türkü, Polonya ve Almanya'ya... Diğer bir kısmı ise Rus bölgelerine göçüyor. Yeni yerleşim yerlerinde bilim, sanat ve askerlik alanında ağırlıklarını koyuyorlar. Kiev kentinin kurucusu bile, garip ama gerçek, Museviliği kabul etmiş Hazar Türkleri.

Bu insanlardan Almanya'ya yerleşen bazıları, daha sonra İspanya'ya gidiyor. Söz gelimi Almanya'da Worms diye bir kasabanın çevresine yerleşenler, İspanya'da Goren oluyor. Seferad gruba karışıyor. Farklı soyadları ve seferad kimliği ile sonunda bir kısmı İstanbul'a geliyor.

Bu hipotezin en kayda değer kanıtları, etimolojik olarak Türkçe kökenli kelime örnekleri. Bu sözcükleri Hazar kökenliler hem kendileri muhafaza ediyor hem de birliktelik kurdukları yeni toplumların dillerine aşılıyorlar.

Şimdi sıkı durun - sevelim veya lanet okuyalım, bir iddiaya göre de Hürrem Sultan bile aslında Hazar kökenli. Hile ve desise ile başa geçirdiği oğlu II. Selim de, nakillere göre siyah saçlı bir Türkmen'den çok, kızıl saçları ile tipik Hazar Türkü.

Halit Kakınç, *Star, 05.06.2005*

Bir gazete yazısında olabildiğince iyi özetliyor Kakınç konuyu. Ancak, *13. Kabile*, bu özetten daha fazla derin ve somut. Doğal ki, *Tempo*'nun otuz yıl gecikmiş haberinden de.

İronik... Tarih hep ironik... Sınıfsal olarak çıkarsal çatışmalarla yazıldığından ve bakış açılarının zamandan zamana ve mekandan mekana sürekli değişmesinden, “bir anlatıyı tarihsel yapanın olgusallık değil, öze yaptığı vurgudur” diyen Lort Acron'un izinden gidersek, “özsel olmayanları eleyerek, kısmen de olsa özü açığa çıkarmadıkça, geçmişe ya da günümüze dair doğru dürüst bir kavrayışa sahip olamayız.” (Aktaran, Parenti, s: 16)

1976'da ilk yayınlandığında, o tarihlerde, bugünkü Türkiye'den de daha fazla özsel, yararlı ve “relevant”tır, *13. Kabile*. Oysa, o sıralarda biz, bir devlet politikası olarak, hadi Leibniz'i keşfetmek zor ama önümüze, yedi kandilli Süreyya ile sunulmuş best-seller olmuş bir Koestler'i bile görmezden gelmiştik. İnsanın, 1919-1939 arasında Mustafa Kemal tarafından yapılanları, kimsenin haberi olmadığı bir dönemde, Türkleri ilgilendiriyor diye Churchward'u Türkçe'ye çevirtmesini özlememesi mümkün mü?

Dönelim Koestler'in Hazaryasına. Yahudiliğin bu istisnai, ve gizlenmiş tarihine:

13. Kabile'yi burada özetlemeyeceğim fakat bu kitapta Türk ve Türkçe ile ilgili cümleleri ve Zeki Velidi Togan ile ilgili bilgileri alıntılayacağım. Bu derleme, bize, Koestler'in ne yapmak istediğini ve Koestler tarafından yazılan bu tarihin ne olduğunun özünü anlatacak.

"MS 1. yy.da Çinliler bu istenmeyen Hun komşularını batıya doğru sürmüş ve yüzyıllar boyu sürecek akınları başlatmışlardır. ... bu gruplara çoğunlukla Türk denmektedir. Bu sözcüğün de Çin dilinden geldiği ve gerçekte bir tepenin adı olduğu ileri sürülmektedir. Ama sonradan bu sözcük, belirli karakteristikleri taşıyan dilleri konuşan, yani Türkik dilleri konuşan bütün kavimlere mal edilmiştir. Dolayısıyla Türk deyimi, ortaçağ yazarları ve bazı çağdaş yazarlar tarafından kullanıldığı anlamda bir ırktan çok bir dil grubunu anlatan bir deyimdir. (Fin-Uygur dil grubuna giren Macarlar bunun dışında kalmaktadır.) Bu açıdan bakıldığında Hunlar ve Hazarlar da Türkik unsurlardır. Hazarların dili bilindiği kadarıyla Türkçe'nin Çuvaş lehçesidir. ... Kesin olarak söyleyebileceğimiz tek şey, Hazarların Türkik bir ulus olduğu ve 5. yy sonrasında Asya steplerinden koparak Batıya yöneldikleridir... Çuvaşların, Hazar diline benzeyen bir dil kullanan Bulgarların torunları olduklarına inanılmaktadır." (s: 12)

"İbn-i Fadlan ve çağı konusunda tartışmasız bir uzman olan Doğu tarihçisi Zeki Velidi Togan..."[20] (s:36)

"...Karaizm de, Hazarya topraklarında Hazarların sonuna kadar süregelmiştir. Hatta, modern çağlarda bile, Türkçe konuşan (herhalde Hazar kökenli) Karait Yahudilerinin köyleri bulunmaktadır." (s: 82)

"Savaşçı bir Türk-Yahudi ulusu, çağın Hahamlarına, sünnet edilmiş efsanevi bir hayvan gibi gelmiş olabilir." (s: 91)

"Barufors (İskandinav Dili): Anlamı Dalgalı Çağlayan." (s: 101)

"Toynbee ise, 'Macarlar çoktan beri çift dil kullanmıyorlardı fakat devletlerinin ilk günlerinde kullanıyorlardı' demekte ve eklemektedir: 'Bunun böyle olduğu Hazarların dili olan Türkçe'nin Çuvaş lehçesinden alınmış iki yüz kadar sözcüğün tanıklığı ile doğrulanmaktadır.'" (s: 116)

"Hazarlar bozkırda yaşayan bir Türk kabilesi idi. Dalga dalga [Orta Asya'dan ve Güneyden] kopup gelen Türk ve Arap işgalcilerle başa çıkabilecek kişilerdi." (s: 147)

"Bu efsaneyi doğrulayan tarihi gerçek de, Vitold'un 1383'te Troki Yahudilerinin haklarını belirleyen bir yasa çıkartmasıdır. Ayrıca Fransız gezgini Lanoi, bir çok Yahudi'nin Almanların ve yerlilerin kullandığından çok daha farklı bir dil kullandığını söylemektedir. Bu dil Türkçe'nin bir diyalektidir." (s: 174)

"*Encyclopedia Judaica*'nın İstatistikler bölümü, XVI. yy'da dünya Yahudiliğinin bir milyon civarında olduğunu söylemektedir... Bu durumda ortaçağda Yahudi dinine inananların çoğunluğu Hazarlar olmaktadır...[bunlar daha sonra] Doğu Avrupa Yahudilerini oluşturmuş ve yine dünya Yahudiliğinin çoğunluğu teşkil etmeye devam etmişlerdir." (s: 178)

"*Hazarya* adlı kitap 1944 yılında Tel Aviv'de (İbranice) olarak yayınlanmış, çok olumsuz tepkiyle karşılanmış ve yazarı Abraham N. Poliak'a, günümüz Yahudiliğinin kutsal kabile soyundan geldiği inancını sarsan bir bozguncu gibi davranılmıştır. *Encyclopedia Judaica*'nın 1971-72 baskısında yazarın adı hiç geçmemektedir." (s: 254)[21]

Okuyoruz ki, Koestler, zamanında ve halen de geçerli olan, Türklerin Orta Asya kökenliliği tezinden yola çıkarak, Hazarya Yahudi Türklerinin tarihini, Doğu Avrupa-Eşkenaz Yahudiliğinin kökeni olduğu iddiası ile naklediyor. Ancak, aynı Türk Tarih Tezi'nde olduğu gibi, Koestler'de de, zımnî ve önemli bir ikilem mevcut. Koestler'de, Hazarya Türklerinin geçmişi, Orta Asya'dan kopup gelen Türk kabilelerine bağlandığı kadar; Kafkasya ve Doğu Anadolu içinde yaşayan kabilelerin varlığı da söz konusudur. Koestler bu konuda kesin gözükse de çelişkili bilgiler verir: "Kesin olarak söyleyebileceğimiz tek şey Hazarların "Türkik" bir ulus olduğu ve V. yy'da Asya steplerinden koparak batıya yöneldikleridir." (s: 12) "XI yy. Arap tarihçisi Yakubî, Hazarların soyunu Nuh'un üçüncü oğlu Yafes'e dayandırmaktadır. Bu yorum ana kaynaklarda sık sık ortaya çıkmaktadır." (s: 13) "Atilla'nın ölümünden sonra Hun İmparatorluğu'nun yıkılması Doğu Avrupa'da otorite boşluğu yaratmıştı. Bu sırada birbirini izleyen göçebe toplulukların ardı arkası kesilmeyen bir sel halinde yeniden Avrupa'ya doğru akmaya başladığını görüyoruz. Bunların arasında dikkati çeken Uygurlar ve Avarlardır. Hazarlar bu sırada Kafkasya çevresinde Ermenistan ve Gürcistan'ı sık sık yağmalayarak, Kafkasya'nın kuzeyindeki kabileler arasında belirgin bir güç kazanır. Sabirler, Saragurlar, Samandarlar ve Balanjlar vb. gibi kabileler daha sonra yazılan kaynaklarda geçmezler. Yani, bu Kabileler ya Hazarlar tarafından sindirilmişler ya da onların içine karışıp erimişlerdir. (s: 15). Yani, Hazarlar, Uygur veya Avar Türkleri değillerdir. Ya Oğuz, ya da Gök Türk adı verilen ve Batı Türk İmparatorluğu diye bilinen boylardan biridirler. Bu boyların kökenleri de, genellikle Anadolu-Mezopotamya'dır.[22]

Yahudiliğin kökeni de, Mezopotamya, Mısır ve Bağdat'tır. Sonradan Filistin topraklarında Yahudi devletleri kurulmuştur.

Buraya kadar anlatılanları özetleme zamanı geldi:

Tevrat, Togarma'dan söz eder.[23] Hazarların, Koestler'in ve diğer bir çok yazarın sandığı gibi Orta Asya'dan gelmemiş fakat Togarman'lar olması da, tarihsel olarak yabana atılacak cinsten bir iddia değildir. Hazarların Yahudiliği kabulü değil; Yahudiliği yaygınlaştırmış olması mümkündür.

Kutsal Kitapların tamamı Atlantis tufanı gibi bir tufana yer vermektedirler. Bu tufan, zamansal olarak yerleştirildiğinde, MÖ 12000-9000'ler arasında olmalıdır.

Bağdat merkezli Sümerler ile Anadolu (Hattuşa) merkezli Hititlerin Türkçe ile ilişkisi önemlidir. Hazarlar, Doğu ve Kuzeye gitmiş Sümerlerin Kafkasya'ya yerleşmiş çok uzak akrabaları da olabilir. Türkçe'nin Çuvaş lehçesi olarak adlandırılan dilleri nedeniyle Hazarların kökenlerini, Çuvaş dilinin (Ukrayna'nın kuzey doğusu) kökeni ile ilgili araştırmalar belirleyecektir. Sümercenin Çuvaş Türkçe'sinden çıktığı veya her iki dil arasında çok yoğun benzeşmeler olduğu ile ilgili önermeler, Emine Ceylan'ın Çuvaşça sözlüğüne dayanılarak, M. Ünal Mutlu tarafından ayrıntısı ile ileri sürülmektedir.[24]

Türkçe, MÖ yıllarının çok öncelerinde, İyonya-Anadolu-Mezopotamya-Kafkasya bölgesinde konuşulan bir dildir. Atlantis, eğer var idiyse, bu bölgededir.

Türkçe, en gelişkin haliyle, Uralların Batısı ve Dinyeper Irmağının doğusu ve Kiev'in Güneyi ile Mısır'ın Kuzeyi arasında binlerce yıldır konuşula gelmektedir. Bu bölge, Hazarya (Kafkasya), Anadolu (Levant) ve Mezopotamya'dır. Bu anlamda ilk dillerden biridir. Gördük ki, ünlü dilbilimci ve filozof Leibniz bile bu konuya alaysı bir kuşku ile bakmakta ve

Almanca ve Galcenin (İngilizce) köken dili olarak, Hazarya'yı göstermektedir.

Elimizde, Nurihan Fattah ile Türkçe'nin Atlantis ile ilişkisi hipotezi; Koestler'in Türklerle Yahudiliğin Doğu Avrupa'ya yayılmış olma tezi vardır. Sümer-Kafkasya-Orta Doğu-Doğu Akdeniz ve Anadolu'da yoğunlaşan bir Türkçe ile karşı karşıyayız. Bu ilintilerin çoğu, 1939 sonrasında yazılan tarihimizden saklanmıştır.

Saf (Ari) bir Türk ırkından bahsetmek hemen hemen imkânsızdır fakat yaşayan ve çok eski olduğu belli olan bir dil vardır: Biz bu dile "Türkçe" diyoruz. Bu dil, temel olarak Anadolu-Mezopotamya kökenlidir.

Peki, Hint-Avrupa dilerinin kökeni neredeydir?

Bu sorunun yanıtını Auckland Üniversitesi (Yeni Zelanda) Psikoloji Bölümü'nden Russell D. Gray ve Quentin D. Atkinson veriyor. Doğanın ve toplumların kökenleri ile ilgili en uzman yayın organlarından biri olan *Nature* dergisinde 2003 yılında yayınlanan makalelerinde, açıkça, Hint-Avrupa dillerinin kökeninin Anadolu olabileceği tezini işliyorlar. "Languages, like genes, provide vital clues about human history" (Diller, aynı genler gibi, insanlık tarihi için hayati ipuçları sunarlar.) diye başlıyorlar makalelerine. Hint-Avrupa dil ailesinin, üzerinde en fazla araştırma yapılmış olan diller olduğunu fakat bu dil grubunun, tarihsel linguistik açısından hâlâ en büyük sorunlarının çözülmemiş olduğunu belirtiyorlar. Hint-Avrupa dillerinin kökenleri sorununa, çok sayıda genetik araştırmanın hiç bir yanıt bulamadığını ekliyorlar. Biyolojik evrim yöntemini bilgisayar hesaplamaları modeli ile birleştirerek yaptıkları bir çözümlemede, Hint Avrupa dillerinin kökeni üzerine bugüne kadar ortaya atılmış en anlamlı iki teoriyi test ediyorlar. Bu teorilerden biri, "Kurgan

yaygınlaşması" (Kurgan expansion); diğeri ise, "Anadolu Tarımı" (Anatolian farming) hipotezi. Kurgan teorisi arkeolojik buluntularla da desteklenerek, Hint-Avrupa dillerinin köken olarak yayılmasını, MÖ 6. Bin yılda, Kurgan atlılarının Avrupa'ya akınlarıyla başladığı tezini savunuyor. Anadolu hipotezi ise, Anadolu'daki tarımsal hayatın MÖ 8-9. Binyılda Avrupa'ya doğru yayılması sonucunda Hint-Avrupa dillerinin oluştuğunu ileri sürüyor. 87 dil matrissinde, 2449 lehçe-diyalekt üzerinde yaptıkları çözümlemelerde, Hint-Avrupa dil ailesinde ilk ayrışmanın MÖ 7800 ile 9800 yılları arasında oluştuğunu, bunun da tarih olarak Anadolu hipotezini desteklediğini açıklıyorlar.[25]

NATURE | VOL 426 | 27 NOVEMBER 2003
| www.nature.com/nature

Language-tree divergence times support the Anatolian theory of Indo-European origin

Russell D. Gray & Quentin D. Atkinson

Department of Psychology, University of Auckland, Private Bag 92019, Auckland 1020, New Zealand

(....)

Historical linguists traditionally use the 'comparative method' to construct language family trees from discrete lexical, morphological and phonological data. Unfortunately, although the comparative method can provide a relative chronology, it cannot provide absolute date estimates. An alternative method of analysis is glottochronology. This derivative of

lexicostatistics is a distance-based approach to language-tree construction that enables absolute dates to be estimated.

Glottochronology uses the percentage of shared 'cognates' between languages to calculate divergence times by assuming a constant rate of lexical replacement or 'glottoclock'. Cognates are words inferred to have a common historical origin because of systematic sound correspondences and clear similarities in form and meaning. Despite some initial enthusiasm, the method has been heavily criticized and is now largely discredited. Criticisms of glottochronology, and distance-based methods in general, tend to fall into four main categories: first, by summarizing cognate data into percentage scores, much of the information in the discrete character data is lost, greatly reducing the power of the method to reconstruct evolutionary history accurately; second, the clustering methods used tend to produce inaccurate trees when lineages evolve at different rates, grouping together languages that evolve slowly rather than languages that share a recent common ancestor; third, substantial borrowing of lexical items between languages makes tree-based methods inappropriate; and fourth, the assumption of a strict glottoclock rarely holds, making date estimates unreliable. For these reasons, historical linguists have generally abandoned efforts to estimate absolute ages. Dixon, epitomizes this view with his assertion that, on the basis of linguistic data, the age of Indo-European "could be anything—4,000 years bp or 40,000 years bp are both perfectly possible (as is any date in between)".

(....)

Recent advances in computational phylogenetic methods, however, provide possible solutions to the four main problems faced by glottochronology. First, the problem of information

loss that comes from converting discrete characters into distances can be overcome by analysing the discrete characters themselves to find the optimal tree(s). Second, the accuracy of tree topology and branch-length estimation can be improved by using models of evolution. Maximum-likelihood methods generally outperform distance and parsimony approaches in situations where there are unequal rates of change14. Moreover, uncertainty in the estimation of tree topology, branch lengths and parameters of the evolutionary model can be estimated using bayesian Markov chain Monte Carlo (MCMC) methods in which the frequency distribution of the sample approximates the posterior probability distribution of the trees.

(....)

The languages at the base of the tree (Hittite, Tocharian A and Tocharian B) may appear to lack cognates found in other languages because our knowledge of these extinct languages is limited to reconstructions from ancient texts. This uneven sampling might have increased basal branch lengths and thus inflated estimates of divergence times. We tested this possibility by recoding apparently absent cognates as uncertainties (absent or present) and re-running the analyses.Although divergence-time estimates decreased slightly, the effect was only small (Fig. 1e).

Finally, although there is considerable support for Hittite (an extinct Anatolian language) as the most appropriate root for Indo-European, rooting the tree with Hittite could be claimed to bias the analysis in favour of the Anatolian hypothesis. We thus re-ran the analysis using the consensus tree in Fig. 1 rooted with Balto-Slavic, Greek and Indo-Iranian as outgroups. This increased the estimated divergence time from 8,700 years bp to 9,600, 9,400 and 10,100 years bp, respectively.

The pattern and timing of expansion suggested by the four analyses (in Fig. 1) is consistent with the Anatolian farming theory of Indo-European origin. Radiocarbon analysis of the earliest Neolithic sites across Europe suggests that agriculture arrived in Greece at some time during the ninth millennium bp and had reached as far as Scotland by 5,500 years bp. Figure 1 shows the Hittite lineage diverging from Proto-Indo-European around 8,700 years bp, perhaps reflecting the initial migration out of Anatolia. Tocharian, and the Greco-Armenian lineages are shown as distinct by 7,000 years bp, with all other major groups formed by 5,000 years bp. This scenario is consistent with recent genetic studies supporting a Neolithic, Near Eastern contribution to the European gene pool. The consensus tree also shows evidence of a period of rapid divergence giving rise to the Italic, Celtic, Balto-Slavic and perhaps Indo-Iranian families that is intriguingly close to the time suggested for a possible Kurgan expansion. Thus, as observed by Cavalli-Sforza et al., these hypotheses need not be mutually exclusive

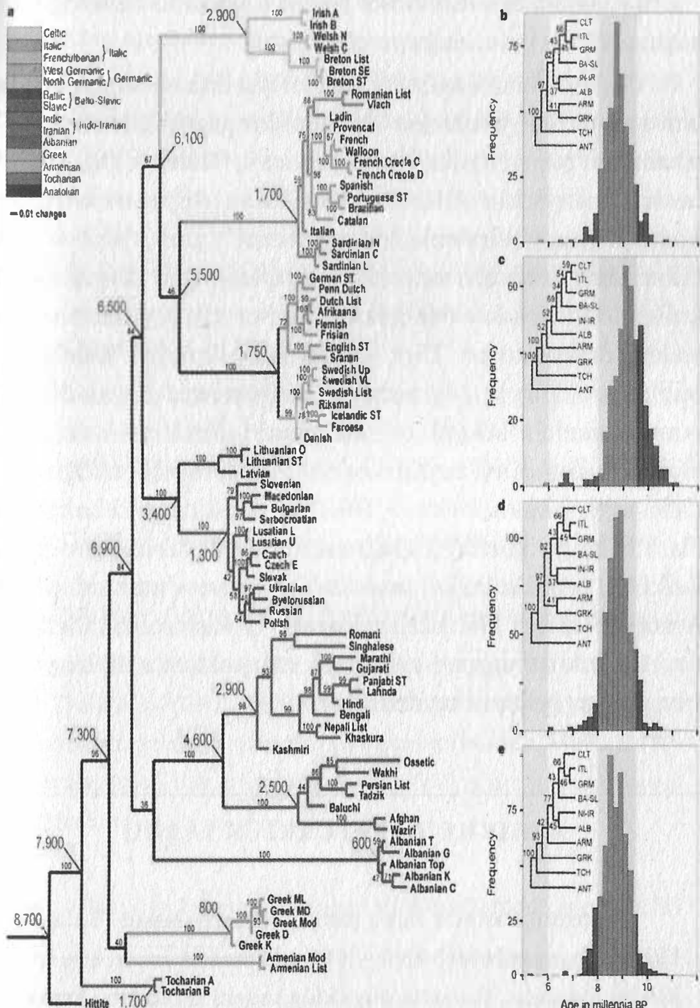

Figure 1 Consensus tree and divergence-time estimates. **a**, Majority-rule consensus tree based on the MCMC sample of 1,000 trees. The main language groupings are colour coded. Branch lengths are proportional to the inferred maximum-likelihood estimates of evolutionary change per cognate. Values above each branch (in black) express the bayesian posterior probabilities as a percentage. Values in red show the inferred ages of nodes in years BP. *Italic also includes the French/Iberian subgroup. Panels **b–e** show the distribution of divergence-time estimates at the root of the Indo-European phylogeny for: **b**, initial assumption set using all cognate information and most stringent constraints (Anatolian, Tocharian, (Greek, Armenian, Albanian, (Iranian, Indic), (Slavic, Baltic), ((North Germanic, West Germanic), Italic, Celtic))); **c**, conservative cognate coding with doubtful cognates excluded; **d**, all cognate sets with minimum topological constraints (Anatolian, Tocharian, (Greek, Armenian, Albanian, (Iranian, Indic), (Slavic, Baltic), (North Germanic, West Germanic), Italic, Celtic)); **e**, missing data coding with minimum topological constraints and all cognate sets. Shaded bars represent the implied age ranges under the two competing theories of Indo-European origin: blue, Kurgan hypothesis; green, Anatolian farming hypothesis. The relationship between the main language groups in the consensus tree for each analysis is also shown, along with posterior probability values.

Bütün bunlar, dilbilimci filozof Leibniz'in korktuğunun başına gelmiş bulunduğunu gösteriyor.

Türkler, onun öngördüğü kadarıyla daha henüz, Türk-İslam sentezcileri yüzünden "Avrupalılar gibi bilgilenememiş"[z] olsalar da, bunu onların yerine yapacak, **"Türklerle, Tatarların, kolaylıkla dillerini tüm insanlığın ana dilleri konumuna getirecek bir yöntemi"**, yani, Hint-Avrupa dillerinin Türkçe'nin en eski, en gelişkin ve en yaygın olarak kullanıldığı Anadolu'dan kökleştiğini ortaya koyan tezler gibi tezleri, ortaya koyan Türk ve yabancı bilimciler fazlalaşmış bulunuyor. Gray ve Atkinson'un, Hint-Avrupa-Aryan dil grubunun Anadolu kökenli olması tezinin, bir Hint-Avrupa dili olmadığı ileri sürülen Türkçe'nin Anadolu kökenliliğine ne katkı sağlayacaktır? Güneş Dil Teorisi, elimizdeki haliyle olmasa bile, geliştirildiğinde bu sorunun çevabını verecektir. Belki de, hem Fattah'ın, hem de Süleymanov'un karşı çıktığı Avrupamerkezci "Dil Aileleri Kuramı" yok olacaktır. Bu konuda, Anadolu'da yapılan arkeolojik çalışmalarda da bu yönde yavaş yavaş gelişme kaydediliyor.

ANADOLU'DAKİ TÜRKLÜK TARİHİ

Erzurum Pasinler İlçesi yakınlarında bulunan "Bulamaç Höyük" kazısında MÖ 1100 - 1500 yıllarına ait insan başı heykelciği bulundu. Yumurta büyüklüğündeki insan başı heykelciğinin Prototürklere ait olduğu sanılıyor.

Erzurum Pasinler İlçesi yakınlarında bulunan "Bulamaç Höyük" kazısında MÖ 1100 - 1500 yıllarına ait insan başı heykelciği bulundu.

Yumurta büyüklüğündeki insan başı heykelciğinin Prototürklere ait olduğu sanılıyor.

Pasinlerde, MÖ 1100 - 1500 yıllarına ait, Orta Asya Türk eserlerinde bulunan bıyık, keçi sakal gibi detaylar yer almaktadır. DPT tarafından desteklenen OTAK (Orta Asya'da Türk Kültürünün Arkeolojik Kaynakları) projesi kapsamında Pasinler Ovası Bulamaç Deresi yakınlarında bulunan Bulamaç Höyük I'de Ortaçağ, Urartu dönemi arasındaki kültürlere, Bulamaç Höyük II'de ise Son Tunç Çağına ait surlar ve küpler bulundu.

Yumurta büyüklüğündeki kahverengi heykel başı, arkeologların heyecanlanmasına neden oldu. Heykel başının en önemli özelliği göz, ağız, bıyık ve sakalında Asyatik öğeleri barındırması. Yrd. Doç. Dr. A. Semih Güneri bulunan arkeolojik eserler hakkında, Türkçe konuşan kabilelerin MÖ 3000'den itibaren Doğu Anadolu'ya gelişlerine ilişkin arkeolojik belgeleri 10 yıllık çalışmayla gün ışığına çıkardıklarını belirtirken, "Ermenilerin yörede 6. yüzyıldan itibaren yaşadığı iddia ediliyor. Bulamaç Höyük kazılarında, Türklerin buralara 1000 yıl daha erken geldiğini kanıtlayan bulgular bulduk" dedi. Bu tez doğrulanırsa Türklerin Anadolu'da 3500 yıldır yaşadığı kabul edilecek.

(Bkz:http://www.ntvmsnbc.com/news/284445.asp#BODY)

III

HER YOL MUSTAFA KEMAL'E ÇIKAR

Sormak? Sorgulamak lazım...

Tarih yazınını ve binlerce yıldır konuştuğumuz dili, Mustafa Kemal mi yoksullaştırarak, çarpıttı ve resmîleştirdi, yoksa, onun adına ve tezadına 1939'dan sonra "Kemalistlik" yapanlar mı? 1923-1939 arası, Avrupamerkezciliğe karşıt olmak, "egemen ideoloji" olarak tanımlanabilir mi? Tanımlanırsa, şu soruları da yanıtlamak gerekmez mi?: Kimin egemenliği? Tanrı'nın mı, Cumhur'un mu?

Libero solcu Anti-Kemalistlerin savaşı, aslında Atatürk ile değil de, Onu silikleştirip egemen ideolojinin heykelimsi bir idolüne dönüştüren, 1939'dan sonra tedrici olarak devlet ve politika kadrolarında nüfuz sağlamaya başlamış olan Türk-İslam sentezciliği ile mi olmalı?

Bunların tümünün, yakın dönem tarihçelerimizin, özellikle bugünlerde "Anayasa'dan Kemalizm'i silmek gerekli" diyen ve Atatürk dönemine "tek parti dönemi" diyerek diktatörlük imâlarında bulunanların sorgulaması gerekli.[26]

Titiz ve ısrarcı bilim adamlığı ile, anti-Avrupamerkezci, yeni ve dönemi için çarpıcı, Leibniz'in korktuğunu başına getiren paradigmalara kol kanat geren hamînin "naçiz vücudu toprak olduktan" hemen sonra, Cumhuriyet'in tarih tezi ve dil kuramı, neredeyse tarihin çöp sepetine atıldı.

Celal Bayar'ın kızı Profesör Nilüfer Gürsoy'un, İkinci Kitap'taki yanokuma-dipnotta okuyacağınız anısı daha çok taze. Üçüncü Cumhurbaşkanı'nın kızı, 1939'da orta okul ve lise tarih kitaplarının nasıl ve kim tarafından değiştirildiği-

ni soruyor.[27] Bu konuda, okullarda okutulan "resmi" tarih ve yurttaşlık kitaplarının; felsefe ve psikoloji kitaplarının, hâttâ coğrafya kitaplarının, 1928-1938 ile 1939-1949 (ve 1950-1960, ilh.) arasındaki farklarının ne olduğu ile ilgili kapsayıcı bir çalışma yapılmış değil.[28] Kemalist tarih adıyla "resmi tarih" olarak damgalanan 1930-37 yılları arasında bizzat Atatürk'ün bilim adamlığı öncülüğünde yapılmış olan dil ve tarih çalışmalarının kaynakları neler ve hangi sonuçları öngörmüş? Bilen var mı, okuyan var mı, o da belli değil. Amatör bazı çalışmalar dışında (ki yolumuzu bunlar açıyor, açacak), akademik olarak özgür ve Mustafa Kemal'e yakışır bir titizlikle araştırma yapan ve yaptıran Üniversite ya da devlet kuruluşu var mı? Bulsanız bile, tek tük ve zaman zaman. Karşımızda, Ermeni, Kürt, Yunanlı "düşmanlar" olmasa, o tek tük ve "düşmanlık icap ettiği zaman" yapılanların çoğunun da yapılmamış olacağı çok açık.[29] Ermeniler veya Kürtler olmasa, Anadolu'da Helen-Roma dönemi ve bölgesi dışında arkeolojik kazı yapmayacağımız çok kesin, ayrıca Anadolu'nun kadim tarihini bile merak etmeyeceğiz. Anadolu'nun kadim tarihi ile ilgili okuduklarımız ve yazılanların neredeyse tamamı, Batılı, yabancı bilimcilerin.

Mustafa Kemal'in tezlerinde yanlışlar ve eksiklikler yok mu? Bu bile tam anlamıyla, muarızlar tarafından kuramsal olarak ve belgeleri ile ortaya konmuş değil.[30] Tabii ki var. Bu kitapta yüzeysel olarak değindim. Türk Tarih Tezinde, Orta-Asya kökenlilik ile Anadolu'daki eskilik arasında, büyük bir tezat var. Bu henüz çözülmemiş durumda. Batılı, Kuzey Avrupa ve Slav Türkologlarının (çoğu Yahudi) Türklük kökeninin Orta-Asya olduğu tezi, günün moda tezi olduğundan, çarnaçar kabul ediliyor, ancak Mustafa Kemal'in gönlü Anadolu'da, yaşadığı topraklara bakmayı öneriyor. Bu öneri 1939 yılında

hasır altı edildikten altmış yıl sonra her yol Atatürk'e çıkıyor. Güneş Dil Teorisi de öyle. Dil ile ilgili yeni bulgular ve gelişmeler, eksik ve abartılı tarafları da olan bu kuramı artık destekliyor. (Tabii ki tüm anlamıyla Güneş balçıkla sıvanamıyor; sadece 1939'dan sonra Türk devleti Anadolu kökenlilik üzerine çalışanları kurumlardan atıyor veya ideolojik olarak Türk-İslam sentezciliği ile üzerlerine şal örtmeye çalışıyor. Taa ki, "düşman" ortaya çıkıncaya kadar')

Mustafa Kemal ve çalışma arkadaşları,

'[Güneş Dil Teorisi ile ilgilenenlerden] '... ricamız şudur: 1. Tenkit ediniz 2. Reddediniz 3. Tadil ediniz 4. İkmal ediniz 5. Tavzih ediniz 'Tavzih ediniz'den maksadımız, müsbet veya menfi tavzihtir. Yani 'bu olamaz' diyorsanız, niçin? İzah ediniz ve buna karşı teorileriniz varsa onunla mukabele ediniz.'Olur' diyorsanız, niçin? Bunu izah ediniz." demektedir.

Bugün kaç tane YÖK profesöründen duyabilirsiniz bu sözleri?

Mustafa Kemal'in Atlantis ile ilgilenip ilgilenmediğini bilemiyoruz ama Atlantis'ten de önceki benzer bir efsaneyi, *Mu İmparatorluğu* kitaplarını satır satır okuyor. Altmış yıl sonra, Sarmast ve diğer Atlantis araştırmacıları, Atlantis'in Anadolu kıyılarında olduğunu sağlam kanıtlarla gösteriyorlar.

Tahsin Mayatepek kimdir?

1882'de Edirne'de doğan Tahsin Mayatepek'in babası Afyonlu Kara Ömer Vehbi Paşa, annesi Boşnak Gülsün Hanım'dı. Aile o zamanlar Sarhoşoğulları olarak anılıyordu

(bugün Mayatepek). Tahsin Mayatepek tarihçi ve diplomattı. Enver Paşa'nın Sultan Vahdettin'in kızı Naciye Sultan ile olan evliliğinden olan kızı Türkan Sultan ile evlenmişti. Mustafa Kemal, işte bu Mayatepek'i, Maya'ları incelemek üzere Meksika'ya gönderiyor. Maya ve Aztek gibi eski uygarlıkların Eski Mısır ile bağlantısı artık herkesçe bilinen bir gerçek. Eski Mısır ise, Anadolu'nun kadim tarihine komşu.

Kafatası ölçme çalışmaları yaptırarak, teorilerinin, o zamanlar yaygın bir akademik çalışma olan biyolojik-fizikî antropoloji ile ilgisini araştırıyor. Günümüzde DNA ve gen çalışmaları ile örnek bulunduğu sürece, artık çözülemeyecek antropolojik soru kalmadı.[31]

Sümerler ve Hititlerin Türkçe ile ilişkilerini anlamaya çalışıyor. Bu iki halkın da dillerinin Türkçe kelimelerle dolu olduğu kesinleşmiş durumda.

Bir psikanalist olan Profesör Kıverdiç'in önerisi üzerine, Güneş Dili çalışmalarını başlatıyor ve bu teorinin Hint-Avrupa dillerine de uygulanabileceğini söylüyor. Altmış yıl sonra, Gray ve Atkinson gibi araştırmacılar, bilgisayar yöntemleri kullanarak, Hint-Avrupa diller ailesinin Anadolu kökenliğini ileri sürebiliyorlar. Koestler gibi yazarlar da, tüm Doğu Avrupa Yahudilerinin Türk kökenli Hazaryalı olduğunu söylüyor. Biz sadece, bayraklarında Davut yıldızı bulunan Karamanlıları bilirken, birden bire, Anadolu ve komşularında Türkçe, neredeyse hakim dil olarak tarih boyunca konuşulur olduğu ortaya konuyor.

Toplumsal destek ile kurduğu Cumhuriyet'in, ilk on yılında yaratılan endüstriyel ve toplumsal kurumları ile Francis Bacon'un *Yeni Atlantis*'indeki Süleyman Evi'nin yaptıklarını karşılaştırırsak, benzerliklerle birlikte, aynılıklar da buluyoruz.

Kısacası, 2000'li yıllarda, kadimden gelen her yol O'na çıkıyor.

Türk Tarih Tezi ve Güneş Dil Teorisi, ulusal bir formasyon yaratmanın araçları olarak yapılanmıştır. Ancak tarihte hiç bir ulus, "yok" olan faraziyeler üzerinde oluşmaz. Her iki bilimsel etkinlik de, "faraziyelere" veri sağlamaya yönelik çalışmalardır. Son altmış yıldır bu iki teoriye, solcusu sağcısı, İslamcısı Laik'i, Liberosu ırkçısı "uydurma" diye bakıyorlar. Voltaire, tarih yazımının entelektüel kurtuluşumuz için verdiğimiz tarihsel savaşta bir çarpışma biçimi olması gerektiğine inanıyordu. J.H. Plum'un deyimiyle, zamanın belgelenmesi yoluyla geçmişin yönetici ve mülk sahibi sınıflarca ele geçirilmesine "tarih yazmak" denir. James W. Loewen'in görüşüne göre, her ülkede ders kitapları ulusal karaktere leke düşürebilecek her şeyi dışta bırakır.[32]

Peki Mustafa Kemal'in Dil ve Tarih tezi nedir? Bunları kemâl-i afiyet ile biliyor muyuz?

Kime karşı ele geçirilmiştir tarih? Hangi "ulusal karaktere" leke düşürebilecek şeyleri dışta bırakmıştır? Entelektüel kurtuluş savaşında bir çarpışma biçim olan Mustafa Kemalci tarih, bu görevini yapmayı ne zaman bırakmıştır? Bu soruların cevaplarını bal gibi biliyoruz. 1850-1938 arası tarihi, ulusallığın inşa edilmesi gözlüğü ile yeniden okursak, karşımıza Vambery'den, Akçura'ya, Ağaoğlu'ndan Gökalp'e ve daha nicelerine uzanan bir sınıflar savaşının (daha çok egemen sınıf içinde ve yer yer ve kısmî olarak da, gelişmekte olan çalışan sınıf ile gelişmekte olan burjuvazi arasında) ideolojik ve entelektüel çarpışmaları çıkar. 1919-1939 arasını daha büyük bir mercekle incelersek, ne Akçura, ne de Gökalp'in görüşlerinin resmi ideoloji haline geldiğini görürüz. Bu dönem daha kuruluş (konstütisyon) dönemidir. Mustafa Kemal "uydurma"

değil; "gerçek" tarihin peşindedir. Böyle olmasaydı, 1938 öncesinde de, Akçura'nın ve Gökalp'in izinden giderek onların masa başı spekülasyonları ile oluşturduğu "hamaset" tezleri aynen, 1939'dan sonra olduğu gibi kabul edilirdi. Şemseddin Günaltay'ın, 1939'dan sonra "dönme"si beklenmezdi. 1923-1939 arası belgelerde bu tür gelişigüzel, hamasetçi kabulleri görmediğimiz gibi, çok meşakkatli ve çağdaşı bir bilimcilikle ampirik çalışmaların bizzat Atatürk tarafından başlatıldığını görüyoruz. Çok eleştirilen "kafatası ölçme" çalışmaları buna bir örnektir.[33] Daha yüzlerce dil ve arkeoloji çalışmasını listeleyebiliriz. Ulusal karakter henüz oluşmaktadır ki, dışta bırakılacak şeyler tanımlanabilsin. Bunu yapmaya Mustafa Kemal'in ömrü yetmemiştir. "Türklük" tarihi iyice belirginleşir ve bilimsel çabalarla yönü çizilirken (daha doğrusu Anadolu kökenliliğe doğru pupa yelken yol alınırken), 1938 yılında o kırılma yaşanmış, 1939'dan sonra, "Türkülüğe bir de "Arabî İslam"[34] payanda edilerek, resmi ideoloji veya egemen tarih anlayışı ya da tek parti diktatörlüğü denilen olgular ortaya çıkmıştır.[35] 1939 sonrası sadece ulusal karaktere leke sürebilecek değil, "dinî" karakteri de sorgulayacak tüm tarih bilgileri ders kitaplarında yer almamıştır. Üstelik gördük ki, bunlardan en önemlilerinden olan, o sıralarda yani Koestler'den de önce bilinen, Türklüğün Yahudilikle imtihanı'nın, Hazar Yahudi İmparatorluğunun en önemli belgelerini bulan Zeki Velidi Togan'dır.[36]

"Ne mutlu Türküm diyene", tarihi ve coğrafyası ile bir dil önermesidir. Dışta kalanlar, dilin dışında kalanlardır.

Kimimiz "yapı" ile yetiniyor; tanrısal bir kurtuluş bekliyor ve toplumu ilahî oluşumlarla açıklıyoruz.

Kimimiz "tarih" ile yetiniyor; kronolojinin nasıl karmaşa içinde çapraşık ve kaotik olarak (sınıf savaşı ile) yapılandığı-

na bakmaksızın, tekdüze ve üstten ve dışarıdan empoze edilmiş bir geçmişin hamasetine sığınıyoruz.

İkisi de olmuyor.

Kısacası, bir başka tarih, bir başka kuram şart.

Veysel Batmaz
30 Ağustos 2007
Çeşme

YANOKUMA:
AÇIKLAMALI DİPNOTLAR VE KAYNAKLAR

1 Bu yapıtların bir çoğuna, *Türk Dili Üzerine Hypo-Tezler* (*hypo*, "temel," "alt" demek) bölümünün dipnotlarında yer verilmiştir. Elinizdeki kitabın kapsamı içinde, bir çok bilimci, filmatografik belgeseller de ortaya koymuştur. Hâttâ bunların bazıları, *National Geographic* gibi, Amerikanoavrupamerkezci TV kanallarında da zaman zaman izlenebilmektedir. Burada, bizde de bu ilginin son zamanlarda büyük bir ivmeyle arttığını görmek sevindiricidir. Sadece örnek olsun diye, Türkçe telif olarak 2007 yılında peş peşe yayınlanan bazı "aykırı" tarih tezi kitaplarına değinmekte yarar var: Orhan Gökdemir, *Helenizm, Siyonizm, Türkçülük*, Chiviyazıları Yay., İstanbul, 2007; Erdoğan Çınar, *Aleviliğin Kayıp Bin Yılı*, Kalkedon Yay. İstanbul, 2007; Sinan Meydan, *Atatürk ve Türklerin Saklı Tarihi*, Truva Yay., İstanbul, 2007. Bu üç kitabı birlikte okumakta çok yarar vardır. O. Gökdemir, Türk-İslam sentezciliğinin, Siyonist bir kurgu olarak nasıl son Osmanlılara (İttihat Terakki'ye) dayatıldığını; E. Çınar, Aleviliğin İslam ile ilgisi olmayan kadim bir Anadolu mistisizmi olduğunu ve İslam'dan en az üç yüz yıl önce "Alevilik" olarak (Hz. Ali değil, "alev=ışık" kelimesi türevi olarak) vücut bulduğunu; S. Meydan ise, Atatürk'ün, nasıl bir Tarih Tezi ve Dil kuramı yaratmaya çalıştığını ve bu ilişkinin Sümerlere ve Hititlerle olan bağlantılarını, belgeleriyle ortaya koyuyor. Fakat bu üç kitap için olumsuz bazı düşün-

celerimi de belirtmek istiyorum. Her üç kitap da, özensiz kaynak göstermek; metinlerdeki bağlantıları kurarken ek kaynaklar ve metinsel analizler yapmamak ve en önemlisi de, verilerin karşılıklı metinsel orijinal alıntılarına yer vermemek ve popüler okur da düşünülerek, akademik yazımı kurallarına uymamak gibi eksikliklere sahip. Ancak her üçünün de Türkçe ve Türklük kavramlarına getirdikleri katkı ve temel tezleri ile, özleri çok değerli.
Konuyla ilgili mi değil mi kararı ben vermeyeyim ancak, E.Çınar'ın tezleri ile bakıldığında, Işık [Ain Soph Aur], Alev ve Nur arasında gizil bir ilişki olduğu muhakkak. Aynı zamanda kavramsal olarak aralarında gizil bir çatışma da var. E. Çınar'ın Alevilerle ilgili sıra dışı tezlerini mutlaka Kabala'yı ve Nurculuğu açıklayan bir kitapla birlikte okuyun. Yahudi ve Sabetayist Türklerde Cem adının neden fazla olduğunu, Işık ve Alev[î] (Çınar'ın açıklamaları kapsamındaki) ilişkileri rehber olabilir. Kabala konusunda güzel bir kitap: Migene Gonzales-Wippler, *İsa ve Mistik Kabala*, Çev: Enver Günsel, Kozmik Yay., 2006. Ayrıca, Kabala'nın "yol"u ile, Alevîliğin "Yol"u arasında ve Vahdet-i Vücud felsefesi ile Yaşam Ağacı-Sephirot'lar arasında hem senkronik, hem de içeriksel aynılıkların incelenmesi çok yararlı olur: (Krş: E.Çınar ve M.G.Wippler'in kitapları)

2 Platon, *Flaton=Eflatun=Flat (İngilizce'de hem düz, hem apartıman katı)=Plato (hem ova, hem stüdyo)=Düz ve Geniş* demektir (*Πλάτων, Plátōn,* "wide, broad-browed" MÖ 428-347). Asıl adı **Aristocles** olan **Plato**, devlet teorisinin ve demokrasi

biçimlerinin mucidi, Eski Yunan filozofu, omuzlarının genişliği ve düzlüğü nedeniyle bu takma adla anılmıştır.

3 Platon, *Timaios,* Çev: Erol Güney, Lütfü Ay, Sosyal Yay., 2001, s: 15

4 Robert Sarmast, *Atlantis Kıbrıs Açıklarında mı?: Atlantis'in Keşfi,* Çev: Sedat Türe, Kozmik Yay. İstanbul, 2006, s: 51. http://www.hermetics.org/Atlantis.html 'da, Erhan Altunay'ın yazısı bu konuda özet ve ayrıntılı bilgiler içeriyor.

5 Sarmast, s: 13. Burada ek bilgi olarak şunu eklemem gerekli: Atlantis miti, efsanesi veya hikâyesi, ne derseniz deyin, çok çeşitli düşünce akımlarında merkezî bir rol oynamıştır. Öyle ki, birbirine karşıt bir çok tarih ve evren yorumuna yol açan bu çok farklı düşünceler, Atlantis'i temel alırken, Atlantis'in ilk kez Platon tarafından yazılmış bir "gerçek" olduğu fikrini belirtmeye bile gerek duymamışlar ve bu nedenle de, Atlantis sanki olmayan ve geriye dönük bir ütopya konumuna indirgenmiştir. Örneğin, Atlantis adı, bir okyanus'a, Amerika'daki bir kente (Atlanta), çeşitli markalara (örn: Atlantic Records) verilmiş olmasının yanı sıra ve hepsinden önemlisi de, Okült (Ezoterik, Batınî) toplulukların temel düşüncelerinde yaşayan bir olgudur. Atlantis, VRIL Topluluğu gibi adını "Atlantis'te konuşulan dil olduğu varsayılan" Vril Dili'nden alan, Naziliğe yol açan, ötejenik ırkçı (Alman) topluluğun temel düşüncesini oluşturmuş; Mu ile birlikte "Türklük" düşüncesinin temelinde yaşayan bir uygarlık gibi görülmüş (Ergün Candan'ın yaklaşımı. Bkz: *Gizli Sırlar Öğretisi,*

Sınır Ötesi Yay., 2005 ve yazarın diğer kitapları); bir çoklarınca da, spiritüalizmin ve majik düşüncenin arkaik alt yapısını oluşturan, dünya dışı varlıkların (Sümer-Annunaki gibi) dünyadaki üslerinden biri olarak görülmüştür. Özetle, aslında Platon'un Solon'dan aktararak anlattığı eski ve yüksek bir devlete sahip ileri bir uygarlığın Yunanca adı olan Atlantis, Eski Yunan'dan beri, özellikle neo-Platonculuğun popüler varyasyonları olan Eski Mısır kökenli tüm Okült, Ezoterik ve Batınî düşünce ve pratik akımların temelinde yatan bir "mit" haline dönüşmüştür.

6 Platon, *A.g.e.,* s: 14

7 *A.g.e.,* s: 111, 1. dipnot. *Timaios* ve *Kritias* diyaloglarının burada kullandığım kaynak olan Sosyal Yayınların metninde yer alan dipnotlar çevirmenler Erol Güney ve Lütfi Ay tarafından mı yazılmıştır, pek belli değil. Ancak, bu değerli bilgilerin büyük bir olasılıkla, çeviriye esas alınan metnin çevirmeni veya editörü tarafından yazıldığını sanıyorum.

8 Francis Bacon, *Yeni Atlantis,* Çev: Hamit Dereli, Akyüz Yay., 2. Baskı, 2002, s: 24. "He had on him a gown with wide sleeves, of a kind of water chamolet, of an excellent azure color, far more glossy than ours; his under-apparel was green, and so was his hat, being in the form of a turban, daintily made, and not so huge as the Turkish turbans; and the locks of his hair came down below the brims of it."

9 Bu karşılaştırmayı yapan en bilinen filozof ve kuramcı Makyavel'dir. Aynı zamanda, Bacon dönemine (1550-1630) anakronik olarak ancak silsile

ile illiyet rabıtasına sahip bir biçimde Amerikan Anayasasının (1750-1800) kurucu metinleri olan *The Federalist Papers*'da da, Osmanlı-Türk'e atıflar vardır.

10 *A.g.e.*, s: 38: "Şimdi ancak kayık ve kanoları olan Çin'in ve Amerika dediğimiz Büyük Atlantis'in, o zamanlar pek çok savaş gemisi vardır." ["China also, and the great Atlantis (that you call America), which have now but junks and canoes, abounded then in tall ships."]

11 "There reigned in this land, about nineteen hundred years ago, a king, whose memory of all others we most adore; not superstitiously, but as a divine instrument, though a mortal man; his name was **Solamona:** and we esteem him as the lawgiver of our nation." Francis Bacon, *The New Atlantis*, (1626), The Harvard Classics, 1909, paragraf: 27.

12 "Ye shall understand (my dear friends) that amongst the excellent acts of that king, one above all hath the pre-eminence. It was the erection and institution of an Order or Society, which we call **Salomon's House**; the noblest foundation (as we think) that ever was upon the earth; and the lanthorn of this kingdom. It is dedicated to the study of the works and creatures of God. **Some think it beareth the founder's name a little corrupted, as if it should be Solamona's House. But the records write it as it is spoken.** *(Bazı kimseler kurucusunun isminin biraz bozulmuş olarak taşıdığını, Solamona olması gerektiğini söylüyorlarsa da, kayıtlarda söylendiği gibi yer almıştır.)* So as I

take it to be denominate of the king of the Hebrews, which is famous with you, and no stranger to us. For we have some parts of his works, which with you are lost; namely, that natural history, which he wrote, of all plants, from the cedar of Libanus to the moss that groweth out of the wall, and of all things that have life and motion. This maketh me think that our king, finding himself to symbolize in many things with that king of the Hebrews (which lived many years before him), honored him with the title of this foundation. And I am rather induced to be of this opinion, for that I find in ancient records this Order or Society is sometimes called Salomon's House, and sometimes the College of the Six Days Works; whereby I am satisfied that our excellent king had learned from the Hebrews that God had created the world and all that therein is within six days: and therefore he instituting that House for the finding out of the true nature of all things, (whereby God might have the more glory in the workmanship of them, and men the more fruit in the use of them), did give it also that second name." (abç) (*The New Atlantis*, (1626), The Harvard Classics, 1909, paragraf: 30)

13 Bu ayrıntı benim inceleme alanıma girmediğinden burada sadece spekülatif olarak değinmekle yetiniyorum. Ancak, Batı bilim ve felsefe tarihinde varolan ayrıntılarla, Anadolu'nun eskil ve yeni bir çok olay ve olguları, karşılaştırmalı bir biçimde ele alınmış hiç değildir. Başka dipnotlarında bibliografisini göreceğiniz Martin Bernal'ın Eski Mısır ile

Helenizm arasında yaptığı bir karşılaştırma olan *Kara Athena*'sında yer alan içeriği, bir de, Helenistik Batı ile Anadolu arasında yapmak gerekmektedir. Eyüboğlu Ekolü (S. Eyüboğlu, Azra Erhat ve Cevat Şakir-Halikarnas Balıkçısı) bu işe girişmişken, Türk-İslam sentezcisi 12 Mart ile birlikte ortadan silinmişlerdir. Üniversitesi 12 Mart 1971 ve Mustafa Kemalciliği 1939 yılından bu yana yok edilmiş bir devletin içine düştüğü hazin ve dışa bağımlı durumun, bu tür karşılaştırmalı incelemelerle kabak gibi ortaya çıkacağından mı korkulmaktadır? Aslında, burada yine bir spekülasyon yapıp, sormak yerinde olur: "Türkiye Cumhuriyeti" projesini, Mustafa Kemal'in Bacon'dan aktardığı bir ütopyanın gerçekleştirilmesi olarak bakmak mümkün değil midir? Çünkü Bacon'un metninde şu ifade, "Then the herald mounteth the half-pace and delivereth the charter into his hand: and with that there is an acclamation by all that are present in their language, which is thus much: ***Happy are the people of Bensalem.***", **"Ne mutlu Türküm diyene"** ifadesine benzemiyor mu? Mustafa Kemal'in okuduğu kitaplar arasında Bacon'un *Yeni Atlantis*'inin olup olmadığını bilmiyorum (Hangi "Atatürkçü" biliyor ki?) ama Atatürk'ün sadece okumakla yetinmediği, bir de çevirttiği, Mu'dan ve Atlantis'ten bahseden Churchward varsa, Bacon da olmalıdır diye düşünüyorum. Aynı zamanda TDK Başkanı da olan Profesör Şerafettin Turan'ın *Atatürk'ün Düşünce Yapısını Etkileyen Olaylar, Düşünürler, Kitaplar* adlı monografisinde (TTK Yay. 4. Baskı, 2006), ne

Mu'dan, ne de Churchward'tan bahis vardır. Ama popüler bir romancı olmaktan öteye gitmeyen Türk Tarih Tezi'nin kaynaklarından biri olarak gösterilen Leon Cahun'dan söz edilir. Türk-İslam sentezciliğinin artık devletin tüm damarlarında akan kan haline getiren 12 Eylül askeri diktatörlüğü zamanında ilk baskısı yapılan bu kitapta, Atatürk'ün çizilen portresi gerçeklerle yer yer uyuşmamaktadır. Bu kitapta Bacon da yoktur. Olmalıdır yönlü spekülatif önermeyi ileri sürmekle, yukarıda ileri sürdüğüm hipotezlerimle çeliştiğim, çatıştığım düşünülebilir. Şunu biliyoruz ki, "barikayı hakikât müsademeyi efkârdan doğar." Bu "müsademe" bazen insanın kendi kendisi ile olur.Tabii, burada Bacon'un Siyonist olmadığını, septik bir Hıristiyan olduğunu eklemek gerekli.

14 "Plato, ambitious to elaborate and adorn the subject of the lost Atlantis, as if it were the soil of a fair estate unoccupied, but appropriately his by virtue of some kinship with Solon, began the work by laying out great porches, enclosures, and courtyards, such as no story, tale, or poesy ever had before. But he was late in beginning, and ended his life before his work. Therefore the greater our delight in what he actually wrote, the greater is our distress in view of what he left undone. For as the Olympieium in the city of Athens, so the tale of the lost Atlantis in the wisdom of Plato is the only one among many beautiful works to remain unfinished." (Plutarch, *Solon,* MÖ. 75, 32, 1-2)

15 Paul Von Ward, *Tanrılar, Genler ve Bilinç,* Çev:

Özlem Yaşayanlar, Kozmik Yay., 2006, s: 159. Bu kitap, insanın oluşumunu ilahî veya doğal-evrimsel olarak açıklayan paradigmatik görüşlere karşı, 50000 yıllık *Homo Sapiens Sapiens*'in, evrende dağınık yaşayan Gelişmiş Varlıklar'ın (GV) müdahalesi ile yaratıldığını, Kutsal Kitaplara, efsanelere ve mitolojilere, metafizik beyanlara, genetik ve kan bağı araştırmalarına, DNA ve Karbon 14 bulgularına, modern pozitivist bilimin tüm diğer veri ve kuramlarına dayanarak, oldukça iknâ edici bir tarzda açıklıyor. Bizi burada, onun, Atlantis ile ilgili yazdıkları ve dil konusunda oluşturduğu kuramlar ilgilendiriyor. Ward'ın tezinin temelini oluşturan, eskil uygarlıkların, Sümer/Marduk-Nibiru gezegeninin 12000 yıl kadar önce Güneş Sistemine girmesi sonucunda oluşan doğa hareketlerine bağlayan Zecharia Sitchin'in laik, anti-Siyonist Yahudi önermeleridir. Bu anlamda, *Tevrat* ve Sümer yazıtlarını birbirine bağlayan ilk ve önemli bir bilimcidir, Z. Sitchin. Ward, Sitchin'i, daha da laikleştirerek, doğal evrim (Darwin) veya ilahî insanlık (Kutsal Kitaplar) oluşumu tezine, her ikisini de ret etmeden, bir üçüncü yol öneriyor. Ward gibi akademi dışı araştırmacıları hiç göz ardı etmemeliyiz. Tezleri ne kadar "mantık" ve "ampirisizm" dışı olursa olsun. Kaldı ki, Ward, kullandığı Batılı modern bilimci kaynak eserleri açıklarken, kullandığı kesin olan bir çok Sovyet dil bilim çalışmasını da açıklamamış olduğu kuşkusunu bana vermektedir. Elinizdeki bu kitabın temel tezini oluşturan Fattah ve Süleymanov, Ward'ın tezinde tam anlamıyla içkindir.

Daha bir çok dil tezinin altında 1900'lerde başlayan ancak önemli hale gelmesi 1930'ları bulan Rus ve Sovyet dil araştırmaları vardır. Yok olana kadar Sovyetler Birliği'nde, bütün bir sosyal bilim, hep dili ve kökenini tartışmıştır. Dil, bütün imparatorluklar için olduğu gibi, Ruslar ve Sovyetler için de önemliydi. Yoksa, Stalin ile Marr arasında yapılan dil tartışması başka nasıl açıklanabilir? Atatürk'ün de ölümüne kadar dil ile uğraşması, hiç de şaşırtıcı değildir. Her yol Mustafa Kemal'e çıkıyor, en azından "bizim" için.

Türkçeyi ilgilendiren güncel bir Rus-Sovyet kaynak için Bkz: Mirfatyh Zakiev, *Origin of Türks and Tatars*, Moscow Publishing House: Insan, 2002: "The first part of this book attempts to reveal the most ancient ethnic roots Türkic-speaking tribes and peoples: Subars, Sumers, Kangars, Horasmians, Parthians, Sogdians, Arians, Tocharians-Taurians, Kusans, Sakas-Scythians, Sarmatians, Etrusks, Onogurs, Alans-Ases, Huns-Süns, etc. Only generally are mentioned the relatively well addressed in other works the ethnic roots of the Türks of the of authentic Turkic states period. That part of the book can be useful for reconstruction of the ethnic history not only of the Bulgaro-Tatarians, but also of the others Türkic-speaking peoples."

16 Bu konuda bir bilgisayar analizi yapan Gray ve Atkinson'un araştırmasını daha sonra özetleyeceğim: Bkz: Russell D. Gray and Quentin D. Atkinson, "Language-tree divergence times support the Anatolian theory of Indo-European origin," *Nature*, Vol

426, 27 November 2003, www.nature.com/nature (Department of Psychology, University of Auckland, Private Bag 92019, Auckland 1020, New Zealand)

17 Umberto Eco, *Avrupa Kültüründe Kusursuz Dil Arayışı*, Çev: Kemal Atakay, Afa Yay., İstanbul, 1995

18 Rus Türkolog'u Radlof'un, "Türkçe bir kurultay dilidir" demesi, işte bu kadim sorunun, Radlofça yanıtıdır. Paul V. Ward'ın, "Atlantis'i oluşturanların Gelişmiş Varlıklar" olduğu tezi ile Nurihan Fattah'ın "Türkçe bir Atlantis dilidir" önermesini Radlof ile birleştirirsek, ortaya çok güzel bir açıklama çıkıyor: Atlantis'i organize eden Gelişmiş Varlıklar, bir kurultay vasıtasıyla o kadar kurallı ve sistematik bir dil oluşturdular ki, o dil Türkçe'dir. Bu önerme, *Tevrat*'ın Genesis'ine benziyor değil mi? Bu konuda derin karşı-analiz yapacakların, bu üç yazarı okumuş olmaları şart.

19 Burada ben Vico ile Leibniz'i örnek aldım. Daha yaygın biliniyorlar diye... Yeni Atlantis'i anlatan Francis Bacon da önemli bir dilcidir. Hatta, bize (Türk libero-solcular tarafından) liberalizmin kurucusu diye yutturulan Locke da. Bacon'a göre, "bilimsel olarak konuşmak gerekiyorsa, dili tedavi etmek [kusurluluğundan arındırmak] gerekir." Çünkü, Bacon'u izleyen Locke, *Essay Concerning Human Understanding* adlı eserinde, "seçilen sözcüklerin kusurlu oluşuyla ilgili şunları söyler: "Sesler, herhangi bir fikir açısından istence bağlı ve kurmaca olduklarından, insan kendisine ait fikirleri ifade etmek için sözcükleri kullanır... Bu kişi hep tutarlı

olarak aynı fikre aynı kelimeyi kullanırsa herhangi bir kusurluluk olmaz... Dilin iletişimde asıl amacı anlaşılmak olduğu için, bir kelime dinleyende konuşanın zihninde temsil ettiği fikri çağrıştırmazsa, kelimeler bu amaca [anlaşılma amacına] hizmet etmiş olmayacaktır." (Eco, s: 213-214). Bacon ile Locke, bir anlamda, hem bilimsel yöntemin, hem de çağdaş iletişim kuramlarının kurucularıdır. Dil ve iletişim kuramlarında, Bacon ve Locke, Aydınlanma şafağında, kendilerinin tanrısallığa olan uzaklıklarını anlatmaktadırlar

20 "Prof. Kahle'nin bir öğrencisi de, Zeki Velidi Togan'dır. Togan, Meşhed'de, [Poliak'ın ve Koestler'in çok yararlandığı] İbn-i Fadlan'ın Hazarya gezisi ile ilgili el yazması kitabı bulan kişidir." (Koestler, s: 252)

21 Bu alıntılar, kitabın Türklerle ilgili sadece bir kaç satırı. *13. Kabile* Türkiye'de pek okunmamışa benziyor, okunsaydı, etkisi başka türlü olurdu. Bir de, Alevi tarihini MS 4. yy.a kadar götüren, önceki bir dipnotta belirttiğim Erdoğan Çınar'ın, Alevilerin Anadolu'dan Batıya göçlerinin haritası da, aynı Leibniz ve Koestler'in, yine anakronik olarak, dil ve din göçü haritalarına benziyor: Bkz: Çınar, s: 82. Haritanın alt başlığı şöyle: "VII yüzyılda Başlayan Bin Yıllık Alevi Sürgünü" Burada Koestler'den yapacağım bir alıntı Çınar'ı destekleyici ve bizlere de şaşırtıcı bazı ögelere sahip: "... Jehuda Halevi (1086-114), ünlü kitabı *Kuzari*'yi (*Hazarlar*) yazdı. Halevi İspanyanın en büyük İbrani ozanı olarak tanınsa da kitabını Arapça yazdı, sonradan İbraniceye çe-

virdi... Kitabın alt başlığı: "Nefret Edilen Dini Savunan Kanıt ve Görüşler"dir." (s: 87). Buradaki isim açıkça İspanya'da, 11.yy.da, Yahudi bir Alevi'nin varlığını gösteriyor olabilir. Zaten Çınar'ın belirttiği tüm Babai Hareketi'nin liderleri, Yahudi adlara sahip: Baba İlyas (Elias), Baba İshak (İzak). Bir Alevi başkaldırısı olarak artık ortaya çıkmış olan Şeyh Bedreddin müritlerinden çoğu da Yahudi: Torlak, Börklüce, vd. gibi. Çınar doğruysa, Koestler'in Hazar göçüne, Anadolu üzerinden İspanya'ya gitmiş olan Yahudileri de katabiliriz. Yani, sadece Eşkenazlar değil, Seferadların bir kısmı da Hazar kökenli olabilir.

22 Hazarların dağılışı sadece Kırım ve Romanya üzerinden olmadı, aynı zamanda Anadolu'dan da Yahudi Hazar Türkleri, Avrupa'ya göç ettiler. Bunların bir kısmı Bogomiller olarak bilinen ve şimdiki Boşnakları ve Albigenleri oluşturan bir kol olabilir. Çünkü, Hazar Türklerinin bir kısmı Volga Bulgarlarıydılar, en azından yoğun bir ilişki (evlenme dahil) içindeydiler ve Volga Bulgarları, bugünkü Bulgar halkını oluşturanlardır. Bogomiller de Bulgar halklarından oluşmaktaydı. Bu konuda tarihsel kayıt bulunmamasına karşın, benim izlediğim bir kaç kaynak ilginç ilişkiler ortaya çıkartıyor, sadece meraklısı ve konuyu araştırmak isteyenlerin dikkâtine bu Internet kaynaklarından derlediğim enformasyonu sunuyorum:

Haçlı Seferlerinden sadece bir tanesi, Hıristiyanlara karşı yapıldı. O da, Albigenler diye adlandırılmış olan bir Bogomil (*haeresia Bulgaroru*) halkı/tari-

katının bir kolu olarak Fransa'nın güney bölgelerinden biri olan OC bölgesi veya Languedoc diye de bilinen yerlerde yaşayan Hıristiyan sapkını olarak Kilise tarafından nitelenen halklara karşı yapıldı.
Bu halklara aynı zamanda Cathar'lar da deniyordu. Albigen adı bu Kabalist Hıristiyan grubuna, Katolik Kilise'si tarafından verilmişti. Köklerinin Balkanlardan geldiği dışında pek bir kayıt ya yok, ya da bulunamamış durumda. Yukarıda anlattığım gibi, Cathar'lar diye de adlandırılan bu halklar Volga Bulgarlarından ve Hazarya'dan gelmişlerse, büyük bir olasılıkla Hazar Türklerinin bir kolu. Şu anda Katalan halkının da oluşması bu grupla ilişkili. Boşnak'lar da Bogomillerden yani Cathar veya Albigen denilen halklardan.
Cathar/Albigen/Bogomil halkları çok sıkı bir Hıristiyan olarak 10 ve 11 yy.'da Balkanlar ile Fransa arasındaki dağlık bölgelerde ortaya çıkıyorlar. Cathar, zaten Eski Yunanca saf, temiz demek (catharsis= arınma). Papaz John Cole'a göre, Cathar/Bogomil/ Albigen halkları aynı zamanda Kabalist bir halk ve Hıristiyan Kilise'si tarafından bir Haçlı Seferi ile yok edilmelerinin nedeni bu. Cole, en eski ve en mükemmel Kabalist metinlerden biri olan *Bahir*'in, Cathar bölgesinde çok revaçta olduğunu ve 12. ve 13. yüzyıllarda, bu bölgenin bir Yahudi gettosu haline geldiğini söylüyor. Bogomiler aynı zamanda, büyük bir soykırıma uğrayarak dağıldıklarında, bir çoğu İngiltere'ye gidiyorlar ve İngiliz gnostik külliyatını oluşturuyorlar.

Bu arada, kendimle ilgili de ufak bir hoşluk var Catharlar/Bogomiller konusunda. Alexander Vesselovsky. Bogomil düşüncesinin Orta Çağ İngiltere'sindeki etkilerini 1872'de yazan bilginlerden birinin adı. Benim babaannem de, kocası, dedem Boşnak Saatçi Veysel'den söz ederken, "o Bogomil prensi soyundandı" derdi. Cahit Batmaz'ın babası Saatçi Veysel'in Latin alfabesini bilen tek kişi olduğu söylenirdi Gemlik'te, Kurtuluş Savaşı yıllarında (Bkz: Bu kitaptaki, Cahit Batmaz'ın kısa Biyografisi).

Hazar Türklerinin Volga Bulgarlarla olan ilişkileri ve Bogomillerin/Cathar'ların Bulgar kökenli olmaları ve yaşadıkları güney Fransa'daki yerlere OC (Bkz: İkinci Kitap'ta, OK-OG-OGUZ ilişkileri) bölgesi denmesine ek olarak, Albigenler olarak da adlandırılan bu sapkın (heretik) Kabalisttik Hıristiyan düşüncesi sahibi halkları, Erdoğan Çınar, *Alevilerin Kayıp Bin Yılı*'nda (s: 97-111) Alevî olarak nitelendiriliyor ve Anadolu'dan bugünkü Toulose bölgesinin eski adı olan Oksidanya'ya giden "Anadolulu Divriği-Alevîleri" olduğunu ileri sürüyor. The *Catholic Encyclopedia* da benzer bir kanıda: "Bogomil/Catharlar bölgesinde, "the remnant of Jewish and Mohammedan doctrinal elements", Yahudi ve Hz. Muhammed ögelerinin kalıntılarının olduğunu, söylüyor. Yani, Alevî Kabalistlerin Hıristiyanlaşması söz konusu. Şu anda da, bunların bir kısmı Hıristiyan fanatiği, diğerleri de Müslüman. Alın size bir ilişikler labirenti. Çok illiyetli. Hazar ile Katar sesleri de aynı... Bir de şu ilintiler var:

Boğdan (Romanya'nın Güneyi), Bogsna-Hersek. Bosna adından ilk kez 958 yılında Bizans İmparatorluğu için jeopolitik bir kitap olan *Administrato Imperio*'da bahsedilir... (http://tr.wikipedia.org/wiki/Bosna-Hersek).

Sesler hep aynı. Sesler aynıysa, şu sorunun yanıtını nasıl verebiliriz?: "Bogo"-millerin, "Boğa" ile ilişkisi var mı? (Krş: Bu kitaptaki İkinci Kitap)

"The contact of Christianity with the Oriental mind and Oriental religions had produced several sects (Gnostics, Manichæans, Paulicians, Bogomilae) whose doctrines were akin to the tenets of the Albigenses. But the historical connection between the new heretics and their predecessors cannot be clearly traced. In France, where they were probably introduced by a woman from Italy, the Neo-Manichæan doctrines were secretly diffused for several years before they appeared, almost simultaneously, near Toulouse and at the Synod of Orléans (1022). ... A neo-Manichæan sect that flourished in southern France in the twelfth and thirteenth centuries. The name Albigenses, given them by the Council of Tours (1163) prevailed towards the end of the twelfth century and was for a long time applied to all the heretics of the south of France. They were also called Catharists (katharos, pure), though in reality they were only a branch of the Catharistic movement. The rise and spread of the new doctrine in southern France was favoured by various circumstances, among which may be mentioned: the fascination exercised by the readily-grasped dualis-

tic principle; the remnant of Jewish and Mohammedan doctrinal elements; the wealth, leisure, and imaginative mind of the inhabitants of Languedoc; their contempt for the Catholic clergy, caused by the ignorance and the worldly, too frequently scandalous, lives of the latter; the protection of an overwhelming majority of the nobility, and the intimate local blending of national aspirations and religious sentiment." (Kaynak: N.A.Weber-Tim Drake, *The Catholic Encyclopedia*, Volume I, New York: Robert Appleton Company, 1907)

23 Bu konuya, İkinci Kitap'taki Avram Galanti bölümünde değiniyorum.

24 M. Ünal Mutlu, *Dünya Uygarlıklarında Türk Dili ve Kenger Uygarlığı*, Yayınlanmamış Internet kitabı, 2007 s: 7. Bu EK'in yazılmasını tam bitirmişken, kitabı elektronik haliyle bana ileten Profesör Sabri Özaydın'a teşekkür ederim. Mutlu'nun kitabı, Muazzez İlmiye Çığ tarafından yazılan bir Önsöz'ü de kapsıyor. Ünal Mutlu'dan aldığım bilgiye göre, kitap aynı adla, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı tarafından yayınlanmayı bekliyor.

25 Bibliyografya için Bkz: Dipnot 26. Buraya, sadece uzmanlarını ilgilendirdiği için makaleden bazı İngilizce pasajları çerçeve içinde alıntılıyorum. En yakın bir tarihte, bu makalenin çevirisini uzman okura sunmak gereklidir. Ancak şunu da biliyorum ki, bizim dilbilimcilerimizin bu tür analizler yapmalarına daha çok "YÖK'ler" var. Mark Liberman ve Bill Poser'ın Gray ve Atkinson'un bulgularına karşı eleştirilerini, sırasıyla, http://itre.cis.upenn.

edu/~myl/languagelog/archives/000210.html ve http://itre.cis.upenn.edu/~myl/languagelog/archives/000592.html da okuyabilirsiniz.
Gray ve Atkinson'un makalesini bana gönderen Kadıköy Maarif Koleji ve ODTÜ'den arkadaşım, dostum Celil Denktaş'a teşekkür ederim.

26 "Bilgilenmeye" başladıkları bir gerçek ancak 1939'da bu kesilmiş ve yön değiştirmiş bulunuyor.

27 Bu sorgulamaya, özellikle birlikte akademik hayata başladığım Profesör Levent Köker, Profesör Cemil Koçak gibi dostların bir an önce başlaması gerekiyor.

28 Hem bu soruya Dil açısından bir yanıt olarak, hem de Güneş Dil Teorisi'nin günümüzde algılanışına örnek olarak, Internet yazışmalarından gelişigüzel üç örneği burada sunuyorum:
"Türkçeleşmiş bütün kelimeler bize göre Türkçe'dir" diyen Bakan Çelik, bazı kelimelerden örnek vererek, Türkçe kökenli olmadıklarına işaret etti. Çelik, şunları kaydetti: "Bülbül, gül kelimeleri öz Türkçe değildir. Ama bülbülden de gülden de vazgeçmemiz söz konusu değildir. Bugün Türkçe'de kullandığımız balık isimlerinin yüzde 90'ı Rumca kökenlidir. Eğer duvar, fakülte, müzik kelimeleri sizin için bir anlam ifade ediyorsa, size bazı şeyler çağrıştırıyorsa bu Türkçe'dir, yerleşmiş olan kelimelerdir. Bunlardan vazgeçmemiz, bunları yok saymamız mümkün değildir. Cumhuriyet'in başında da dilde sadeleştirme, arılaştırma faaliyetleri yapıldı, daha sonra Büyük Atatürk Güneş Dil Teorisi ile aslında girilen bir çıkmazdan ustaca geri döndü. Eğer armudun sapı,

üzümün çöpü hesabı yaparsak, 'şu Türkçe değil, bu Fransızca'dan gelme, bu Farsça'dan gelme' diye bir ayıklama faaliyetine girersek, kendi dilimizi, Türkçe'mizi katletmiş oluruz. Şüphesiz ki gereksiz şekilde yabancı kelimelerin Türkçe'ye boca edilmesine hepimizin karşı çıkması lazım." (Hüseyin Çelik, Milli Eğitim Bakanı, 29.9.2006)

"1936-1938 yıllarında ise Atatürk Güneş- Dil Nazariyesine inandı. Bu nazariyeyi ona, Avusturyalı bir dil heveskarı olan Kıvarniç telkin etmişti. Güneş Dil Nazariyesi'ne göre 'İlk insan Türk'tür... İlk lisan Türkçe'dir. Ve bütün dünya dilleri Türkçe'den doğmuşlardır.' Atatürk bu görüşü benimsedi. Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'ne resmen ders olarak koydurdu. Prof. İbrahim Necmi Dilmen, Güneş- Dil Nazariyesi'ni altı yıl müddetle okuttu. Ama İsmet İnönü, 'ilmi değildir' gerekçesiyle, 1944 yılında Güneş-Dil Nazariyesi'ni yasakladı." (Yavuz Bülent Bakiler, "Atatürk'ün üç ayrı Türkçe anlayışı" , 02.03.2004, Internet iletisi, kaynağı belli değil)

"... 1930'lu yıllarda Ulu önder Atatürk güneş dil teorisi altında geçmiş tüm dillerin incelenmesiyle asıl Türkçe sözcüklerin bulunmasını istemiş ama 1938 yılında ebediyete intikalini müteakip **'güneş öldü teorisi mi kalır'** denilerek rafa kaldırılmış bir proje olarak tarihteki yerini almıştır. 1932 yılında kurulan Türk Dil Kurumu'nun en büyük amacı aslında bu teoriyi hayata geçirmek incelemeler sonucu Türk dilini sağlamlaştırmaktı. Bir ek görevi de gelişen teknoloji ve tekniğe karşı dilimize girecek olan sözcüklerin uyarlanması veya yerine kullanı-

lacak sözcüklerin tespitiydi. Genel prensip olarak teknolojiye yetişilemeyince Türk Gramer yapısına uygun olarak yazılımı kabul etti. ... 'Television' sözcüğünün 'televizyon' olarak kullanılması bu yüzdendir. Ancak nasıl olduysa oldu bu tv karşılığı olarak 1980'lerin sonunda 'Uzgöreç ' diye bir sözcüğün kullanılması gündeme geldi ancak halk tarafından özellikle beğenilmeyince bu tarihin karanlık sayfalarında bir sözcük olarak kaldı. 80'li yılların ortalarına doğru başını Profesör Psikiyatr Ayhan Songar'ın çektiği bir grup kişi Türk Dil ve Tarih Kurumu olarak sözde Türk Dil kurumuna alternatif çıktılar. Bir büyük kargaşada maalesef burada çıktı. Çünkü bu yeni oluşum Türk diline bir şey katmak için değil TDK'yı baltalamak için ortaya çıktığı anlaşıldı. TDK'yı da zor durumda bırakacak ipe sapa gelmez sözcükleri TDK çıkardı diyerek piyasaya süren bu kurum daha sonra tarihin karanlık sayfalarına karıştı gitti ancak Türk dili de ciddi yaralar almış oldu..." (Internet iletisi, Yazarı belli değil, Tarih: 2004, http://www.hukuki.net/topics/1420.htm)

29 Burada hayal meyal hatırlıyorum. SBF'de lisans üstü yaparken (1981-82), Profesör (o zaman doçent) Türker Alkan böyle bir "karşılaştırma" projesi yürütmüştü. Ben de ucundan katılmıştım. Sadece Fatih Sultan Mehmet'e, resmi tarih ders kitaplarında, dönem dönem "Rum dönmesi" ya da "büyük İslam mücahidi" denmesi aklımda kalmış. Tabii hatırladığım bu fark doğru olmayabilir. Alkan'ın bu projeyi yazılı hale getirip getirmediğini bilmiyorum.

30 Bu nokta çok önemlidir. Türkiye'de, üniversitelerde çok yetkin çalışmalar da tabii ki yapılmaktadır. Ancak bu araştırmaların başlangıç (paradigmatik) noktaları Orta Asya Türkçe'sinin eskiliği tezidir. Orta Osmanlı'ca döneminin halk efsanelerinden olan "Ahvâl-i Kıyâmet" konusunda çok yetkin bir çalışma yapmış olan Osman Yıldız'ın kitabını buna örnek verebilirim: Osman Yıldız, *Orta Osmanlıca Dönemine Ait Bir Dil Yâdigârı: Ahvâl-i Kıyamet*, Şûle Yay., 2002. Bu çalışma, Eski Anadolu Türkçe'si ile Eski (Orta Asya) Türkçe'si arasında dil farklılıklarını da, 16-17. yy da el yazması olarak bulunan, ele aldığı yazılı metin'i ("Ahvâl-i Kıyâmet" darb-ı mesellerini) deşifre ederken, büyük bir yetkinlikle inceliyor. Tabii yine benim bu yazıda eleştirdiğim paradigmatik sıfatlarla: Orta Asya Türkçe'sinin, Anadolu Türkçe'sinden daha eski olduğunu imleyerek. Özellikle 120-154. sayfalarındaki Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçe'sinin fonetik ve morfolojik karşılaştırması çok ayrıntılıdır ancak karşılaştırmasını şu tür cümlelerle havada bırakmaktadır: "Eski Türkçe'de veya daha sonraki devirlerde kullanılan bazı yuvarlak ünlülü kelimeler, Ahvâl-Kıyamet'te de düzleşmeden yuvarlaklığını devam ettirmişlerdir. Bu kelimelerde görülen yuvarlaklığın sebebi açıklanamamaktadır." (s: 125) "...Bu gelişme ihtimallerinin birisini kesin olarak doğrulayacak örneklere sahip değiliz." (s: 124). Bu tür belirsizlikler Yıldız'ın çok yetkin yapıtında fazlasıyla vardır. Aynı dilin çeşitli farklı bölgelerde yazılmasından yola çıkarak, hangi bölgenin, dili daha önce kullandığını

belirlemek olanaksızdır. Yıldız'ın çalışması bu konuda olmadığı için, burada sadece yetkin bir örnek olarak ele alıyorum. Eski Türkçe (Orta-Asya/Orhun benzeri Türkçe) ile Anadolu Türkçe'sinin hangisinin eski olduğunu sadece varsaymak mümkündür. Örneğin Anadolu için, 1900'ün başlangıcında, saf köy konuşma dili kayıtlarının tutulması ile daha kesin bir şeyler söylemek mümkün olabilirdi. Bu konuda belki B. Bartok'un 1930'larda yapılan halk türkülerinin kayıtları yardımcı olabilir. Yoksa, Yıldız'ın iddia ettiği ve Profesör Talat Tekin ile Profesör Zeynep Korkmaz'dan aldığı bazı ünlü/ünsüz yazımından yola çıkarak fonetik-ağız uyumu saptaması yapmak zor olduğundan, yazı dili ile eskilik saptamak olanaksızdır.. Bu zorluk Yıldız tarafından da imâ edilmektedir: "Ancak, devrin standart imlâ geleneğine riayet etmeyen müellif veya müstensihlerin yazdıkları edebî olmayan geniş halk kitleleri için yazılmış eserlerde çok sayıda incelemeye uygun fonetik ve morfolojik malzeme vardır." (s: 21) Tabii ki, dilin eskiliğini saptamak (köken bulmak) için geliştirilmiş daha başka, fonetik ve morfolojik olmayan bir çok değişik yöntemler mevcuttur. Bu EK'te sözünü ettiğim Gray ve Atkinson'un yöntemi bunlardan sadece biridir. Ancak, benim konum ile ilgili Yıldız'ın şu cümlesi üzerinde düşünmek oldukça önemli gibi görünmektedir: "Okunaklı ve harekeli bir nesir ile yazılmış olan metnimizde [incelenen Ahvâl-i Kıyâmet el yazması] imlâ bakımından, Uygur yazı dili geleneğinden gelme yazılış özellikleri ile Arap ve Fars yazı dili imlâ geleneğinden gelme yazılış özel-

likleri bir arada bulunmaktadır." (s: 21) Bu cümle Yıldız tarafından iki kez tekrar edildiği halde, açık değildir. Çünkü eser, Anadolu-Irak civarında yazılmıştır (s: 9) ve Uygur imlâsının bu "Türkçe adaptasyonda" ne işi vardır?

31 Bu konuda Hüseyin Sadoğlu, *Türkiye'de Ulusçuluk ve Dil Politikaları,* Bilgi Üniv. Yay., 2003'e kaynak olarak başvurulabilir.

32 Soyadları "Turk" olan iki Amerikalının geliştirdikleri Internet sitesi (www.turkgenealogy.com), bu konuda nelerin yapılabileceğini gösteriyor. Internet sitesi kurucularından Toni Richard Turk bu sitenin TURK soyadı taşıyanların DNA'larından bir aile ağacı çıkartmayı amaçladığını söylüyor. İşin ilginci Amerika'da "Turk" veya benzeri soyadlı önemli sayıda kişinin aile ağacı Koestler'in "Hazaryası" ile ilgili:

33 "Since the initial framing of the research question, the www.turkgenealogy.com website has undertaken sponsorship of the TURK Surname Y-DNA Project with Family Tree DNA. The goal is to bring the science of genetics into union with genealogical studies to try and answer the question of origins for those bearing the TURK surname or one of its identified 428 variations. Sufficient Y-DNA results have now been received to re-frame the research question. To date the database maintained online at the TURK Genealogy website is the repository for the genealogical records of more than 35,000 individuals worldwide. Y-DNA analyses have now determined that those with this surname are distri-

buted across at least five different haplogroups, i.e. E3b (Northern Africa/Mediterranean), I (Viking), J (Middle East>Pict), R1a (Central Asia>Eastern Europe), and R1b (Western Europe). Such genetic diversity of those with this surname clearly reinforces that the surname has multiple, independent origins."
http://www.turkgenealogy.com/turkhistory/framing_the_research_question.htm Ayrıca, benzer bir tasnifi, Koestler de, kafatası ve kan grupları olarak yapıyor: s: 216-221. Bu site ile ilgili bilgilere ilk kez Cengiz Özakıncı'nın kitabında (*Siyon Türk Zelda-Bayan Pipo*, Filika Yay.) rastladım.
Bu üç cümle, Michael Parenti, *Gizem Olarak Tarih,* Çev: Ali Çakıroğlu, Aykırı Yay. İstanbul, 2004, ss: 9 ve 33'den alınmıştır. Bu kitap son yıllarda resmi tarihin nelerden oluşmadığını ve yerine alternatif tarihin nelerden oluşabileceğini anlatan en doyurucu çeviri kitaplardan biridir. Parenti'nin kitabını okuyanların bazıları, benim bu yazılarda, Ahmet Cevat Emre gibi 1939 sonrası kaçkınlarına "Ödip sendromlu" sıfatı yakıştırmamın, o tür kişilerin politik davranışlarını görmezden gelmem olduğu sonucunu, Parenti'nin, psiko-politikayı, özellikle Harold Laswell'in geliştirdiği politik insan modelini kıyasıya eleştirmesi açısından (ss: 261-287) tutarsız ve eleştirilebilir bulabilirler. Ancak, Parenti'nin bütün çözümlemelerine katılmamla uyarlı olarak, benim de burada anlatmak istediğim, ödipal de olsa, politikanın sınıfsal olarak analiz edilmesidir ve Türkiye'de, 1919-1939 arası ve 1939 sonrasının çok

önemli ekonomi-politik etkinlikleri, henüz Türk ve yabancı tarihçiler tarafından sınıfsal olarak incelenebilmiş değillerdir. Henüz veri toplama aşamasındayız.

34 Bu konu, Nazan Maksudyan, *Türklüğü Ölçmek-Bilimkurgusal Antropoloji ve Türk Milliyetçiliğinin Irkçı Çehresi 1925-1939,* Metis Yayınları, İlk Basım: Mayıs 2005, İstanbul'da incelenmiştir. Maksudyan'ın verileri çok yerindedir ancak sonuçlarına katılmıyorum. Bazı sonuçları şöyle: ¨Yeni kurulmuş devlet bilimsellik kisvesi altında her istediği şeye doğruluk atfetmek ve tartışılmazlık kazandırmak istemiştir.¨ (s.179) ¨Bu çalışmanın temel hedefleri bakımından, 1920 ve 1930'larda Türkiye Cumhuriyeti'nin seçkin kadrolarının, bilimsel/ırkçı araştırmaların gelişmesi için hem maddi hem manevi yatırımlar yaptığını göstermek yeterlidir. (...) Türk Antropoloji Mecmuası'nın devlet tarafından bilinçli şekilde hayata geçirilen bir proje olduğunu ve derginin, milliyetin ırkçı inşasını bilimsellik kisvesiyle meşrulaştırması beklenen bir 'bilirkişi' rolü oynadığını söylemek mümkündür.¨ (s.183) Benzer konulara başka açıdan yaklaşan bir derleme için Bkz: S. Meydan'ın, bu bölümün 1. dipnotunda zikredilen kitabı.

35 Oliver Roy'a göre "Türk toplulukları Müslümanlaşırken, kültürel olarak Farsîleşmişlerdir." (Bkz: Oliver Roy, *Yeni Orta Asya ve Ulusların İmal Edilişi,* Metis Yay., 2000'den aktaran Sadoğlu, s: 50.) Nitekim, Türkiye'nin kuruluşunda ve Osmanlı'daki Türkçe, büyük oranlarda Farsî kelimelerin istilası-

na maruz kalmıştır. Arapça'nın gerek Osmanlıca'da, gerekse diğer Türkik toplumların Türkçelerindeki oranı, Farsî'den daha azdır.

36 Emperyalizm, küresel kapitalist sistemden çıkmaya yeltenen her ülkenin temellerini yok etmeye niyetli (Parenti, s: 198) bir sistem olarak, Türkiye'ye ilk el atması, daha önce Osmanlı'da başlamış olsa bile, 1939'dur. 1939 ve sonrası Türkiye'sinin, bir emperyalist projeye konu olduğunu rahatlıkla düşünebiliriz. Bu kitabın alt teması olarak okuduğunuz biçimde, bu proje, Abdülhamit'in Herzl'i ret edişiyle başlayan ve 1948'de Filistin'de bir İsrail devletinin kuruluşuyla sonuçlanan, bir İngiliz-Siyonist projesi olabilir. 1948'den sonra projeyi ABD'nin devraldığı ancak arka planda yürütücü olarak hep İngilizlerin bulunduğu aşikârdır (Bkz: Medya imparatoru Maxwell'in maceraları). Parenti'ye göre, tüm olaylarda büyük bir proje [komplo] olduğunu varsaymak şart değildir ama insanın eylemliliğini, insanın niyetini ve eylemlerine amaç oluşturan politik çıkarları hesap dışı bırakamayız (s: 202). Böylesine bir emperyalist projenin Türkiye'de uygulanması, propaganda sürecinin devreye sokulması ile başlıyor. Propaganda'nın bilinen en önemli bileşenler, boşluk yaratma, çarpıtma ve tekrardır. Eğer uzmanlar veya "itibarlı kaynaklar" tarafından yeterince tekrar edilirse, her tez doğruymuş gibi kabul edilir. (Parenti, s: 229). Bu açıdan bakıldığında, Atatürk döneminde, ne Tarih tezinin, ne de dil tezinin propagandası yeterince yapılmamıştı, henüz kuruluyordu; ancak, 1939'dan sonra karşı tezlerin

tamamının yeterinden fazla tekrar edilerek, tarihte boşluk yaratılan bir tarzda çarpıtmaya başvurulduğunu, dönemi "resmi tarihçilikle" ile suçlayanlar bile gösteriyorlar. (Bkz: Cemil Koçak, Levent Köker ve Mete Tunçay'ın külliyatı)

37 Yeri gelmişken sözünü etmek yerinde olur. Zeki Velidi Togan ile Fuat Köprülü'nün, Osmanlı'nın kuruluşunda Kayı Boyu-Kay Kabilesi tartışması da, "resmî tarihçilerce" saklanmaktadır. Bkz: Halil Berktay, *Cumhuriyet İdeolojisi ve Fuat Köprülü,* Kaynak Yayınları, 1983. Bu metinde daha önce sunduğum bir analize (İ.Ü. Edebiyat Fakültesi ile DTCF arasındaki çatışma), Köprülü-Togan çatışması uymuyor gibi gözükebilir. Her ikisi de Edebiyat Fakültesi'ndedirler. Köprülü, ayan beyan Osmanlıcıcıdır, Togan mahcup Turanist. Bu ikili arasındaki çatışma, Türkologlarımız ve tarihçilerimizce ya görmezlikle, ya da çarpıtılarak geçiştirilmektedir. Berktay tarafından, resmi ideolojini kökenlerini anlamak için, benim çatışma tezim açısından vurgulanmadan başlatılan bu çatışmanın ana hatlarının incelenmesi, burada yüzeysel olarak sunduğum, Türk Tarih Tezi ve Güneş Dil Teorisi üzerindeki İ.Ü. Edebiyat Fakültesi ile DTCF arasında yaşanan çatışmacı çelişkinin anlaşılmasını, Köprülü-Togan çatışması çerçevesinde, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi içindeki teorik bir iç çatışmayla zenginleştireceğinden, güzel bir araştırma konusudur.

BİRİNCİ KİTAP
TÜRK DİLİNİN YAPISI VE YAPILIŞI

CAHİT BATMAZ

ÖNSÖZ

Osmanlıca diye bir dil vardı. Yazınında olsun, konuşulanında olsun çoğunca Arabça, Farsça, biraz da Türkçe sözler kullanılıyordu. Arab'a okusan Arab anlamaz. Acem'e okusan Acem anlamaz. Biz okusak anlamayız!.. Bu karışık dile Kâmus-u Türkî = "Bütün Türkçe", "Türkçenin bütünü" denilmiş. Bu anlaşılmayan dilin neresi Türkçeydi?.. Bunu, Divan Yazınından aldığımız birkaç dize ile araştıralım.

- Bir sefa bahşedelim gel şu dîli nâşâda
  Gidelim seri revanım, yürü sâdâbâda.

- Ben dedikçe kim kıldı Nedîmi böyle nâtüvân
  Gösterir engüşt ile meclisteki mînâ seni

- Ey gizli kebûterlerin âheste sürûdu,
  Ey mirhavâilâneyi murgan
  Ey bâdı hırâman
  Âfâka çökünce gecenin sütrei dûdu
  Başlarsın ufuktan seyelâna
  Bâlîni cihana

- Kamû bîmarına cânân devâyıderd eder ihsân
  Niçin kılmaz bana derman,
  Beni bîmar sanmaz mı?

- Görüp ahkâmı asrı münharîf sıdkû selâmetten
  Çekildik izzetü ikbâl ile bâbı hükûmetten,

Altları çizilmiş olanlar "ed = eylem = fiil"dirler.

Bir edin yapısını, yapılışını anlamak için, sözlüklerin baş yanlarında bulunan edlerden birini alalım ve dalıtalım. (Edlerin kimil sırasıyla alt alta yazılan dizisine DALITIM diyoruz.)

aç+mak
aç+dır+mak
aç+dır+t+mak

aç+ıl+mak
aç+dır+ıl+mak
aç+dır+t+ıl+mak

aç+ın+mak
aç+ın+dır+mak
aç+ın+dır+t+mak

aç+ış+mak
aç+ış+dır+mak
aç+ış+dır+t+mak

(Bu dört dal ve 12 yapraktan oluşan diziye ASAL küme, bundan sonrakilere de ALT küme diyeceğiz.)

açıl+ın+mak
aç+ıl+ın+dır+mak
aç+ıl+ın+dır+t+mak

aç+ın+ıl+mak
aç+ın+dır+ıl+mak
aç+ın+dır+t+ıl+mak

aç+ış+ıl+mak
aç+ış+dır+ıl+mak
aç+ış+dır+t+ıl+mak

aç+ın+ış+mak
aç+ın+dır+ış+mak
aç+ın+dır+t+ış+mak

Türkçe sözlüklerde altları çizilmişler var. Diğerleri yok.

aç+ış+ış+mak
aç+ış+dır+ış+mak
aç+ış+dır+t+ış+mak

"ed" iki bölümden oluşur. 1) buyra, 2) "me" ve "mek" o işin ad eklerinden oluşur. Buyrası birinci hecede = kök hece-

sinde olanlara (işlek ed), buyrası ikinci ve daha sonraki hecelerde olanlara da (işletik ed) diyeceğiz.

İşlek edlere örnekler: al+mak, bil+mek, duy+mak, gör+mek, koş+mak, oy+mak, sar+mak, tak+mak, var+mak, yaz+mak...

İşletik edlere örnekler: day+a+mak ⟶ "a" ile işletik
el+e+mek ⟶ "e" ile işletik
taş+ı+mak ⟶ "ı" ile işletik
er+i+mek ⟶ "i" ile işletik
ul+u+mak ⟶ "u" ile işletik
yür+ü+mek ⟶ "ü" ile işletik
uy+ar+mak ⟶ "ar" ile işletik
yeş+er+mek ⟶ "er" ile işletik
sıy+ır+mak ⟶ "ır" ile işletik
eğ+ir+mek ⟶ "ir" ile işletik
buy+ur+mak ⟶ "ur" ile işletik
böğ+ür+mek ⟶ "ür" ile işletik
top+la+mak ⟶ "la" ile işletik
bek+le+mek ⟶ "le" ile işletik
umur+sa+mak ⟶ "se" ile işletik
benim+se+mek ⟶ "se" ile işletik

(NOT: Yaşamım, Türk Dilinin yapısını, yapılışını araştırmakla geçti. Bu konuda yazılmış bir kitabımı Dil Kurumuna gönderdim. Haftasına varmadan kitabım bir mektupla geri yollandı. Neden?

1) Bulgularım saçma imiş, 2) Hem de Türkçe kuramsal değilmiş!.. Oysa; Doğubilimci Radlov da Türkçenin kuramsal olduğunu söylüyor. Yukarıda sunulan /kısacık/ örneklerden bile:

Türkçe, 1) Kesinkes hece dilidir.
2) Bütün sözler, özel ekleriyle ad yapılabildiğinden Devingendir.
3) Bütün işlek edlerin ve /küçük bir değişiklikle/ bütün işletik edlerin dalıtım kalıpları aynı olduğundan Kuramsal ve de kuralsaldır.

İşletik edlerin de küçük bir değişiklikle işlekler gibi dalıtılması:

açık+lamak
açık+la+t+mak
açık+la+t+dır+mak
açık+la+t+dır+t+mak
açık+la+t+dır+t+mak

açık+la+t+ıl+mak
açık+la+t+dır+ıl+mak
açık+la+t+dır+t+ıl+mak

açık+la+t+ış+mak
açık+lat+dır+ış+mak
açık+laş+dır+t+ış+mak
---

açık+la+n+mak
açık+la+n+dır+mak
açık+la+n+dır+t+mak

açık+la+n+ıl+mak
açık+la+n+dır+ıl+mak
açık+la+n+dır+t+ıl+mak

açık+la+ş+ıl+mak
açık+la+ş+dır+ıl+mak
açık+la+ş+dır+t+ıl+mak

Dil Derneğinin yeniden bastırdığı sözlükte açıklamak işletik edininin yalnızca (açıklamak, açıklaşmak, açıklatmak) olarak bu üç yaprağı var. Demek oluyor ki Sözlük yazanlar Türkçenin yapısını, yapılışını, de ki, Kuramsallığını düşünmemişlerdir.

Cahit BATMAZ

BİRİNCİ BÖLÜM
İŞLEK EDLER

aç+mak	ağ+mak	ak+mak	alı.ko+mak	alk+mak
al+mak	an+mak	ard+mak	ark+mak	ar+mak
art+mak	aş+mak	at+mak	avk+mak	ay.ay+mak
ay+mak	az+mak	bak+mak	ban+mak	bar+mak
bas+mak	bat+mak	bay+mak	bert+mek	bet+mek
bık+mak	bılk+mak	bış+mak	bıt+mak	biç+mek
bil+mek	bin+mek	biş+mek	bit+mek	bog+mak
boğ+mak	bon+mak	boz+mak	böl+mek	bör+mek
bört+mek	bös+mek	bul+mak	bun+mak	burk+mak
bur+mak	bük+mek	bür+mek	bürt+mek	büş+mek
büz+mek	cal+mak	cat+mak	cavk+mak	cav+mak
cay+mak	celp+mek	celt+mek	cıd+mak	cır+mak
cırt+mak	cış+mak	cıvk+mak	cıv+mak	cız+mak
cink+mek	cint+mek	ciz+mek	cort+mak	coş+mak
coy+mak	coz+mak	cut+mak	çağ+mak	çah+mak
çak+mak	çalk+mek	çal+mak	çanç+mak	çap+mak
çar+mek	çarp+mak	çat+mak	çev+mak	çay+mek

çek-mek	çel+mek	çelp+mek	çent+mek	çep+mek
çer+mek	çerp+mek	çert+mek	çeş+mek	çet+mek
çığ+mak	çıh+mak	çık+mak	çım+mak	çın+mak
cırt+mak	çırk+mak	çın+mak	çırp+mak	çırt+mak
çış+mak	çıt+mak	çıv+mak	çız+mak	çik+mek
çil+mek	çim+mek	çin+mek	çint+mek	çip+mek
çirp+mek	çiş+mek	çit+mek	çiv+mek	çiy+mek
çiz+mek	çoğ+mak	çoğ+mek	çok+mak	çom+mak
çon+mak	çont+mak	çont+mek	çop+mak	çor+mak
çöğ+mek	çök+mek	çöm+mek	çön+mek	çört+mek
çöv+mek	çöy+mek	çöz+mek	çuğ+mak	çum+mak
çun+mak	çüm+mek	çün+mek	çüv+mek	çüy+mek
dab+mak	dad+mak	dak+mak	dal+mak	dam+mak
da+mak	değ+mek	dan+mah	dan+mak	dap+mak
dart+mak	daş+mak	daz+mak	de+mek	deg+mek
değ+mek	del+mek	den+mek	de.n+mek	dep+mek
der+mak	der+mek	des+meg	deş+mek	dev+mek
dey+mek	dez+mek	dıh+mak	dık+mak	dıl+mak
dım+mak	dırt+mak	did+mek	dig+mek	diğ+mek
dik+mek	dil+mek	din+mek	dir+mek	dit+mek
divt+mek	diz+mek	doğ+mak	dok+mek	dol+mak

dom+mak	don+mak	doy+mak	döc+mek	döğ+mek
dök+mek	dön+mek	dör+mek	dört+mek	döz+meg
döz+mek	dez+meyh	dum+mah	dum+mak	dun+mak
dur+mak	durt+mk	dut+mak	duy+mak	düğ+mek
dür+mek	dür+meyh	dürt+mek	düş+mek	düy+mek
düz+mek	ed+mek	eğ+mek	ek+mek	el+mek
alp+mek	em+mek	(en+mek)	er+mek	es+mek
eş+mek	et+mek	evm+ek	evs+mek	eyd+mek
ez+mek	fad+mak	fan+mak	fat+mak	fay+mak
fırt+mak	fıs+mak	fıt+mak	fıy+mak	fiz+mak
fink+mek	fis+mak	gaç+mak	gah+mak	gak+mak
gal+mak	galp+mak	gank+mak	gan+mak	gark+mak
gar+mak	gart+mak	gas+mak	gaş+mak	gat+mak
gav+mak	gay+mak	gaz+mak	geç+mek	ged+mek
gek+mek	gel+mek	gen+mek	gep+mek	ger+mek
gerp+mek	gert+mek	geş+mek	get+mek	gev+mek
gey+mek	gez+mek	gırç+mak	gırk+mak	gır+mak
gırp+mak	gıy+mak	gız+mak	giç+mek	gir+mek
girt+mek	git+mek	giy+mek	goç+mak	goğ+mak
goh+mak	gok+mak	go+mak	gop+mak	gork+mak
goş+mak	gov+mak	gov+mek	göç+mek	göm+mek

gön+mek	göp+mek	gör+mek	göv+mek	göy+mek
guc+mak	gur+mak	gus+mak	güb+mek	güd+mek
gül+mek	güp+mek	güt+mek	güy+mek	güz+mek
hap+mak	hay+mak	herp+mek	hırç+mak	hınt+mak
hırç+mak	hırt+mak	hirt+mek	hilk+mek	hof+mak
hop+mak	hoş+mak	hoyt+mak	hoz+mak	hört+mek
höş+mek	höz+mek	huğ+mak	huk+mak	hur+mak
hut+mak	hüğ+mek	ığ+mak	ıh+mak	ıl+mak
ır+mak	ıs+mak	ıv+mak	ıy+mak	iç+mek
id+mek	iğ+mek	ih+mek	il+mek	i+mek
i+mek	in+mek	ir+mek	irk+mek	it+mek
iv+mek	iy+mek	kaç+mak	kah+mak	kak+mak
kalk+mak	kal+mak	kan+mak	kap+mak	kar+mak
kart+mağ	kas+mak	kaş+mak	kat+mak	kay+mak
kayp+mak	kayt+mak	kaz+mak	kek+mek	kemp+mek
kep+mek	kerk+mek	kerp+mek	kert+mek	kes+mek
ket+mek	key+mek	kez+mek	kınç+mak	kın+mak
kıp+mak	kıp+mak	kırç+mak	kırk+mak	kır+mak
kırp+mak	kırt+mak	kıs+mak	kıv+mak	kıy+mak
kıyp+mak	kız+mak	kipgel+mek	kirk+mek	kirt+mek
kiş+mek	kiz+mek	kaç+mak	koğ+mak	kok+mak

ko+mak	kon+mak	kop+mak	kor+mak	koş+mak
kov+mak	koy+mak	köç+mek	köm+mek	köp+mek
kör+mek	körs+mek	kös+mek	köş+mek	köy+mek
kuc+mak	kup+mak	kur+mak	kur+mek	kus+mak
kut+mak	kuv+mak	kül+mek	kümp+mek	kün+mek
küp+mek	küs+mek	küş+mek	küv+mek	küş+mek
lek+mek	lenk+mek	lonk+mak	lörk+mek	lüp+mek
may+mak	mez+mek	mıl+mak	mınç+mak	mır+mak
mırk+mak	mış+mak	mıy+mak	muh+mak	murç+mak
nat+mak	nuş+mak	oğ+mak	oh+mak	ok+mak
ol+mak	on+mag	on+mak	op+mak	os+mak
os+ma+mak	ot+mak	ov+mak	oy+mak	oz+mak
öç+mek	öğ+mek	öl+mek	ök+mek	ölç+mek
öl+mek	öm+mek	ön+mek	öp+mek	san+mak
sap+mak	sark+mak	sar+mak	sars+mak	sat+mak
say+mak	sayp+mak	seç+mek	sel+mek	sem+mek
senm+mek	sep+mek	serk+mek	ser+mek	serp+mek
sert+mek	seş+mek	sev+mek	sez+mek	sıç+mak
sıd+mağ	sıd+mak	sığ+mak	sıh+mak	sık+mak
sı+mak	sın+mak	sırk+mak	sıt+mak	sıy+mak
sıyp+mak	sız+mak	siğ+mek	sik+mek	sil+mek

si+mek	sin+mek	sit+mek	siv+mek	siy+mek
siyt+mek	soğ+mak	sok+mak	sol+mak	son+mak
sor+mak	soy+mak	söh+mek	sök+mek	sön+mek
sör+mek	sös+mek	söğ+mek	söy+mek	suğ+mak
sun+mak	sur+mak	suskal+mak	sus+mak	suv+mak
süğmek	süm+mek	sün+mek	sürç+mek	sür+mek
süs+mek	süv+mek	süy+mek	şak+mak	şark+mak
şaş+mak	şeş+mek	şırk+mak	şinkmek	şin+mek
şiş+mek	tak+mak	tan+mak	tap+mak	tart+mak
taş+mak	tat+mak	tay+mak	tek+mek	tenk+mek
ten+mek	tep+mek	tet+mek	tey+mek	tez+mek
tığ+mak	tık+mak	tırt+mak	tıs+mak	tiğ+mek
tik+mek	tirk+mek	tirp+mek	tiy+mek	toht+mak
tos+mak	töğ+mek	tök+mek	töm+mek	tös+mek
töy+mek	tuğ+mak	tuh+mak	tum+mak	tunmak
tur+mak	turk+mak	tus+mak	tut+mak	tüğ+mek
tüm+mek	tün+mek	türt+mek	tüs+mek	tüş+mek
tüt+mek	tüv+mek	tüy+mek	uç+mak	ud+mak
uğ+mak	uk+mak	ul+mak	um+mak	un+mak
us+mak	uş+mak	ut+mak	uy+mak	üğ+mek
ürk+mek	ür+mek	ürt+mek	üş+mek	üt+mek

üv+mek	üy+mek	üz+mek	var+mak	ver+mek
vız+mak	vir+mek	vur+mak	yağ+mak	yah+mak
yak+mak	yam+mak	yan+mak	yap+mak	yar+mak
yas+mak	yat+mak	yav+mak	yay+mak	yaz+mak
yed+mek	yek+mek	yel+mek	yem+ek	yenç+mek
yenk+mek	yen+mek	yep+mek	yer+mek	yeş+mek
yet+mek	yığ+mak	yıh+mak	yık+mak	yıl+mak
yın+mak	yır+mak	yırt+mak	yıv+mak	yil+mek
yilt+mek	yi+mek	yir+mek	yit+mek	yiy+mek
yol+mak	yon+mak	yor+mak	yort+mak	yos+mak
yoy+mak	yoz+mak	yuğ+mak	yum+mak	yun+mak
yün+mek	yür+mek	yürt+mek	yüt+mek	yüv+mek
yüz+mek	zağ+mak	zan+mak	zenç+mek	zer+meğ
zıl+mak	zıyp+mak	zok+mak	zoyp+mak	

Yaklaşık 693 işlek ed saptadık. Bu sayıya daha birkaç eklenebilir. Bu işleklerden yeni türetmeler yapmak Sözlük oylumunu artıracaktır.

İŞLETİKLER

Türkçede ed olmayan /asıl ed olmayan/ sözcükler işletim ekleriyle yapma ed = eylem yapılabilmektedir. Bu bakımdan Türkçe için YÜRÜK DİL diyeceğiz.

Üç türlü işletim eki vardır.

I- Bir tek ünlü ile yapılanlar: a-e, ı-i, u-ü

II- Bu ünlülerin sağına ünsüz getirilerek yapılanlar

III- Bu ünlülerin soluna ünsüz getirilerek yapılanlar

NOT: Yapma edler = işletikler bütün dili kapsadığından bu kitapçığın oylumunu kabartmamak için birkaç örnek vermekle yetineceğiz.

"a" ile işletilenler:

ab+a+mak, abr+a+mak, ad+a+mak, ahg+ır+a+mak, boy+a+mak, bud+a+mak, but+ur+a+mak, calk+az+a+mak, havs+a+mak, ır+a+mak, koç+sır+a+mak, oş+uy+g+a+mak, sur+unc+a+mak, tort+a+mak, yıld+ır+a+mak, zar+ınc+a+mak…

"e" ile işletilenler:

bel+e+mek, döş+e+mek, eş+e+mek, gevş+e+mek, güm+ünc+e+mek, il+e+mek, ilg+e+mek, öd+e+mek, sür+ünc+e+mek, tör+e+mek, tür+e+mek, yül+e+mek, zer+inc+e+mek…

“ı” ile işletilenler:

ac+ı+mak, alp+ı+mak, ack+ı+mak, ay+az+ı+mak, bavl+ı+mak, bığ+ı+dı+mak, cıll+ı+mak, çavr+ı+mak, far+ı+mak, gark+ı+mak…

“i” ile işletilenler:

çiğr+i+mek, çiğş+i+mek, cing+i+mek, ebr+i+mek, eğş+i+mek, hen+ez+i+mek, kel+ez+i+mek, kir+inc+i+mek, meys+i+mek, öf+lez+i+mek, pel+es+i+mek, pirs+i+mek, selk+i+mek, sivt+i+mek, şin+i+mek, şirb+i+mek, tebs+i+mek, tec+i+mek, yerp+i+mek, yel+eb+i+mek, yenp+i+mek…

“u” ile işletilenler:

kağ+u+mak, pars+u+mak, pors+u+mak, soğ+u+mak, sums+u+mak, toh+u+mak, tok+u+mak, dok+u+mak, uc+u+mak, ug+u+mak, um+u+mak, uy+u+mak, yavş+u+mak, yav+unc+u+mak, yoğş+u+mak, yoğ+unc+u+mak, yord+u+mak, yoş+u+mak, yoz+u+mak…

“ü” ile işletilenler:

çöd+ü+mek, çök+ü+mek, göb+ü+mek, göyn+ü+mek, hökç+ü+mek, höl+ü+mek, hör+ü+mek, körs+ü+mek, kösn+ü+mek, =(közn+ü+mek), sölp+ü+mek, şüt+ü+mek, tülg+ü+mek, tül+ü+mek, ürs+ü+mek, üş+ü+mek, yelp+ü+mek, yür+ü+mek…

ÜNLÜ + ÜNSÜZ İŞLETİM EKLERİ

Kuramsal olarak altı ünlü işletim eklerine ünsüzleri / sağa / ekleyerek yeni işletim ekleri elde ederiz. Ne var ki, sözlükten, derleme dergilerinden, taramadan elde ettiklerimizden örnekler vereceğiz.

aç ile işletilenler:

alk+aç+mak...

eç ile işletilenler:

büng+eç+mek...

ıç ile işletilenler:

ab+ıç+mak, san+ıç+mak...

id ile işletilenler:

sey+it+mek...

ıg ile işletilenler:

garç+ıg+mak...

ah ile işletilenler:

hav+ah+mak, ır+ah+mak, kıd+ah+mak..

ıh ile işletilenler:

av+ıh+mak, dad+ıh+mak, dar+ıh+mak,
dınc+ıh+mak, gay+ıh+mak, sap+ıh+mak,
tız+ıh+mak...

ih ile işletilenler:

fer+ih+mek, her+ih+mek…

iyh ile işletilenler:

fen+iyh+mek…

uh ile işletilenler:

gor+uh+mak, donc+uh+mak, gol+uh+mak, kor+uh+mak, savr+uh+mak, yav+uh+mak…

ak ile işletilenler:

bır+ak+mak, dınc+ak+mak, gar+ak+mak, gıd+ak+mak, gın+ak+mak, hav+ak+mak, hıd+ak+mak, kar+ak+mak, dıd+ak+mak, kın+ak+mak, yalt+ak+mak…

ek ile işletilenler:

çöz+ek+mek, ger+ek+mek, ir+ek+mek, sel+ek+mek, söm+ek+mek, ter+ek+mek, töng+er+ek+mek…

ık ile işletilenler:

ac+ık+mak, aş+ık+mak, av+ık+mak, ay+ık+mak, bar+ık+mak, bas+ık+mak, bız+ık+mak, cav+ık+mak, cız+ık+mak, çız+ık+mak, dab+ık+mak, dalc+ık+mak, dar+ık+mak, dars+ık+mak, dımz+ık+mak, dır+ık+mak, dız+ık+mak, gınc+ık+mak, gın+ık+mak, gıv+ık+mak, gıvr+ık+mak, hav+ık+mak, hay+ık+mak, hınc+ık+mak, hınd+ık+mak, hırt+ık+mak,

ır+ık+mak, kas+ız+ık+mak, kan+ık+mak, harc+ık+mak, kar+ık+mak, kıb+ık+mak, kıc+ık+mak, kıv+ık+mak, kırv+ık+mak, kıyn+ık+mak, mand+ık+mak, mız+ık+mak, pırs+ık+mak, savr+ık+mak, sınc+ık+mak, sın+ık+mak, şar+ık+mak, şıl+ık+mak, tars+ık+mak, taz+ık+mak, vız+ık+mak, yağn+ık+mak, yal+ık+mak, yaln+ık+mak, yan+ık+mak, yap+ık+mak, yar+ık+mak, yav+ınc+ık+mak, yay+ık+mak, yaz+ık+mak, yığ+ık+mak, yın+ık+mak, zıvz+ık+mak…

ik ile işletilenler:

bert+ik+mek, bir+ik+mek, çent+ik+mek, çeyn+ik+mek, derç+ik+mek, derd+ik+mek, diz+ik+mek, ed+ik+mek, eğr+ik+mek, el+ik+mek, end+ik+mek, er+ik+mek, fen+ik+mek, fin+ik+mek, gec+ik+mek, ger+ik+mek, gevr+ik+mek, giz+ik+mek, il+ik+mek, in+ik+mek, ir+ik+mek, iy+ik+mek, kin+ik+mek, kinc+ik+mek, kir+ik+mek, kit+ik+mek, kiz+ik+mek, pey+ik+mek, pic+ik+mek, sel+ik+mek, sey+ik+mek, ten+ik+mek, ter+ik+mek, teş+ik+mek, tez+ik+mek, tiz+ik+mek, yel+ik+mek, yer+ik+mek, yil+ik+mek…

uk ile işletilenler:

al+uk+mak, amr+uk+mak, av+uk+mak, bonc+uk+mak, dol+uk+mak, donc+uk+mak, dor+uk+mak, dul+uk+mak, dumc+uk+mak, dunc+uk+mak, gayr+uk+mak, goc+uk+mak, gonc+uk+mak, hav+uk+mak, hov+uk+mak,

huys+uk+mak, kor+uk+mak, kovs+uk+mak,
kunt+uk+mak, kurd+uk+mak, oc+uk+mak,
od+uk+mak, ot+uk+mak, pus+uk+mak,
puş+uk+mak, savr+uk+mak, suc+uk+mak,
tavs+uk+mak, tul+uk+mak, tunc+uk+mak,
uc+uk+mak, uç+uk+mak, ur+uk+mak, us+uk+mak,
yavs+uk+mak, yoyn+uk+mak, yoz+uk+mak...

ük ile işletilenler:

böys+ük+mek, büs+ük+mek, çönd+ük+mek,
düm+ük+mek, gönc+ük+mek, görc+ük+mek,
gör+ük+mek, göyn+ük+mek, göz+ük+mek,
höc+ük+mek, hönt+ük+mek, üç+ük+mek,
kör+ük+mek, kürt+ük+mek, kür+ük+mek,
süz+ük+mek, üt+ük+mek, üz+ük+mek,
yön+ük+mek, yüz+ük+mek...

.....

Not: (ünlü + k) işletim ekleriyle yapılan eylemler sözlükte pek az sayıdadır. Sözlük yazıcıları, derleme dergisinden sözcük alma zorunda kaldıklarında bir ayraç açıp (halk) derler. Bu bana etrâk-i bi idrak yermesini anımsatır. Halk olmasaydı, bugün Türkçe diye bir dil kalmazdı.

al ile işletilenler:

ac+al+mak, alç+al+mak, aş+al+mak, ay+al+mak,
az+al+mak, bang+al+mak, boş+al+mak,
bun+al+mak, çoğ+al+mak, dayf+al+mak,
kık+al+mak, dıng+al+mak, dob+al+mak,
fıs+al+mak, gayk+al+mak, gof+al+mak,

kart+al+mak, koc+al+mak, pus+al+mak, sağ+al+mak, toğş+al+mak, uy+al+mak, uz+al+mak, yufk+al+mak...

el ile işletilenler:

dinc+el+mek, din+el+mek, döm+el+mek, düz+el+mek, emş+el+mek, eş+el+mek, genc+el+mek, ger+el+mek, göd+el+mek, gür+el+mek, inc+el+mek = (inc+e+el+mek), öks+el+mek, piy+el+mek, yeğn+el+mek, yön+el+mek, yüc+el+mek = (yüc+e+el+mek), yüks+el+mek, zöv+el+mek...

ıl ile işletilenler:

ganr+ıl+mak, gar+ıl+mak, gas+ıl+mak, gayk+ıl+mak, hanc+ıl+mak, hınd+ıl+mak, ır+ıl+mak, kayk+ıl+mak, sağ+ıl+mak, tırç+ıl+mak, yass+ıl+mak, zıvr+ıl+mak...

il ile işletilenler:

cic+il+mek, cing+il+mek, çevr+il+mek, devş+ir+il+mek, dir+il+mek, eğs+il+mek, evs+il+mek, irp+il+mek, kirt+il+mek, sivr+il+mek, tirç+il+mek, yeğ+il+mek, yeğn+il+mek, yerc+il+mek...

ul ile işletilenler:

burç+ul+mak, burt+ul+mak, coğş+ur+ul+mak, dum+ul+mak, dun+ul+mak, dur+ul+mak,

goyş+ur+ul+mak, kurt+ul+mak, obr+ul+mak, on+ul+mak, savr+ul+mak, yam+ul+mak, un+ul+mak...

ül ile işletilenler:

çevr+ül+mek, göyn+ül+mek, güg+ül+mek, kös+ül+mek, söğ+ül+mek, süy+ül+mek...

.....

im ile işletikler:

fen+im+mek...

.....

an ile işletilenler:

ab+an+mak, arc+an+mak, arm+an+mak, avg+an+mak, av+an(k)+mak,, dad+an+mak, dok+an+mak, ımz+an+mak, in+an+mak, kam+an+mak, kuş+an+mak, kıv+an+mak, şığ+an+mak, ub+an+mak, us+an+mak, uy+an+mak, yub+an+mak...

en ile işletilenler:

az+en+mek, beğ+en+mek, büğ+en+mek, çek+en+mek, çevr+en+mek, ded+irg+en+mek, devş+en+mek, dirk+en+mek, gön+en+mek, güc+en+mek, il+en+mek, kesg+en+mek, sök+en+mek, yeğn+en+mek, yir+en+mek, yük+en+mek...

ın ile işletilenler:

ab+ın+mak, ağr+ın+mak, ard+ın+mak, bar+ın+mak, bay+ın+mak, çarp+ın+mak, davc+ın+mak, dızg+ın+mak, garg+ın+mak, gavz+ın+mak, gıvd+ın+mak, hays+ın+mak, ıs+ın+mak, kap+ın+mak, kırç+ın+mak, yamt+ın+mak, yaş+ın+mak, yıvş+ın+mak...

in ile işletilenler:

berk+in+mek, bek+in+mek, çevr+in+mek, çeyz+in+mek, devş+in+mek, disk+in+mek, ed+in+mek, els+in+mek, iç+in+mek, iğ+in+mek, irk+in+mek, pes+in+mek, sep+in+mek, zek+in+mek, zivt+in+mek...

un ile işletilenler:

ab+un+mak, av+un+mak, çoğ+un+mak, dok+un+mak, dol+un+mak, hur+un+mak, huys+un+mak, koç+un+mak, kop+un+mak, ov+un+mak, uc+un+mak, uğ+un+mak, tul+un+mak, yuv+un+mak...

ün ile işletilenler:

böl+ün+mek, bük+ün+mek, dök+ün+mek, dör+ün+mek, düş+ün+mek, gör+ün+mek, göç+ün+mek, hök+ün+mek, höyk+ün+mek, öy+ün+mek, öyk+ün+mek, üz+ün+mek, yüğs+ün+mek, yüğ+ün+mek, yüks+ün+mek...

ar ile işletilenler:

ağ+ar+mak, akt+ar+mak, ap+ar+mak, ay+ar+mak, ayt+ar+mak, baş+ar+mak, bol+ar+mak, boz+ar+mak, burt+ar+mak, çak+ar+mak, dın+ar+mak, çoğş+ar+mak, gab+ar+mak, gır+ar+mak, gog+ar+mak, ık+ar+mak, ob+ar+mak, kıt+ar+mak, kız+ar+mak, on+ar+mak, sar+ar+mak, sırt+ar+mak, sırp+ar+mak, sırt+ar+mak, şavk+ar+mak, tod+ar+mak, tos+ar+mak, tunc+ar+mak, yak+ar+mak, yılç+ar+mak, zıb+ar+mak, zığ+ar+mak, zın+ar+mak...

er ile işletilenler:

bec+er+mek, bel+er+mek, bes+er+mek, cind+er+mek, çel+er+mek, dök+er+mek, döl+er+mek, dönd+er+mek, eb+er+mek, ep+er+mek, göv+er+mek, heb+er+mek, hüm+er+mek, iç+er+mek, kep+er+mek, küv+er+mek, mel+er+mek, ön+er+mek, tec+er+mek, tevs+er+mek, üv+er+mek, yeş+er+mek, yöş+er+mek...

ır ile işletilenler:

ang+ır+mak, angs+ır+mak, bağ+ır+mak, cıvk+ır+mak, çımk+ır+mak, dad+ır+mak, daş+ır+mak, dızk+ır+mak, fıyd+ır+mak, gay+ır+mak, hayk+ır+mak, ıs+ır+mak, kay+ır+mak, mayk+ır+mak, pafk+ır+mak, sıy+ır+mak, şaks+ır+mak, tıks+ır+mak, yılb+ır+mak, zımz+ır+mak...

ir ile işletilenler:

sıy+ir+mek, tiks+ir+mek, pel+ez+ir+mek, sem+ir+mek, sey+ir+mek, kişg+ir+mek, hey+ir+mek, dev+ir+mek...

ur ile işletilenler:

bold+ur+mak, çak+ur+mak, çoğ+ur+mak, deş+ur+mak, doğ+ur+mak, dom+ur+mak, gov+ur+mak, goy+ur+mak, kav+ur+mak, kud+ur+mak, kayş+ur+mak, muşk+ur+mak, tobm+ur+mak, uçk+ur+mak, yoğ+ur+mak, yuş+ur+mak, buy+ur+mak...

ür ile işletilenler:

bat+ür+mek, bel+ür+mek, düğ+ür+mek, get+ür+mek, hök+ür+mek, hönk+ür+mek, höt+ür+mek, höyk+ür+mek, köç+ür+mek, köp+ür+mek, küyd+ür+mek, öğ+ür+mek, öks+ür+mek, süp+ür+mek, üf+ür+mek, ürg+ür+mek, yüm+ür+mek...

.....

as ile işletilenler:

ak+as+mak, piy+as+mak...

es ile işletilenler:

a+es+mek, gör+es+mek, tel+es+mek...

ıs ile işletilenler:

al+ıs+mak, bay+ıs+mak, kır+ıs+mak...

is ile işletilenler:

.....

aş ile işletilenler:

ap+aş+mak, arg+aş+mak, avg+aş+mak,
bod+aş+mak, çayn+aş+mak, çın+aş+mak,
çom+aş+mak, dal+aş+mak, garc+aş+mak,
ırg+aş+mak, koy+aş+mak, sat+aş+mak,
kam+aş+mak, yam+aş+mak, yan+aş+mak,
yav+aş+mak, yuv+aş+mak...

eş ile işletilenler:

bel+eş+mek, bing+eş+mek, bil+eş+mek,
çit+eş+mek, çöt+eş+mek, çöv+eş+mek, dik+eş+mek,
der+eş+mek, el+eş+mek, gür+eş+mek, il+eş+mek,
keb+eş+mek, kemr+eş+mek, öd+eş+mek,
sök+eş+mek, ül+eş+mek, yön+eş+mek...

ış ile işletilenler:

ağ+ış+mak, ak+ış+mak, arp+ış+mak, dım+ış+mak,
dıv+ış+mak, fırt+ış+mak, gap+ış+mak, gır+ış+mak,
gız+ış+mak, ık+ış+mak, ıl+ış+mak, kağ+ış+mak,
kar+ış+mak, kayk+ış+mak, kap+ış+mak,
kıp+ış+mak, kıyp+ış+mak, yak+ış+mak...

iş ile işletilenler:

bel+iş+mek, bil+iş+mek, çek+iş+mek, değ+iş+mek,
dep+iş+mek, ep+iş+mek, ev+iş+mek, kes+iş+mek,
kirp+iş+mek, pit+iş+mek, ten+iş+mek, yen+iş+mek,
yenk+iş+mek...

uş ile işletilenler:

ab+uş+mak, çor+uş+mak, dur+uş+mak, koğ+uş+mak, uy+uş+mak…

üş ile işletilenler:

dök+üş+mek, küp+üş+mek, sün+üş+mek, ör+üş+mek, sörp+üş+mek…

at ile işletilenler:

ad+at+mak, aş+at+mak, boz+at+mak, car+at+mak, çavr+at+mak, don+at+mak, gan+at+mak, gol+at+mak, gır+at+mak, mart+at+mak, sal+at+mak, suv+at+mak, uv+at+mak, yar+at+mak, yub+at+mak…

et ile işletilenler:

aşk+et+mek, av+ar+et+mek, baç+et+mek, cors+et+mek, deb+iz+et+mek, def+et+mek, erk+et+mek, kerç+et+mek, kört+et+mek, seyr+et+mek, yüz+et+mek…

ıt ile işletilenler:

ak+ıt+mak, ang+ıt+mak, bak+ıt+mak, dağ+ıt+mak, dım+ıt+mak, fırc+ıt+mak, fık+ıt+mak, harp+ıt+mak, kın+ıt+mak, kıv+ıt+mak, sark+ıt+mak, şıv+ıt+mak, yıl+ıt+mak…

it ile işletilenler:

ag+it+mek, bek+it+mek, berk+it+mek,cir+it+mek, çent+it+mek, eğ+it+mek, erg+it+mek, herp+it+mek,

iş+it+mek, serk+it+mek, sey+it+mek, yek+it+mek, yel+it+mek, zip+it+mek...

ut ile işletilenler:

av+ut+mak, bur+ut+mak, coz+ut+mak, hop+ut+mak, kork+ut+mak, kur+ut+mak, soğ+ut+mak, uc+ut+mak, un+ut+mak, zoyp+ut+mak...

üt ile işletilenler:

büy+üt+mek, çüğ+üt+mek, çür+üt+mek, köms+üt+mek, öç+üt+mek, öğ+üt+mek, sök+üt+mek, yör+üt+mek, ürk+üt+mek...

ay ile işletilenler:

balk+ay+mak, çant+ay+mak...

ey ile işletilenler:

köç+ey+mek....

az ile işletilenler:

çapr+az+mak, dar+az+mak, tal+az+mak, till+az+mak...

ez ile işletilenler:

çök+ez+mek, in+ez+mek, kor+ez+mek, tök+ez+mek, ül+ez+mek...

ız ile işletilenler:

dıb+ız+mak...

iz ile işletilenler:

gev+iz+mek...

uz ile işletilenler:

ud+uz+mak, ut+uz+mak, yad+uz+mak, yat+uz+mak...

üz ile işletilenler:

tüt+üz+mek, üt+üz+mek...

.....

da ile işletilenler:

ap+ıl+da+mak, ang+ıl+da+mak, ang+uş+ul+da+mak, bağ+da+mak, çang+ır+da+mak, cumb+ul+da+mak, çıld+ır+da+mak, damb+ır+da+mak, dırg+ıl+da+mak, faş+ır+da+mak, fok+ur+da+mak, har+ıl+da+mak, ıld+ır+da+mak, kıp+ır+da+mak, lak+ır+da+mak, mank+ıl+da+mak, paf+ıl+da+mak, sak+ır+da+mak, tıng+ır+da+mak, uf+ul+da+mak, fiğ+ul+da+mak, yılb+ır+da+mak, zang+ır+da+mak...

de ile işletilenler:

büng+ül+de+mek, cib+il+de+mek, çiğ+ir+de+mek, dümb+ül+de+mek, ef+il+de+mek, fing+ir+de+mek, gev+ir+de+mek, gümb+ür+de+mek, höp+ür+de+mek, kep+il+de+mek, löng+ür+de+mek, mek+ir+de+mek, pep+il+de+mek, seld+ir+de+mek, ting+ir+de+mek, ver+il+de+mek, yelp+ir+de+mek, züğ+ül+de+mek...

ÜNSÜZ + ÜNLÜ İŞLETİM EKLERİ

ga ile işletilenler:

ac+ır+ga+mak, az+ga+mak, dar+ga+mak, hıv+ga+mak, ım+ız+ga+mak, kıs+ır+ga+mak, yad+ır+ga+mak...

ge ile işletilenler:

es+ir+ge+mek, gec+ir+ge+mek, ind+ir+ge+mek, yed+ir+ge+mek...

gı ile işletilenler:

çın+gı+mak, sar+gı+mak, yad+ır+gı+mak, zıv+gı+mak...

gi ile işletilenler:

eş+ir+gi+mek, yer+gi+mek, er+gi+mek...

gu ile işletilenler:

tov+gu+mak, tul+gu+mak...

gü ile işletilenler:

bir+gü+mek... (birg+ü), kül+gü+mek, kül+gür+mek, öz+gü+mek...

.....

ka ile işletilenler:

ım+ız+ka+mak, mız+ır+ka(n)+mak, mız+ka+mak, sor+ka+mak, yar+ka+mak, yay+ka+mak, yıy+ka+mak, yut+ka(n)+mak…

ke ile işletilenler:

öl+üş+ke+mek, öy+ke(n)+mek, söv+ke+mek…

ki ile işletilenler:

tep+ki+mek, tez+ki+mek…

ku ile işletilenler:

uç+ku+mak, uç+ku(n)+mak…

.....

la ile işletilenler:

ab+a+la+mak, af+al+la+mak, baş+la+mak, bay+at+la+mak, bıç+ak+la+mak, bıç+ak+la+mak, cam+la+mak, cırt+la+mak, çal+ık+la+mak, çam+ur+la+mak, çap+raz+la+mak, çay+ır+la+mak, dağ+la+mak, dır+az+la+mak, fan+fan+la+mak, far+la+mak, gıd+ık+la+mak, harm+an+la+mak, ış+ık+la+mak, ıv+gat+la+mak, kon+ak+la+mak, kov+a+la+mak, lığ+la+mak, mak+as+la+mak, od+la+mak, parç+a+la+mak, sak+la+mak, sus+u+la+mak, tam+la+mak, taş+la+mak, tart+ak+la+mak, tuz+la+mak, uç+uk+la+mak, uğr+a+la+mak, vız+ık+la+mak, yay+la+mak, zağ+la+mak, zımb+a+la+mak, zonk+la+mak…

le ile işletilenler:

bel+le+mek, bir+le+mek, cü+cük+le+mek, çevr+e+le+mek, der+le+mek, des+tek+le+mek, eğ+e+le+mek, enc+ek+le+mek, ey+le+mek, fel+fel+le+mek, gen+iş+le+mek, hel+me+le+mek, iç+le+mek, iç+er+le+mek, ird+e+le+mek, ken+et+le+mek, kes+e+le+mek, küş+üm+le+mek, lök+le+mek, merk+ez+le+mek, nic+e+le+mek, nit+e+le+mek, öğ+üt+le+mek, pe+pe+le+mek, res+im+le+mek, süs+le+mek, şek+er+le+mek, tek+le+mek, teğ+el+le+mek, tift+ik+le+mek, üç+le+mek, ver+gi+le+mek, yelk+en+le+mek, yen+i+le+mek, zinc+ir+le+mek, züğ+ürt+le+mek...

.....

na ile işletilenler:

ab+ar+na+mak, çağ+na+mak, dab+an+na+mak, fış+na+mak, sağ+na+mak, tos+na+mak, yas+an+na+mak...

ne ile işletilenler:

çek+ne+mek, çey+ne+mek, eğ+ne+mek, ger+en+ne+mek, es+ne+mek = (esn+e+mek), göy+ne+mek, köh+ne+mek...

nı ile işletilenler:

ay+nı+mak, bay+nı+mak, dım+nı+mak, yas+an+nı+mak, zır+nı+mak...

ni ile işletilenler:

eğ+ni+mek, seh+ni+mek, yey+ni+mek, zek+ni+mek...

nu ile işletilenler:

bav+nu+mak, pos+nu+mak, tos+nu+mak...

nü ile işletilenler:

göv+nü+mek, güy+nü+mek...

.....

ra ile işletilenler:

ağ+ra+mak, bay+ra+mak, çay+ra+mak, çok+ra+mak, doğ+ra+mak, gıv+ra+mak, kav+ra+mak, sak+ra+mak, sıç+ra+mak...

re ile işletilenler:

büd+re+mek, çiğs+i+re+mek, güv+re+mek, kük+re+mek, sey+re+mek, tit+re+mek = (titr+e+mek)...

rı ile işletilenler:

ağ+rı+mak, çıy+rı+mak, dav+rı+mak, sav+rı(k)+mak...

ri ile işletilenler:

yek+ri+mek, es+ri+mek = (esr+i+mek), ep+ri+mek...

ru ile işletilenler:

uk+ru+mak, yam+ru(l)+mak, yum+ru(l)+mak, av+ru(ş)+mak…

rü ile işletilenler:

yüğ+rü+mek, yüv+rü+mek, yüy+rü+mek, ep+rü+mek…

sa ile işletilenler:

ağ+ır+sa+mak, boğ+a+sa+mak, çoğ+um+sa+mak, ham+sa+mak, kan+ık+sa+mak, su+sa+mak, ay+rım+sa+mak, tav+sa+mak, uz+ak+sa+mak, yal+ık+sa+mak, yurt+sa+mak…

se ile işletilenler:

ben+im+se+mek, çiğ+se+mek, ev+se+mek, gül+üm+se+mek, küç+üm+se+mek, ön+em+se+mek, ör+se+mek, yer+se+mek…

sı ile işletilenler:

bay+at+sı+mak, çam+sı+mak, dal+ap+sı+mak, ay+sı+mak, kap+sı+mak, tap+sı+mak, tav+sı+mak, yar+sı+mak…

si ile işletilenler:

çiç+ek+si+mek, çiy+si+mek, her+si+mek, mel+si+mek, sinğ+ir+si+mek, tek+e+si+mek, yel+si+mek…

su ile işletilenler:

çoğ+um+su+mak, dur+uk+su+mak, suk+su+mak, toğ+su+mak, yok+su+mak, zor+su(n)+mak...

sü ile işletilenler:

böh+sü+mek, küm+sü+mek, kür+sü+mek...

.....

şa ile işletilenler:

çağ+şa+mak, çık+şa+mak, gan+şa+mak, dov+şa(n)+mak, oğ+şa+mak, ok+şa+mak, yok+şa+mak...

şe ile işletilenler

ben+ek+şe+mek...

şı ile işletilenler:

çığ+şı(t)+mak

şi ile işletilenler:

çiy+şi+mek, eğ+şi+mek, ek+şi+mek = ekş+i+mek = ekşi+i+mek...

şu ile işletilenler:

yuğ+şu+mak...

.....

ta ile işletilenler:

dağ+ış+ta+mak, dıv+ış+ta+mak, dok+ta+mak, sap+ta+mak...

ya ile işletilenler:

dim+ya+mak...

ze ile işletilenler:

tök+e+ze+mek...

zı ile işletilenler:

dan+zı+mak, dar+ah+zı+mak, dım+zı+mak, yam+zı+mak...

zi ile işletilenler:

din+e+zi+mek, tök+e+zi+mek, tük+zi+mek...

.....

Not: Yukarıda, işletik edler, (t) katmanı almadan işleklerin dalıtım kalıbına giremez demiştik. Bir düzeltme yapalım.

1- İşletme eklerinin ünlü bitenleriyle yapılan eylemler, dalıtım kalıbına (t) katmanı alarak uyarlar.

2- İşletim eklerinin ünsüz bitenleriyle işletilenler, (t) katmanı almadan dalıtıma girerler.

3- Bundan ayrı, olmak edinin /al-el-ıl-il-ul-ül/ leriyle işletilen eylemler (t) katmanı alarak dalıtıma girerler. (ay+rı+ıl+mak ⟶ ay+rı+lt+mak), (boş+al+mak ⟶ boş+al+t+mak), (dar+al+mak ⟶ dar+al+t+mak), (yam+ul+mak ⟶ yam+ul+t+mak)...

DALITIMI İŞLEKLER
GİBİ YAPILAN İŞLETİK EDLER

Ac+ık+mak, bır+ak+mak, bir+ik+mek, gec+ik+mek, ger+ek+mek, kan+ık+mak, yoz+uk+mak...

Bu edlerin buyraları kök hücresinden sonra gelen hecelerde olduğundan bu gibilere işletik diyoruz. İşletikler, etmek edinin (t)sini katman olarak alır, böylece dalıtım kalıbına girerler. Yukarıdakiler (t) katmanını almadan doğrudan doğruya kalıba uygulanırlar.

1) Buyrası ilk hecesinde = kök hecesinde olanlara: İşlek ed,
2) Buyrası ikinci ve daha sonraki hecelerde olanlara: İşletik ad demiştik.
3) Bunlara (ac+ık+mak, gec+ik+mek, bir+ik+mek, bır+ak+mak edleri işleklerin kalıbıyla dalıtıldığından,) işleksi ed diyeceğiz.

ac+ık+mak

ac+ık+dır+mak

ac+ık+dır+t+mak

ac+ık+ıl+mak

ac+ık+dır+ıl+mak

ac+ık+dır+t+ıl+mak

ac+ık+ın+mak

ac+ık+dır+ın+mak

ac+ık+dır+t+ış+mak

.....

bır+ak+mak

bır+ak+dır+mak

bır+ak+dır+t+mak

bır+ak+ıl+mak

bır+ak+dır+ıl+mak

bır+ak+dır+t+ıl+mak

bır+ak+ın+mak

bır+ak+dır+ın+mak

bır+ak+dır+t+ın+mak

.....

Not: Bu edin üçüncü dalı konuşulmuyor diyeceksiniz. Ama, bır+ak+ın+tı, bir+ik+in+ti konuşuluyor. Aslında biz kuramsalı yazıyoruz.

(ak-ek-ık-ik-uk-ük) ile işletilmiş olanlar, yukarıda belirtilen kalıplarla dalıtılırlar.

ab+ıç+mak, alk+aç+mak, büng+eç+mek, hob+uç+mak, san+ıç+mak, çöm+üd+mek, sey+id+mek, hıç+ıf+mak işletikleri de bu kuralla dalıtılırlar...

İKİNCİ BÖLÜM
HECE TİPLERİ ANS KÜMELERİ

BU BÖLÜMDE İNCELEYECEKLERİMİZ...

A- Hece tipleri,

B- Türkçede kaç hece vardır.

C- Kök heceleri = (ans kümeleri)

D- Ek heceleri = Anlamı incel olarak değiştiren heceler.

A- Türkçede altı tip hece vardır:

1- Tek ünlüden oluşan heceler: a-e-ı-i-o-ö-u-ü

2- (ünlü+ünsüz) den oluşan heceler: aç-ek, ıs-iz, oy-öz, uç-üf....

3- (ünsüz+ünlü) den oluşan heceler: ca-de, nı-mi, yo-mö, su-tü...

4- (ünlü+ünsüz+ünsüz) den oluşan heceler: alt-erk, ırk-ilk, olt-örs, urs-ürk...

5- (ünsüz+ünlü+ünsüz) den oluşan heceler: bal-seç, kıs-tiz, koç-köz, kum-yün...

6- (ünsüz+ünlü+ünsüz+ünsüz) den oluşan heceler: kalk-sert, yırt-kirk, kork-bört, yurt-sürt

B- Türkçede kaç hece var?

1- (ünlü sayısı)	8
2- (ünlü+ünsüz) sayısı	168
3- (ünsüz+ünlü) sayısı	168
4- (ünlü+ünsüz+ünsüz) sayısı	3360
5- (ünsüz+ünlü+ünsüz) sayısı	3528
6- (ünsüz+ünlü+ünsüz+ünsüz) sayısı	74088
Toplam	81320

DİL = "İnsanın doğa ile, insanın insanla, insanın kendiyle olan ilişkilerini ses ve biçim simgeleriyle anlatımıdır." diye tanımlanabilir.

Yukarıda belirttiğimiz 81320 birimi, birbirlerine urarsak, /evrensel ölçüde/ bir soy denizi çıkar. Bu, çok sevindirici ya da çok ürkütücü sayı; aza, kavranabilire inerek / indirilerek / ulusal alt kümeyi oluşturur.

C-Birimler = heceler iki türlüdür: kök hecesi, ek hecesi. Kök hecesinde; anlam yüklüdür. Ek hecelerindeyse, bu anlamı kökdeş ve türdeş ayırımlara değiştirme niteliği vardır. Böyleyse; ünlü ve aynı ünsüzle / ünsüzlerle / yapılan kök hecelerine ans diyeceğiz. Bu anstan ek heceleriyle türetilen sözcükleri = söyleri bir araya toplayacağız. Bu toplağa da ans kümesi diyeceğiz.

ANS KÜMESİ iki türlüdür:

1- boş küme

2- dolu küme

1- Boş kümeler sözlükte çok var. Birkaç örnek veriyorum. Cuk – col – cıf – çef – çoy – demir – dirk – gürd – merk – nart – olk – samır – serk – targ – yörk – zere...

Boş kümeler dışarıdan alınacak sözler için ayrılmıştır. Siv+il sözü Fransızcadan girmiş ve Türkçe olmuştur. Ama bu küme boş değil. Bu kümede (sivik, sivilce, sivişmek, sivri) sözcükleri var. Küme, sivik – (sivilce, sivri) – sivişmek olarak üç değerliydi. Bir de sivil katıldı dört değerli oldu.

Serk kümesini alalım; bu kümede (serkeş) Farsçadır. Boş sayılır. Bir söz üretelim. Serk+in+mek = heyecanlanmak. Doğrusu şöyle yazılmalıydı: serk+i+in+mek ® serk+imek, serk+itmek, serk+in+mek, serk+iş+mek olarak dalıtılır. Böyleyse serki = heyecan olur.

2-Dolu kümelere örnekler:

ac	ac	ac	ac
ac+ık+mak	ac+ı	ac+ı+ma	ac+ır+ga
ac+lık	ac+ı+la+mak	ac+ı+mak	ac+ır+ga
	ac+ı+lık	ac+ık+lı	ac+ır+ga+mak
	ac+ım+sı	ac+ın+ak+lı	
	ac+ım+tır+ak	ac+ı+t+mak	
	ac+ı+lı		
	ac+ı+sız		
	ac+ıt+mak		

ac	ec	ac+un	öc	uc
ac+ar	ec+e	oc+ak	öc+ü	uc+uz
ec+e		oc+ak+çı		uc+uz+cu
		ocak+çı+lık		üc+ra
		oc+ak+lık		uc+uz+luk
				uc+suz

Bu ans kümesinde kökdeşlik ve türdeşliğe göre dokuz anlam saptadık. Öyleyse bu küme dokuz değerlidir diyeceğiz. Acılama, acılamak, acılatım, ucuzlatım sözcükleri de sözlüğe geçirilmelidir.

(ünlü+ç) kümesinde

1- aç+mak

2- iç+mek

3- uç+mak

4- üç

anlamları var. Öyleyse bu küme dört değerlidir.

bay	boy	boy+un	boyn+uz
bey	boy+daş	boy+un+luk	
büy+ük	boy+daş+lık		
büy+ük+lük			

boy+lam	boy+un+dur
boy+ut	boy+un+dur+uk

Bu küme altı değerlidir.

Değer saptamaları bana göre. Sizler daha doğru değerlendirmeler yapacaksınız.

Kökdeşlik, türdeşlik üzerine açıklamaları biraz daha sürdürelim. Ünsüz+ünlü+ünsüz'lerden (k+b) den oluşan söyleri dizelim. Örneğin (kep+ek) söyünün bağılını arayalım. / p=b nin değişimi olduğuna göre, kab+uk kep+eğ'in bağılıdır diyeceğiz.

k+p kökünden = ans'ından türeyenleri gözden geçirelim.

kep+ek	kap	kıp+ış+ık	kop+ça	kup+a (Lat.Fr)
kep+enk	kap+ak	kip+rik	kop+uz	küp
kep+en+ek	kap+a+mak		köp+rü	küp+e
kep+çe (Fa)	kap+la+mak		köp+ük	

köp+ek... bağılı kapmak.

kab	keb+e
kab+ak	keb+ir = küçük küfe
kab+ar+mak	

p-b nin (f) ye dönüşümünü görelim.

kaf	ko
kaf+a	küf+e
kaf+es	küf
kef+ek+i	

Not:

1- Kökleri bir (aynı) olan sözcükler kurallarımızı yadırgatmıyorsa kimilliğini düşünmeyeceğiz. O söz Türkçedir.

2- Aynı kökten ve türdeş = anlam türdeşi olan sözcük sayısı dilde çoksa, sözlüklerimizde yaban diye gösterilen o sözcüğün başka dile Türkçeden geçtiğini söyleyeceğiz.

Şimdi de (f) nin (v) ye değiştiğini görelim:

kav	kav+ak	kav+al	kavanoz (Yun)
kav+ga	kav+is	kav+kı	kav+lis
kav+uk	kav+kı	kav+şa+mak	kov-a
kev+gir	kavk+ı	kav+uş+mak	kav+ut
kevg+ir (Fa)	kav+un	kıv+ır+mak	kov+an
kıv+ıl+cım	gev+en	kav+rak	kavş+ak
küv+et (Fr)	kev+en	kav+za+mak	kav+ar+a
	kıv+an+mak	kov+uk	kav+at+a

Yukarıda belirttiğimiz /birbirine değişebilen/ dört ayrı ünsüzle oluşturulan sözcükler anlac bakımından birbirlerinin türdeşidirler.

Türkçeyi ne özleştirmeciler gibi oba diline indirgeyeceğiz, ne de tutucular gibi kendimize yabancılaştıracağız.

Savımı biraz daha aydınlatmak amacıyla, 1982'de ortaya getirdiğim yapıtımın son sözünü buraya aktarıyorum.

Bu deneme ile ortaya birtakım savlar getirdik.

"Türkçe birim dilidir" Dedik. (Birim = içinde yalnızca bir ünlü bulunan harf ya da harfler kümesidir.) Bunu doğruladık.

Edler, (1) asıl, (2) yapma olarak iki türlüdür dedik. Dalıtım kalıplarıyla açıkladık.

Kökler evrensel, ekler ulusaldır dedik. Böyle olduğunu saptadık. (kimi kümelerde) yabancı sayılan sözcüklerin de (kil+it, sın+ır, sok+ra, eda = öde), kup+a, kaf+a, âsâyş = asayış...) Türkçedeki kökdeşlerle aynı anlama geldiğini belirterek bunların da Türkçeden geçme olduğunu söyleyebiliriz dedik. Bunun ileride doğrulanması olasıdır.

Türkçe, tarih öncesi bir uygarlığın insan doğasına göre yaptığı Kura-bilimsel bir dildir dedik. Bu varsayımı, Türkçenin kuramsallığından ve RADLOV'un "Türkçe, sanki bir Dil Kurultayı tarafından yapılmış bir dildir" demesinden esinlenerek ileri sürüyoruz.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BU ELDEREĞİ YAZARKEN ALDIĞIM BİRKAÇ NOT

TÜRK

Türk söyünü bir kez de dil açısından irdelemeği düşündüm.

(t+ünlü+r), (d+ünlü+r) ans kümelerindeki sözcükleri kuşbakışı zihinden geçirirsek ortaya şöyle bir anlam çıkıyor:

Türlü ulusların ortak töreler halkasında derlenerek durucu, dirlikli, ... Büyük bir birlik oluşturmalarına TÜRK adı verilmiştir. Böyleyse; Türk söyü bir ırkı, bir kan bağını anlatmaktan öte, bunları aşmış toplumların, törel ve idel bağlarla bütünleşerek bir birlik kurduklarını gösteriyor.

Türkiye /köklerin ne olursa olsun/ Türklerin yurdudur.

Tarih öncesi kurulmuş olan bu birlik / içlerinde en gelişmiş dilin Oğuzca olduğunu benimseyerek Ortak Dil'e Oğuzca değil, Türkçe adını takmıştır. Böyleyse, TÜRKÇE, Altaylardan gelmiş değil, oralara götürülmüş bir dildir diyeceğiz. Peki Türkçenin yurdu neresi?

Mezopotamya?

"TÜRK" Sözünün Anlamı

Osmanlıca Dilbilgisi'nde bir kural vardı. "İsimde mânâ aranmaz!" Bu kural Türkçede geçerli değildir. Adlarda da anlam aranır. Örneğin; ağaç adı nereden geliyor? Ağmak'tan. Ağmak yerden yukarı doğru çıkışı anlatır. Zıtdı nedir? Yağmak. Yüksekten yere doğru akışı anlatır. Ama, konumuz bu değil. Bu getirimi, TÜRKÇE adının da araştırma gerekçesi olarak yaptık.

Dünyada Türkçe konuşan çok ülke var. Ne ki; hiçbirinin adı Türk değil. Gagavuzlara, biz Gök Oğuz diyoruz. Onlar "hayır biz Keykâvus"uz diyorlarmış. Âzerîler Türkçe konuşuyorlar. Devlet adı Türk değil. Orta Asya'da Türkçe konuşan devletler var. Adları TÜRK değil. Ne yapacağız?..

Yazının bulunup kullanılmasından önceki tarihsel olayları kazıbilim aydınlatıyor. Şimdiyecek yapılmış olan kazılarda "TÜRK DEVLETİ" diye bir tanıtma geçmediğine göre, konumuzu tarihçilere sormamız gerekiyor.

M. Çağatay Uluçay; "Tarih Ansiklopedisi" adlı kitabında şöyle yazıyor: TÜRK, Dünyanın en eski uluslarından birinin adı. TÜRK'ler tarih yüzüne çıktıktan sonra Asya, Afrika ve Avrupa'da yüzü aşan devlet ve beylik ile on altı imparatorluk kurmuşlardır. TÜRK adının nereden ve ne şekilde çıktığı ve ne zamandan beri kullanıldığı hâlâ kesin olarak bilinmemektedir. "TÜRK" kelimesi VI. Yüzyıldan itibaren Asya'da yaşayan bazı kavimler tarafından ad olarak kullanılmağa başlamıştır. "TÜRK" kelimesinin kökü ve anlamı üzerinde bu güne kadar, bazı görüşler ileri sürülmüştür ki, önemlileri şunlardır:

1) İlk Türklere TUKUE deniyordu. Kendileri buna TUKYU adı verdiler.

2) Araplara göre; Terk (Uzakta kalmış) anlamından gelirmiş.

3) İskitçe, (Deniz yakınındaki adam) = TURKU'dan geldiği söylentisi var.

4) TÜRK sözü, "Töre-Törü" sözcüklerinden çıktığı söylenmiştir.

5) Son zamanlarda ORTAASYA'da yapılan kazılardan ortaya çıkan anlam ise; TÜRK=Kuvvet, Kudret anlamına geldiğidir.

Bu belirlemelerin hiçbiri usa yakın görünmüyor. Umut; dile, dilimize başvurmaktır. Türkçede /adını benim koyduğum/ bir "K." Kuralı var.

Bu ek kimi anlamları; bundan gayri, bu olmayan, bunun dışında gibi anlamlara çekiyor.

Örnekler:

baş+ka	baş olmayan, baştaki değil, tutulandan gayrisi
öz+ge	öz olmayan, ben olmayan, benden gayrisi
bel+ki	belli olmayan, bilinenden gayri
es+ki	es olmayan, yeni olmayan
soy+ka	soy dışı kalan, soylu olmayan
ıs+ka	üzerinde olmayan, dışa çıkan, tutturulamayan
ül+ke	üleştirilmeyen, bütün olan
kal+k	kalmamak, yerinden ayrıl, durup kalma.
Tür+k	Tür olmayan, türlerin birliği olan, de ki, üniter

Demek oluyor ki, tarihten önce türlü ırklardan kurulu bir devlet oluşturulmuş, adına TÜRK denilmiştir. Böylece kan bağlılığı aşılmış, düşünceye bağlı bir "üniter" devlet oluşturulmuş, adına TÜRK denilmiştir. Böyle bir birleşmenin koşulu tek dildir. Bu yüzden zamanın en gelişmiş dili olan Oğuzca ortak dil olarak alınmış ve adına TÜRKÇE denilmiştir. Böylece ırk birliklerinin alt kimlik, TÜRK sözünün ise Üst kimlik adı olduğu anlaşılmıştır. ATATÜRK: "Türkiye'de oturanlar Türk'tür." Özdeyişiyle bunu ifade etmiştir.

"Ne mutlu Türk'üm" diyen bir kişinin Arnavutluğu, Boşnaklığı, Çerkezliği, Gürcülüğü, Kürtlüğü, Hıristiyanlığı, Süryaniliği ortadan kalkmaz. Bunu Boşnaklar ne güzel dile getirmişler.

Boşnakça Yayına Tepki

'TRT'Yİ HAYRETLE KARŞILADIK'

Bosna-Hersek Dostları Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı Saffet Erdem, bazı göçmen vakıf ve dernekleri adına yaptığı açıklamada, TRT'nin Türkçe dışında yayın yapacağı diller arasına Boşnakçanın da alınmasını hayretle karşıladıklarını bildirdi. Vakfın ve diğer göçmen derneklerinin Boşnakça yayın talebinin bulunmadığını anlatan Erdem şu görüşleri dile getirdi: "Bizler kültür ve inanç itibarıyla Türk milletinin bir parçasıyız ve Mustafa Kemal Atatürk'ün 'Ne Mutlu Türk'üm diyene' ifadesindeki ruhu ve anlayışı bütün kalbimizle destekliyoruz. Türkiye'yi parçalamak ve her bir parçayı sömürge yapmak isteyenlerin tehlikeli dayatmalar peşinde oldukları ve son zamanlarda bu oyunlarına, Türkiye'de yaşayan bizleri de alet etmek istemelerini üzülerek izliyoruz." Erdem, Boş-

nakçayı evlerinde, düğünlerinde ve hayatlarının her alanında rahatlıkla konuştuklarını dile getirerek "Senaryo yazarı herkesçe belli olan böyle bir oyunda yer almayacağımızı ifade ediyoruz." dedi.

TÜRKÇE – YABANCA

akar ⟶ Ar. Kiraya verilerek getirilen mal mülk.

akar ⟶ T. Sözlük almamış. Sürekli akan.

açar ⟶ Far. Anahtar

açar ⟶ T. Kapalı bir şeyi açar, bu renk seni açtı

eda ⟶ Ar. Eda etmek = borcunu ödemek.

öde+mek ⟶ T. Borcunu ödemek.

ekol ⟶ Fr. (Türkçe yazımıyla)

okul ⟶ T. Bu söz yeni çıkarıldığında Fransızcadan alınmıştır diye alay edilmişti. Oku sözü Türkçe olduğuna göre, okul sözü türetmek yerindedir. Aynı kök, Arapçada da var. İk+ra. Bana kalırsa "diğerleri Türkçeden almışlardır" derim. Ama, yumuşatarak, kökler evrenseldir diyelim.

dost ⟶ Far.

dest+ek ⟶ (?) Sözlük destek sözünü de Farsça olarak gösteriyor. İki çadırlı bir obada bile destek sözü Türkçe olarak konuşulmuştur.

sevda → Ar.

sev+mek → T. Kimden alınmış dersiniz?

kap → Fr.

kupa → Fr., İta.

kep → İng.

kap

kepek

kepenek

kepenk

kıpık, kıpışık

kirpik

kopuz

köprü

kupa

kup

küp → T. Bu anlam her dile Türkçeden gelmiştir.

kafa → Ar.

kof → T.

kofa → T.

kilit → Yun.

kıl+mak → T. Kılmak = bir durumdan bir başka duruma getirmek. Kilit sözü Türkçeden alınmıştır.

sınır → Yun.

Son – sin – sini – senmek – sönmek... Türkçe

Öyleyse sınır sözü de Türkçeden geçmiştir.

ÜNLÜSÜ DÜŞENLER

ağız	⟶	ağz	⟶	Ağzını açtı. Bakalım ne dedi.
alın	⟶	aln	⟶	Alnında ışık...
burun	⟶	burn.	⟶	Yurd özlemi burnumda tütüyor.
akıl Ar.	⟶	alk.	⟶	Bu şiiri aklında tut.
zihin Ar.	⟶	zihn.	⟶	Zihnimden geçiriyordum ki...
gönül	⟶	gönl.	⟶	Gönlümde hazan bülbülü var.
karın	⟶	karn.	⟶	Karnın acıktı mı?
Dışarı	⟶	taşra.	⟶	Taşra bayilerine gazeteler tam gönderildi mi?

Arapça olsun, Türkçe olsun, aynı yapıda olan bu sözcükler için ne diyeceğiz? Bir sözcük Türkçe kurallara uygun yapılmışsa onun kimilliğini aramayacağız. Türkçedir diyeceğiz.

KATMAN

Kimi sözcüklere bir harf katılarak incel anlam değişikliği elde ediliyor. Ayraç içindekiler katmandır.

bar+ın+mak	⟶	bar(k)	⟶	ev bark
hay	⟶	hay(k)	⟶	hay(k)ır+mak
sal	⟶	sal(k)+ım		
kap	⟶	kap(s)+am		
keb	⟶	keb(z)+e		
kep+en+ek	⟶	kep+en+e(k)		
tür	⟶	Türk(k)		

Titiz bir gözlem ile bunlardan yüzlercesine bulabilirsiniz.

BİRKAÇ ÜRETME

aktif = yürük, işlek

cinas = yerinseme, yerseme

elderek = broşür, risale

ed = fiil

güvel = cesaret

güvelenmek =cesaretlenmek

hayal = umac, düşlem

heyecan = irklem

ikiş = güzel güzel, iri iri

ilit = ona bağlı, ait

piknik = kıraşı

kıyık = az açık

kayın = az aralık

mecaz = çeldirim

put = insanı küçük düşüren her şey, insanı aşağılayan her düşünce.

nas = sıfat

salkur = alçakgönüllü, mütevazi

çoğut = koskoca, dipdiri

usuburuk = inanç eğitimiyle beyni, enenmiş kimse

BİRKAÇ SÖYLEM VE YAZIM YANLIŞI

Yemek yedim yanlıştır. Birincinin kökü yem dir. Yem+ek. İkincinin kökü yi dir, İşlek eddir, anlamı = yok etmek.

yi+mek
yi+dir+mek
yi+dir+t+mek

yi(y)+il+mek
yi+dir+il+mek
yi+dir+t+il+mek

yi+(y)+in+mek
yi+(y)+in+dir+mek
yi(y)+in+dir+t+mek

yi+y+iş+mek
yi+y+iş+dir+mek
yi+(y)iş+dir+t+mek ⟶ olarak dalıtılır.

Buna bakarak yemek yedim değil, yemek yidim doğrudur.

.....

artırmak yanlıştır. Doğrusu art+dır+mak dır. Gerekçesi şu; art buyradır. Asıl ed=işlek buyrasıdır. Oysa sözlükteki

biçimiyle art kökü nas olmuş oluyor. Nasların büyük bir bölümü (ar, er, ır, ir, ur, ür) işletim ekleriyle yapma ed biçimine girerler. Sözlük ne yapmış? Art söyünü nas kabul etmiş ve ır la işletmiştir. Çok yanlış. Aynı yapıda olan ört+mek sözünün dalıtımına bakarsak yanlışı iyice görürüz.

art+mak	ört+mek
art+dır+mak	ört+dür+mek
art+dır+t+mak	ört+dür+t+mek
art+ıl+mak	ört+ül+mek
art+dır+ıl+mak	ört+dür+ül+mek
art+dır+t+ıl+mak	ört+dür+t+ül+mek
art+ın+mak	ört+ün+mek
art+dır+ın+mak	ört+ün+dür+mek
art+dır+t+ın+mak	ört+ün+dür+t+mek
art+ış+mak	ört+üş+mek
art+ış+dır+mak	ört+üş+dür+mek
art+ış+dır+t+mak → artmak edi böyle dalıtılır.	
	ört+üş+dür+t+mek

KÂMUS-U TÜRKÎ (Şemsettin Sâmi) den gerekçe:

ا ر ت

اسکیدن باقی وزائد اولمق . ۳.
اولاد فوتندن صکره یاشامق.

آرتدیرلمق { فج . ۱. تزیید ایدلمك، مزایده‌ده یوکسلدلمك . ۲. تصرفله بریکدیرلمك.

آرتدیرمق { فت . [« آرتیرمق » املاسی غلطدر.] ۱. چوغالتمق ، تزیید وتکثیر ایتمك : یوروك حیوان یمنی آرتدیرر. ۲. مزایده‌ده فیأتی یوکسلتمك، زیاده ویرمك. ۳. حددن زیاده ایتمك ، حدی آشیرمق. ٤. تصرفله بریکدیرمك: پاره آرتدیریور. ٥. تعظیم واکرام ایتمك.

artdırmak ⟶ "artırmak"
imlası galatdır

1- Çoğaltmak, tezyid etmek, teksir etmek: Yürük hayvan yemini artdırırı

2- Müzayede fiyatı yükseltmek, ziyde virmek

3- Hadden ziyade etmek, haddi aşırmak

4- Tasarrufla birikdirmek: para artdı

5- Tâzim ve ikram etmek

Görüldüğü gibi, parantezin içi okunursa artırmak sözünün galat olduğu anlaşılır.

.....

salık vermek yanlıştır. Doğrusu sağlık vermek olacak. Şemsettin Sami'den tıpkı alınmıştır. O da yanlıştır. Anlamı = (doğruyu, doğru tutumu göstermek) olmalıdır. Türdeşi sağdıç tır.

Örnekler:

	⟶	dolma ya	kuşüzümü kattın mı?
kova	⟶	dolma ğa	başladı.
Muhtar	⟶	salma ya	zam yaptı.
Özkan suyu	⟶	salma ğa	gitti.
Kezban	⟶	sürme yi	dağıttı.
Orhan tarlayı	⟶	sürme ği	bıraktı.
Gülsen	⟶	yakma yı	ilaçladı.

Gülümser lamba → yakma ğı geciktirdi.

O → tarama ya bayılır.

Saçlarını → tarama ğa dikkat eder.

.....

Türkçede (d) leri (t), → leri (ç) yapmamalıdır. Böylelikle sözcüğün aslı bozulmamış olur.

.....

Özel adlar için / bitişleri için / (k) yerine (q) harfi kullanılmalıdır.

Gemlik → Gemliğin → Gemliğin hamsisi kurtsuz olur.

Gölcük → Gölcüq → Gölcüğü deprem yıktı.

.....

Sözlük yazımında bir sözcüğün anlamı yazımı bitirildikten sonra, o sözcük, hangi işletim ekiyle işletilebiliyorsa, göstermelidir. Örneğin; ufa+al+mak = uf+al+mak, ufa+la+mak al ve la işletim ekleriyle eylem yapılabilir denmelidir.

Bir ed ya da eylem yazımı bitirildikten sonra ondan çıkarılacak türetmeleri de yazmalıdır (yalnız sözcük olarak, yeri geldiğinde anlamı da yazılır).

KATMAN – KATLAM

Katman, katmak edinden türetilmiştir. Katlam ise katlamak edinden türetilmiştir. Öyleyse yer katmanı demekten, yer katlamı demek doğrudur.

Daha çok bileşik sözlerde katman kullanmak zorunlu oluyor. Örneğin:

Çürü+en → çürü+(y)+en
i+i olacaktı. → iyi oldu.
de+en → de+(y)+en
yi+en → yi+(y)+en
bilen → bil+e+(y)+en
em+(z)+irmek,
azcık → az+(ı)+cık,
birer → iki+er → iki+(ş)+er
tan+ı+or → tan+ı+(y)+or
gel+cek → gel+e+cek = gel+(i)+cek
düş+ün+cek → düş+ün+(e)+cek
sağ+mak → sağ+(n)+ak
bar+ın+mak → bar(k) → ev bark
hay → hay+(k)+ır+mak
sal+mak → sal+(k)ım
kap → kap+sa+mak → kap(s)+am
keb → keb+(z)+e
kep+en+ek → kep+en+e(k)

Not: Katmanların kimyadaki katalizör'ün yaptığı işi dilde yaptığını düşünüyorum. Ayraç içine alınanlar katmandır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YENİ SÖZLER

A

ablamak: ablak duruma getirmek
acayip: şaşnık, yadırtı
acıgülünç: trajedi
acıklı: trajedi (A. Saltık)
âciz: beçke
âcizâne: perkene
aclam: insaf
acözlem: hasret
acul: ivik
(az)açık: kıyım, kayın
açkapa: elektrik düğmesi
adâlet: künilik
âdil: küni
aerodinamik: havaçavkıl
afv: çözem
afvetmek: çözemlemek
ağdırış: maarif
ağı: rüşvet (İ. Selçuk)
ağırinit: paraşüt

ağısök: antikor
ağış-ağş: irfan
ağızda dağılan: ebrik
ağzsütü: bebeğin bağırsaklarını temizleyen ilk koyu süt
ağrıkesici: dindirec
ağşam: akşam
ağşamak: güneş sönüme, zvale geçmek
ağşam: ârif
ağşanlık: maarif
ağşıran: rakip
ağşırım: rekabet
ahlâk: iygi
ahlâkî: iygil
ahlâklı: iygili
ahlâksız: iygisiz
ahlâksızca: iygisizce
ahlâksızlık: iygisizlik
ahşap: odilit (od'a âit)
âidat: savka
âidiyet: ileyikli
âile: ilit
akarsugücü: hidrodinamik
akbaşlı: ayvadana
akciğer: öygen, öyke
akımçatalı: devreden akım alma erkeği
akımgireği: devreden akım alma dişisi
akız: şevketibostan
aklıselim: sağus
akraba: bağnı

(az yakın)**akrabâ:** kayın
akran: yaşdaş
aksilik: öneği, inat
alaışın: tayf
alakıtay: basma
alçakgönüllü: salkur
aldak: sahte
aldakçı: sahtekâr
adlar: sahtekârlık yapar
alegorik: yerinselik
alfabe: harflık
alımlamak: kabul etmek (B. Çotuksöken)
atınç: ikbal
alkı: beğeni, teşekkür.

alkış: el çırparak teşekkür
altak: âdî
altçene: enek = söğe
altın: altun (al: kızıl, tun = akşam = akşamrengi)
ambalaj: sargaç
ameliyat: kesidiki = kesdik
âmir: buyran (memur: buyralan)
anadura: menopoz
anatomi: yarmac
anatomik: kesdiksel
ancık: ökünc = kin
andıraç: muhtıra
andırım: imâ
anlak: zihin (sözlük "zekâ" diye almış. Oysa lak eki yer anlamındadır. Zekâ = çivanlaç, zeki = çivanlıç = çivanlar) olabilir.
anla ki: yâni = de ki
anlaksal: zihnî
anlamı iyiye yormak: ensel yormak
anlayamamak, anlatamamak: ınrımak
anmaç: hediye = arcide = avet
anormal: deledöz (= iyke. "iy=norm. K. Kuralına göre yapılırsa "ke" eki getirilir. ⟶ İy+ke= anormal olur.)
anot: ıspa
ans: mânâ
ansal: mânevî (nensel = maddî)
ansayar: kronometre
antibiyotik: mint yaşatmaz (mint = mikrop)
antikor: semönler
antrenör: çevker
ariçli: safderun
asgarî: kiçiri (âzâmî: koçuru)
asılgal: ârızî
asit-hâmız: kekri
asitsel-hâmız:kekri
askerî: süel

askerî strateji: sügüdüm
askıl: musallat
askılışık: avîze
aslî: kökül
aşermek: yelikmek
aşerme durumu: yerginlik
aşıma: telkin etme
aşırı: hiper
aşistek: içekçi = iştah
atom: çint, çinit
avam: genöz (havas: özöz)
avantür: macerâ, serüven = geçirdek
âvâre: inürcü = bağıd
avîze: askılışık
avşırma: rekabet
ayakdireyici: hıntık, inatçı
aydın: tüm inançlardan arınmış kimse
aydınlanma: tüm inançlardan arınma
aydınlatmak: şılatmak
aydınlatı: ışınç, feyz
ayıp arayıcı: dancı
ayırca: temyiz
ayırcal: mümeyyiz = ayırtman
ayk: cehl
aykı: cehalet
aykıl: câhil
aynak: simetri
aynal: simetrik
ayral: müstesnâ
ayvadana: akbaşlı
ayşene: mutfak
azap: buğun
azarlama: paylama = sekit
azîm: yedek

B

bagas: anlayışsız
bağ: iliştirici, düğ
bağıd: inürcü, âvâre
bağıda: inürcü, âvâre
bağın: hediye
bağır: akciğer, öygen, öyke
bağız: anlam çağırıştıran
bağnı: akrabâ
bağnılık: akrabalık
bahâne: nedenek, yançizi
bahârât: çiçer
baraj: suset, sutoplar
barartı: akran, yaşdaş, boydaş
basma: alakıtay
bay: parlak, beyaz, zengin
bayılırcasına: ön ek (bayılırcasına koşmak, bayılırcasına imrenmek, bayılırcasına sevmek)
bayındır: çıtak
bayıtman: mîmar
bayral: bağımsız, müstakil
bayrallık: istiklâliyet

baz-kalevî-ediliz: bebeğin iç sürgünüyle iç temizlenmesini sağlayan koyu süt: ağızsütü
becene: avcı kulübesi
becergi: performans (yapışgücü)
becke: beceriksiz, âciz (bec+ke "K" kuralına göre yapıldı.)
bedduâ: karayakarı
bedel: değit
bedeneğitim: çevim
bedeneğitimi yapmak: çevmek
beğencil: makbul
beğeni: teşekkür
beğeni gösterişi: alkış
beğet: yemek terbiyesi
bekileştirme: kapalılama (?) (öyle demek istememiştim, şunu söylemiştim gibi. Bekiştirmelere imkân bulunamaz. A.M. Celal Şengör.
beklenc: sabır
beklenmedik: ön ek (beklenmedik olay, beklenmedik zaman.)
beklent: mühlet, sıkılca
belintmek: sürüp çıkarmak (M.S. Çöğenli)
belke: tanısızlık (bel+ke ⟶ "K" kuralına göre yapıldı.)
belkeci (fels.)**:** bilinmezci
benere: mastr
benerk: monarşi
benerklik: emperyalizm
benilti, beneri: kabul
beşerî: insel
beyerki: aristokrasi
bezek: süsleç
bılat: mâden
biç: model
biçek: formül
bidek: ardıç
bilebilmek
biledurmak} bu gibileri sözlüğe
bileyazmak geçirmelidir.
bilizkon, bilisöy: konferans
biliz, ağış: irfan
bizlen: ârif
bizzat: özkendi (A. Saltık)
bordür: (mobilyacılıkta) kıyışeridi
borşu: ihtiyar
borşuluk: ihtiyarlık
borçumak: ihtiyarlamak
borul: silindirik
borus, dümrü, yuvçeper: silindirik
böğünmek, şıtanmak: arsızlanmak

bölenzar: karın - göğüs boşluğunu ayıran zar.
bözül: negatif ⟶ çöndü: **özül:** pozitif
branş: oğra, oğram
broşür: elderek, risâle
buca: yer
bucak: oturulacak yer
buğun, boğun: azap
bulay: keşif
bulca: yenlik, icât
buyralan: memur
buyran: âmir, emir veren
buyranlık: maiyet
bükez: ceza
büyük: gara ⟶ çöndü: **hıra:** küçük.
büyüs: kibir
büzülgeç: diyafram

C

câhil: aykıl
canbilim: psikoloji (Hüsnü Sezer)
cançözüm: psikanaliz (Hüsnü Sezer)
cehl: ayk ("K" kuralına göre)
cehâlet: aykı (ay+kı)
cesaret: güvelik, gövün, dolum
cesâretlenmek: güvelenmek, dolumlanmak
cezâ: bükez, üzleç
cıdamak: aşermek
cibin: sivrisinek
ciddî: ergil, yendil
ciddiyet: ergilik
cinas: ensel, türlem (söz)
cinsel ilişki: aşaınc, aşnam
cinsel ilişkide bulunmak: aşnamak
cinsel istek: aşınçistek
cümfür: atılma
cümfür etmek: atılmak

Ç

çabuk (müz.)**:** hızlı-hırpana acitato
çağaşım: postmodern (?)
çakıt, sanc: merkez (merkez: Türk dili yapısında değiştirmemeli)
çal: hareket, devinim
çalık: hareketli
çalıksal: harekî
çalıştay: kongre (Deniz Som)
çalız, çalgıç: mızrap, pena
çallı: devinli, hareketli
çaltı: sutüğen, çağlayan, çavlan, şelale
çamaşır: (Fars.) çimmek, çimişmek. (Türkçe) kök aynı.

çatyap: endüstri, sanayi (?)
çav: hareket
çavlan: çağlayan, sutüğen
çaltı: şelâle
çavlı: hareketli
çavmak: hareket etmek
çavsal: harekî
çekek: kantar, terâzi
çekilim: gravitasyon
(yer) çekim: câzibe
çeldirim, çeliz: mecaz
çeleşme (?): "enternette çeleşmeler oluyor. (E. Atabek)
çekli: ârıza, bozukluk
çemberiçi: dâire
çeniz: çeyiz ⟶ n = "ng" karışımı ⟶ (deniz, erise, an = zihin)
çerç: program
çetik: nebze = azıcık
çevik: hareketli
çevirmek: yönermek ⟶ (yönetmek)
çevişim: jimnastik
çevk: idman, hareket
çevker: antrenör
çevmek: beden eğitimi yapmak
çevrel: dairevî
çıdamak: aşermek, ylikmek, yergimek
çıldırı: histeri (A. Saltık)
çıp: soyuk
çıplamak: soymak
çıplanmak: soyunmak
çiçer: bahârât
çiçerçi: baharcı, atar
çimişmek: yıkanmak
çimmek: yıkanmak
çint, çinit: atom (atom sözü evrenseldir, kalması daha yeğdir.)
çiv, çivlem: şiddet
çivli: şiddetli
çizem: şekil
çizibilim: geometri (Hendese Türkçeye daha uygundur.)
çizimer: tekniker
çizmen: mühendis (Hendeseyi atmışız, mühendis duruyor ?)
çoğut: apak, bembeyaz, kıpkırmızı, sapsarı, yusyuvarlak ikitlerinin adı.
çokaz: azdan az
çorbilim: patoloji
çönd: zıt anlam
çörbilim: patoloji
çörbilimsel: patolojik
çörç: daire
çörkünüm: güçlü heyecan
çörten: çatı kıyısındaki su yolu, oluk.
çözem: afv

çözemlemek: afvetmek
çullakçizim: karikatür
çullakçizimci: karikatürist

D

dadıl: rüşvet (ağı: rüşvet [İ. Selçuk])
dağındırım: perişan etme
dağındırmak: perişan etmek
dağınık: seril sepil
dâimâ: süreleyin
dâimî akım: surelakım ⟶ çöndü: mütenâvip: aralakım
dâire: çemberiçi, iççevrek, sinikang
dâirevî: sinik, kangal
dakîka: inc ⟶ (saniye: ikinc)
daldak: ikram
daldamak: ikram etmek
(bç.) **dalgalanmak:** yelezlenmek (Ekinmek, ağaç yaprakları hafif yel ile dalgalanmak)
damatlı: hapishane, tutukevi
dan: ayıp
dancı: ayıp arayıcı
danetmek: ayıplamak
dapş: teslim
dapşırmak: teslim etmek
dayanca: senet
de: de+mek buyrası
debriyaj: ılatan
debriyaj yapma: ılatma
dedilge: makale
dedilik: makale
değit: bedel
değrec: mikdar
değrek: kadar
değrem: takdir
değremlemek: takdir etmek
deled: bozulma
deledöz: anormal
dellenme: psikoz, usbozluk
demokrasi: tümerk, tümerki
dendeş: barartı
denec: kontrol
deneckalemi: kontrolkalemi
deniz: ⟶ n=ng karışımı (eskiden buna sağır kef denirdi).
denkleti: insaf
denkter: ekvator, dünyanın ortakuşağı
denktutu: küni, adâlet
depo: saklac
derece: kerte (ısıölçer çizikleri)
devlet: generk ⟶ bunu bir makalede okumuştum. Kimin yaptığını kaydet-

meyi usetmedimdi, bağışlasın.
devreden akım alma erkeği: akımçatalı
devreden akım alma dişisi: akımgireği
devişme: mülâkat
deyişim: mülakat
deyit, deyitim: ifâde
deyitmek, deyitlemek: ifade etmek
dikeğim: yalçın
dikendeş: kare = dikeş
dikkat: (buyra olursa) = özbak, (ad olursa) inc.
dikkiriş: veterikaime, hipotenüs
dilbezeği: yazın, edebiyât
dildizeği: nazım
dilerki: nutuk
dilit: tahta
dinamik: devingen (Suna Kili), çavlı, çalık
dinamizm: iverklik
dindirec: ağrıkesici, analjezik
dinelek: itirazcı
dirimsöndüren: antibiyotik ⟶ (kiçirksöndüren daha iyi. Kiçirk: mikrop)
diyafram (anat): içbölen
diyem, söyüm, söğüt: ifade
dizlek: çizelge
doğ, doğr: norm
doğal, doğral: normal
doğruakım: mütemâdiakım (çöndü: aral akım: mütenavip akım)
doğalgaz: yeros, yerosu (os = gaz, so = hava)
dogma: güman-nas
doğru bilgi: sağıd
doğru bilgi veren: sağdıç
doğurgan: dölek
dolayıt: kinâye
dolayıtlı: kinâyeli
dolum: cesâret
dolumlu: cesur
donatçı: iç döşeyici
donatman: iç mimar
döledik: ilkah
dölek: doğurgan
dölk: kısır ⟶ ("K" kuralı döl+k)
döllük: rahim (çiçekte ⟶ tepecik, yumurtalık, büyeyz. Erkekorgan: ertozluk, ertoz püskülleri)
dönerk: uskur
döng: koni, huni ⟶ döngel, adını bu antsan almıştır. (döng+el)
döngçeper: mahrut
döngçepersel: mahrutî

dura: tereddüt
duralamak: tereddüt etmek
duranc: sebat
duranmak: sebat etmek
durayış: akamet
duyun: hiss
duyunlamak: hissetmek
duyurca: ilan
duyurcamak: ilan etmek
düğ: bağ, iliştiri
düğlem: nikâh
düğü: nikâh
dümen: yönüt
dümrü: silindir, yuvçeper
dünya (coğr.): topyerec = topyerez
düşekalka: ön ek ⟶ (düşekalka yaşadık işte)
düşünc: fikir
düşünsel: spekülatif (O. Hançerlioğlu)
düşözlem: nostalji
düzgünsöy, düzgünsöz: hitabe
düzenlilik: klasik (S. Tanilli)

E

ebrik: ağızda eriyen
eczane: emevi, tözevi, iyleççi
ed: eylem, fiil
edebiyat: dilbezeği, söybezeği
edegüc: tâkat
edek: fâil
edencil: müdrike
edenigizli kıya: fâilimeçhul
ederk: yapabilme gücü, irade
edes: miktar (mikdar)
edik: mef'ul
ediliz: kalevi, baz, külsü
eferfersal: köpürteç
efildek: yel yapan aygıt, yelpaze
efsâne: fossöy, gizne
egem: hüküm
egemli: hükümlü
egemlik: hâkimiyet
egoist: benimolsuncu
egoistlik: benimolsunculuk
eğek, söğe: altçene
eğgi: ahlak
eğgili: ahlaklı
eğgisiz: ahlaksız
eği: terbiye
eğir: türkotu
eğilemek: tepicilikte deriyi tanenli nesnelerle terbiye etmek
eğlenc: mizah
eğnik: râzı
eğniltmek: râzı etmek
eğrem: ehram ⟶ (Türkçeden)

eğs: minnet, borçluluk duyusu
eğsimek: minnet etmek
ehram: eğrem, sivdayak
eki: ekme işi
ekiz: kültür (ekin sözü, zihne hep bir yeşillik getirdiğinden, "ekiz = kültür," daha uygun bulundu.)
ekonomi: kısarı, kıtartı, yettiri
ekonomik: tutumsal (B. Doster)
ekonomik: yetirsel
ekran: seyirlik
ekvator: denkter, yerkuşağı
eldek: eleman
elderek: broşür, risale
elegeçit: pasaport
elektrik düğmesi: açkapa
eleman: ırgan
elips: söbü, söbüs, yumurt
elleçleme: bir konuyu ele alma (M. Soysal)
emanet: güvende
emânetçi: güvendeci
emânetçilik: güvendecilik
emcik: çiçekte dişi organ ⟶ (çiçekte erkek organ, tozartanpüskül)
emge: zahmet
emperyalizm: benerklik
endüstri: çatyap
endeşdörtgen: main
(dik) endeş: kare
enerji: erklem, gücerk
enflasyon: paradüş, pahallık
enflasyonist: aşargan
engara: âzâmî ⟶ çöndü: enhıra: asgari
eninde sonunda: ön ek (sözlükte yok)
enstante: şıpşak
enüst: süper
enzim: eritgen
erg: ciddiyet
ergil: ciddî
erişik: mükemmel. (Çiçekte: erkek organ: ertozluk [püskül], dişi organ döllük, yumurtalık, büyeyz.)
erkin: güçlü, enerjik
ersürüm: sevkulceyş, strateji
erzak: yiyit, doyumluk
es: yeni
eski: ("K" kuralına göre yapılmış es+ki) yıpranmış – yeni'nin çöndü: fersûde
esnaf: satman
esnel: cinas
ensem: anlamı iyiye yorma
ensem: müsamaha, tolerans
eşanlam: yönd ⟶ zıtanlam

= çönd
eşrek: mutevazı, paralel
eşya: nenit
etkiz: asit
etkizsel: hamızî, asidik
eviç: âile
evlek: maşala
evlez: tür, familya
eviktutu: rezervasyon
eyenmek: ısrar etmek
ezin: kahır

F

fail: edek ⟶ meful: edik
failimeçhul: edenigizlikıya
familya: evlez, türs, gil
finans: malgüdü, akçeleme
finanse: malgüdüleme
farz: vars
farzetme: varsıma
fazla: ütsek
feda: yoğut
fedakâr: yoğutkâr, yoğutman
fedakârlık: yoğutkarlık
fend: (çeldirim) mârifet
feyz: ışınc (şiirde ikinci "ı" verim düşürelerek vezin tutturulabilir.)
fıydırmak: göstermeden atmak
fiil: ed-eylem
fikr: düşünc (şiirde vezin tutturmak için ikinci "ü" düşürülebilir.)
finans: malgüdü, akçeleme
finanse: malgüdüleme, akçeleme
finanse etmek: akçelemek
formül: biçel

G

gara: büyük ⟶ hıra: küçük
garadeste: gresa, 12x12 düzine
gardrop: giyidolabı
gaz: os
gaz çıkarmak: osurmak
(doğal) gaz: yerosu
gebe bırakmak: döledik, ilkah
gecelemesırığı: tünek
gebgerçek: hakikat
geçirdek: mâcerâ, serüven, aventür, sergüzeşt
geçirgi: serüven, sergüzeşt, avantür
geçmiştelik: arkaik
geçmiştenbili: arkeoloji, kazıbili
gemiç: körfezin karada kalan iç bölümü

gemlik: körfez
gen: nice
gendeş: kare
generk: devlet (Bir makalede okudum. Yazarını saklamayı akıl etmedim. Çok iyi tutturmuştur. Beni bağışlasın.)
gengüdüm: strateji (B. Fırtına) (A. Dündar)
gengüdümcü: stratejist (A. Dündar)
genlik: nicelik, kantite, keyfiyet
genöz: avam ⟶ çöndü: özöz: havas
geometri: çizibilim, hendese
gevik: güçsüz, halsiz
gezgi: seyahat, turizm
gezgin: seyyah, turist
gezi: tur
geziyeci: turist
geziyecilik: turizm
gıyab: ardeylek
gıyaben: ardeylem, görümsüzün
gıyâbında: ardeyleminde
gıyâbî: ardeyleksel
gil: evlez, familya
giyiaskılığı: portmanto
giyidolabı: gardrop
giyif: kıyafet
giyitereği: vestiyer
gizne: efsane
gönderge: irsaliye, göndergi
göreği: ziyaret
göres: nostalji, özlegi
görey: ziyaret
görüm: teori
görümsel: teorik
görümsüzün: gıyaben
görütlük: sinema
gösterlik: televizyon, ıragörüt
gövün: sağın, yiğit
gövün: cesaret
gövüner: cesur
gramer: söybilim, soymekin
gravitasyon: çekilim
gücerk: enerji, ahdâ, potansiyel
gücerk: iktidar
gücerkil: iktidar, muktedir
güclü: erkin
gücsüz: halsiz, gevik
gücür: inatçıdiretgen
gücüyetkin: muktedir
güman: nas, dogma
günah: şomut
günartımı: 21 mart
gündengi: 21 mart
günderlek, günsayar: takvim
güneksimi: 21 haziran

güneş zevale başlamak: ağşamak
güvellenmek: cesaret etmek
güvellik: cebarat
güven: itimat
güverde: emânet
güverdeci: emânetçi
güverdecilik: emânetçilik
güvener: mutemet
güvenir, güverçli: cesur

H

haber: ulam, ulay
hacim: oyus
had: yülek, sınır
hafif: yenşek
hakikat: gebgerçek
halsiz, güçsüz: gevik
halter: tekerdingil
hâmız: kekri, asit, etkiz
hâmızî: kekrik, etkizel
hamle: utarım, utarma
hapishâne: damaltı
harap: yımrık
harflık: abece, alfabe
harflıksal: abecesel
harekât: yörütüm
hareket: çal, çav, yörün, yörün
hareket: cıv
hareket etmek: çavmak, çevmek
hareketli: cıvıl, çevik, çallı, çavlı, yörünlü
harekî: çalık, çavsal, çalıksal
harita: yerçizim
hassas: sezgin
hasta: çor, çör
hastayı dua ile iyi eden: kam
hastayı iyileştiren Kam'ın duası: arpağ
hatip: ünsöyler
havabilik, havaolay: meteoroloji
havaçavkıl: aerodinamik
havaolay: meteoroloji
havvas: özöz ⟶ avam: genöz
hayal: düşlem
hayran: şaşık
hayvan yemliği: akere
hediye: andırca, bağın
hemşehri: kendeş, şardaş
herhalde: azbi
heves: özem
heyecan: irklem, keyk, bırkana
(güclü) heyecan: çörkünüm
heyecanlanmak: keykinmek, ıdırlanmak
hez: kültür, ekiz
hezen: kültürlü, ekizli

hınt: inat
hıntarmak: inadı tutmak
hıntlık: ayakdireyici, inatçı
hıntlaşmak: inatlaşmak
hıra: küçük ⟶ gara: büyük
hırpan: müz. Acitate, hızlı, sarsıntılı
hızlama: vites
hızlamakutusu: viteskutusu
hidr: sıvıl
hidratlama: sıvıllama
hidrobiyoloji: sıvıldirbilim
hidrodinamik: akarsugücü
hidrojen: suyöz ⟶ oksijen: odöz
hipo: kiçiri ⟶ hiper: koçuru
hipotenüs: dikkiriş
hiss: duyun
hissetmek: duyunlamak
histeri: çıldırı (A. Saltık)
hitabe: ünsöy
hiyerarşi: ünsıral
hizmet: yarda
hizmetçi: yardıç
hodkâm: egoist, benimolsuncu
hodkâmlık: benimolsunculuk ⟶ elinolsuncu: hiderkâmlık
hol: antre, evzan
hoşgörü: müsamaha, tolerans
hoşgörüsüz: künt, tanaka, sangu, sayanı
hoşnut: memnun, yatu, sevigen
hukuk: üzzet
hukukçu: üzzetçi
huni: döng
hüküm: egem
hükümet: yönerk
hükümlü: yargılı
hüzün: sınıklık

I

ılatan: debriyaj
ılatı: debriyaj yapmak
ıldıramak: heyecanlanmak
ılıman kuşaklar: coğr. Kuzeyde ısıman kuşak ile yengeç arası, güneyde ısıman kuşak ile oğlak arası.
ınrık: muğlak
ınrımak: anlayamamak, anlatamamak
ıragörüt: strateji
ıragöster: televizyon: ıragörüt
ısases: telefon
ırayazım: telgraf
ırkçı: soygar ⟶ çöndü: uygar

ısayar (ıs+âyâr): termostat
ısevrek: termodinamik
ısıman kuşak: coğr. Yengeç ve oğlak kuşakları arasında kalan ve ortasından denkter geçen kuşak
ıska: menfî: katot
ıspa: müspet: anot
ısrar etmek: yenmek
ıssılık: mal
ışıltan: meş'ale
ışlak: meş'ale
ısınc: feyz ⟶ şiirde hece sayısını tutturabilmek için ikinci "ı" düşürülebilir. (ışnc) olur.

İ

ibare: oluşlu, öğlü: kümce
ibaret: oluşluk, öğlük
îcat: yenlik: bulca
içbölen: diyafram
iççek: iştah
iççevrek: daire
içdöşeyici: donatçı
içeğ: metin
içkilik: meyhane
içmimar: donatman
iddia: savın
idman: çevk
idike: anormal: iyke
ifade: sözcelem (A.A. Akçam)
ifade: deyit, diyem, söyüt
ifade etmek: deyitlemek, söğütlemek
iffet: aretek
iğdiş: andâ, taşağı burma
iğinik, iğinti: ishal
ikbal: alınç
ikinc: saniye, ins ⟶ dakika: inc
ikiş: güzel güzel, gene gene, koca koca (gibiler)
ikit: bölük börcük, kaba saba, gelişigüzel, kapkacak, öteberi (gibiler)
ikram: daldak
ikram etmek: daldamak
iktidar: gücerk ⟶ muktedir: gücerkil
iktisat: yetirge, yetiri, kısarı
ilan: duyurca
ilan etmek: duyurcamak
ileyiklik: âidiyet
iliştiri: bağ
ilit: âit
îmâ: andırım
imaj: düşlem, imce
imce: imaj, düşlem
imkân: olum, olam ⟶ mümkün: olamlı, olumlu
imses: sinyal
inanç: nas, dogma, güman

(tüm) inançlardan arınma: aydınlanma
(tüm) inançlardan arınan: aydın
inadı tutmak: hıntarmak
imat: öneği, aksilik
inatçı: hintlik, gücür, diretgen
inatlaşmak: hıntarmak
inc: dakika ⟶ ins: saniye
inceden inceye ⟶ sözlükte yok
incelik: nâziklik
incemik: nâzik

İ

incer: nâziklik gösterir
ingi: nezle, grip, araçoru
inkâr: yadıt
inkâr etmek: yadıtlamak
ins: saniye ⟶ inc: dakika
insaf: denkleti, aclam
insel: beşerî
inürcü: bağıd, âvâre
ihtiras: gücülistek
irade: ederk
irfan: ağış, ağş, biliz, sezenus
iri ⟶ çöndü kiçi
irklm: bırkana, heyecan, (2) refleks
irsaliye: gönderge, göndergi
irticâ: kaytaklık (Mahmut Esat Bozkurt)
isabet: ıspa, urgu
ishal: iğinti
istemeksizin ⟶ sözlükte yok
istidat: kavramerk
istiklâl: bayrallık, müstakil, bağımsız, bayral
işkence: kıyınc (Suna Kili)
işlek: aktif
işleşim: muamele
işmen: person
işmenler: personel
iştah: aşistek
işüstlük: meşguliyet
itibar: sayılca, saylım
itibarî: sayılcal, saylımsal
itirazcı: dinelek
ivek: acul, aceleci
iverk: dinamik
iverklik: dinamizm
iydike: anormal = iyke
iydil: normal
iygil: ahlak
iygibilim: ahlakbilim
iygidışçılık: ahlakdışçılık
iygili: ahlâkî
iygililik: ahlâklılık
iygisiz: ahlâksız
iygisizce: ahlâksızca
iygisizlik: ahlâksızlık

iyke: anormal
iyleç: ilâç
iyleççi: emevi, tözevi, eczane

J

jelatin: pelt
jimnastik: çevişim, cevk

K

kabul: alım, benilti
kabul etmek: beniltmek, alımlamak (B. Çotuksöken)
kadar: değrek
kahır: ezin
kakı: sitem
"Bostan ıssı kakıdı,
Dir ne yirsin kozumu?" (Yunus Emre)
kaladöz: Bir canlıyı belirleyen yapı birimlerin korunmuş olması ⟶ çöndü: deledöz: anormal
kakalamak: abraşmak
kalem: okaz
kalevî: külsü, ediliz, baz
kalite: sağıt ⟶ çöndü: sayıt
kalmak: yerinde durmak
kalkmak: devinmek, hareket etmek
Şeftren, treni kaldırdı. (Yanlış)
Şeftren, treni kalkdırdı. (Doğru)
kamuflaj: örtümleme
kanaat: azadoyum
kanaat: azaeğnik, azarâzı (kanaat, Arapçaya Türkçeden geçmiştir ⟶ kanmak)
kanım: (tam) inanç
kantar, terazi: çekek
kapanıp çökme: sönme (A. Saltık)
kara: müç
karakura: kâbus
(ay) karanlığı ⟶ sözlüğe geçir
(sabah) karanlığı ⟶ sözlüğe geçir
(akşam) karanlığı ⟶ sözlüğe geçir
karârınca: yeterince
karayakarı: beddua
karbüratör: yakıtlık
kare: dikdördül, dikendeş
karışkı: 1. müdahale, 2. parazit (radyolarda)
karikatür: çullakçizim
karikatürist: çullakçizimci
karşıl: muhalif
karşıllık: muhalefet

katlam, katman: Bu iki terim yanlış kullanılıyor.
Yer katmanı (Yanlış)
Yer katlamı (Doğru)
katlam: katlamak
katman: katmak
kasırga: yelçevrintisi (İ. Z. Eyüboğlu) (Oysa: yelçevrintisi = anafor kasırga = yıkıcıyel.)
katıştıran (kim): katalizör
kavak: önü açık koy ⟶ kavakönciri
(kavis) Arapçaya Türkçeden geçmiştir. ⟶ Kavak, kaval, kavuk, kavun, kavruk, kavurga, kavuz, kıvılcım, kıvılkıvıl, kıvırmak, kıvışık, kıvrık, kova, kovan...
kavk: ucları birleşmeyen eğri
kavkıl: spiral
kavramerk: istîdat
kavşamak ⟶ sözlükte kavşak olunca "kavşamak" da olmalıdır.
kayın: az açık, kıyık
(kayın birader): az yakın kardeş
kayırı: ekonomi, kısarı
kayırsal: ekonomik
kayk: ölüm
kaykılmak: ölmek: "al imam mıskanı, babam kaykıldı!"
kaytaklık: irtica (Esat Mahmut Karakurt)
kezâ: yançıkı
kebe (Yun): kısa kepenek (Türkçeden geçmiş olmalı)
kekri: asit, hâmız, etkiz
kentdeş: hemşehri
kendileyin: zaten
kentmen: burjuva
kendişlek: otodinamik
kendişleksel: otodinamik (Orhan Hançerlioğlu)
kendüst: zimmet
kerki: koparılmış, parça
kerkmek: sürtmek, parça kopartmak
kerte: derece
kertigen: simsar, komisyoncu
kesdik (anat.): cerrahlık
kesidiki (anat.): ameliyat
keş+ki ⟶ ("K" kuralına göre yapılmıştır. keş=? anlamına ulaşılamadı.)
keyf: gen
keyfiyet: genlik = kalite
keyk: heyecan
keykinmek: heyecanlanmak

kıdem: öney
kırağılamak: gece ayazı, havanın nemini kırağıya çevirmek
kiç: yezbeğeni
kıraşı: piknik
kıs: geçici, muvakkat ⟶ "Tarlayı kısla kiraya verdim" (Ali Özbay)
kısarı: ekonomi
kısır: dölk ⟶ ("K" kuralı)
kıvırcak: 1) Gözde bebeği büyültüp küçülten kaslar, 2) Fotoğraf makinesinde mercek deliğini büyültüp küçülten parçalar
kıyafet: giyif ⟶ (Türkçeden geçtiği belli oluyor.)
kıyık: az aralık
kıyın: az yakın ⟶ kayınbaba
kiç: küçük, pek küçük
kiçel: mikrobik
kiçir: asgarî
kin: ancık, ökünc
kinaye: dolayıt
kinayeli: dolayıtlı
koçuru: âzamî ® çöndü: kiçiri: asgari
kokulamak: sözlükte yok
koleksiyon: türderlek
koleksiyoncu: türderlekçi
kondansatör: sığaç
kondul: belli zamanlarda yapılan işler, toplantılar, rutin
konferans: genders
kongre: çalıştay (Deniz Som)
koni: döng, mahrut
konik: döngel
konsantre: konudalık
kontrol: deneç
kontrol kalemi: deneçkalemi
konudizlek: program
konuz: vakıf
korkun: tehlike
korkul: tehlikeli
koruş: sigorta
kökül: aslî
kömüren, kömren: yabansarımsağı
köpürtec: 1) eferversan, 2) sertliç gibi nenler
körfez: gemlik ® körfezin karadaki iç bölümü = gemiç
klasik: düzenlilik (Server Tanilli)
klasik: kuralcıl
klorofil: yeşim, yeşir
klozet: oturakdışkılık
kronoloji: tembilim
kronometre: ansayar "Hakem, ansayarına baktı. Maç bitiş düdüğünü çaldı."

kuray: kurgubilim
kurd: köpekgillerden yırtıcı hayvan
kurdaş: barartı, denkdeş
kurgubilim: kurav
kurt: (kurt + ar+mak ansı)
külsü: kalevî, baz, ediliz.
kümce: ibâre
küni: adâlet
künt: hoşgörüsüz
lâyık: yaraşık
lehde: yanda
lojistik: 1) Yerindelik, 2) Sü-gözetim
lopuz: lûzûcȝi
losyon: misec
levha: tabal
lügatçe: söyce, söylükce
lûzûcî: lopuz

M

maarif: üster, öğrem
mârifet: üsterlik, öğremlik, çeld: fend.
macerâ: geçirdek
madde: nens, ⟶ çöndü: mânâ = ans
maddî: nesnel ⟶ çöndü: mânevî = ansal
maden: bılat
mahalle: yerez
mahkeme: yargevi
mahrek: yörüs
mahrut: döngçeper
mahrutî: döngsel
mahzun: sınık
makale: usyası
makbul: alıçlı, bennik
mal: özelge (O. Hançerlioğlu)
mal ıssığ: ıssığlık
malgüdü: finans
malgüdüleme: akçeleme
madde: nens
mânevî: ansal ⟶ çöndü: maddî: nensel
mantık: söyus
mantıkî: söyussal
mârifet: 1) öğremlim, 2) fend: “kadının fendi, erkeği yendi”
marjinal: kayırsal
marjinalite: kayırı
mârûzât: sunarc
mastr: benere
masturbasyon: ohurdama
maşala: evlek
mecal: yapagüc
mecaz: çeldirim
mecmua: ricale, elderek
mef’ul: edik ⟶ sâil: edek
medenî: yercil ⟶ bedevî: göççül
memnun: yatu, hoşnut, sevigen

memnuniyet: yatuluk
memur: buyralan
menfi: aska ⟶ müspet: ıspa
menopoz: anadura
merek: sorak (Suna Kili)
merkez: sanc
merkezî: sancal
meslek: tutay
meşakkat: zorulca
meşguliyet: işüstlük
meteoroloji: havaolay, osbili
metin: bir sözcüğün anlamını belirten bölüm. (altmetin): buna bağlı diğer anlamlar.
Örnek: koyun.
(metin) Gevişgetirenlerden, eti, sütü, yapağısı ve derisi için yetiştirilen evcil hayvan.
(altmetin) koyun bakışlı, koyun dede, koyun gibi, koyun gözü, koyun kaval dinler gibi, koyunun bulmadığı yerde, keçiye Abdurrahman Çelebi derler.
meyhâne: içkilik
meziyet: üstünçlük
mızrap: çalgıç, çalız, pena
miad: sonsüre
mikrop: kiç
mikrobik: kiçel, kiçsel
mikdar: edes
mimar: bayındman
minnet: egs
minnet etmek: egsinmek
misec: losyon
mobilya: yörüleşya
model: kalıplık
momentum: kütlehız
monarşi: tekerk, tekerklik
mostra: yüzleme
motif: süslec
mönü: sunac
muamele: işleşim
mucize: becerk
muğlâk: ınrık
muğlâklaşmak: ınrımak
muğlâklaşdırmak: ınrıtmak
muhâlif: karşıl
muhâlefet: karşıllık
muhâlif: karşıl
muhtac: eğsi
muhtac olmak: eğsinmek
muktedir: gücerkil: gücüyetkin
mur: su ® yağmur
musallat: askıl
mutemet: güvener
mutfak: ayşene
muvakkat: kıs: “Tarlayı kısla kirâya verdim.”
muvazi: eşrek, uzaşık

müç: karar
müçermek: karar vermek
müdrike: edencil
mühendis: çizmen
mühlet: belsüre
mükemmel: erişik
mülâkat: soruşma
mümeyyiz: ayırcı ⟶ temyiz: ayırca
mümkün: olamlı
mümkün kılmak: olamlamak
münzevî: gizen ⟶ inziva: gizenlik
müsait: elverişli
müsamaha: esnem
müstakil: bayral
müstatil: şeritgen
müstesnâ: ayral
mütemâdî (akım): sürelakım
mütemâdi (akım): aralakını

N
nas: sıfat
nas: dogma, güman, inanç
nasip: payz, payız
nazım: ozanlama, dildizeği
nâzik: incer
naziklik: incerlik
nebze: çetik
nedenek: bahâne
nefesdarlığı: yelplik
nenit: eşya
nens: öbce, madde
nensel: öbcel, maddî
nenset: mâden
nesir: söybezeği, uzanç
nezâket: incem
nezâketsiz: incemsiz
nezle: ingi, araçora
nicelik: genlik = kantite
nihâi: sonul
nikâh: düğlem = düğü
nişasta: unözü
nit: keyf
nitel: keyfî
norm: doğ
normal: doğal
normal: iydil ⟶ iyke: anormal
nostalji: göres, özleği
nur: ışınc ⟶ (Şiirde hece sayısı için ikinci "I" düşürülebilir "ışnc" olur.)
nutuk: dilerki, dilbezeği (?)
nükte: şaşınc

O
odilit: ahşap
odöz: oksijen ⟶ suyöz: hidrojen
ohurdama: mastürbasyon

okaz: kalem
okuz: silâh
olanı: imkân
olamlamak: mümkün kılmak
olluk: teşkilat
olluklu: müteşekkil
olsalama: tahmin
olsalamak: tahmin etmek
operatör: işlemger, kesdikçi, yarman
opolay: mucize
organ: cans, uyanak, üyez
organik: cansal, üyel
ortaşım: stratejik birlik
os: gaz ⟶ yerosu: doğalgaz
ot: ans ⟶ ot+ur+mak
otodinamik: kendişlek (O. Hançerlioğlu)
otomobil: kendiyörür
oturakdışkılık: klozet
oturga: apartman dairesi
oylumlaştırma: ? (A. İnam)
oynalan: folk: Oyunalanı
oyus: hacim
ozanc: şiğir
ozanlama: nazım

Ö

öbce: nens, madde, yoğunt
öbcel: nensel, maddî
ödenç: vefa
ödencil: vefakâr
ödenti, kesinti, âidât: savka
ögrem: maarif
ögrenek: maarifet
öküne: kin, ancık
öndelemek: tercih etmek
önegi: inat, aksilik
önelge: temsil
önemgüde: strateji
önemgüdel: stratejik
önerk: iktidar
öney: kıdem
örel: organik
öres, üyez: organ
örtümlemek: kamuflaj
örün: sembol
örünsel: sembolik
öygen: akciğer, bağır, öyke
öykünce: anekdot (A. Dündar)
öyle mi?: yok yahu
öylola: zâten = öyola
özbak: dikkat
özelge: mal (O. Hançerlioğlu)
özem, özenc: heves
özgörü: takdir (Y. G. Özden)
özkendi: bizzat (A. Saltık)
özöz: havvas ⟶ genöz: avam
özül: pozitif ⟶ çöndü: bözül: negatif

P

pahallık: enflasyon
pang: eko ⟶ dağlar pangı
pankreas: yaprakbeze
par: aydınlık
paradots: zıtıspat
paradüşük: enflasyon
paradüşüm: enflasyon
paragraf: söyöbeği
paralel: yönüt, uzaşık
paraşüt: ağırinit
parça: kerki
parça koparmak: kerkmek
parfüm: hoş koku, mis
parfümeri: hoş kokucu, misci
parlak: bay ⟶ beyaz
pasaport: elegeçit
patoloji: çörbilim: sayrıbilim
patolojik: çörbilimsel
paylama: sekit
paylamak: sekitmek
payz: nasip
peçelek: takiyye
pelt: jelâtin
pena: çalız, mızrap
performans: becergi, beceri
perişan: dağındırım
perişan etmek: dağındırmak
perk: acz
perkene: âcizane
person: işmen
personel: işmenler
pey: kaparo, inand.
piknik: kıraşı
piramit: sivdayak
pist: üsalan
pişman: keşkil
pişman olmak: keşkillenmek
plevra: bölenzar
politika: uzgörü, aldak
portmanto: giysiaskılığı
postmodern: çağaşım
potansiyel: gücerk
pozitif: özül, ⟶ çöndü: tersil
profesyonel: ustal
program: konudizlek, duvarlama
program: çevç.
psikoloji: canbilim (H. Sezer)
psikanaliz: cançözüm (H. Sezer)
psikoz: usbozluk = dellenme
pörs ⟶ "ü" ile işletilerek pörs+ü+mek yapıldığına göre "pörs" sözü de sözlüğe geçirilmelidir.

R

rahat: serek

rahatlık: sereklik
rahim: döllük = çiçekteki dişi organ
rekabet: avşırım
rakip: avşırcı
râzı: eğnik
râzı etmek: eğriltmek
redaktör: 1) yazır, 2) yazım doğrultucu
refleks: irklem
rekabet: avşırım
rekabet etmek: avşırmak
resmî: yönersel, törel
rezervasyon: eviktutu
rıza: eğniklik
risale: broşür, elderek
röportaj: soruşturma, soruşum
rutin: saptanık (gün)
rüşvet: ağı (İ. Selçuk), dadıl

S

saat (makinesi): temsayar
saat: tem ⟶ dakika: inc, saniye: ins
saf: ariç, aldanık, aldatık
safderun: ariçli
sağdıç: doğru bilgi veren (güveye – damada)
sağıd: doğru bilgi
sağduyu: doğru sezi
sağus: aklıselim
sahte: aldak
sahteci: aldakçı
sahtekâr: aldar
sakın: temkin (Suna Kili)
saklac: depo
salku: tevazu, alçakgönüllülük
salkur: alçakgönüllü
salkurluk: alçakgönüllülük
sanayi: ürey, üreyt
sanc: merkez ⟶ sansal: merkezî
sangu, sayanı: hoşgörüsüz
saniye: ins
saptanık: rutin
sargaç: ambalaj
sargaçlı: ambalajlı
savın: iddiâ
sayfa: yüzeyc
savka: ödenti, kesinti, âidât
sayanı: hoşgörüsüz
sayılca: îtibâr
sayılcal: îtibârî
saylım: itibâr
saylımlamak: îtibâr etmek
saylımsal: itibarî
sayrıbilim: patoloji
sayrıbilimsel: patolojik
sayrıbulgu: sandrom
sebât: duranc
sebatetmek: duranmak

sekit: pay, azar
sekitlemek: azarlamak, paylamak
sembol: örün
sembolik: örünsel
semönlek, semönler: antikor
sendrom: sayrıbulgu
senet: dayanca
serçmek: sıçrayarak yürümek ⟶ serçe
serek: rahat
sereklik: rahatlık
seril bepil: açıksaçık, dağınık ⟶ "serilsepil yatıyor"
serimlemek: "sözcüklerini kanatlanan düşlerden alıyorum." Serimleniyor önüm sıra (F. Andaç)
serüven: geçirgi, avantür, sergüzeşt
setliçsel: köpürteç
sevigen: memnun, yatu
sevkulceyş: sügüdüm, askerî strateji
seyreltme: aralama, teferrüç. "Bahçeci fideleri teferrüç yaptı."
seyyah: gezir
seyyâhat: gezircilik
sezgin: hassas
sezenus: irfan, ağış
sezenuslu: ârif, agşan
sıfat: dilb. nas
sıgaç: kondansatör
sıkılca: belâ
sıkılcanlık: sereksizlik, rahatsızlık
sınarı: barartı, kurdaş, yaşdaş
sınık: mahzun
sınıklık: hüzün
sınır: yülek, had sözlükler sınır sözcüğünü Yunanca gösteriyor. Oysa "s.n" ansı Türkçede boldur. Senmek, sınamak, sınav, sin, sini, sinmek, sunmak, sunak, son, sonra
sırak: esnaf
sıral: nöbet
sıvıl: (önek)
sıvıldirbilim: hidrobiyoloji
sıvıllama: hidratlama
sigorta: koruş
silâh: okuz
silindir: borul, borus, sob, soba, dümrü, yuvak
simetri: aynak
simetrik: aynal
simsar: kertigen, komisyoncu
simsariye: kertige, komis-

yonculuk
sinema: görütlük
sini: daire, çember içi
sinil: hiddet
sitem: kakı
"Çıktım erik dalına
Anda yidim üzümü
Bostan assı kakıdı
Der ne yirsin kozumu"
Y. EMRE
sinyal: imses
sivdayak: piramit, ehram ⟶ Türkçeden geçme mi? (eğrem)
sivrisinek: cibin
siyâset: yönütüm, yönültüm
siyâsî: yönütsel, yönültsel
sonsüre: miad
sonul: nihaî
sorak: merak (S. Kili)
soruşma: mülâkat
soygar: ırkçı, etnik ⟶ çöndü: uygar
söbüs: elips = yumurt
söğe, eğek: altçene
söküp çıkarmak: belintmek (M.S. Çögenli)
sönüm: zeval
söybütün: kümce – ibâre
söybilim: gramer = söymekin?
söyce: lügatçe
söyüs: mantık
söyüt - diyem: ifade = söyüm
söyümleme: ifade etme
söyüt: şive
sözerimi - sözerme: vaad
sözermek: vaadetmek
sözöbeği: paragraf, pargraf
spekülâtif: düşünsel (O. Hançerlioğlu)
sperm: toh
spiral: kavkıl
su: mur ⟶ yağmur
sunac: menü
sunarc: mârûzât
suset: baraj
sutoplar: baraj
strateji: gengüdüm (B. Fırtına)
strateji: uzagörü = yarargüdü ulusal çıkarlargüdü
strateji: gengüdüm (A. Saltık)
strateji: sügüdüm
strateji: gengüdüm (A. Dündar)
strateji: derlengi
stratejik: gengüdümsel, süelgüdü
stratejik birlik: ortaşım
sütüğen: çaltı, çağlayan, şelale

suyka: pelt, jelâtin
süel: askerî
süper: enüst
sürelakım: mütemadî ⟶ cereyan aralakım: mütenâvip cereyan
süreleyin: dâimâ
süres: miad
süslec: motif, bezek

Ş

şâir: şakır
şans: uğram, tâlih
şaşık: hayran
şardaş: hemşehri
şaşınc: nükte
şaşnık: acayip
şaşolay: mûcize
şek görü: kuşkulu görü
şekil: çizem
şelâle: sütüğen, çaltı, çağlayan
şevketibostan: akkız
şıbın: sinek
şılamak: aydınlamak
şılatmak: aydınlatmak
şıpşak: enstantane
şırlan: şıryan, atardamar
şıtanmak: böğünmek, arsızlanmak
şiddet: çiv, çivlem
şiddetli: çivli
şiğir: şiir: ezanc ® nesir: uzanc
şive: söyüt, söyüz
şomut: günah

T

taahhüt: üstlenim
taahhüt etmek: üstlenim almak
tabal: levha
tahmin: olsalama
tahmin etmek: olsalamak
tahta: odilit = biçit
tâkât: edegüc
takdir: özgörü (Y. G. Özden)
takdir: uzgörü
takdir: değrem
takiyye: peçelek
taktik: yönlem (S. Kili)
takvim: günderlek, günsayar
tâlih: şans, uğram, olağ
tanaka: sangu, hoşgörüsüz
tanısızlık: belke
tantun: sabah akşam ⟶ tantuni kebap sabah akşam yinecek kebap ?
taşak: döledik
tatil: dinlek
tayf: alaışım
teferrüç: aralama, seyreltme

tehlike: korkul, yoğolum
tekbiçim: üniforma
tekerdingil: halter
teknik: takyap, ustarlık
tekniker: ustar, takyapçı
teknoloji: ustarbilim
telefon: ırases, ıraduyu
telegraf: ırayazım
televizyon: ıragösterlik, ıragörüt
telkıyn: aşıma
telkıyn etmek: aşımak
tem: saat (zaman) ⟶ inc: dakika, ins: saniye
tembilim: kronoloji
temkin: sakın (S. Kili)
temsayar: saat makinesi
temsil: yerindek, önelge
teori: görüm
teorik: görümsel
tepecik: (çiçekte) döllük, büyeyz, yumurtalık.
terazi: kantar, çekek
terbiye: eği
tercih: öndeleme, alımsama
tercih etmek: alımsamak, öndelemek
tereddüt: duralama
tereddüt etmek: duralamak
tereddüt eder: duralar
termostat: ısayar
teslim: dapş
teslim olmak: dapşırmak
teşekkür: alkı
teşekkür etmek: alkışlamak
teşkilât: olluk
teşrih: anatomi: yarmac
tevazu: salku ⟶ mütevazî: salkur
toh: sperm, sperma
tolerans: esnem
toplumu istenilen amaca yöneltme: ülem
tozartan: (çiçekte) püskülerkek organ, tepecik: büyeyz, emcik, dişi organ
topografya: yeryazım
toylam: ziyafet
törel: resmî
trajedi: acıklı (A. Saltık)
tropikal: ısıman
tutay: meslek
tutumsal: ekonomik
tümerki: demokrasi ⟶ benerk: demokrat
tutum: ekonomi (B. Doster)
tünek: geceleme sırığı
tüneksimi: 21-22 aralık
türderlek: koleksiyon
TÜRK: ("K" kuralına göre) tür olmayan, türlerin birliği = üniter anlamına geliyor. Böylece Türkiye'de

oturanların ırkları kendi üstlerinde kalarak herkes Türk olabiliyor. "Ne mutlu Türk'üm diyene"
türlem: cinas
türs: evlez: familya

U

uğrac: meslek, uğraş
uğram: şans, talih
ukalâ: usargan
ulam: ulay: haber
ulusal istenc: ulusal buyrum (Suna Kili)
unözüt: nişasta
urgu: isabet
usama: mantık
usbozluk: psikoz, dellenme
uss: mantık
ussal: mantıkî
ustal: profesyonel
ustar: teknik
ustarbilim: teknoloji
usuburuk: din eğitimiyle beyni enenmiş (kimse)
usul: çed, yavaş, hafif
usyazı: makale, dedilik
utarım, utarma: hamle
uyanak: uzuv, organ
uyanaksal: uzvî, organik
uydak: sahne eseri = yapıtı
uygan: model
uygar: yercil
uygar: ırksal olmayan ⟶ ırksal olan: soygar
uzakgörüsel: stratejik (A. Saltık)
uzaktan uzağa ⟶ sözlükte yok. "Uzaktan uzağa, çoban çeşmesi" (Faruk Nâfiz Çamlıbel)
uzanc: söybezeği, nesir
uzaşık: muvazî, paralel
uzgörü: politika

Ü

üley, ülem: toplumu istenilen amaca yöneltmek
ülem, üley: adâlet
ulez: âdil
üniforma: tekbiçim
üstlenici: müteahhit
üstlenim: taahhüt
ünsıral: hiyerarşi
üreg, üreterk: sanayi
ürkdüşlem: algarısı
üsalan: uçak pisti
üstlek: fazla
üstünclük: meziyet
üzgü, üzünc: zorlanc
üzlec: ceza
üzzet: hukuk
üzzetçi: hukukçu

V

vaad: sözerimi, sözverme
vaadetmek: sözvermek
vakıf: konuz
vars: farz
varsetmek: farzetmek
vefâ: ödenc
vefâkâr: ödencil
vestiyer: giyitereği
veterıkâime: hipotenüs: dikkiriş
vicahen: yüzüne, öneyleğinde
vinç: çekindir
vites: hızlama
vites kolu: hızlama kolu
vites kutusu: hızlama kutusu

Y

yadırtı: acayip
yadıt: inkâr
yadıtlamak: inkâr etmek
yağaç: (ağaç'ın çöndü) yere düşen yağmur, kar, kırağı, çiy
yakın anlam: yönd
(kara) yakarı: beddua
yakıtlık: karbüratör
yalçın: dikegim
yanayakıla: sözlükte yok
yançıkı: kazâ
(az) yakın, azaralık: kayın
yançizi: bahane, nedenek
yanda: lehde, aleyhte = yankada (aleyh = yanka)
yani: anla ki
yapabilme gücü: ederk
yapagüc: mecal
yapışkan: musallat
yaprakbeze: pankreas
yarargüdü: strateji
yaraşık: lâyık
yarda: hizmet
yardacı: hizmetçi
yargılevi: mahkeme
yargılı: hükümlü
yargıllama: muhakeme
yarımyamalak: sözlükte yok
yarmac: anatomi
yarmacı: operatör
yarmacsıl: anatomik
yarman: operatör
yaşal: organik
yaşdaş: sınarı, kurdaş, akran
yatu: memnun, hoşnut, sevigen
yavaş - usul: çed
yazak: kalem, okaz
yazın - edebiyat: dilbezeği
yazır: redaktör

yazırcılık: redaktörlük
yelçeki: fan, vantilatör
yelçevrintisi: kasırga (İ. Z. Eyüboğlu)
yelez: esinti
yelezlenmek: 1) başaklanmış buğday tarlalarının ve bg. Lerin yel ile dalgalanması, 2) harmak sonun buğday, arpa gibi tahılları samandan ayrılması için yele savurma
yelikmek: aşermek
yeliti: aspiratör
yelpik: nefesdarlığı = soluma darlığı
yelyapan: efildek
yemek terbiyesi: beğet
yemeği terbiye etmek: beğetlemek
yemek iştahı: aşistek
yemsemek: evcil hayvanları tutmak için yem göstermek
yendek: azîm
yendeklemek: azmetmek
yendil: iddî
yeni: es ⟶ yeni olmayan es+ki (K. Kuralı)
yenlik: bulca, icat
yenşek: yumuşak, hafif
yer: buca ⟶ bucak
yerçizim: harita
yerdelek: mineral
yerec: arâzî
yerez: mahalle
yergimek: aşermek, cıdamak
yerindek: temsil
yerindelik: lojistik
yerosu: doğalgaz
yerpayamı: abdülleziz
yeryazım: topografya
yeşim: vitamin
yeşir: klorofil
yeterince: kararınca
yetircel: ekonomik
yetirge: iktisat, ekonomi
yetiri: kısartı, ekonomi
yıkamak: çimmek
yıkayışmak: çimişmek
(giyi vb.) yıkamak: çamaşır
yımırık: harap
yıpranmış: yoşok
yiğit: sağın, gövün
yiyit: erzak
yoğut: fedâ
yoğutkan: fedâkar
yoğutmak: fedâ etmek
yokolum: tehlike, korkul
yokyahu: öyle mi?
yoşuk: yıpranmış, eski
yozbeğeni: kiç

yönd: yakın anlam ⟶ çönd: zıtd
yönerk: hükûmet
yönerksel - yönersel: resmî
yönermek: idâre etmek, çevirmek
yönlem: taktik (Suna Kili)
yönüt: paralel
yönütlük: siyaset
yönütsel: siyasî
yönütüm: siyaset
yörülaraba: otomobil
yörümlü: hareketli
yörüs: yörünge, mahrek
(kuzey) yörüs'ü: yengeç
(güney) yörüs'ü: oğlak
yörütge: mobilya
yörütsel: stratejik
yörütüm: stratejik hareket
yumuşak: yenşek, hafif
yuvçeşer: silindir
yülek: had
yüvük: silindirsel
yüzeyc: sayfa
yüzleme: mostra

Z

zahmet: ezinç, emge
zamir: içlek, içyüz
zâten: kendileyin: öyola
zavallı: sönümlü
zeval: sönüm
zıtd: çönd
zıtanlamı: çöndü
zıtıspat: paradoks. 1) "Hocaya; karın çok sürtük" demişler. Asla; eğer sürtük olsaydı bir kez de evimize uğrardı" demiş. 2) Herakleitos: "Her şey anbean değişir," demiş. Oysa bir şey var, değişmiyor!.. Nedir o? Doğanın değişkenlik yasası...
zihinde yaratılan görüntü: düşlem
zinnî: anlaksal
zimmet: kenüst
zincirses: müz. Gam
ziyafet: toy, toylam
ziyaret: görey
zorlanc: üzünc
zorulca: meşekkat

NELER ÖĞRENDİK

1) Türkçe; kuramsal bir dildir.

2) Türkçe; kesinkes hece dilidir.

3) Türkçe; bütün sözler ed yapılabildiğinden yürük ve kılamsaldır.

4) Türkçe; bir sözün hangi "ek"le işletileceğini kendisi söylediğinden ussal ve kuralsaldır.

5) Türkçe; ussallığı dolayısıyla bir KURULTAY'ca yapıldığı izlenimini vermektedir.

6) Türkçe sözlük yazanların, dilin yapısı ve yapılışından haberli olmadıkları, bu işi aktarma ile yaptıkları ortaya çıkmıştır.

7) "Türkçenin, Arapçadan, Farsçadan sözler aldı" inancıyla burukluyuz. Oysa diğer bütün dillerin Türkçeden anlam taşıdıkları ortaya çıkıyor.

Cahit BATMAZ

İKİNCİ KİTAP
TÜRK DİLİ ÜZERİNE HYPO-TEZLER

VEYSEL BATMAZ

GİRİŞ

Türk dili tarihini ve yapısını Orta veya İç Asya'ya[1] ve/veya Orhun[2] Vadisi Taş Yazıtlarına mahkûm edenler, Slav ve Latin ve Kuzey Batı Avrupalı Türkologlar ile benim Türk-İslam sentezcisi dediğim "akademi"[3] içi, akademi dışı kişiler ve siyasetçilerdir.

Tarih ironi ile doludur.

Osmanlı'nın son döneminde, Türklüğün Orta Asya kökenlilik vurgusunu bilimsel bir bilgi gibi önümüze ilk koyanların kâhir ekseriyeti Yahudi kökenli bilimciler ve aydınlardır.[4]

Bu aydınların çoğu, "yazı"dan yola çıkarak, özellikle kök dil ve/veya etimoloji ile uğraşmışlar; yazılı söz benzetmelerinden mukayese yapmışlardır.[5] Ses'e gereken önemi vermemişler ve sadece yazıldığı biçimi ile Türk dilinin, tarihini, "anlamını" ve yazılı cümle yapısı ile ilgili niteliklerini ortaya koymaya uğraşmışlardır. Bu nedenle kullandıkları kaynakların hemen hepsi ya Sözlüklerdir ya da (taşa veya kağıda) yazılı metinlerdir.

Dil her şeyden önce bir "ses" iletişimidir. Dili geçmişe ve geleceğe doğru izleyeceksek, onun sesine kulak vermemiz gereklidir.[6]

Son on yıldır, çok yüzeysel ve çok genel iletişimsel bir 'okuma' yaparak uğraştığım Türk dili konusunda kesin bir

sonuca ulaştığımı söyleyebilmem çok zor. Kesin bir sonuca varmak amacında da değilim. Bilim ise, "kesin olmakla" hiç ilgili değil. Amacım, benim okumalarımla oluşmuş bir derleme yapmak.

Cahit Batmaz'ın dil yapısı ile ilgili kitabıyla birlikte yayınlanan bu yazıda ilk önce, son iki yüz yıldır egemen bir paradigma biçimine bürünen Türkçe (denilen dil) ile ilgili temel yanlışlıkları vurgulayan, "hipotez" biçiminde tezler ortaya koyuyorum (bu tezlerin çoğu 1939 öncesine ait); daha sonra, bu hipotezleri ampirik dayanaklarla açıklamaya çalışıyorum. Dilin geçmişi ile ilgili ampirisizm ne kadar olursa!

Son beş-altı yıldır Türkçe olarak ortaya çıkmış, konu ile ilgili "aykırı" ya da akademi-dışı olarak nitelenen bazı kaynakların aktarımlarını ve irdelemelerini yaparak, bulunan ampirik dayanakları sunuyorum. Kesin sonuca varmak bu aşamada sadece benim gibi konuya "dışarıdan" karışan biri için değil, en babayiğit ya da Ümit Hassan deseydi en "anayiğit" Türkolog veya linguist için bile olanaksız.

Günümüzde konuşulan ve yazılan Türkçe'ye baktığımızda, dilin ne olduğu çok çetrefilli bir düğüm değil. Ancak, dil ile ilgili olmak, başlı başına "politik" bir çetrefil. Çetrefil yerine, "illiyetli labirent" demek en iyisi. Bu düğümü çetrefilli olmaktan çıkartmak ve labirentten çıkmak için, çok nitelikli ve yoğun bir insan ve zihin gücü ile Türkiye'deki 1919-1939 arasındaki oluşumların yeni bilgi ve teknolojilerle "yeniden" yaratılmasına, ve özgür ve zengin bir DTCF'ne gereksinim var.

Bilenleriniz bilir; Rönesans (ve biraz da Reform) çağındaki üretim tarzı ve teknolojiyle "Eski Yunan'a ve neo-Platonculuğa" dönmek demekti. Biz de 1930'larda o zamanki bilim ve teknoloji ile Sümer'e döndük; şimdi, daha geriye gidip Atlantis'e varabiliriz. Her geriye gidiş, büyük ilerlemedir.

TÜRK DİLİ ÜZERİNE HİPOTEZLER

Türkçe (denilen dil) üzerine iki yüz yıldır paradigma olan yanlışları düzeltebilmek, aşağıdaki alt hipotezlerin sınanmasından geçiyor:

1. "Türk"lerin dünyaya Orta Asya'dan başlayarak yayılışı yeni bilgi ve bulgulara göre kuşku duyulmaya başlanılması gereken bir hipotezdir.[7]
2. Anadolu Türkçe'si Orta Asya Türkçe'sinden daha eskidir.[8]
3. Türkçe denilen dil, Anadolu-Mezopotamya-Doğu Akdeniz-Kafkasya kökenlidir.
4. Türkçe'nin Anadolu'daki "eskiliği" hipotezi için, Olcas Süleymanov, Nurihan Fattah, Selahi Diker'den yola çıkmak gereklidir; ayrıca Adnan Atabek, Ümit İriş, Kazım Mirşan, Polat Kaya, Muazzez İlmiye Çığ, Ali Rıza Erkoçak, M.Ünal Mutlu ve Cahit Batmaz gibi akademi dışı ve birbirlerinden farklı politik ideolojilere sahip fakat Türk dili üzerine benzer bulgu ve bilgilerle donanmış bilginler bu tezin verilerini oluşturmaktadır.
5. 1939'dan sonra, semiotik bir dil kuramı olan Mustafa Kemal'in Güneş Dil Teorisi'nin nasıl ve neden yok ve iğdiş edildiğini çok iyi anlamamız gereklidir. Çünkü, günümüzde, bir çok "Güneş" dil teorileri ortaya atılmış ve atılmaktadır. Dünya'da ilklerden birini yapmış olmaktan neden bu kadar kolay ve sebepsiz geri çekildik?

6. 1939'dan sonra, Avrupamerkezci kuramcılar ve Türk-İslam sentezcileri neden Anadolu'daki kendi tarihimizi öğrenmemizi istemiyorlar sorusu çok önemli politik bir sorudur ve dil araştırmalarıyla birlikte yanıtının bulunması gereklidir.[9] 1919-1939 arasında yapılan dil ve tarih çalışmaları bu sorunun o zamanki yanıtı çerçevesinde oluşturulmuş[10] olmasına karşın, 1939'da bu soruya yanıt aramak durdurulmuştur.

Tarihe ve yapıya aynı anda bakarak sınamadan geçirmemiz gereken Türkçe ile ilgili hipotezleri ele alırken şu konuda anlaşmamız gereklidir: Dil bir "birlik" ve ulusallık meselesi değildir; bir uygarlık (sivi'lizasyon, Hobbes'un *De Cive*'si) meselesidir.

Uygarlık-kültür (cultivation), dil ile yaratılır. Dil ile ilgili konuları, içi boş bir "Türk birliği" çerçevesinde politize ederek, ideolojikleştirmek demek, 1939'dan[11] bu yana yaşadığımız dilsel ve ülküsel saçmalıkların girdabında sürüklenmek ve şu anda yaşadığımız topraklarda "sorgulanmamız" demektir. Yıllardır yaptığımız da, bize yapılan da zaten budur... Önemli ve yapılması gerekli ve yapılmamış olan ise, Atatürk dönemimi iyi anlamak ve onu kavrayarak, "efendi" gibi "global modernitede" yer almak ve insanların onurları ve gönençleri ile "adaletli" bir düzen kurmaktır... Bunun için de, işe dil ile başlamak; neden Atatürk'ün dil ile başladığını anlamak gereklidir.

I

GÜNEŞ'TEN HAL'LİCE

Ümit Hassan, *Eski Türk Toplumu Üzerine İncelemeler* kitabında, "dil uzmanlığından çok uzaklarda bir kişi olarak, tarih sezgisiyle" (s: 124, dipnot: 42) araştırdığını ileri sürmesine karşın, Türk tarihinin en yetkin dil incelemesini yapmakta, toplumsal tarihin kadim öncüllerini, Türklüğün eskil kabile yapısında töre ve hukuku, üretim tarzı ile kültürel yapıyı yakalamaya çalışmaktadır. Toplumsal yapıyı anlamanın tek yolu, dildir. Ancak, burada küçük bir sorun çıkar: Yazıdan kaynaklanan dilsel iz sürme, ilişkileri ve tarzı göstermez, "yapıyı" anlatır. Sözlükler ve yazıtlardan yola çıkarak yapılan linguistik çözümleme, dilsel köken açısından yerini ses'ten çıkan bir yönteme, bırakmadıkça, sözlerin dildeki işlevleri ve diğer dillere dönüşümü, toplumsal-kültürel yapılışı ve üretim tarzının üst yapısını anlamaya elverişli olamaz. Hâttâ, anlamaya ket bile vurabilir ve hamasetten veya hamaseti yokedicilikten başka bir işlevi olmayan yanlışlıklar ile sonlanabilir.

Dildeki sesselliğin tarihsel ve coğrafî anlam değişimleri veya aynı kalışları, bize aynı zamanda tarihin de dönüşüm ve değişimlerini, kültürelliğini anlatır. Ümit İriş'ten bir örnek:

ÜMİT İRİŞ:
"NEREDEN NEREYE: GÜNEŞ'TEN HAL'LİCE"

Hitit = güneşle ilintili

Hal-di = Güneş Tanrısı

Hal-ys = Hal-Su : Kızılırmak

Hal-i = O Güneş

Hel-im = Kilim "Ben'im Güneş'im yani bendeki Hâl. (Bir ben var bende.... = İçimizdeki Tanrı)

Helios = İlyas, Güney Batı yörelerimizde El-lez. Tıpkı Hıdırellez'in içindeki gibi

Hıdırellez = Hathor - Helios Buluşması. Hathor malum Mısır'lı Hor-us'un karısı... (Hor-un soylu evi "sarayı" anlamında). Güneşle sevgilisinin buluşması = Dion = Düğün = DÜ'leşme... sonraları Zion=Sion (Bakınız Davut'un yıldızı, erkek ve dişi üçgenlerin birleşimi...)

Hel-en = Güneş ana

Hel-lua = Helva = Güzel, iyi, tatlı, vs.

Hal-is = saf, katıksız

Hal-as = Hul-us = Güneşe ermiş

Hal-ik = Güneş'in (Tanrı'nın) yarattığı = Halk, (h)ak-ıl, vs.

Tabii en önemlisi akrabalık isimlerimizde:

Hal-a = Baba Güneşin dişi'si dişi güneş ("a" dişlilik son eki, latincede de olduğu gibi)

Teyze = Deessa (Ana = Anaerkil dönemde Yüce Tanrı) İnanna, vs. gibi... Onun kardeşi "Tanrıça"

Dayı = Deu = Da'i Ana'nın erkek Kardeşi. Sonra'dan Tanrı ikamesi oluyor batı lisanlarında ama bizde Ana'nın erkek kardeşi ve "Dev" olarak kalıyor.. Dav-ut'un isminde de aynı olgu var "ufak tefekti" deniyor ama "Dev - Ata" denmiş işte kendisine...

Amca'nın ne yaptığı ve neyi hedeflediği de, taa Set'ten ve sonralarda Hamlet'ten beri belli ve Eski Anadolu Töremizde de devam ediyor. Ölenin karısının erkek kardeşe verilmesi....

Töre = Torah = Torat = Tevrat = (Töre-ler) (Orpheus'çuluk = Örf yerine Töre'yi uyduran TDK sağolsun. Kimse üzülmesin, hiç bir "gerçek" ten kaçış yok... beğensek de beğenmesek de; gururumuz incinse de, incinmese de.... Yunanlı ve Yahudi ile akraba olduğumuz ortaya çıksa da, çıkmasa da... Ben kendimi, Anadolu'lu olarak, hiç değilse en eskilerin dedeleri, neneleri olduğumu idrak ettiğimi zannederek avutuyorum işte, hâttâ bütün dünyanın ....

Töre... Taurus'tan, Toro Yüce boğa ve toplumu Taurean Turan'dan kalma... Sonra kendini inkâr edip Altın boğa "Apis" = Fransızca = le Fils'i kırarak idolsüz sanılan uhrevi Tanrıya yönelenlerin kitabına "dönüşüyor".

Yah - Eva = Ayırınca rahatlıkla görülüyor. Yah-Jak-Çük'le Ebe'nin Havva'nın Heba'nın Hepat'ın Hera'nın Aba'nın vs. vs. vs. birleşmesi. Düğün, Dion yapması.. Yıldızı da zaten o anlamda... Özet: "yaratan" tek değildir. DÜ = Dieu'dür yaratım için en az iki şey gerekir diyen Anaerkil ve Babaerkil kavgası dönemlerinden sonra Anadolu da Dionnyssos akımıyla başlayan "sentez" ci ve düğün törenlerini ihdas eden ve bu düğünlerde toplu çiftleşme ayinleri yapılan inanç... Roma dönemindeki Bacchus'le ilintilendiriliyor ama bana göre çok dolaylı.. Bak-üs malum "Bağ" = Üzümlük Tanrısı ile ilgili... Bektaşi ve Zeybek (Dei Bacchos) ordan geliyor..

"nik" = Ankh > Enik > Nisa > Nice > Neith > Enis > Anesi (Sümer Rahip) > Aeneas (Roma'yı kuran Truvalı) = Enez> Çanakkale'de ilçe... Nicola = Nisa Oğlu > For-"nic"-ation...

Bog = Rusçada tanrı

Beg = Bey

Beg = Yalvarmak (İngilizce)

Beg-üm = Kendisine yalvarılan UMM (Um-ay) = Ana

Bok = Bugünkü Türkçe'de aldığı hal. God'ı da ne yaptığımızı aynı mealde kestirebilirsiniz... Zeus'u, Deus'u - Deyyus yapmış olduğumuz gibi...

Yah = Çük (Babaerkil tapınım) (o da zamanla dikkat ederseniz "en küçük" haline dönüşmüş... lehçe farkı ile YOG oluyor ve inanışçılarına Yogg-it ler deniyor... Orta Asya'lı deniyor bunlara da... ama ayı Yogi batıda meşhur oluyor... Yog-ur'lar yani Yog Şehir'liler de lehçe ile başına sesli U'yu alıp Uygur'lar oluyorlar...

Velhasıl kelam Anaerkillikten günümüze kadar uzanan her türlü "yaratılış arayışı inanışı" bugün aşağı yukarı aralarında hep birtakım sentezler yapmışlar ama "töre"de eskilerini de korumuşlar hep. Sentealerde, önce de, hep "inanç" kavgaları olmuş, ekonomik saiklerle desteklenerek... Bunlar zamanla aynı fikirler etrafında toplananlarca "etni" ler şeklinde anlaşılmaya başlanmış.. Amaç da, "kimden yaratılma" kavgası olduğu için de, kavram zamanla "ırk" çılık denen "insanlık belâsının" ortaya çıkmasına ve pek çok taraftar bulmasına yol açmış. Zamanla bugünkü hızlı "öğrenim" ve "düşünme" şansı olmadığı için de aradaki "akrabalıklar, ilintiler" görülemez olmuş ve ve kalın assimiliasyon tabakaları pek çok doğru bilginin gerçek bilginin ve resmin üzerini örtmüş...

Son bir soru? 1071 de Anadolu ya gelen "toplum" bütün bunları ve daha ekmekten tutun da binlerce şeye kadar M.Ö.lerde Anadolu da var olan kelime ve kavramları lisanına nasıl aldı ki? Eee bunları Orta Asya'dan getirmesine de imkân yok.... [12]

Başlık benim-VB

Ümit İriş, tarihi dil ile özetliyor. Bu yaklaşımla tarihin izini sürmeye karşı çıkanlar da var. Ümit İriş'in, Türkoloji ve Türk Tarihi elektronik posta grubunda bir müstear isimli kişi ile yazışmalarını örnek olarak okuyalım:

Z. Bey'in Görüşleri:

[Ümit Bey,] Çıkış ucunuz tamamen tersinmiş...Turan kök kültürü ORTA ASYA'dan KARADENİZİN KUZEYİNE uzanan bir öze sahiptir. Anadolu başta Sibirler ve Sarmatlar olmak üzere tarihin çeşitli dönemlerinde Türk/Turanlı akımlarına uğramıştır. Sizlerin bu Anadolu merkezli tarih stratejisini bilerek veya bilmeyerek YANLIŞ ve SAKINCALI bir YANILTMA olarak görüyorum...

1-) TÜRK ve TURAN tarihi Anadolu'ya sıkıştırılamaz... Dolayısı ile Türk'ün geleceği ve kaderini Anadolu'ya sıkıştırmak ve boğmak isteyenlerin ekmeğine yağ sürülemez.

2-) Evet Anadolu binlerce yıldır Türk akınları yaşamış bir Turan toprağıdır. 1071'den itibaren de bu kesinleştirilmiştir.

3-) Turan'ın ufku açıktır. Daraltılamaz... Geleceğin en büyük strateji satrancının oynanacağı İPEK YOLU

SATHI boydan boya TÜRKÇE konuşan bir coğrafi alandır. Ata topraklarımızdır. Türkiye denildiğinde akıllara gelmesi gereken bölge, İstanbul'dan Kırım'a, Kırım'dan Tebriz'e ve Kerkük'e, Kerkük'ten Alma Atı'ya, Bişkek'e, Yakutz'a ve Urumçiye, Turfan'a kadar Türkçe konuşulan TEK ve BÜTÜN bir coğrafyadır. Bunun aksine arayışlar bedbaht olmaya mahkumdur. Turan birliği eninde sonunda BİL OY BİL konfederasyonunun hüküm sürdüğü coğrafyasında kendine yeniden vücut bulacaktır.

(Ayrıca Turanlıların şu anki farklılaşmış ve çeşitlileşmiş Fizyonomik görüntüsü, genetik biliminden habersiz cahilleri yanıltmaktadır... Türk'ün ve Turan'ın kök fizyonomisi (İçum, Apam, Bumin, İstemi'nin, İlteriş'in, Artar Han'ın, Tomriz Kaan'ın, Ece Kaan'ın [bunlar İskit Kraliçeleri], Mete'nin, Bahadır'ın, Bleda'nın, Attila'nın, Bumin'i, vs.) tıpkı bugünkü dil akrabamız olan FİN UGOR yani FİNLANDİYALI kuzenlerimiz gibi idi... Ancak bu beyaz tenli, sarışın,kızıl saçlı/yeleli, mavi, yeşil, bal gözlü fizyonomi, çeşitli toplumlarla karıştığı için ve RESESİF yani ÇEKİNİK olduğu için yüzyıllar içinde İL TUTULAN coğrafyalarda yapılan evliliklerle ÇEŞİTLENDİ... En baskın/dominant olan Mongol ve Çin fizyonomisi başta olmak üzere, farklı coğrafyaların görüntüsü ile kombinasyonlar oluşturdu... Görülüyor ki sadece Etimoloji bilmek yetmiyor, ayrıca Genetik ve Antropoloji bilimlerinden de anlamak gerekiyor, tıpkı Arkeoloji bilmek gerektiği gibi.

Ümit İriş'in yanıtı: *turkolojiveturktarihi@yahoogroups.com*

Sorun, bizim genel "mantalitemizin," "kültür" ve "insanlar-etni-ırk" kavramlarını birbirine karıştırıyor olmasın-

da... Kültürden bahsedebilmek için zaten "bir karışım" bir "füzyon" gerekmekte... Tek elin sesi, yaratıcılığı olamayacağı gibi... Dolayısıyla konu "Anadolu'dan Orta Asya'ya "insan - etni " yürüyüşü değil, kültür yürüyüşü... "kültür kopyası", "kültür - lisan özenmesi"... Tıpkı bugün "kültür" sözcüğünü kullanmak için Fransızların Türkiye'ye gelmişliğinden, yerleşmişliğinden bahsetmenin geçersizliği ya da Bilgisayar ve deyimlerini kullanmak için Amerikalı-Japonların Türkiye'ye gelip yerleşmelerinin söz konusu olmadığı gibi... O nedenle Anadolu'dan giden insanları değil de "kültürü" düşünmek daha gerçekçi olacaktır düşüncesindeyim... Hem zaten uzağa gitmeye gerek yok... kronoloji ve kronolojik zaman, farklı benzerlikler, mukayeseli bir tablo yapıldığında pattadanak ortaya çıkıyor... M.Ö. Anadolu'da olan kavram, isim, yazı, vs. M.S. Orta Asya'da kopya edilmiş gözüküyorlar... Şöyle düşünebiliriz... Aşağı yukarı Türk dini ve kültürü bilinip takip edilebilen Homo Sapiens Sapiens yani "ne bildiğini bilen" biz bugünkü insanlar döneminde M.Ö. 10.000'lerden itibaren M.Ö 500'lere kadar Anadolu'da, "farklı ufak inanış ve ekonomik menfaat ayrılıkları" olan şehir devletlerinde hakimdi... Mezopotamya ve Mısır'da da izlerini yaydı, sonra onlardan da etkilendi... M.Ö. 1000- 700'lerde daha sonra Avrupa'nın çapulcularının bugünkü Amerika'yı yapması gibi "Tiran"lara karşı demokrasi savaşını kazanmış olan, gene içimizden olan Grekler karşı yakaya geçtiler; Argos-Urgos -"ırgat" işçiler olarak; ve "boynuz kulağı" geçti, tıpkı Amerikalıların yaptığı gibi... Batıya doğru yürüyüş genelde "insanlı" oldu hep... Sonra Roma-İtalya, daha sonra Fransız hakimiyeti, sonra İngiliz nihayet Amerika- Japonya geldiler... Oysa, Doğu hep batıya doğru insan kaybetti ama o "kültüre özenle" geldiği için o "kültürü benimsedi" diyebiliriz... Bugün "Türklük " kavramının Orta Asya'ya yayıldığı gibi... Ama hepsinin gene kabile, millet, boy, adına ne dersek

diyelim farklı isimlerini korudukları gibi... Kafatasçı bir benzeşme de zaten söz konusu değil aramızda da, onlarla da... Eğer 1071'de Orta Asya'dan gelmişsek söylendiği gibi... her şehrimizde niye ayrı bir lehçe var ki? ya da yılbaşı kutlamalarında gördük, hangisi hangisine cuk oturuyor ki? 1071'de İonya mı vardı ki biz "Ionian" = "Yunan " düşmanı olduk? Hem zaten "karşı yaka " Hellas tarihinin hiç bir döneminde Ionya'nın bir parçası Ionianistan = Yunanistan olmadı ki? Niye oraya Yunanistan diyoruz ? (ya-ye son ekleri Mezopotamya su tanrısı EA dan geliyor. Türkiye derken Türk Su'yundan gelme demek yani... Ionya, Ion suyu, vs. vs. "Stan" ise "Grekçe" Türkistan derken bizdeki ismin "den" hali karşılığı kullanılıyor. Türkî gibi olanların geldiği-yaşadığı yer gibi. Ama Anadolu da son halimizde de artık kendi "kültürümüzü" "Ziya Gökalp ve takımının birikmiş ezikliklerini ve Osmanlı İmparatorluğunun çok ulusluluğunu da göz önüne alarak Fransız İhtilali sonrası ortaya yeni çıkan ve Hitler'le de Avrupa'da sona eren, "Milliyetçilik" akımının da tesiri ile "milli" bir geçmiş yaratma "gereği" hissetmeleri neticesinde "milli ve etnik" bir "Orta Asya Türklüğü yaratmış olduklarını görmek o kadar zor değil sanırım.... (İllaki Orta Asyalı birilerinden bahsetmek gerekiyorsa Almanlar ve Avusturyalılar bizden daha hakiki Orta Asyalı !!! Tüm o Vizigot-Ostrogot vs. vs. vs. göçleri gerçekten de Orta Asya'dan... Ama Anadolu kültürü o kadar güçlü ve yoğun ki kolay kolay "erimeden geçemiyorlar " Anadolu'dan... O nedenle kuzeyden Avrupa'ya yayılanların izleri daha belirgin...) Sonrası da malum... Milliyetçilik de pek çok din gibi insan düzeyinde "kör inanç" a "fanatizme" dönüştürülmeye çok müsait bir kavram... Bugün anca "insanca ilişkiler içindeki çok uluslu evrensellik beraberliğinin sosyal barışçı özelliği karşısında bazı kendi halkını sömüren ekonomik menfaat sahiplerinin "menfaat yitirmeme" zan ve korku kırıntıları neticesin-

de devam ettirdikleri ve o çok sevdiklerini söyledikleri ulusları için onun "insanca " gelişmesini engelleyici "tutuculuğu" tercih eden bir akım ve yeterince okuma seviyesi yüksek olmayan toplum kesimlerini kolay motive edilebilen bir duygu sömürüsü... Hele Türkiye gibi... Zaten temelimiz tarihin en eski "Anadolu Birleşik şehir devletleri" olduğumuz için, "bölünürüz" korkusunun en yoğun bilinçaltı gerçeği olduğu bir ülkede... toprakta... Bu nedenle "adının anlamını bilmediğimiz" ya da kendimiz bile "öküze" döndürdüğümüz, artık afaki bir "isim" ve "etni" milliyetçiliği yerine "Vatan toprağımızı ve geçmiş kökenleri ne olursa olsun bu topraklarda yaşayan insanları seven ve onlarla "etni asimilasyonunda" ya da "isimde" değil, toprak ve menfaat bilincinde beraber olan bir "vatanseverlik" yapmanın daha "hayrımıza" ve "gerçekçi" olacağını düşünüyorum... O zaman işte ne olduğumuzu bilip tanıyarak, daha kolay ve çatır çatır pazarlık yapabilmemiz mümkün olur her kimle olursa... Hele ki Avrupalı ve Amerikalı kendi köklerini arama nostalji ve çabasını sürdürüyorken... ve de Judeo Yunan - Hrıstiyan kimliklerinin safsatalığını bugün artık hepsi ve de bilhassa Türkiye'yi ziyaret etmiş olanlar açıkça kabul edip dürüstçe teslim ediyorlarken... Bunları kullanmamız gerek, akıl güç ve sevgi ile... Aksi taktirde eğer onlara insan denebilirse stadlarda cinayet işlemeyi göze alan "kara gözlü" fanatiklerden ya da "kabaramazsın kel fatma" diye dalga geçilen ve her gulu gulu dediğinde pek te kuvvetli olduğunu ve başkalarını korkutup hizaya getirdiğini sanan "Hindi" den pek bir farkımız olmaz diye düşünüyor ve paylaşıyorum.[13]

Görüldüğü gibi, iki farklı dil ve tarih anlayışının politizasyonu ile karşı karşıyayız.

II

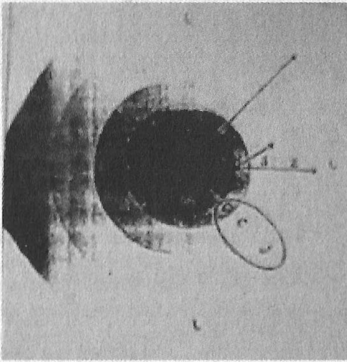
GÜNEŞ DİLİ, AY DİNİ

Bütün bunlar ilk nerede ve ne'den çıktı? Olcas Süleymanov, *Yazının Dili*'nde[14] şu bilgileri veriyor.[15] Okuyalım:

> "Ay tapınışının kudretli gövdesi üzerinde, ilk insanlığın sembollerini miras alan çok sayıda din dal budak saldı. İdeogramlara (arma, amblem, süs nakışları) dönüşen işaretler, başlangıçta hem tanrısal, hem de nesnel anlamlar taşıyan ve bu sebepten dolayı, adları daha sonra sözcüklere dönüşen canlı yazılardı. İşaret ve söz rahipleri, kuşaktan kuşağa devredilen ilk hiyeroglifleri yorumlayarak, yeni kavramlar geliştiriyorlardı; ilk bilgiler, mitler, felsefeler, bilimler ve sanatlar da mozaik gibi bunlardan oluşmaktaydı... Hümanoid başını kaldırıp da, Afrika göklerinin siyah tahtasına altın tebeşirle çizilmiş olan işareti gördüğünde değil, asıl bu işareti parmakla kum üzerine, daha sonra ise çivi ile yaş kil üzerine aktardığında Homo Sapiens olma yolunda ilk adımını atmıştır. Ay, grafik olarak sıcaktan yanmış olan gökteki güneşten daha ifadelidir. Ay'ı uzun uzun göz kırpmadan seyretmek mümkündür. Güneşe bakamazsınız. Başlangıç zamanındaki insanlığın şairleri, ilk olarak şunu anlatmışlardı: dünya, gece-gündüz, aşağı-yukarı, sıcak-soğuk [yer-su, kadın-erkek] gibi karşıtlıklardan oluşmuştur. Ve bu çiftelikler dünyasında, iyilik meleği rolü, tüm varlıkların babası, gecelerin aydınlatıcısına verilmiştir. Gece serinlik zamanıdır; aşk ve av zamanıdır." (s: 38)

Süleymanov binlerce yıl öncesinden söz ediyor. Güneş, korkulan ve istenmeyen; Ay, ise şefkâtli ve davetkâr... Şimdi, yetmiş yıl öncesine gidelim ve Güneş Dil'e göz atalım:

GÜNEŞ DİL TEORİSİ:
OLCAS SÜLEYMANOV'A 70 YIL ÖNCESİNDEN EK

"1) X : İlk insanın bulunduğu mıntıka; buradan kendisini saran dışsal alemdeki "nesne"leri izliyor ve inceliyor. "G" güneştir; ilk insanların bütün dikkat ve ilgisini üzerine çeken güneş oluyor.

2) Dışsal alemi oluşturan nesneler, insanın bulunduğu yere göre büyüklük, küçüklük, parlaklık ya da sönüklük, yakınlık ya da uzaklık itibariyle farklı bulunurlar. Başka başka dairelerdeki noktalar onları gösterir.

1. İnsan dışsal alemdeki nesnelerin farklarını ve her birinin bulunduğu alanı, bu alanların birbirleriyle ve kendiyle olan ilişkilerini gösterebilmek çabası sonucunda türlü ünlü ve ünsüzleri icat ediyor.

2. I) "a, e, ı, i" ünlüleri yakın, "o, ö, u, ü" ünlüleri uzak hatları gösterirler.

II) "g, y, k, g, h, m, b, p, v, f " ünsüzleri, öznenin ya da nesnenin tam kendini, içini gösterirler.

III) "n" ünsüzü, özne ya da nesnenin en yakın alanını, kendine bitişik olan alanı gösterir.

IV) "z" ünsüzü, oldukça geniş bir alanı gösterir; "s" ile "ş" alanları "z" alanı içindedir; "ş" alanı "n" alanına en yakın dar bir mıntıkayı gösterir.

V) "c, ç, j" ünsüzleri esas olarak "z" alanında "ş, s" gibidir ancak özne ve nesneyi gösteren ünsüzler yerine de geçebilir.

VI) "L" ünsüzü, en uzak mıntıkalara dek, her alandaki nesneleri ve hareketleri gösterir.

VII) "r" ünsüzü özne ya da nesnenin oldukça belli, sabit ve kesin bir alanda olmuş olduğunu gösterir.

VIII) "t-d" ünsüzleri, çok güçlü yapıcı ve yaptırıcı egemen ögedir.

Not : Özne ve nesne anlamlarına, her türlü soyut anlamları ve hareket, düşünce anlamlarını da eklemek gerektir.

Güneş Dil Kuramı Esası ve Kaynakları :

1: "Kökenbilim, biçimbilim ve Ses Bilgisi bakımından Türk Dili"ne ilişkin şu notların belirttiği düşünceler, 26 Eylül 1932 tarihinde toplanmış olan Birinci Dil Kurultayı'ndan beri geçen üç yıl içinde, Türk Dili üzerinde ve bu ilgiyle öbür dillerde yapılan inceleme ve araştırmalardan ve dille ilgili olan filozofi, psikoloji, sosyoloji konularının gözden geçirilmesinden doğmuştur. Bu doğuş, filolojide yeni bir kuram olarak görü-

lebilir. Bu kuramın temeli, insana benliğini güneşin tanıtmış olması düşüncesidir.

İnsanın güneşle ilk ilgi ve bütün kavramları ondan, onun türlü görünüşlerinden ya da kayboluşundan, yürüyüşünden alması, düşünüşünün gelişmesi ve güç kazanmasıyla sonunda güneşe de bütün evrene de egemen olabilmesi... Bu, elbette üzerinde durulması ve düşünülmesi çok gerekli bir konudur. İşte biz, bunu en doğal ve mantıklı bulduğumuz içindir ki yukarıda imlediğimiz (işaret ettiğimiz) inancı göstermiş bulunuyoruz."[16]

Mustafa Kemal'in yetmiş yıl önce Güneş Dil dediğine, Süleymanov *Yazının Dili*'nde Ay dini-dili demektedir; daha sonra bu dil ve din Güneş olur: "Acımasız güneş, insanları ekvator kuşaklarından kovuyordu." (s: 45).

Bu göçler, topluluklar olarak güneşin daha merhametli olduğu Akdeniz kıyalarına kadar sürdü. Mısır, ya da Masar'ın, Sümer'den başlayarak tüm Mezopotamya'nın ortaya çıkışı başladı. Süleymanov'a göre, ekvatorda Ay olan din de, dil de, Akdeniz'de Güneş dini-dili oldu.[17] Sümer (Sunnaṛ) ve Hitit güneş demektir. Güneş ise, sonradan "güne eş" olan biçimine bürünerek, kutsallıktan arınarak, nesnenin adının somuta yakınlaşmış ve bozulmuş, laikleşerek halklaşmış anlamdaşıdır. Etimolojisini "güneş" olarak izlememiz gerekli değildir. Bir kısmını yukarıda Ümit İriş'te gördük. Ancak, Süm ile Sun'ın eş değer sesler (Türkçe fonetik ile) olduğu muhakkak. Süm de Sun da Türkçe. Ekvatorda ölüm olan Güneş, artık, Akdeniz'de ve Masar (Mısır) ve Fırat-Dicle havzaları arasında bereket sun-maktadır. Sun-ak ise hep, mavi güneşli gök'e, tanrı-tengri-tengere-tencere'ye[18] yapılandır. Tengri mavi ve gök demektir. Ya da tencere gibi yuvarlaktır; ya da tencere,

sun-mak için, gök gibi yuvarlak. Sun-ak ve sun-mak'ın kökeninde güneşin olduğu muhakkak. Sun, İngilizce'de güneş demektir. İlk kurbanlar da güneşe sunulur.

Atatürk'ün Güneş dilinden önce, Güneş dini vardı ve dili aynı anda çıktı. Yakarış sesli ve/veya sessiz, ancak dil ile olur. Darülzeferan (Güneş renkli, Safran Dünyası Manastırı-Mardin), Süryani Patrikliğinin merkezi olmadan binlerce yıl önce, ilk, bir Güneş tapınağı olarak inşa edilmişti. Orada, güneşe ibadet ve kurban sun-ulmaktaydı. Güneşe tapanlar değişe değişe, Süryani oldular. Süryaniler ilk Hıristiyan olan topluluktur. Daha önce Güneş'e tapıyorlar, su'dan (Mu-sa'dan) medet umuyorlardı.

Dedim ya tarih çok ironik: Bir zamanlar Güneş tapınağı olan Darülzeferan'ın bir odasında şimdi, Süryanilerin, kendilerinin Lozan Antlaşması dışında tutulması istemleri ve Cumhuriyetin kurucu unsurları olarak azınlık olmayı ret etmeleri nedeniyle Güneş Dil'ini ilk bulan Atatürk'ün Patriğe "teşekkür mektubu" duvarda asılı.

Güneş tapınağında, bir güneş dili teorisyeni var.

Peki, ilk Güneş uygarlığı ve dili neredeydi?

III

ATLANTİS VE DİLİ

Nurihan Fattah, Girit-Minoen uygarlığının öncesindeki, Halikarnas Balıkçısı'nın Pilaj Halkları; Strabon'un Ephoros'tan aktararak Pelasglar dediği, popüler tarihçilerin Deniz Halkları diye tanımladıkları halkların, M.Ö. 1000 yıl öncesinden başlayarak Girit'ten yayılarak dağıldıklarını söyler ve 1908'de Girit'te bulunan, ancak anlamlı olarak okunamayan Phaistos (Fest-os) diskini Kazan Tatar Türkçe'si ile okur ve bütün bunlarla da yetinmez, Türkçe'nin, Platon'un (Eflatun) Atlantis'inin[19] dili olduğunu ileri sürer. İlk dilin hece ve tek ünlülü hece dili olarak ortaya çıktığını savunan değişik ve sağlam bir linguistik kuramı ile[20] ve fazlasıyla iknâ edici "ses" ve kelime verileri ile, toponomi, hidronomi, etimoloji gibi alt linguistik araçlar ve tekniklerle, Türkçe'nin Doğu Akdeniz dili olarak yayıldığını söyler.[21]

Türkçe ile ilgili linguistik açıdan yazdıkları, konumuz açısından daha önemli olmasına karşın, Fattah'tan şu uzun alıntıyı, benim bu yazımda hipotez olarak sunduğum görüşleri desteklemesi nedeniyle ve ilk güneş imparatorluğunun nerede olduğu ile ilgili bir tahmin için, okumamız şimdilik yeterlidir:

"Sibirya ve Karadeniz civarı göçebeleriyle diğer göçebelerde, günümüz insanını hayrete düşürecek şekilde, oldukça gelişmiş bir devlet sistemi vardı. Buradaki göçebeler, tıpkı Eski Mısır'da olduğu gibi ölülerini mum-

yalıyorlardı. Metalurji, dokuma, dericilik, marangozluk, hayvan kemiklerini işleme sanatları gibi sanatlar da gelişmişti. Sürekli arabalarla taşınan keçe yurtlarda yaşarlardı ve evcil hayvan sürüleri vardı. Bu arada, hükümdarları için taştan veya ağaçtan 'yeraltı' sarayları da yaparlardı.

"Göçebelerin güya bütün bunları yerleşik düzende yaşayan komşularında ödünç aldıkları veya onları taklit ettikleri şeklindeki bir açıklama ile izah etmek mümkün değil. Açık bozkırlarda, gün ışıkları altında sürekli hareket halinde yaşayan, tüm ömrünü sürüler arasında geçiren insanlar, gelişmiş devlet teşkilatçılığını, din, kültür ve zanaatları, deyim yerindeyse, sıfırdan edinmiş olamazlar. Avrasya bozkırlarının göçebeleri, çok büyük bir ihtimalle, şu veya bu sebeple, vaktiyle yaşadıkları toprakları terk etmiş, yüksek medeniyet sahibi halkların bakiyeleriydiler. Kanlı savaşlardan yahut volkan patlaması gibi büyük doğal felaketlerden sonra, yerleşik düzendeki insanların bir kesimi daha güvenli yerler ararlar ve oralarda uzun süre, veya daimi olarak yaşamak zorunda kalırlardı. Ancak, bunların daha önceki anavatanlarında edindikleri binlerce yıllık hayat tecrübeleri vardı. Yeni topraklarda ve yeni şartlarda kültür birikimlerini ve hayat tarzlarını geliştirmeye devam ederlerdi."

"Atlantid'i [Atlantis] tanrının oğulları güçlü hükümdarlar yönetmişlerdi. İçlerinden doğum tarihi itibariyle yaşlı olanı, en ulu ve saygıdeğer kral sayılıyordu. Büyük kardeşin ölümü halinde yerini ondan yaşça bir küçük olanı alıyordu. Avrasya göçebelerinde de aynı düzen hakimdi. Kabile federasyonu kral boyunun en büyük üye-

si tarafından, fakat tanrısal kanunlarla yönetiliyordu. Kral boyuna bağlı olmayan diğer kabileler, yine kralın oğlu veya üst düzey akrabalarının yönetimindeydi.

"Göçebelerin dini görüşlerine gelince, onların bu konuda yüzlerce [binlerce] yıl boyunca ilk tanrılarına, dünya görüşlerine ve örf ve adetlerine sadık kaldılar. **En fazla da güneşe tapınma geleneği yaygındı.**" (abç, s: 199-200)

Görülüyor ki, paradigmatik bir veri olarak kabul edilen Orta Asya'dan Batıya gelen Türkçe (ve Türkler), Fattah'da, Batıdan Doğuya gitmektedir ve "Güneşin sofrası" Atlantis'tir. Göreceğiz ki, o sofrada biz, "dostlar arasındayız."

IV

ATLANTİSLİ MEDYUM

Atlantis ile ilgim çok eskilere dayanır.[22]

1974 yılında, Edgar Evans Cayce ve Hugh Lynn Cayce'in derlediği Edgar Cayce'in *On Atlantis* adlı küçük kitabını okuduğumda ikinci kez Atlantis adını duymuştum. Cayce bir falcıydı; 1920-45 arasında, Amerika'da yaşayan bir çok kişinin Atlantis adlı kaybolmuş kıta'dan reenkarne edildiğini iddia eden fanatik bir Hıristiyancı. Amerika'da peygamber sıfatına sahipti. Kendisine problemlerini çözmesi için gelen kişilerin hayatlarını okuyor ("life readings") ve eğer kişi Atlantis'ten reenkarne ise, Atlantis'i anlatmaya başlıyordu. Bütün bunları trans (yarı uyku) halinde yapıyor ve yanındaki sekreteri bu söylenenleri kağıtlara yazıp, çözüm için gelen kişiye veriyordu. İddiaya göre, Cayce'in inanılmaz bir iyileştirme becerisi vardı. Hem hastalıkları, hem de kötü talihi iyi hale getirmekteydi. Ölümünden sonra, Cayce'in bu herkese dağıttığı metinleri oğlu ve torunu dağıtılan kişilerden toplamış ve büyük bir arşiv oluşturmuşlardı. A.R.E. (Association for Research and Enlightenment) adı altında da bir Enstitü'de bulunuyor arşivi. Internet'e girerseniz bu konuda yeterli bilgiye sahip olabilirsiniz. Cayce, benim tam karşı olduğum bir dünya görüşüne sahipti. Ancak, Cayce'in Atlantis ile ilgisi dolayısıyla hep başvurduğum bir kaynak olarak kaldı okumalarımda.

Edgar Cayce, oğlu Edgar Evans Cayce'e göre, Atlantis'i ilk yazan Platon (Eflatun) ve Bacon'u[23] okumamıştı, Tevrat'ı

da okumamıştı. Bu nedenle, Atlantis üzerine söyledikleri oldukça orijinaldi. Daha da ilginci, o günlerde bir yığın Amerikalı araştırmacının Platon'dan yola çıksalar bile Atlantis'i Atlantik Okyanusu'nun ortasında aramalarına karşılık, Cayce, Atlantis'in Malta ile Mısır arasında, Akdeniz'de olduğunu söylüyor, kendisinin de Mısır'lı bir Rahip olarak önceki hayatından bu hayatına reenkarne olduğunu iddia ediyordu ve Atlantis ile ilgili hiç bir şey bilmeden Platon'da ve Bacon'da ne varsa ve daha fazlasını life-readings adı altında nakletmekteydi.

İşin ilginci, Cayce'in anlattığı Atlantis ve bu uygarlıkla ilgili olaylar ve konuşulan dil, sadece Platon'da tasvir edilene değil, Nurihan Fattah'ın iddiaları ile de örtüşüyor.

Daha da ilginç olan, Nurihan Fattah ile Edgar Cayce'in anlattıkları, Halikarnas Balıkçısı'nda da, Profesör Bilge Umar, Profesör Ümit Hassan ve Profesör Sencer Divitçioğlu'nun eski Türklerin ve Oğuzlar'ın dilleri ile ilgili çalışmalarında da bulunuyor. Daha daha ilginci, Cayce ile bir Turanist olan Semih Tufan Gülaltay'ın *Tanrı'nın Türk'leri*[24] adlı Türk dili üzerine yazdığı kitapla da epey örtüşme var. Tabii, Halikarnas Balıkçısı, Divitçioğlu, Umar, Hassan ve Gülaltay Atlantis'ten bahsetmiyorlar. Bu âlimler sadece Türk dilini ve tarihini inceliyorlar, bahsettikleri çoğu bulgular, Cayce ve Fattah ile uyuşuyor. Türklerin anayurdunun Atlantis olduğunu, Malta ile Mısır arasında, Akdeniz'de bir yerde bulunduğunu, Minoen-Girit'in bu uygarlığın merkezi olduğunu sadece Fattah ileri sürüyor. Cayce'ın Atlantis'i ise çok daha geniş. [Tabii yalan değilse]

Şimdi Cayce'den başlayarak, Halikarnas Balıkçısı, Bilge Umar, Ümit Hassan ve Gülaltay'dan alıntılarla bazı ampirik veriler toplayalım [Alıntılardaki köşeli parantez içindekileri ben yazdım.VB]:

Cayce'e göre:

"Atlantis'teki Alta[y]'dakiler[25] hayatın gece kısmı ile ilgili olarak yaşayanlara göre güçlerin materyalist uygulamaları konusunda çok daha ileri düzeydeydiler." *"in Alta[y] in Atlantis, among those who were of the highest development in the material application of those forces as pertain to the nightside of life..."* (2913-1; 6 Eylül 1928)

"Lus-lu adındaki kişi Sus kentini yönetiyordu-kimyasal ve mekanik güçlerle ilgileniyordu." *"Name Lus-lu, ruled as leader in city of Sus-interests in mechanical and chemical forces."* (282-2; 20 Mart 1930)

"Poseidon'da, Alta[y] uygarlığın en üst düzeyindeyken..." *"in Poseidon when Alta[y] in height of civilization..."* (234-1; 20 Mayıs 1924)

"Atlantiyan topraklarında, adaların bölünmesinin gerçekleştiği ikinci yok oluştan önce, Belial'ın Oğulları [Belial=Şeytanın *Tevrat*'taki adı, "değersiz" demektir] ve Bir Yasa'nın Oğulları arasında tahrikler başlamıştı... Havada ve suda yeni gelişmeler, sanki kaçıştaki başlangıç ilerlemeleri gibi, oluşmuştu." *"in Atlantean land before the second destruction when there was the dividends of islands, when the temptations were begun in activities of Sons of Belial and Sons of Law of One... New developments in air and water travel... as these were beginning developments at that period for escape."* (3004-1; 15 Mayıs 1943)

"Sonra, Atlantis uygarlığından geriye ne kaldıysa (daha da doğrusu Poseidia'da) İltar --Atlan'da yaşayan bir grup takipçisi ile birlikte, Bir Yasa'ya inanan müritlerdi bunlar – Batıya doğru gelmeye başladılar,

şu andaki Yucatan eyaletine doğru geldiler, Mu, Oz ve Atlantis'ten kaçanlarla birlikte... İnka'lar, Oz, Og'luların halefleriydiler, Peru topraklarında ve Mu'da, şimdi Kaliforniya denilen topraklarda...Bu harabelerde, Mısır, Lemurya ve Oz (Og) uygarlıklarının izini bulabiliriz, daha sonra da Mosaic (Musa) etkinliklerin dahi izine rastlayabiliriz." *"Then, with leavings of the civilization in Atlantis (in Poseidia, more specific), Iltar –with a group of followers that had been of the household of Atlan, the followers of the worship of the ONE –with some ten individuals- left this land Poseidia, and came westward, entering what would be now a portion of Yucatan.... combination of those people from Mu, Oz, and Atlantis. ...though the Incals were themselves the successors of those Oz, or Og, in the Peruvian land, and Mu in the southern portions of that now called California... Hence we may find in these ruins that which partakes of the Egyptian, Lemurian and Oz (Og) civilizations, and the later activities partaking even of the Mosaic activities."* (5750-1; 12 Kasım 1933)

Özetle, Cayce, M.Ö. 50 bin ile 10 bin yılları arasında, Atlantis'te Alta[y] diye bir yerden bahsediyor; buradaki teknolojinin çok yüksek bir teknoloji olduğunu ve uçak, denizaltı gibi araçların ikinci yokoluş esnasında kaçmak için kullanıldığını söylüyor. İltar adlı önderle ve 10 kişi ile Poseidia'yı terk ettiklerini ve Mısır'a ve Güney Amerika'ya gittiklerini ima ediyor. İncal, İnka'ların da Oz veya Og[-uz] halklarının bir devamı olduğunu belirtiyor. Mosaic dediği ise bizim mozaik bildiğimiz şey değil, belki de o ama büyük harfle yazıldığına göre, daha çok, Musa- Moses demek. Po-se-idia ise Girit'teki

İda olabilir. İz sürmek gerekiyor. "Mu" da, Moğollar, mungollar, mungloid olabilir. Mu aynı zamanda Mustafa Kemal'in James Churchward'dan[26] çevirttiği *Mu İmparatorluğu* kitabıyla zaten bizim 1919-1939 arasındaki tarih araştırmalarımızın gündemindeydi.

Po, Mu ve Oz-Og hece-kök-sözcüklerine daha sonra geleceğiz.

Halikarnas Balıkçısına göre:

"İlkçağlarda insanoğlunun bilinci uyanıla beri... eski, Firavunlar devri Mısırlıları, Batı Anadolululara 'Denizin Yüreğinde Yaşayan İnsanlar' demişlerdir. İsa'dan 4000 bin yıl önce Sümer'ler de Batı Anadolulu insanlara 'Denizin kıyısındaki Güneş Bahçesi'nde Yaşayan İnsanlar' diyorlardı." (*Hey Koca Yurt*, s: 33)

"Anadolu'nun Ana Tanrıçası Kybele (Sibel), Attis adlı bir gence aşık olur... Attis'in aslı, Sümerler'in, baharda canlanıp güzün ölen ilkbahar tanrısı Tammuz'dur. Filistin Yahudileri onu tanrı saydıkları için, ona Adon diye taparlar. Hellenistanlılar Adon sözcüğüne s ekleyerek Adonis dediler. Damızlık buradan gelir... kimi Türk aşiretlerinde Tammuz'u temsil eden delikanlı, Mayıs ayında bereket olsun diye evleri ziyaret ederdi çok eskiden." (HKY, s: 31-32)

"Grekler kendilerinin 'pelaj'lardan gelme olduklarını iddia ederler, Pelaj-pilaj (deniz halkı) sözü, kendilerinden önce Anadolu'da karışan halklara verdikleri genel addır." (AS, s: 28)

"Athena ne bir Hellen tanrıçadır, ne de adı Hellencedir. Kendi bir Girit tanrıçasının Helenleştirilmişi

olabilir. Ama Sümerlerin gök tanrıçası olan Anatha'dan gelmiş olabilir." (HKY, s: 51)

"İyonyalılar (Anadolulular) denize Pontos adını koydular. Helenistanlılar denize ilk taktıkları ad Thalassa idi. Ama Thalassa Helence değil, Minos-Girit dilinde bir sözcüktür. Miletos'lular ve Batı Anadolu halkı, dünyada ilk deniz uygarlığını kuranlar, Minos-Girit denizcileri idi." (HKY, s: 23)

Attis ise şöyle okuyabilirsiniz: At/lan/tis; Attis'in toprağı. Bu kelimelerin yazımları orijinal sözün latin alfabesiyle yazımıdır. Fonetik olarak da incelenmelidir. Profesör Umar'da bu fonetik ile ilgili bir pasajı aşağıda bulacaksınız.

Semih Tufan Gülaltay, özellikle Emel Esin, Jean Paul Roux, Samuel Noah Kramer, Abdülkadir İnan, Homeros ve Gumiliev'dan yararlanarak, Türk dilindeki takıları-heceleri incelerken köksel-etimolojik bir topografya çiziyor:

"Çin kaynakları Türk'lüğün türediği yer olarak, Türklük **po-tan-siyal**-inin başladığı yer olarak **Po-teng-ning-li** adını veriyor... Kadim Tur dini kabilelerinin bu mağraya **Ata mağarası** olarak, geçmişlerine dair **güç kaynağı** (potansiyal) olarak takdis ederlerdi... Orta Asya göçebe Tur [turlamak, touring, yer değiştirmek, dolanmak] kabilelerinde tanrı adına kesilen kutsal dağ kitlesine Bod-tengri (po-tenglili) (yani Bod tengrinin ili) adı Çin yıllıklarında verilmişti. Tur kabilelerinde bir Tanrı unsuru olan dağlar (Dağ-han) Bod (beden) yani po'dur. Anadolu halk türkülerinde 'kale-

nin bedenleri' ifadesinin etimolojik mantığı budur. Po kök kelimesi Alta[y] Türkçe'sinde kitle anlamına gelmektedir. Dağ tanrı inancı, dağların ruhu töresi Altay Türk'lerinde yer tanrı sıfatı olarak **po** kök kelimesi ile ifade edilmekteydi. As Türk'lerinden Hellas kabilesinin Truva savaşını anlatan Homeros'un İlyada destanında dağ tanrı sıfatı olan **po** kök kelimesinden sıfatlandırılmış dağ gibi savaşçıların isimleri vardır. Hippokoo, Hippodamas, Hippodamos, Hippomakhos gibi. [Hypo da su demektir.] Hellas'ların [Thalassa'nın Hellas ile ve su ile ilgisinin izini sürün.] denizci kabile olarak en büyük kitle olarak tanrısallaştırdıkları deniz tanrılarının adı ***Po*-seidion**'dur."

Po'nu çoğulu pol'dür. Polis, poly'ye Gülaltay dikkat çekmiyor, bence çoğulun da çoğuludurlar.

Ümit Hassan ise, Osmanlı'nın ideolojisini eski Türklerdeki etimolojik izlerle açıklıyor:

"...Çinlilerin Hsi-en-pi dediği kabileler arsında bulunan ve bir olasılıkla etnik olarak Hsien-pi'lerden örgütsel ve/veya etnik olarak ayrılan Wu-huan, Tabgaç, Hsi (H'i) Tu-yü-hun, Mu-jung örgütlerinin kimisinin proto-Tunguz ya da proto-Moğol sanılmasına karşın bunların proto-Türk oldukları yönünde görüşler ileri sürülmüştür (Bkz: Emel Esin)... 'Türk Oğuz begleri bodun eşidin' hitabıyla seslenir. Türk Budun (Bodun) ve Oğuz Budun'un ortaklaşa meydana getirdiği... Türk (ve) Oğuz Bey ve Bodununa... Oğuz ethnomisi Bizans kaynaklarında Uz olarak geçer. (Öte yandan, Rus ve Hazar (İbrani) kaynaklarında Tork/Türk ile bir adlandırma/terimleş-

tirmeye başlandığı anlaşılıyor.) Oğuz sözünün oğ/uk kökünden türediği ve kandaşlık'ı karşıladığı (Bkz: Golden, s: 206) kabul görmektedir... Ziya Gökalp'ın Türk adına doğrudan bir itirazı olmamakla birlikte, Türkiye yerine Oğuzistan adını yeğlemiş olması...[önemlidir]" [27]

Uz-Oz-Og köklerinin, Oğuz'da birleşmiş olmaları ilginçtir. Yalçın Küçük, Ottoman'a (Teoman'a, toman'a) neden Osman denildiğini merak etmektedir. Belki de doğru merak, Osmanlı'nın Oz-manlı, Uz-manlı olabilmesi yönündedir. Cayce'deki Mu kabilesi ve ülkesi ile, Hassan'ın zikrettiği Mujung ise örtüşebilir.

İyonya tarihi ustası, hukukçu Profesör Bilge Umar ise Anadolu'nun Hellen'leşmesi ile ilgili şu bilgileri veriyor:

"Yunanistanın, bir ön-Hellen boyu olan ama kendisi de geniş ölçüde eski halkla (Pelegos'lar [Balıkçı'da Pelaj] ve Leleg'ler) karışmış bulunan, Mykene uygarlığı çağının halklarından, Akhios'lardan sonra, İ.Ö. 1150 dolaylarından başlayarak, yeni Hellen boylarının Yunanistanda bulduğu daha eski halkla karışması sonucunda ortaya çıkan, yeni ulusal kimlikli topluluğa Hellen'ler denir... Klasik çağda Hellen toplumunda ve Hellenleşmiş toplumlarda konuşulan Hellen dilinin de, daha önceki ya da daha sonra konuşulan Helen dilinden farklı birtakım özellikleri vardır. Örneğin H harfi daha önceleri A'ya yakın bir değer taşırken, klasik çağda İon boyu onu E değeriyle söylemektedir... 1071 Malazgirt Savaşında Diogenes'in ordusunda sağ koluna komuta eden Kolor-

du komutanının aile adı Alyattes idi... çoktanrılı öz Anadolu kültürünün egemen olduğu dönemde, Malazgirt Savaşından binlerce yıl önce, İ.Ö. 7. yüzyılda yaşamış olan Lydia'nın sondan bir önceki kralının, üstelik babatanrı Atta tapkasına işaret eden adının (aslı Luvi diline göre Alluwa-Attas, Atta'nın Işığı) 1071 Anadolu'sunda bile kullanılmasıdır. [y harfi düşen, genel olarak fonetik olarak okunmayan bir harftir. Baba-tanrı Atta size herhalde Ata-türk'ü de hatırlatıyordur.[28]

Halikarnas Balıkçısı (HKY s: 274 ve AS, s: 206) Yunanistan sözünde Farsi kökenlik (AS, s: 47) konusunda Umar ile örtüşüyor.[29]

Şimdi yine geliyoruz, Türklerin anayurdunun, Phaistos diskini tercüme ederek, Atlantis olduğunu ileri süren Nurihan Fattah'a:

"Eğer Eflatun'un anlattığı Atlant[is] gelenek ve göreneklerini Tatarlar ve akraba toplulukların gelenekleri ile kıyaslarsak, Atlantid(s) muamma bir ülke ve masal dünyası olmaktan çıkarak, tarihi gerçeğe dönüşür."(s: 195)

"Zeus Yunanlıların en yüce tanrısı. Tanrıların ve insanların babası ve kralı. Kronos ve Rheia'nın oğlu. Mitolojiye göre Rheia, Zeus'u Girit'de doğurmuştur. Zeus'un daimi ikamet yeri Olym[po]s dağıdır. Zeus ve Hera'nın oğullarından birinin adı Hefest'dir. Sanırım Zeus'ün oğlunun adının sonundaki t fazla. Aslında oğul anlamı ifade eden bir harftir. Buna göre Zeus ve Hefes(t)

> tek ve aynı kelimedir. Fonetik açıdan Hfest'in bir diğer varyantı İfest olabilir. Orijinalinde bu adın Cebes veya Cefes olduğu görülmektedir. Tufandan kurtulduktan sonra [Atlantis iki Tufan yaşamıştır.] Nuh'un (İncil'e göre Noah) oğullarından birine Yefes (İncil'de Yapet) adını verirler. Kıpçaklar, Oğuzlar ve diğer Türk halkları, Yefes'in torunları kabul edilir... Olympos kelimesi, ulı-im-pa'dan teşekkül eder. Yüksekliği ve ululuğu ile diğer dağlardan ayrılan her dağa Olimpos denirdi. Ulı, ulu, yüksek; im,erkeklik organı; pa da oğul anlamınadır." (s: 143)

"Pa" ya da "po" kök eki, ister oğul (Fattah'a göre) isterse dağ olsun (Gülaltay'a göre) farketmez. Olimpos, Erkeklik organı olarak yukarıya dikelmiş dağ ya da oğul demektir.

Bütün bu illiyetli labirenti, Olcas Süleymanov'un sözleri ile noktalayayım: Süleymanov, "Orhon'dan Orhon'a" üst başlığı ile (s: 151) ilginç bir çifteliğe daha dikkat çekiyor: "Sümer kenti Uruk'a, Eski Grekler, nedense Orhon demekteydiler?" Ve devam ediyor:

> "Tarihsel dilbilim öyle bir malzeme denizidir ki, her türlü araştırma burada boğulabilir. Kendi kendime dedim ki, eğer bilim fikirler dramıysa, neden araştırmalar dramaturgi kurallarına (zaman, mekan ve hareket birliği) tabi tutulmasın! Başka türlü davranılırsa işin içinden çıkılamaz. Araştırmakta olduğum Türkçe kelimelerin alanını (mekanını) Türklerin tarih boyunca yaşamış oldukları bölgelerle sınırlı tutmaya gayret ettim: Altay, Orta Asya, İdil boyları, Güney Kafkasya, Anadolu... Ama artık oluşmuş bir kanaatim var ki, 8. yüzyılda

Orhon yazılarında görülen eski Türk dili, bu aşamaya daha önceki dönemlerde oluşmuş kelime haznesi ve mükemmel bir gramerle varmıştır; zira böylesine bir zenginlik iki-üç yüzyılda oluşturulmazdı. Dil sonraki yüzyıllar içersinde de değişmemiştir. Okur yazar olan her bir Türk, çıplak Moğol bozkırlarında Orhon Nehri yakınlarında dikilmiş taş anıt üzerine büyük Hakan Kül Tigin anısına yazılmış olan hatıra yazılarını anlamak durumundadır. (...) Ve sayıları iyice çok olan Türk lehçelerinin birine ait olan Orhon'daki bu kelimeler, leksik, gramatik ve eklemek isterim ki, hem de siyasi güncelliğini 12 küsur yüzyıldır korumaktadır. Değişen nedir? Türklerin bir çoğu için "udumadım" kelimesi arkaik bir seslenmedir. Çağdaş Türkçede bu kelime uyamadım'dır. Bu, eski Türkçe **d**'nin çağdaş Türkçede **i**'ye dönüşmüş olması anlamına mı gelmektedir? Ama artık biliyoruz ki, tarihi süreç bunun tam tersi olmuştur: **i/d**. [i, d'ye dönüşmüştür]. Türkçe "uyumak", eski Türkçe'deki "udumak" kelimesine göre daha mı eskidir?" (s: 151)

(...) "İlk Genel Sonuçlar: **1.** Başlangıç dönem kültürünün felsefi temeli ampirik yöntemle keşfedilmiş olan çiftelik kuralıdır (olguların ayna yansıması gibi çiftelik arz etmesi durumu) olmuştur. Söz konusu keşif dilin hızlı bir şekilde gelişmesini sağlamıştır. **2.** Kelime yapısının (sözcük ana anlamını etkilemeyen) mekanik değişimlerinin (tahriflerin) önemli aracı olarak aşağıdakilerin gösterilmesi gereklidir: Telaffuz geleneği, ki hecenin yeniden yapılandırılmasına sebep olmaktadır ve gramer yapısının değişimi, ki bu durumda morfolojik ögeler, kök morfeme göre yer değiştirmektedir. **3.** Hiyeroglif, görüntülü anlamını yitirerek harfe dönüşmüştür.

4. Güneşe tapma dininde yaşanan krizin aşırı dereceye varmış olduğu M.Ö. birinci bin yıl başlarında, Hint-Avrupa, Semit ve Türk kültürleri ilk hiyeroglif yazı deneyimi kazanarak gelişmişlerdir." (s: 203)[30]

Đemek ki, labirent de olsa, zor bulunabilecek ama açılan bir kapıya sahip ve çıkış yolu olan bir geçmişten söz ediyoruz. Buraya kadar ele aldığımız ve aktardığımız hemen her şey, Anadolu'daki Türkçe'ye çıkıyor; Türk dilinin kökeni olan Anadolu ve çevresine çıkıyor. 1939-2006 yıllarını bu nedenle Türk dili adına kayıp yıllar olarak görmemiz gerekiyor.

Cahit Batmaz, "kökler evrensel, ekler ulusaldır" diyor. Bundan kırk yıl kadar önce defterine, "Türkçe bir Mezopotamya dilidir" diye yazmış.

Arkeoloji de, yukarıdaki alıntılarla birlikte, Cahit Batmaz'ı ve onun gibi düşünenleri destekliyor:

Denis Sinor'un, mümtaz Türk biliminsanlarınca çevrilmiş ve konusunda en yeni ve mufassal eser olan *Erken İç Asya Tarihi*'nde,[31] özellikle SSCB döneminde yapılan kazılar ve yeni arkeolojik buluntular, buzul sırası ve sonrası çağlarda ve neolitik çağda (MÖ 10 binlerden bu yana) Orta Asya'dan diğer coğrafyalara yayılma tezini çürütmektedir. Büyük bir ihtimalle tersi bir harekât daha anlamlıdır: "Fiziksel antropoloji bakımından, Moğol ve Tunguz tipleri şimdi tipik İç Asyalı sayılabilirse de, Neoloitik çağda İç Asya'nın tam kalbinde Avrupaî tiplerin varlığı çok iyi kanıtlanmıştır... Altaylardan Hazar Denizi'ne kadar yaygın Andronovo kültürünün halkı da Avrupalı ırktandı" (s: 27).[32] Bu bulguları daha önceki dipnotlarda verdiğim Anadolu arkeolojisinin son duru-

> munu ve özellikle de Profesör Veli Sevin'in bulgularıyla örtüştürürsek, Sinor'un belki hiç de murad etmediği bir durumla karşılaşabiliriz.

Kadim tarihte Orta Asya'dan başlayan kavimler göçü teorisi sarsılıyorsa, Atlantis denilen Güneş İmparatorluğunun sulara gömülmesi ile başlayan bir göç teorisi tartışılamaz mı? Atlantis bakiyeleri kimler? Kutsal Kitaplar'da yazılanların artık tarihsel olarak olduklarını ve varlıklarını biliyoruz, peki ne demek, Tufan, Babil yıkımı, Cennetten Kovulma? Atlantis adalarındaki, Uz, Og, Oz diye anılan (Platon'da yok bunlar) sözlerin, antropolojik karşılıkları ne?

V

"TÜRK" KİM, "OĞUZ" NE DEMEK?[33]

Avram Galanti, "Türk" sözünün Kutsal Kitaplar'daki şeceresini ayrıntısıyla anlatıyor.[34]

Kitab-ı İbrani'de (Tevrat) Nuhun oğullarından biri olan Yafes'in (Japhet-El Yevm) oğlu Gumar'ın (Gomer) oğlunun adı Tugarma'dır.

Galanti'ye şunlar eklenebilir: Tugarma (Togarmah), Ashkenaz (Askenaz-Eskinaz-i), Riphath (Rıfat), ve Berk ile kardeştir. Biblikal soyağacında bütün bu kardeşler, Tugarma da dahil olmak üzere, bugünkü adlarıyla, Suriye, Avrupa, Karpatlar, Japonya, Laos, Nepal, Filipinler, Tibet, Brezilya, Türkiye, Ermenistan, Sibirya, Britanya, Almanya, Kore, Tayland, Endonzya, Kazakistan, Bulgaristan, Macaristan, Gürcistan ile ilişkilendirilmektedir. Tugarma'nın oğullarının adları ise şöyledir: Ujur (Ugur, Uygur), Tauris (Toros)[35], Avar, Uauz (Uz), Bizal (İzel), Tarna (Turna), Khazar (Hazar), Janur (Nur?), Bulgar, Savir (Sahir).[36]

Zamanındaki "Hint-Avrupa/Ural-Altay/Sami" linguistik ayrışmasını temel aldığından, Galanti, devamla, Yafes'in torunu olan Tugarma'nın Hind-Avrupa (İndo-Cermen) bir soya sahip olmamasına karşın, bu soya ait olarak gösterildiğini ve bunun da, "Tekvin Mahlukat"taki soy zincirinin etnografik değil de, coğrafi ve siyasi olduğundan kaynaklandığını vurgulamaktadır. Bu önemlidir, çünkü lingusitik bulguların yanısıra arkeolojik bulgular da, Türk'lerin genel olarak Mezopotamya ve civarı kökenli olduklarını ortaya koyarken, coğrafi

ve siyasal yapılanmanın esas alınması gerektiğini konusunda bizlerin dikkatini çekmelidir.

"Tugarma hanedanından senin çarşılarına atlar ile süvariler ve katırlar getirirler idi." ve "Gumar ile bütün ordusu, kuzeyin en ucundan bütün orduları ile Tugarma hanedanı ve çeşitli kavimler senin yardımcıların olacaktır."[37]

Tevrat'taki bu iki cümleden yola çıkan Galanti, Tugarma'nın, hem üretim biçimi, hem de coğrafi konum olarak Türk olduğunu söylemektedir. Ayrıca, M.Ö. 250 yıl kadar önce 70 tercümanın Yunanca'ya çevirmesi nedeniyle *Septante* adıyla anılan Eski Ahid (Tevrat), İbranice'deki Tugarma'yı Yunanca "Thorgama" olarak yazmaktadır. Böylelikle, Galanti'ye göre, Thorg, rahatlıkla M.Ö. 250'den sonra, Tork, Turk, Türk olarak söylenebilmiştir.[38]

Galanti'nin temel tezi, Türk'lüğün, etnografik bir aidiyet yerine, lingusitik ve siyasal bir karışım gösterdiğidir. "Sak, yahud İskit, yahud Turan isteplerinde yaşamış olan akvam (uluslar) muayyen (belirli) etnografya hududundan mahrum bir halita (karışım) teşkil etmişler ve Aryanlarla (İraniler) Tuaniler zamanın hayatının tesiratı altında kalmışlardır."[39]

Ama şu gerçektir ki, Galanti, Türklerin ve Türkçe'nin, Sümerler ile yandaş ve akraba olduğundan ve Saka, İskit ve Mezopotamya-Anadolu-Transkafkasya ekseninde yer aldığından emindir. "[Sümer hükümdar listelerinde yer alan] Okus ve Ouch (Uş-Uz) kelimeleri, eski Türklerle Sümerliler arasında mevcut olduğu iddia edilen münasebetin doğruluğunu göstermeye yardım ederler."[40]

Oğuz ne demektir?

Oğuzlarla "Göktürkler"[41] hep savaşmışlardır. Hangisi daha Türk'tür?

Türk ile Oğuz arasındaki ilişki genellikle karmaşık ve anlaşılmaz bir ilişkidir. Profesör Sümer, *Oğuzlar* adlı kitabının ilk cümlesinde, yanlış olarak, "Oğuz adının mânası hakkında eski eserlerde bilgilere rast gelinemiyor." (s: 19)[42] diyor. Oysa, Oğuz olarak andığımız söz ilk kez, Galanti'nin de 1918'de belirttiği gibi, Sümer hükümdar listelerinden sonra, Eski Ahit'te ortaya çıkmaktadır. İlk kez diyorum, çünkü hangisinin önce geldiği henüz belli değildir. Listelere bakarak mı Biblikal adlar konmuş, yoksa Biblikal adlar Sümer hükümdar listelerine sonra mı girmiştir? Bu bellidir ama "bilinememekte"dir.[43]

"Oğuz Han" efsanesi Oğuz'un İbrahim ile çağdaş olduğunu söylemektedir. Demek ki, günümüzden 4000 yıl kadar öncesine giden bir adlandırmadır Oğuz. Galanti'nin aktardığına göre, Oğuz adı, Tevrat'ta insan ismi olarak dört kez; ülke adı olarak da üç kez geçmektedir ve "Ous" olarak yazılmakta ve "ous" olarak okunmaktadır.[44]

İbrahim'in yaşadığı yıllara (Tevratik takvimle, MÖ 2000) kadar giden Uz-Ous-Oğuz'un yaşadığı topraklar, İbrahim'in soyunun da yaşadığı yer olan Ur[45] (our) kenti ve Harran'a (Urfa'ya, diğer Ur'a) kadar uzanan topraklardır.[46] Bu topraklar öyle görünüyor ki, aynı zamanda Türkçe dediğimiz dil'in de bundan en az altı ile on bin yıl önce ortaya çıktığı topraklardır. Bilelim ki, dil, Fattah'a göre "ortaya çıkmaz."

Şimdi, Sümerlerin kolu olan bir Avar Türkü olarak "Erbaim" adlandırmasıyla anılabilecek İbrahim'in adının nereden geldiğini görebiliyoruz.[47] Oğuz-Türk ikilisinin düğümünün bir ucu Sümer'se, diğer ucu İbrahim'dedir. Ondan önce de Nurihan Fattah'ın anlattığı Atlantis'tedir.

Oğuz'un öküz ile ilişkisi var mıdır? Varsa, bu ilişki, Oğuz'un insanlık tarihinde ne kadar "kadim-eski" bir yere sahip olduğunu gösterecektir.[48]

Sözler ve hiyeroglif yazı (ses ve işaret) arasındaki bağlantıya bakarsak ilişki 'öküz gözü' gibi kocamandır: *In Vino Veritas*. Ya da, *In* Öküz Gözü *Veritas*.

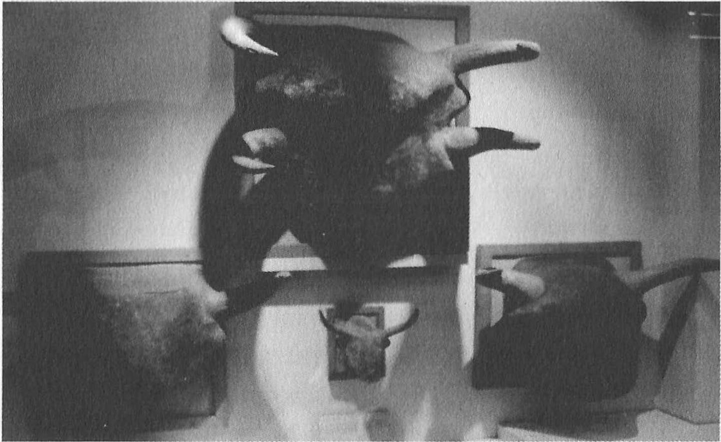
Olcas Süleymanov: "Boğa boynuzlarının yarımay figürünü andırması, Ay'a tapanların (Tanrısal ışığın tecessimi olması itibariyle) Boğa'ya bakışlarını belirledi. Boğa, ilah ve insanlığın ilk atası olarak algılandı. Daha sonra ise inek-ana aynı mevkiye getirildi."[49] Bizim konumuz ise öküz. Ay dininin Boğası, nasıl Sümer'in Okus adlı hükümdarına dönüştü?

Bosphorus ile Oxford sözlerinin dönüşümünü izlersek bir açıklamaya varabiliriz ve aynı zamanda, konumuz olmasa da, İstanbul Bosphorus'unun[50] hemen yanında Haliç'e, neden Golden Horn (Altın Boynuz) dendiğini de bulabiliriz miyiz? Neden bulmayalım?

Bosphorus, Yunanca'da Bosporos sözünden türedi (*Βόσπορος*). *Encyclopedia Mythica*'ya göre, bu ad, Yunanlı, kavşakların ve su yollarının tanrıçası Hecate'nın[51] bir özelliği olarak, Trakların Phosphoros-Fosfor (*Φωσφόρος*) sözünden türetilmiş olduğu halde, Yunanlılar tarafından yanlış aktarılarak, "inek geçidi" demek olan "bosfor" haline dönüştü ve mitolojik bir hikâyeye ile ilişkilendirildi. Bu hikâyeye[52] göre, tanrıların hizmetçisi güzeller güzeli Io'yu, Zeus baştan çıkartır ve aynı zamanda Hera'nın kıskançlığından kurtulmak için onu bembeyaz bir inek (dişi buzağı[53]) haline getirir. Hera da bunu fark edip, süt beyazı inek haline dönüştürülmüş Io'yu bir at sineği ile rahatsız ederek, Asya ve Avrupa arasındaki su yolundan da geçirerek, oradan oraya kaçmasını sağlar.[54] Bu nedenle Karadeniz ile Marmara'yı birleştiren su yoluna İnek Geçidi-Bosphorus denmiştir. Bu sözün Türkçe'sinin sesi de aynıdır: "Boğaz." Hem Olcas Süleymanov'un hiyeroglif ve ses taklidi yolu ile Boğa seslendirmesine bakarsak (s: 43), hem de Yunanca alfabe ile yazılışını incelersek, her ikisinin de sessel ve semantik olarak "Boğaz "olduğunu görürüz.[55]

Oxford ise yine İnek-Boğa-Öküz geçidine verilen addır. Sessel olarak Bosfor ile aynıdır.[56] Dikkatinizi çekti mi, Og ile Bog arasında sadece bir ses var! Peki, buna ne dersiniz? Agız-Oguz ile Bogaz? Ağız ve Boğaz. Bu kadar da anti-bilimsel, spekülatif olma diyorsanız, peki...

Burada şunu açıkça görelim: Bosphorus, *Βόσπορος*, Boğaz ve Oxford aynı seste, aynı sözlerdir. Hepsi, boğa-inek-öküz geçidi demektir. Oxford sözünün içinde de, Bog(ğ)az sözünün içinde de, "og ve uz" sesi vardır. Ox, ogz olarak okunur. Bu ses tamamıyla boga, oga, b-oguz sesleri ile benzerdir. Yani, hem "öküz" olarak, hem de "boğa" olarak "oğuz" seslendirilebilir. Hoş olan şudur: Yunanlılar, Trakları yanlış anlamamışlardır. Sümer'den bu yana, Çatalhöyük'deki 8500 yıllık geçmişi olan boğa-öküz başlarının sırrı, oğuz oğullarındadır. Uz'lar, yani Oğuz'ların tarihinin yazıldığı gün, Anadolu'nun "Türk"çe ile ilgisi de açıklığa kavuşacaktır. Nurihan Fattah'ın, "Türkçe bir Atlantis dilidir" hipotezi de sınanacaktır.

Çatalhöyük kazılarında çıkan, 10 bin yıllık boğa başları.
Çatalhöyük Müzesi, Konya

Dil ile kadim tarih arasında varolan illiyetler, Atlantis ile Oğuz arasında bitmiyor.

Bir de, Kengiri-Kenger-Engürü uygarlığı var ki, bütün Batı, alfabe kullanımını o uygarlıkla başlatıyor, Atatürk'ün Güneş diline açılan kapı ilk kez o uygarlığın taş (kil) tabletlerinde parlıyor. Şimdi, geleceği inşa etmek için, Yunus'tan yola çıkarak, Sümer'e gidiyoruz.

VI

SÜMER-KENGİR/ORHUN-YUNUS

Sümerlere de, Türkler gibi, kendilerinden başka herkes "Sümer" demektedir. Türklerin kendilerine ne dediği coğrafyadan coğrafyaya ve tarihten tarihte çok çeşitli olarak değişse de[57], Sümerler kendilerine salt, "Kengir" ya da "Kiengi" demektedirler. Kengir tümüyle Tengir-i'nin sessel karşılığıdır: Din-gir=Diri-Yurt, yani, Türklerin kadim atası ve yaradanı Gök, ya da Mavi, ya da, Tengere, Tengri'yle[58] aynıdır ve Sümerler'in kendilerine kendilerinin seslendiği (onlar yazmaya da başlamışlardır) addır. Belki de bu kengri-tengri sesleri Atlantis'ten beri aynı kelâmın uğultularıdır.

Türkçe denilen dil ile Sümerce denilen dil arasındaki ilişki, Anadolu dilleri ve hâttâ Orta Asya dilleri açısından anahtardır. Türkçe ile Sümercenin arasındaki bu illiyetli labirent artık bulunmuş (keşfedilmiş dersek, daha iyi anlaşılacak) öküz (oguz) geçitlerine (*bogaz*lara) sahiptir ve üzerinde çalışılmaktadır.

Şimdi Olcas Süleymanov'dan uzun bir alıntı daha. Okuyalım:

> "Günümüzde arkeoloji ve antropoloji [1975 yılı civarı] verileri; Mezopotamya'nın ilk nüfusunun yerli olmayıp, Kuzeyden bir yerden geldiğini varsaymaya imkân vermektedir. İran yaylası ya da Kafkasya... kafataslarının tahlili sonucunda belirlenmiştir ki, Sümerler tek ırka ait bir halk değildir. Dilbilimciler, bu denli büyük

bir uygarlığın dilinin iz bırakmadan kaybolmayacağı görüşüyle bu dilin izlerini çağdaş Avrasya dillerinde aramaktadır. ... burada bir yanlışlık söz konusudur; Sümerceye genetik olarak akraba diller aranmaktadır. Oysa akrabalık, kültürel de olabilir; bu durumda genetik akrabalığı olmayan halklar uzun süre ilişki içinde bulunarak, kendi dillerini (ortak nesne ve ortak kült sembollerinin adlarıyla, keza her türlü sözcüklerle) karşılıklı olarak zenginleştirmektedirler. Sümer binlerce yıl sürmüş olan varlığı boyunca, kendi yazısını Küçük ve Ön Asya'nın tüm kültürlerine yayabilmiştir. Yoğun uluslararası ticaret, basit sayıların ve ticari mal adlarının yayılmasına imkan sağlamaktaydı... Arkeoloji kendi imkanlarını tüketmiştir. Şimdi en eski yazılı uygarlığın tarihinin açıklanabilmesi sadece etimoloji sayesinde mümkündür... Fakat Sümer dili, hazır bir şekilde Tanrı katından inmemiş... dolayısıyla daha yaşlı kültürlerin tecrübesine ihtiyaç duymuştur. Sümerler belki yazıyı da kendilerine bağladıkları kavimden almış ve benimsemişlerdir." (s: 153)

Türkler konusunda da, Olcas Süleymanov'dan bir başka uzun alıntı daha:

"Türk dilleri, aradan geçmiş olan on üç çalkantılı yüzyıl boyunca değişmemişse; bunların Orhon döneminden önceki on üç yüzyıl içerisinde (ve daha nice on üçer yüzyıllar boyunca) aynı şekilde kalabilmeleri nasıl engellenebilirdi ki? Orhon metinlerinin dilinde görülen süper leksik ve gramatik sistemin oluşturulabilmesi için binlerce yıl geçmesi gerekirdi. Bu dil nerede

doğmuş ve gelişmiştir? Hangi topraklarda? Türkler, Moğolistan'da yerli değiller. Arkeologlar artık bunu biliyorlar. Moğolistan'a nereden geldiler? Altaydan mı? Yenisey nehrinin Altay sahillerinde (harfleri Orhon harflerine benzeyen) bir çok anıt vardır. Bazıları arkaiktir. Ama Altay da ilk vatan değildir." (s: 152)

Şimdi mantıksal bir "gelişme süreci" düşünelim: Orhun Vadisi Taş Yazıtlarının bir yüzü Çince (yazı ve ses olarak), diğer yüzü Türkçe ve Runik (bilinmeyen, eski, gizemsi yazı) alfabeye sahiptir. Runik yazıyla nakşedilmiş tarafı V. Thomsen tarafından okunmuştur.[59] Bana göre "gıdık güdük"; Sülaymanov'a göre, "süper leksik ve gramatik sisteme" sahip; Mirşan'a göre M.S. 500'de, Thomsen'e göre M.S. 700'lerde yazıldığı zannedilen bu dil günümüz Anadolu Türkçesi ile yakından uzaktan hiç bir ilişkiye sahip değildir. Olmaması da beklenir çünkü günümüz ile arasında, 1200-1500 yıl kadar bir zaman vardır. M.S. 1200'de, Yunus Emre, yoğun Farsça ve Arapça da kullanarak, ancak çok duru bir Türkçe ile Divan'ını oluşturmuştur, hem de gerçekten çok fazla "süper leksik ve gramatik sisteme" sahip olarak: "Beni bende demen bende değilem bir ben vardır bende benden içeri."

Burada her iki kaynak'tan gelişigüzel iki örnek vereyim:
"Üç karluk yaplag sakinip, teze bardi, guriye on oga kirti"

(Orhon-Thomsen, s: 331)

"Yine yüzünü gördüm yine yüreğim yandı,
Dost senin ışkın odu yüreğime dayandı."

(Yunus Emre, s: 437)[60]

Hangisi bizim (İstanbul ve Anadolu'da) konuştuğumuz Türkçe ile eş değerdir?

Bu iki cümle arasında 700-800 yıl kadar bir süre vardır. Yunus ile bizim aramızda da 700-800 yıl vardır. Burada Türkologların ve dilbilimcilerin sorması ve bugüne kadar sormayı ya gizledikleri ya da beceremedikleri bir soru vardır: Arada aynı süre olduğu halde, Orhun Taş Yazıtları'ndaki "gadık güdük" Türkçe, gelişe gelişe Yunus Türkçesi olmuşsa, neden aynı süre geçtiği halde Yunus'un Türkçesi bizim Türkçe'mizle (üstelik Farsça'sı ve Arapça'sı ile daha da karmaşık ve "zengin" olarak) tıpkısının aynıdır? Yunus'u biz mi, bizim Türkçe'ye çevirdik? Neden Yunus'tan bize, "[Orhun'da bile] süper leksik ve gramatik sisteme" sahip bir dil, aynı oranda değişip gelişmemiştir? Üstelik, teknolojik olarak Orhun ile Yunus arasında yaşanan olgusal gerçeklik ile Yunus ile bizim aramızda yaşanan gerçeklik arasında dağlar, denizler (yani, Atlantis ile günümüz) kadar fark varsa, Yunus ile bizim aramızdaki gelişmemişlik, linguistik olarak, nasıl açıklanabilir? Olcas Süleymanov ise bu soruya bir başka soruyla karşılık veriyordu, hatırlayın: "Türkçe "uyumak" sözü, eski Türkçe'deki "udumak" sözünden daha mı eskidir?"

Bu sorunun yanıtı, bulunması kolay değilse de, Kengri-Tengri, Orhun ve Yunus ile bugünkü Atatürk'ün eskil Anadolu Türkçesi arasında varolan illiyet labirentini aydınlatacaktır. Büyük bir olasılıkla, benim yanıtım, Süleymanov'un sorusuna içkin olarak çok açıktır: Yunus'un Türkçesi, Orhun'un Türkçe'sinden "çok çok, hem de çok" eskidir. Kengri ile Tengri aynıdır, Kengri daha eskidir. Çünkü, "dilbilimcilere göre, bir dilin [yazılabilir düzeye] evrimleşmesi için doğal süreç temelinde ve önceden gelişmiş dillerin harici etkisi olmaksızın en azından bin yıl (1000 yıl) gerekmektedir."[61]

VII

GİZEMLİ SÖZÜN RUNİK YAZISI: GÖK VEYA KÖK TÜRKLER İNDİLER Mİ, ÇIKTILAR MI?

Türkçe için bir başka sorun alanı da Gök-Kök ile ilişkindir.

Gök, Tengri mi? Mavi mi? Astral mı? Ya da Kök mü?

Yerçekimine göre, gökten inilir, kökten çıkılır.

Türklerin ve Türkçe'nin (ya da artık alışmalıyız, "adına Türkçe denen o eskil, mükemmel ve gizemsi dilin") söylentiye göre, bir de gizemsi yazısı vardı, az önce bahsetmiştik: Runik yazı.

Runik, Germanik ve İskandinav gentile'lerin yazısıdır; "Rune" denilen gaybubet büyücülerinin kuzeyin soğuk rüzgârlarında fısıldanan Odin efsanesine kadar giden bir arkaik mitoloji içinden çıkmıştır. "The word 'rune' means 'wisper,' or 'secret wisdom.'" Fısıldama ve gizil, 'gizemli hikmet' demektir. Hikmet zaten giz demekti, mit demekti.

Rune denilen İskandinav büyücülerinin muskalarına çiziktirdikleri sistematik işaretler, daha sonra geçmişi karanlık bir alfabe olmuştur. Hem de ne alfabe... Bir yandan Karadeniz'e uzanır kökeni; diğer yanda Selenge Irmağı'nın yanı başında Çince ile birlikte kazınır taş anıtlara; Cermen olur, Etrüsk olur, her kılığa ve şekle girer; Latin alfabesine benzer.

Runik'in o aydınlanamaz sırrı, Türklerin, Gök-Türk ya da Kök-Türk olarak anıldıkları ve tarihlerini Orta Asya'ya

musallat ve mahkûm ettikleri o nereden çıktığı (Çin'den mi, Maçinden mi) bilinmeyen ve Türk-İslam sentezcilerince bize musallat edilen Orta Asya kökenliliğini de gizemsi hale getirmekte ve "Türklerin anayurdu Orta Asya" nam-e teoriyi parçalamaktadır.

Alfabe ile uğraşmanın üç türü vardır: **(1)** Tarihsel olarak alfabelerin, bir dil ile ilişkisinin ne zaman ve neden kurulduğu ile ilgili bilgilere ulaşmak: arkeolojik yaklaşım **(2)** Alfabeler arasındaki ilintilere bakarak, dilsel akrabalıklar kurmak: linguistik yaklaşım **(3)** İşaretbilimsel bir yapı kurarak, harfler (hurufat) ve alfabe şekilleri arasında bazen arketipik, bazense tarihsel-psikolojik ilişkilere bakmak: semiolojik yaklaşım. Her üçünü birden kullanmak en doğrusudur.

Hemen aşağıdaki, en eski Viking Runik yazısı alfabesidir. Latince gibi değil mi?

The Viking Runic Alphabet

"Also called "futhark" writing system of uncertain origin used by Germanic peoples of northern Europe, Britain, Scandinavia, and Iceland from about the 3rd century to the 16th or 17th century AD. Runic writing appeared rather late in the history of writing and is clearly derived from one of the alphabets of the Mediterranean area."

İlk beş harfinin seslendirilişine göre, bizim "Elif Ba" ya da "Abece," ya da "Alfa-Be-ta" (alfabe), ya da "Ebced" dememiz gibi, "Futark" da, alfabenin ilk altı harfinden türemiş bir adlandırmadır, Kuzey Avrupa Germanik halkları tarafından M.Ö. 2. yüzyıldan bu yana, 17. yüzyıla kadar, Biritanya, İskandinavya ve İzlanda'da kullanılan Runik yazı, yazı tarihine oldukça geç bir dönemde girmişti ve açıkça Akdeniz alfabelerinden birinden kaynaklanıyordu... diyor *Encyclopædia Britannica.*

Burada aklımızda tutmamız ve hiç unutmamamız gereken iki olgu var: (1) Yukarıda ilk biçimini gördüğümüz Runik yazı, M.Ö. 200 yıllarından, bugüne kadar bulunan 6000 kadar taş tablet veya muskada kullanılmıştır. (2) Runik yazı, 6000 yıllık bilinen yazı tarihinin son iki bin yılının başında ortaya çıkmıştır ve kökü büyük olasılıkla Doğu Akdeniz-Fenike alfabelerinden biridir.

a g e v,f dz ch th i k l m n p sh q r s
t u ks ph kh f

Hemen yukarıdaki yazılar, eski Etrüsk alfabesidir. Aşağıdaki ise yeni Etrüsk alfabesi:

a g e v.f dz ch th i k l m n p sh
r s t u ph kh f

Hepsi birbirine dönüşen gizemsi fısıltılar gibidir.

Şimdi ise bir çok versiyonları olmakla birlikte, en yaygın Gök-Türk alfabesi olarak adlandırılan alfabeye bir göz

atalım (Kaynak: Turgay Kurum, Internet). Gök-Türk alfabesi denilen alfabe aşağıdaki sıralamada en alt sırada, koyu siyah renklidir. Üstekiler de, FUTARK olarak dizilişle Runik yazıdır; taş-kil üzerine kazınanlarda küçük değişikler vardır, her birinin hangi seslere uyuştuğunu da en üstteki ve en alttaki Latin harfleri göstermektedir.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24
f u þ a r k g w h n i j p ę n s t b e m l ng d o

taş üzeri
on the
stone

Göktürk

g t so k up o d y g n s k öt a ç nç k k id yn i ş kl b
gü tü so k up o d y go n si ka öt a ç nç ok ök id yn i şı kel bi

Görüldüğü gibi ses karşılıkları farklı da olsa, Runik yazı ile Göktürk[62] yazısı sıralama dışında, aynıdır.

ORHON Klasik Classic	ORHON Başka Şekiller Other figures	YENİSEY	Ses değeri Phonetics value	
			a , e	a > back vowel e > front vowel
			kapalı e	Mouth is close - é -
			ı , i	ı > back vowel i > front vowel
			o , u	back vowel
			ö , ü	front vowel
			y (kalın ünlülerle)	with back vowel
			y (ince ünlülerle)	with front vowel
			b (kalın ünlülerle)	with back vowel
			b (ince ünlülerle)	with front vowel
			-ç , -c (sözcük sonu)	end of the word
			iç , Ic	
			d (kalın ünlülerle)	with back vowel
			d (ince ünlülerle)	with front vowel
			g (kalın ünlülerle)	with back vowel
			g (ince ünlülerle)	with front vowel
			k (e , i ile)	with e,i
			k (ö , ü ile)	with ö,ü
			k (a ile)	with a
			k (ı ile)	with ı
			k (o , u ile)	with o,u
			L (kalın ünlülerle)	with back vowel

Göktürk-1, yukarıdaki alfabedir. Bir de Göktürk-2 adı altında, diğer sesleri gösteren harfler bulunur.

ORHON		YENİSEY	Ses değeri	
Klasik Classic	Başka Şekiller Other figures		Ses değeri Phonetics value	
𐰞	𐰟	𐰞 𐰟	L (ince ünlülerle)	with front vowel
𐰡		𐰡	-lt , -ld (sözcük sonu)	end of the word
𐰢	𐰢 𐰢	𐰢 𐰢 𐰢	-m (sözcük sonu)	end of the word
𐰣		𐰣	n (kalın ünlülerle)	with back vowel
𐰤	𐰥	𐰤 𐰥 𐰤 𐰥 𐰥	n (ince ünlülerle)	with front vowel
𐰭		𐰭 𐰮 ʘ ◈	-n (ard damak n si - sözcük sonu)	end of the word
𐰪	𐰫	𐰪 𐰫	-ny (ön damak n si - sözcük sonu)	end of the word
𐰨	𐰩 𐰨	𐰨 𐰩 𐰨 𐰨 𐰩	-nç , -nc (sözcük sonu)	end of the word
𐰦	𐰧 𐰧	𐰧 𐰦	-nt , -nd (sözcük sonu)	end of the word
𐰯		𐰯 𐰯	-p (sözcük sonu)	end of the word
	𐰰 𐰰		op , up	
𐰺		𐰺 𐰻 𐰺 𐰻	r (kalın ünlülerle)	with back vowel
𐰼	𐰼 𐰼 𐰼	𐰼 𐰼	r (ince ünlülerle)	with front vowel
𐰽	𐰽 𐰽 𐰽 𐰽	𐰽 𐰽 𐰽	s (kalın ünlülerle)	with back vowel
𐰾	𐰿	𐰾	s (ince ünlülerle)	with front vowel
𐱁	𐱂 𐱂 𐱂 𐱂	𐱂 𐱂 𐱂 𐱂 𐱂	-ş (sözcük sonu)	end of the word
𐱃	𐱄 𐱄 𐱄 𐱄	𐱄 𐱄 𐱄	t (kalın ünlülerle)	with back vowel
	𐱇		ot , ut	
𐱅		𐱅 𐱆 𐱆 𐱆	t (ince ünlülerle)	with front vowel
𐰔	𐰕 𐰕 𐰕	𐰕 𐰕 𐰕 𐰕	-z (sözcük sonu)	end of the word
:		:	sözcük ayırma işareti	separate two words

Baktığımız zaman gördüğümüz gibi, gördüğümüzü de ideolojik kasıntı olmadan söyleyebiliyorsak, hem Runik alfabe, hem de Göktürk alfabesi denilen alfabe, biçim olarak

aynı fakat ses değerleri açısından farklıdır. Bu da, birbirleri ile olan ilişkisinin bir konuşma dili ilişkisi olmadığını gösterir. Kısacası, 1928'deki Harf Devrimi diye, kültürümüzün Osmanlı'dan kopartıldığını avaz avaz bağıranlar şunu bilmelidirler ki, Latin alfabesi ile Türkçe kendi arkaik yazısına kavuşmuştur. Harf devrimi denilen işin özeti budur. Kullandığımız alfabe, Fenike'den yola çıkmış, Etrüsk olmuş, Latinleşmiş, Runik hale gelmiş, Köküne dönmüş, "Göktürk" olmuş, ama hep "Türkçe" yazmıştır.

Kendisinin, "Göktürk alfabesi konusunda Türkiye'de doğrudan çalışan, neredeyse tek kişi olduğunu" söyleyen Dr. İsmail Doğan[63] şunları yazıyor:

> "M.Ö. 3000 yıllarında Kafkaslar ve Karpat bölgeleri üzerinden bugünkü Yunanistan ve İtalya yarım adasına gelen Etrüskler kendileriyle birlikte yazı ve kültürlerini de getirdiler. Staccioli'nin *Etrüsk Dilinin Çözümleri* adlı eserinin 43 ve 62 sayfalarında Magliano'da bulunan M.Ö. 5. yüzyıla ait metal levhanın fotoğrafı ve renkonstrüksiyon çizimleri bize Etrüsk yazısı hakkında bilgi vermektedir.... Transilvanya bölgesinde kullanılan Sekel yazısının Hun yazısının devamı olduğu kabul edilmektedir. Ancak, elimizde henüz doğrudan Hunlardan kalma bir yazılı belge bulunmamaktadır. ... "Sır, giz, esrar" mânâsına gelen runik kelimesi, okur yazar insanların çok az olduğu dönemlerde eski İskandinav alfabesini ifade etmektedir. İskandinav sahası üzerine yapılan araştırmaların Türkoloji çalışmalarından önce başlaması sebebiyle ilmî terim haline gelmiştir. 1800'lü yıllarda Göktürk işaretli yazılarla karşılaşan ilim âlemi, benzerliği sebebiyle, bu yazı sistemini de Runik yazı olarak adlandırmıştır. Önce-

leri bu tür eserleri İskandinav yazı sistemine göre okuma denemeleri yapılmıştır. İskandinav yazı sistemiyle olan benzerliği yüzünden, bazı ilim adamları, Göktürk yazısının kaynağı olarak İskandinav yazısını düşünmüşlerdir. Hatta bir kısım batılı ilim adamı, ısrarla bu yazının Slav-German (Viking) ırkına ait olduğunu söylemiştir. Güney Batı'da, İtalya'da Ravenna şehrinde Nikolsburg şatosunda bir konta ait kitaplar arasında bulunan Göktürk versiyonuyla yazılmış parçalar ile Etrüks yazıtlarını Göktürk yazısının yayılma sahası içerisinde saymak gerekir. ... Batı'da, Romanya Transilvanya'da Sekel yazısıyla yazılmış metinlerin yanında, Nagy-Szent Miklos bölgesinde bulunan (Atilla'nın hazinesi olduğuna inanılan) definedeki bazı parçalar üzerindeki yazılar ile Macaristan'da bulunan eserleri belirtmeliyiz. Kuzey Batı'da ise özellikle İsveç, Norveç ve Danimarka'da yaklaşık 3500 taş üzerinde bulunan ve Futhark adıyla anılan buluntuların da Göktürk (runik) yazı ailesi içerisinde değerlendirilmesi doğru olacaktır."

Yukarıdaki şemaya baktığımızda ise gördüğümüz "neredeyse doğrudan Göktürk alfabesi ile çalışan tek kişi olan" Doğan'ın gözüne görünen değil. Sümer ve Fenike alfabelerinin türevleri olarak, Yunan ve Arami alfabeleri Etrüsk ve oradan da Runik'e varmış ve bunun tersini kuramlaştırmaya yarayacak arkeolojik ampirik veri henüz ele geçirilememiştir. Dolayısıyla Doğan'ın anlattıklarını izleyebilmek tarihsel olarak olası değildir.

En eskisi şimdilik M.S. 720 civarında (Mirşan'a göre 550) bulunmuş olan "Göktürk" diye anılan yazının, taa ki, M.S. 200'den önce yazılmış bir Göktürk yazıtı bulunana kadar, ne Hunlar tarafından, ne de M.S. 200 yılında Viking ve diğer Germanik kabileler tarafından sonradan öğrenilmiş olduğunu iddia etmek zordur. 2002 yılında TV'de Cevizoğlu'nun bir programında tartışmaya katılan Doğan, Göktürk yazısının (alfabesinin) Türk yazısı olduğundan dem vurarak, bu yazının bugün İsveç, Norveç, Danimarka FUTARK'ını yarattığını söyleyecek kadar da ileri gitmekte fakat her nedense bu Runik yazıya "Puthark" demektedir. Belki, Hulki Cevizoğlu, Doğan'ın FUTARK diye seslendirdiği sözleri, "Puthark" diye tarnskribe etmiş olabilir; aynı Doğan'ın, ilk kullanılmasından 500 yıl sonra kullanılan bir yazı biçiminin sonradan kullanan tarafından "yaratıldığını" transkribe ettiği gibi. Runik yazıya *Britanica* bile "futark" demektedir, çünkü Runik, Latince F harfi ile başlayan bir alfabedir. Ancak Doğan, bu akıllara ziyan çıkarsamasını güvenceye almak için, Göktürk yazısının, herhangi bir alfabe haline gelmek için 5000 yıla ihtiyaç duyulduğundan dem vurarak, bu sürenin başlangıcında "Türk soy damgalarından" türemiş olduğunu (bence "olabileceğini" demiş olmasında bilimsel olarak büyük "hayır" vardı ama medyada ünlü olacağım diye hızlı konuşmanın verdiği

bu sallapatiliğe de düşmüş olabilir) ve bu nedenle de, Runik yazılardan da eski bir geçmişe uzandığını söyleyebilmektedir. Ama elde arkeolojik hiç bir bulgu yoktur.

Doğan ne derse desin, hangi Kafkas illerinde veya Doğu Avrupa'da "13 yıldır turistik olmayan bilimsel gezinti" (Cevizoğlu, s: 59) yaparsa yapsın, Göktürk alfabesi ya da yazısı diye anlatılanın Runik yazıdan önce oluştuğu ile ilgili ampirik veri sunabilmeyi henüz başaramamıştır.

Nitekim, Talat Tekin Orhon Yazıtları kitabında[64], bu yazıtları ve alfabesini çözümlerken hiç bir yerde Göktürk veya Köktürkler diye bir terim kullanmamakta, Thomsen'e bağlı kalarak "Türk" halkından bahsetmektedir. Tekin, Göktürkler olarak anılan devletlere, Birinci ve İkinci Doğu Türk Kağanlığı demektedir. Ancak, Tekin'de de, Doğan'da varolan zamansal ve adsal müphemiyet söz konusudur. Şöyle demektedir Orhon uzmanı Profesör Tekin: "Orhon yazıtları İkinci Doğu Türk Kağanlığı döneminde (M.S. 682-744) yazılıp dikilen ve bize kadar gelebilen en eski ve çok değerli yazılı belgelerdir. Son yıllarda Moğolistan'ın Arhabgay bölgesinde M.S. 581 tarihinde yani Birinci Kağanlık döneminde dikilmiş (Bugut yazıtı) bulunmuşsa da bu yazıt ne yazık ki Türkçe değildir. Yazıtın üç yüzü Soğdca bir yüzü de Sanskrit dilindedir. Bugut yazıtının Türkçe olmaması 6. yüzyıl sonlarında Türklerin henüz kendilerine özgü bir yazıları olmadığını gösterir. ... Tanyakuk yazıtı Orhon yazıtlarından daha eski bir tarihte, büyük bir olasılıkta 720 ile 725 yıları arasında yazılıp dikilmiştir." (s: 10)

Bu akıllara durgunluk veren aynı sayfanın satırları, hem dil ile alfabeyi karıştırmakta; hem, Orhon'a "en eski" dedikten sonra ondan da eski bir yazıt olduğunu söylediği "Tanyakuk'u" keşfetmekte (eğer Tanyakuk Türkçe değilse,

karşılaştırma yapmasının bir anlamı yoktur), hem de, bir yazıtın Türkçe olmamasına, biliminsanı olarak "ne yazık ki Türkçe değil" diyerek hayıflanmak gafını yapabilmektedir. Zaten, Orhun yazıtlarını yeniden transkribe ederken, Thomsen'den, bir Türk milliyetçisi olarak farklılaşmaktadır: Thomsen'in, "Ey Türk halkı, Daha tok olacaksın (aksi takdirde) aç olduğun zaman doyamazsın, ama iyice doyunca da aç olmazsın" (s: 167) diye okuduğu cümleyi, "Ey Türk halkı, tok gözlüsün: Açlığı tokluğu düşünmezsin, bir de doyarsan açlığı hiç düşünmezsin." (s: 37) diyerek asil bir Türk milletini, Atatürk gibi Anadolu'da değil de, Orta Asya bozkırında yaratmanın heyecanını taşımaktadır.[65] Burada şunu eklemeliyim ki, Tekin'in çevirisi belki daha doğrudur. Ancak, Tekin ve Doğan gibi Göktürk uzmanlarının içinde bulundukları durum, Orhun yazıtlarını 1894'te deşifre etmiş olan Thomsen'in yanına bile henüz yaklaşamamış olduğumuzu göstermektedir. Bu konuda örnekler "ibadullahtır." Doğan ile Tekin'i örnek olarak seçmemdeki nedeni zaten anlamışsınızdır: Bu iki uzman-üstat birbirlerini yanlışlamaktadırlar. Oysa, Tekin, California Üniversitesi'nde (1965) Orhun üzerine doktora tezi yazmış; Doğan da bu konuda neredeyse "turistik gezi yapmayan, tek kalmış" bir uzmanımızdır. Hangisine kulak vermemiz gerektiği ise müphemiyet içinde çok müphem kalmaktadır.

Orta Asya, Kültür ve Uygarlık kitabında J. P. Roux şöyle diyor "Yanlış bir ifadeyle "runik" olarak tanımlanan Göktürk abecesi, belirsiz bir zamanda Sogdiyana'dan yayılmış olan Part etkisindeki Aramicenin bir türevidir." Nitekim, yukarıda ayrıntısı ile gördüğümüz bu yazıda kullanılan işaretler Runik diye isimlendirilen eski İskandinavca'daki işaretlere benzediği için Runik karakterli olduğu kesindir. Fakat, Thomsen de bu yazı biçiminin Arami alfabesinden türediğini söylemektedir. Rus Türkoloğu Aristov, işaretleri, aynı Doğan

gibi eski Türk damgalarına (tamga) benzetmişse de en yaygın görüş Thomsen'inkidir. Tekin'in Thomsen'i tekraren verdiği bilgiye göre, Göktürk Alfabesi 38 harf ya da işaretten oluşmaktadır. Bunlardan 4'ü ünlü, 30'u ünsüz, 4'ü de hece işaretleridir. Ünsüzler de tek ünsüz 27 tanedir, çift ünsüz 3 tanedir. Harfler bitiştirilmeyip ayrı ayrı yazılır. Sözcükler aralarına üst üste iki nokta konularak birbirinden ayrılır. Sözcük başı ve içindeki ünlüler yazılmazken sondakiler yazılır. Yukarıda sunduğum iki "Göktürk" alfabe çizelgesi de, Thomsen kaynaklıdır. Dikkatinizden kaçmamış olmalıdır ki, her ikisinde de "Göktürk" tanımlaması yoktur.

"Göktürkler" çağında yaygınlaşan bu ilk Türk yazısı ya da alfabesi, taş yazıtlar dışında, yazma eserlerde de kullanılmıştır. Doğu Türkistan yazmaları diye adlandırılan eserler bunu kanıtlamaktadır. Bu alfabenin Göktürkler'den sonra gelen Uygurlar döneminde de bir süre kullanıldığı görülmektedir. 759-760 yıllarında dikilen Şine-Usu yazıtı ile son yıllarda bulunan Taryat yazıtı bunu göstermektedir. Bunun dışında Göktürk alfabesi bazı değişikliklerle Bulgarlar, Peçenekler, Hazarlar ve Sekeller tarafından da kullanılmış ve böylece Orta Asya'dan Avrupa içlerine kadar yayılmıştır.

Genel kanı budur. Oysa, gördük ki, bunun zamansal ve mekansal olarak tam tersi geçerli.

"Göktürkler" (Mirşan'a ve Tekin'e göre olmayan, Divitçoğlu ve diğer bazılarına göre ise Kök-Türk olan bu halklar[66]), Aramiceden aldıkları Runik yazıları kullanmışlar ve bu yazıları belki de Avrupa'ya tekrar, bu kez kendileri taşımışlardır. Doğan'ın Kafkasya ve Doğu Avrupa'da rastladığı yazıtlar, sanki "Türkçe" gibi Orta Asya'ya giden, sonradan da anayurtlarına geri gönen harflerdir. "Göktürk" runik yazısının tarihsel olarak, ya sonradan öğrenilmiş olması gerçektir, ya da Orhun yazıtları tarihsel bir istisnadır. Çünkü yukarıdaki harf karşı-

laştırmalarından da anladığımız kadarıyla, Runik yazı M.S. 200-1700 arasında sürekli olarak kullanılmış; Göktürk yazısı ise, zamansal ve mekansal olarak arada bir, orda burda ortaya çıkmıştır. Arkeolojik yaklaşım bize şu özet sonucu vermektedir: "Göktürk" runiği, Doğu Akdeniz kökenli bir yazıdır ve alfabe tarihinin oldukça geç bir döneminde kullanılmıştır.

Dilsel akrabalıkla ilintili olarak linguistik yaklaşıma göre, Göktürk yazıtı, Runik yazılı dillerle ilişkilidir: Macar, Fin dilleri buna örnektir.

Semiolojik yaklaşımla, (Germanik ve Türk Runik) alfabelerin incelenmesini bir başka yazıya bırakmak, konunun Freudien ve Jungien boyutlarına girebilmek için elzemdir.

Mirşan'a göre yokturlar ama Göktürklerin nerede ve nereden olduklarına, kök'ten mi çıktıkları, gök'ten mi indiklerine, gelirsek, Ümit Hassan karşı çıksa da, şaka birana, "Astral Türkler" olmalarında büyük olasılıklar gizlidir, çünkü, Talat Tekin'in "gizemsi Türk alfabesini" okuyuşuyla, Orhun Yazıtı'nın ilk cümlesinde, "Ben Tanrı gibi ve Tanrı'dan olmuş Bilge Hakan, bu devirde Tahta oturdum." (s: 35) diyen birinin gökten başka ineceği yer yoktur, tabii, eğer söylevini Orhunda taşa nakşederken, "Tanrı" sözünden, Bilge Kağan'ın demek istediği, tengri-mavi tencere gibi gök kubbe değilse...[67] Tengri dediğimizde de işin içine Sümer'ler, Sunarlar, Sunak ve Sum-Sun (Güneş Dil) girmekteyse... İsterseniz şöyle okuyalım Bilge Kağan'ı: "Ben Tengri gibi ve Tengri'den (Gökten-maviden) olmuş Bilge Hakan..."

Zaten bizim sürekli Bilge Kağan'ın halklarına "Gök" Türkler dememizin altında yatan esvab-ı mucibe, ve dilsel mucize de budur. Semavî, yani, sem-mavi dinler demek de sessellikle (sem-şems=güneş), buradan mı gelmektedir, insanın merak edesi geliyor, değil mi?

VIII

PHAISTOS-FESTOS DİSKİ: ATLANTİSLİ TÜRKLER

Dr. Anthony P. Svoronos, Festos diskinin deşifre edilmesi çabaları konusundaki yayınlanmış makalelerin tam listesini verirken[68], Nurihan Fattah'ın Tatar Türkçesi ile okuduğu ve "Atlantis dili" olarak Türkçe iddiasının bu diskle önemli bir ipucuna kavuştuğunu düşündüğüm bir bilgi veriyor:

> "Glenn Johnson has written a book entitled *Ancient Cretan Languages: The Phaistos Disk*. The big surprise in this volume is that Johnson claims to have deduced the Southwestern Anatolian-Syrian origin of the disc, it's linguistic relationship with a complexly differentiated spectrum of Anatolian and Ancient Indo-Aryan variety, as well as its utility as a record of nobilities in that area which may most probably represent a funerary record of some sort. I am indebted to Dr. Chuck York of Ontario, Canada for information about this work which I have not read."

Glenn Johnson, *Antik Girit Dilleri: Festos Diski* adlı kitabında, bu diskin üzerinde bulunan ideogram yazısının Güney Batı Anadolu-Suriye kökenli olduğunu çıkarsadığı ve bu dilin lingusitik ilişkisinin Anadolu ve Hint-Aryan dilleri çeşitliliğinde karmaşık bir spektrum içinde olabileceği ve diskin üzerindeki yazının asil bir kişinin cenaze törenini anlattığını düşünüyor. Festos diski uzmanı Dr. Svoronos, kitabı okumadığını ancak Dr. York tarafından bu bilginin kendisine ulaştırıldığını söylüyor.

Nurihan Fattah, diskte yazılanın bir "hikâye" olmadığı, kutsal fahişelik töreninin başlangıcında, ilk kez "kutsal fahişe" olmaya hazırlanan kızların yemin töreninde kullanılan bir metin olduğu görüşündedir. Fahişe olmak için tapınağa gelen kızlar, ellerine verilen bu diski okuyarak, yemin ederler.

Bugüne kadar Festos diski Yunanca, özel bir Kıbrıs dili olarak ve daha başka çeşitli dillerde okunduğu varsayılmış, bir çok kişi ise bu diskin bir "dil" ile yazılmadığını ve sadece işaretlerden oluştuğunu söylemiştir. Dr. Svoronos'un Web sayfasında, bu diski bugüne kadar çeşitli dillerde okuyanların tam bir listesi ve nasıl okudukları vardır.

Festos diski neden bugüne kadar okunamamıştır? Ya da, okunması çok mu önemlidir? Hangi kuramı destekleyecek ve dünyanın kadim tarihini nasıl değiştirecektir? Ya da okunursa, değiştirebilecek midir?

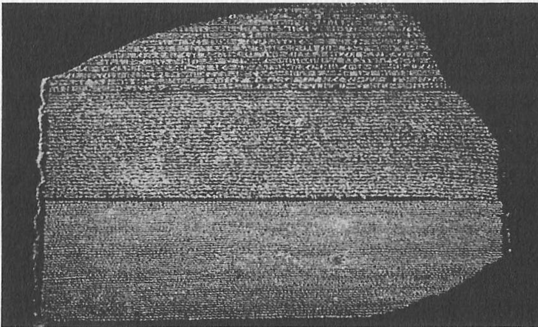

En geç M.Ö. 1700 yılına ait olduğu sanılan Festos diskinin ön ve arka yüzü. Çap 15.8 X 16.5 cm. Her iki yüzde 45 farklı işaret, toplam 241 işaret vardır. Disk, Girit Iraklion Müzesi'ndedir. 1908 yılında bulundu. Cümle oluşturan öbekler çizgilerle kesilmiştir.

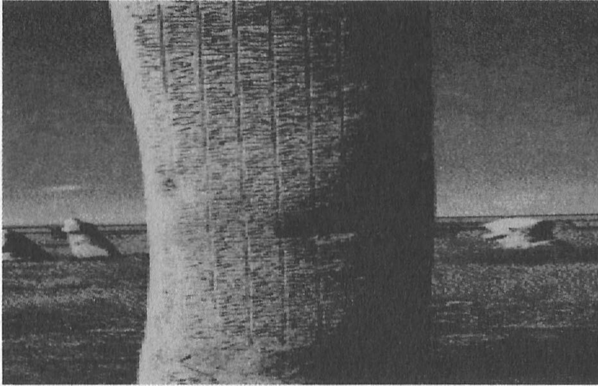
Bu sorular henüz disk okunmadığından yanıtlanamamıştır. Ancak Nurihan Fattah'ın bu konudaki tezi, diskin içindeki işaretlerin bir yazıya ait olduğu ve göstergelediği nesnelerin baş harflerini, bir hiyeroglif sistemi biçiminde seslendirdiğidir. Bu baş harfler Tatar Türkçesi sözleriyle birleştirildiğinde anlamlı cümleler oluşmaktadır. Örneğin işaret eğer bir "ok"u gösteriyorsa, bu "o" olarak okunmakta, bir sonraki işaretin nesnesi eğer "yay" ise "o" ile "y"birleştirilerek "oy" olarak okunmaktadır. Bu biçimde okununca, işaretler, Tatar Türkçe'sinde, anlamlı cümlelerle bir yemin –and- töreni metnini ifade etmektedir.

Nurihan Fattah'ın yaptığı bu basit deşifre, oldukça devrimcidir. Okunmamış bir çok hiyeroglifin gizemini çözebilir. Çünkü, Eski Mısır'ın gizemindeki peçeyi yok eden, Fransız askerleri tarafından 1799'da rastlantısal olarak bulunan Rosetta Taşı, sanki "beni deşifre edin" der gibi, üst üste üç dilde yazılmıştı. Metin başta hiyeroglif, ortada geç hiyeroglif (demotik) ve altta da Yunanca'dır. Rosetta taşının metni, MÖ 196'daki bir kral buyruğudur. Üç dilde yazılmasının asıl nedeni de, büyük olasılıkla Firavun'un tebaasının üç dilli olmasıdır.

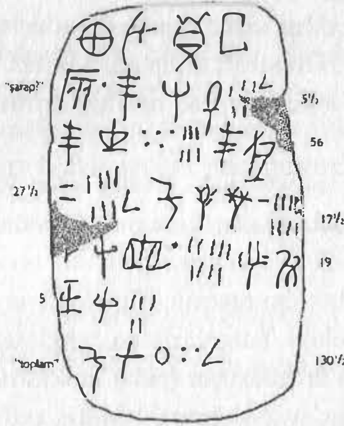
Rosetta taşı: hiyeroglifin gizemini ortadan kaldırdı: Eski Mısır'ın yolunu açtı.

Orhun Yazıtlarında da, aynı metin bir yüzü Runik alfabe ile Türkçe, diğer yüzü Çin alfabesi ile Çince yazılmıştır. Bu da belki de tebaanın iki dilli olduğunu

gösterebilir. Bu iki yazıt da, bilinmeyen alfabeleri okumak için bilinenden yola çıkmanın kolaylığını taşımaktadır. Ancak, özellikle Girit'te bulunan MÖ 2000-1500 yıllarına ait Lineer B ve Lineer A yazılarıyla yazılmış tabletler ve Festos diski, bu kolaylığa sahip değildi ve okunmaları bu nedenle neredeyse imkânsızdı. Hâlâ tartışılmaktadır. Lineer A'nın ilk buluntularının çoğuna, Girit'in güneyindeki bir Minos sarayının kalıntılarında rastlanılmıştır. Ancak ondan sonra, bütün Ege'deki Yunan adalarında, Yunan anakarasında ve Anadolu (Miletos'ta) ve hatta Filistin'de pek çok yazı bulunmuştur. Ancak Lineer A'yla yazılı olanların toplamı, Lineer B'den çok azdır: Bulunan 1500 metnin çoğu çok küçük ve hasarlı olup toplam 7500 karakterdir. (Oysa Lineer B karakterleri on binlercedir ve 200'den biraz az da "hiyeroglifik" karakter bulunmuştur). Lineer A'yı çözmede başlıca iki ipucu verimli olmuştur: Sayısal (numaralama) sistemi ve Lineer A işaretlerinin çoğunun Lineer B ile olan benzerlikleri. Hangi işaretlerin

sayı olduğunu teşhis etmek güç değildir: Bunlar tıpkı Lineer B'de olduğu gibi diğer simgelerden farklıdırlar. Kesir işareti ve 10 (on) için kalın nokta dışında Lineer A sayıları Lineer B'ninkilerin aynısıdır:

Lineer B **Lineer A**

a₂ [ha] a₃ [ai] au [au] dwe [dwe] dwo [dwo] nwa [nwa] pte [pte]

pu₂ [phu] ra₂ [rya] ra₃ [rai] ro₂ [ryo] ta₂ [tya] twe [twe] two [two]

1357 = 1000 + 300 + 50 + 7

Lineer B: örnekler **Lineer B: Toplama işlemi**

Artık görülmüştür ki, buraya kadar gösterilen tüm eski yazılar birbirlerine benzemektedir.

Nurihan Fattah, Festos diskindeki dilin Kazan Tatar Türk'çesine yakın olduğunu söylemektedir. "Metnin genel durumu, gramer yapısı ve keza sadece Kazan Tatarlarında kullanılan kelimeler de (örneğin *eni*, *ebeti*, vs.) buna şahitlik etmektedir... İlk söz, ANTIM (yemin ederim ki) olarak okunmaktadır... Takip eden ikinci kelime *eyimke* (evime, 'tapınağıma') şeklinde okunmakta. Demek ki andım sözünü telaffuz eden kişi tapınağı diğerlerinin üstüne koymaktadır. EY (ev) kelimesini takip eden ikinci ve üçüncü kelimeler irenim, ir-atka (tanrısal insan) şeklinde okunuyor. ..." (s: 124-125).

Bu şekilde diski deşifre eden Fattah, diskin her iki yüzünün okunmasını tamamladığında, tam bir yemin ve saadet dileme cümlelerini, açıklıkla ortaya koyuyor. Daha sonra ise, Fattah, bu metnin etimolojik ve etnolojik olarak analizini arkeolojik bulgularla da zenginleştirerek, yapılan ayinin, Atlantis ardıllarının (pelaj halklarının) bir töreni olduğunu ve Minos uygarlığının Atlantis ardılı olduğunu; Tataristan ve Kazan civarındaki toponimlerle, Girit-Minos toponimlerini birleştirerek, etnos olarak, var olup olmadıkları sadece Platon'da yazan Atlantislilerle, Tatar Türklerinin arasındaki ilişkiyi ortaya koyuyor. Dolambaçlı bir labirent, çetrefilli bir düğüm, ancak illiyetli.

Fattah'ın dil teorisinde, aynı Cahit Batmaz gibi bir "hece" kuramı var.

> "İlk kelimeler, yani heceler dediğimiz Ünlü + Ünsüz tipi ne anlama gelmektedir? İlk hecelerin gizemini keşfedecek bir babayiğit henüz çıkmadı" (s: 74)

Ancak Fattah, aynı C. Batmaz gibi, hece köklerin evrensel olduğunu, *ba, be, bo, bö, bu bü, bi* gibi ilk hecelerin tüm ilkel dillerde toprak, ana, eş ve kadını ifade ettiğini, *vu, lu, nu, su* gibi ilk hecelerin ise denizi, erkeği ve babayı ifade ettiğini ileri sürmektedir. Daha sonra, *ba* tipi hecelerin, *m* sesi ile değişmesi söz konusudur. Ancak, ilk hecelerin ne zaman oluştuğu hiç bir zaman bilinemez.

> "Dillerin ve dil ailelerinin ve hatta bazı lehçelerin ömrüyle ilgili tarihler onlarca, yüzlerce, bin yıl değil, milyonlarca yıl ile hesaplanabilir. Dolayısıyla dillerin tarihi meselesi bize göre hiçbir anlam ifade etmemektedir." (s: 83)

Dilin eskiliği veya yeniliği ancak toponimler yoluyla izlenebilir. Bu da fazla bir bilgi vermemekle birlikte, görece bir tarihten söz etmenin yegâne yoludur.

> "Bugünkü Girit haritasında Tatarca asıllı olduğu görülen toponimler vardır. Örneğin Allaria, Amira, Arslan, Aspan, Astala, Aksos, Bagali, vb. Kazan Hanlığında Aksa vardı. Bugünkü İtil-civarında Bakalı adında bir kaç toponim mevcuttur. Girit'te Kataros, Kunduro, Kupo, Kurtes, Magesa, Matala, Saba, Samara, Sikiya, Suliya gibi coğrafi adlar vardır. Bizim yörelerde ise, Katarış, Kondıralı, Kupay, Magaş, metele, Saba, Samara, Sikiya ve Sule vardır." (s: 183).

Bu adların aynı olması tek başına tarihsel eskilik konusunda bir belirteç olmamasına karşın, örneğin Tatarcadaki deniz ile ilgili toponim ve etnonimler, en yakın denizin binlerce kilometre uzakta olan bir halk için ilginçtir:

> "Halk şarkılarında şu mısralara rastlıyoruz *Niçik kildiniz bizge, Tüşmeyince dingizge*? Tataristan'da denizle ilgili terimler ve toponimler vardır: dingiz alanı cılgası, dingiz közi çişmesi, dingiz közü kizlevi (deniz gözü kaynağı), dingiz başı (deniz tanrısı nehri). Bu nehrin aktığı köy, Leninogorsk bölgesindedir ve Timeş adıyla bilinir. Bu tür kelime ve deyimler ancak deniz kenarında yaşayan, denizcilikle uğraşan halklarda olur." (s: 207)

Oysa, Tataristanın bilinen tüm tarihinde deniz ve denizcilikle ilgili herhangi bir veri bulunmamaktadır.

Özetle, Fattah'a göre,

> "'Tatarların ezeli yurdu Altayların doğusu yani Moğolistan'dı... Türkçenin Altay dil grubundan ayrılması yaklaşık üç-dört veya beş bin yıl önce olmuştur... Türk halkları, yaşadıkları tabiatın bağrında vahşi ve gayr-i organize idiler...' gibi profesyonel tarih holiganlarının iddiaları bunlardır... Türklerin ata yurdunun Ural-Altay etekleri olduğu görüşü, sadece Batılı tarihçiler tarafından uydurulmuş ve bu kesin bir hipotez olarak kabul edilerek, hiç bir zaman tartışmaya bile açılmamıştır. Arilerin ataları her nasılsa dünyanın her yerinde olabiliyor... Türklerin ataları ise Milattan binlerce yıl önce başka topraklarda, Akdeniz havzasında, Mısır'da, Habeşistan'da, Roma'da, Akdeniz'de olamıyor.. Kısaca ifade etmek gerekirse, Türklerin ata yurdunun Ural-Altay etekleri olduğu varsayımı tarihi gerçeklerle bağdaşmamakta ve akıllıca uydurulmuş bir yalan olarak karşımızda durmaktadır." (s: 35-355)

IX

TÜRKÇE "DENİLEN" DİLİN ARKAİK SESİ VE SEMBOLLERİ

Profesör Ahmet Taşağıl'ın, *Bilim ve Ütopya* dergisinin Nisan 2006 sayısına yazdığı "Sunuş" yazısı kısa ve çok ayrıntılı olmasıyla birlikte, 1939'dan sonraki Orta-Asya merkezli Türklük (Zeki Velidi Togan, vb.) olgusunu ve tezini Avrasya'ya çekerek daha Batılı hale getiriyor ama hâlâ Anadolu ve Mezopotamya'dan net bir bahis içermiyor.[69] Profesör Taşağıl, kendinden önceki Türk tarihçilerinin bir özeti olarak, şöyle diyor:

> "Türk izlerini takip edebildiğimiz tarihi kaynakların çoğu [bence Kaşgarlı Mahmut dahil, hepsi-VB] Türk dilinde değil, komşu milletlerin dillerinde (Çin, Fars, Arap, Grek, Latin ve Rusça) yazılmıştır." (*Bilim ve Ütopya*, s: 4).

Bu durumda, aynı Sümerler gibi, kendilerine hiç bir zaman "Türk" demeyen bir halklar ve kavimler manzumesine, dışarıdan "Türk" denmesi söz konusudur. Bizim Kuzey Amerika (ABD ve Kanada) yerlilerine, kendilerine hiç demedikleri halde, "Kızılderili" dememiz gibi bir şeydir bu.

Türklük açısından sonuç şudur:

> Kendine, 1923'e kadar, Türk demeyen halklara, dışarıdan "Türk" denilmiştir. Peki, şu anda neredeyse

mükemmele varmış olan Türkçe (dediğimiz) dil'e ne denmiştir? Yoksa, bu dil, tarih boyunca, aynı kendilerine Türk denilen Türk devletlerinin adları gibi başka başka adlarla mı anılmıştır? Öyle ya bu olasılık şu anda da mevcut: Özbekçe, Yakutça, Çuvaşça, vs. "Türk" ne demektir? Türklerin kadim tarihi yazılacaksa, bu tarih, devletlerin, kağanların ve padişah ile şahların, savaşların ve idari yapısı ile kavim ve "ırkın" tarihini yazmakla değil, dilin, Türkçe'nin tarihi ile yazılacaktır.

Türk Dili ve Türk Dili tarihi ile ilgili önemli bir kavşakta bulunuyoruz; bu kavşakta iki yaklaşımdan birini kullanarak gideceğimiz yolu seçebiliriz; biri doğru olan yaklaşımdır, diğeri yanlış olan yaklaşım. Anlaşılıyor ki, bugüne kadar doğru ve yanlış, bu iki yaklaşımın "hercümerç" olduğu, Avrupamerkezci ve oryantalist yaklaşımla, 1939 sonrası yolları seçilmiştir. Bu, Avrupamerkezciliğe bulaşmış Türk-İslam sentezciliğidir. Bu yol, aynı zamanda, tam anlamıyla, kusursuz dil (kök dil) ütopyası peşinde koşanları değil, yani sadece "Türk büyüktür, ondan büyük yok" martavalları ile ilgilenenleri değil, Umberto Eco'nun aktarışıyla[70] tüm insanlık tarihini, Platon'un *Kratilos* diyalogundan[71] ve ondan da önce, *Tevrat*'ın Babil efsanesinden bu yana meşgul etmiş; tüm çağları etkilemiş bulunuyor: Dilin tarihini, tek kayıtlanmış olduğu şekli ile, yazının ve/veya resmin tarihi ile yazmaya çalışmak beyhudedir.

Ses'i kaydetmek çok yeni bir teknoloji olduğundan, kadim (eskil-antik) ses'ten yola çıkarak yapılan araştırmaların tarihsel uzantıları yine, ne yazık ki, yazısal olgulara dayanmaktadır.

Oysa, dil ses'tir.

> "Dilin ilk elemanı ses'tir. İlksel olarak ses vardı ve ses taklidi söz konusuydu. Gırtlak yapısı ve doğadan duyulan seslere göre, adlandırma yapıldı. Ad hep fiilden önce geldi." (Eco, s: 266).

Ne kadar Güneş Dil Teorisi'ne benziyor, fark etmediniz mi?

Fattah'a göre,

> "Diğer mukayesecilerin (komperatif dil yaklaşımcılarının) iddia ettikleri gibi bir dilin fonetik yapısı sürekli değişip gelişmiş olsa ve bu oldukça hızlı bir şekilde gerçekleşmiş olsaydı, o takdirde ses sistemi istikrarlı olmaz, bu da dilin bütünüyle istikrarsız olmasına yol açardı. Ancak bu, bir dilin fonetik yapısının kesinlikle amorf hale gelmediği anlamına gelmez. Her dilde fonetik yapı dikkat çekmeyecek ölçülerde değişimlere uğrayabilir. Ne var ki, bu dikkat çekmeyecek değişiklikler, lokal oynamalar, dilin fonetik yapısını tamamıyla kökten değiştirmez. Bu değişim ve oynamalar süreklidir yani dilin ses içeriğinin bir kısmıyla sınırlıdır." (s: 62).

Yani, Fattah şunu demek istemektedir: Yunus'un Türkçesi, Orhun'un Türkçe'sinden bal gibi daha eski olabilir:

> "Dil, eğer, her ırk, aile, millet ve milliyete mensup insanlara, eşit düzeyde özgü bir şeyse, o takdirde bilinen norm ve kuralları da herhalde herhangi bir genel prensibe tabi olmak zorundadır."(s: 63).

Dilin vokal-fonetik morfolojik yapısı, ancak sonradan öğrenilme ile bozulabilir. Orhun'da belki de bu olmuştur.

Konuya bir de Runik yazı ile yaklaşalım. Öyle ya, Orhun'un yazısı, "Göktürk yazısı" da denilmeye çalışılan Runik yazıdır ve Türkçenin kayda geçmiş ilk sembolik işaretleridir. Daha önce gördük, Runik, gizemsidir.

Ebced, İbrani dilinin Arapça ile kesişmesinden doğan alfabenin adıdır. Bir de Elifba vardır. Abced dersek, belki daha iyi anlaşılır. A-B-C-E-D. Sadece, Alfa-beta'nın (alfabe) D ile E'sinin yer değiştirmiş halidir ya da C sessizinin, E ile seslendirildiğini düşünürsek, ABC'dir.

Türkçe, Runik'ten, Ebcede oradan da Elifba'ya nasıl geldi, bir bakalım.

Runik'ten Ebcede giden yolun ortasında Babil vardır. Babil, İbranice "balal" (karışmış) kökünden, Akadca "bab-ilu" (tanrıların kapısı) kelimesi'nden türetilmiştir. Bizim, Bab-ı Âli (Osmanlıca Arapçası) de aynı anlamdadır: Yüce Kapı. Babil, tanrılar tarafından karıştırılmış yüce kapı (yapı) demektir.

Alfabe olarak adlandırılan yazı, dilin kayıt haline getirilmesinin son aşamasıdır. Babil Kulesi'nin inşaatını kendine karşı bir tehdit olarak algılayan Tanrılar (*Tevrat*'ta Elohim, çoğuldur.) tanrısal dili "72 dile" ayırdığında, yazının da olmasına gerek duymuşlardır. Neden?

Sümerler, yazıyı "tanrının kâtibinden" öğrendiklerini yazarlar. Eski Mısır'a, yazıyı Tanrı Thoth, diğer bütün bilgilerle birlikte vermiştir. Babil'lere Tanrı Marduk'un oğlu Nebo yazmayı göstermiştir. Musa ise YHVH'den (Yahu-Yahova; görünmeyen'den) öğrenmiştir. Ahit Sandığında bulunan taş tabletler bu yazıyla yazılmıştır. Eski Yunanlılar ise, kozmolojilerini aldıkları Eski Mısır'a özenerek, cinsiyetsiz Tanrı/ça Hermes tarafından yazıyla donandıklarını söyler-

ler. Alfabenin mucidi olarak kabul edilen Fenikeliler ise Tanrı Taut'u (Mısır'ın Thoth'u) kullandıkları yazının mucidi olarak gösterirler. Hint yazısı *devanagari,* "tanrılardan" demektir. Sanskrit ise, "parlatılmış, mükemmeleştirilmiş" (Krş: EK 1'de Adnan Atabek'in yazısı) demektir.[72]

Dili veren Tanrılar, kısacası, yazıyı da vermişlerdir.

Bu yazıyla yazılan Kutsal Kitaplara ve eski metinlere bakılırsa, ne dilde, ne de yazıda insanların yaptığı bir şey yoktur. Hepsi, sanki gökten gelen bir buyruk ve istemle oluşmuştur. Bu gök nedir?

Tanrıları gökten gelenler (Gelişmiş Varlıklar) olarak niteleyen psikolog ve tarihçi Paul Von Ward'ın izinden gidersek,

> "Tufan öncesi yazı sistemlerine ait örnekler henüz bulunamamıştır-mevcut olmadığını düşünmemiz için ortadan kaldırılmış olabilir. (Krş: Benim dipnotlarda aktardığım 2005'te Bilgi Üniversitesi'nde yapılan "Bağdat Müzesi Amerikan Soygunu" anektodu) Sadece bazı kaba işaretler ve basit runik yazıya dayalı ilkel sistemler, resmî olarak MÖ 10000'den sonrasına tarihlenmiştir. Tufan'dan sonra ortaya çıktığını düşündüğümüz bazı yazıların 12000 yıldan önce yazılmış olması mümkündür." (s: 263)

Çivi yazısı (Sümer-Akad), hiyeroglif (Mısır-Girit), ideogram (Çin-Japon) yazıları, tam bir alfabe değillerdir. Alfabe, yani, resim ile sembolik işaretlerin birleşmesi, günümüzden 4000 yıl kadar önce Girit'de ve Yunanistan'da (Anadolu'nun İyonya denilen kısmında da) başlamıştır. Faistos diskindeki hiyeroglifin Lineer A ve B'ye dönüşümü çok yenidir.

Yazının oluşumu demek ki, MÖ 5000'lerden başlayarak alfabeye dönüşmüştür. Daha önce ise çivi, hiyeroglif ve ideogram vardı. Her sese bir sembol (işaret) ilkesi çerçevesinde oluşan alfabenin ilk şartı, dilin hece yapısı ile oluşan sözleri (kelimeleri) kullanmasıdır. Alfabe'de, "çoğunlukla, heceli olan sisteme göre, semboller anlamlı bir kelime oluşturmak için bir araya getirilirler." (Ward, s: 265) Oysa, çivi yazısı dahil, hiyeroglif ve ideogram yazılarında her bir işaret (resim) bir cümle veya paragrafı anlatmaktadır.

Alfabelerin kökenine ilişkin klasik bir kaynak olan, David Direnger'e göre, (Aktaran, Ward, s: 267) bilinen en eski ve en gelişmiş alfabeye sahip Sanskritçe 4000 yıl önce Güney Asya'da (Hindistan'da) ortaya çıkar. Tahminen 300 yıl sonra, Doğu Akdeniz kıyılarında, şimdi, Fenike alfabesi olarak adlandırdığımız yazı sistemine rastlarız. Fenike alfabesi ile Sanskrit alfabesi arasında hemen hemen hiç fark yoktur.

Aralarındaki sessel ve işaretsel benzerliğe bakarsak, bu alfabe, Hindistan'dan Fenike'ye nasıl gelmiştir? Buna, tarihçilerin çoğunun Hyksos-Hiksos halkları tarafından yapıldığı kanısı mevcuttur. Hiksoslar, Eski Mısır'ı darmadağın eden ilk Kuzeyli barbarlardır.

Hiksosların aynı zamanda, Yunanlıların ilk baş belası olan Pelaj Halkları ile de yakından ilgisi vardır. Pelaj halklarının ise, bir rivayete göre, kökenleri Atlantis'tir.

Mu ile Atlantis'i Pasifik ve Atlantik okyanuslarına yerleştiren paradigmanın takipçisi Ward soruyor:

> "Dilbilimcilerin alfabenin nereden geldiği[ne] dair bir çok teorisi vardır. Tartışma, Fenikelilerin dili ve onun Kuzey ve Güney Sami diline dönüşmesi etrafında gelişir. ... Etrüsk ve Roma kültüründe kullanılan

Latince'den Yunanlılar mı sorumludur? Fenike alfabesinin asıl kökeni Sanskritçe midir? Ve bu Atlantis'ten mi gelmiştir?" (s: 268)

Gizem demek olan Runik ise, belki de en eski alfabedir. Neden olmasın? Runik yazıyı Fenike sonrasına koyanlar yanılıyor olamazlar mı? Arada, Babil bir köprü olarak, Runik'i, Etrüsk alfabesine ve Latince'ye döndürdü? Bunları söylemek için, Irak çöllerinde, büyük bir kısmı ABD askerleri tarafından, II. Irak Savaşı'nda Washington D.C.'ye kaçırılmış, henüz okunmamış 100.000 adet (belki de daha fazla; Sümer tabletlerinin bugüne kadar çok azı, bulunanların % 3 kadarının okunduğu bir gerçektir) tabletin okunması gerekmektedir. II. Irak Savaşı'nın başlangıç nedeni olan ve arandıkça da bulunamayan kimyasal ve nükleer bombalar, Tarih'i alt üst edecek bu kültürel bombalar olmasın?[73]

X

SONUÇ YERİNE YİNE GİRİŞ

Yazı önemlidir ancak uzayda kaybolmadığını bildiğimiz ses'in yeniden elde edilişi ile ilgili teknolojiler gelişmedikçe bir dil tarihi yazmak, olanaksız olmasa bile çok zordur. Bugünkü fonetik'ten yola çıkarak arkaik sesi bulmaya yarayacak bilgisayar programlarının henüz başındayız.[74] Ancak, Olcas Süleymanov gibi yazının dilini, (teorik de olsa) sessel geçmişe uzatan; Güneş Dil Teorisi gibi sessel-semiolojik (vokal-işaretsel) bir teori ile uğraşarak "arkaik ses saptama teknolojilerinin" bulunacağı günlerle, günümüz ve onbinlerce yıllık geçmişimizi bağlayabileceğimiz bir gelecek artık kesinleşmiştir.

Bu durumda şimdi yapılması gerekenler, dillerin yapısı ve yapılışını sessel ve hece olarak incelemeye başlamaktır. Bu konuda Türkçe dışındaki diller için hayli gelişkin materyal olsa da, Türkçe için yapılanlar, ya sadece vokal-fonetik; ya da sesten bağımsız sadece gramer yapılarıyla ilgili kısıtlı bir haldedir.

Elimizdeki güncel (2000'den sonraki) arkeolojik veriler, artık Türklerin anayurdunun ve konuştukları dilin köksel bağlarının Orta Asya ve Altaylar olmadığı ile ilgili doğru hipotezler oluşturmamıza imkân vermektedir. Bu yeni bulgularla, 1939 öncesinde o zamanın arkeolojik ve etimolojik bulguları ile bile gerçeklikleri bir hayli yüksek olan hipotezleri yeniden sınamamız gereklidir. 1939'dan sonra, Vambery'lerden (1857) başlayarak, Türklerin kim oldukları bile kuşkulu bir tarih yapıntısı ile yapay olarak meşgul bulunuyoruz. Bu yapıntıyı bu hale getirenler, ne yazık ki, Türk-İslam sentezcileri olarak 1939 yılından bu yana Türkiye Cumhuriyeti'nde

iktidar olmuş olanlarla; bunları, (bir zamanlar Althusserian militandılar, şimdi ise globalist sol-liberal olan) sol'dan eleştirenlerdir. Bu iki sağ ve sol yapıntı ustaları (örneğin Taha Akyol ile Murat Belge), aynı toplumsal formasyonun türevleri olarak ikiz kardeştir.

Ortaya attığım (1919-1939 arasında zaten ortaya atılmış olan) hipotezleri sınayalım:

1. "Türklerin dünyaya Orta Asya'dan başlayarak yayılışı yeni bilgi ve bulgulara göre kuşku duyulmaya başlanılması gereken bir hipotezdir" önermesi gördük ki doğrulandı. Bu konuda gerek arkeolojik, gerek etimolojik, gerekse linguistik yeni ve eski veriler birikmiş durumda.
2. "Anadolu Türkçe'si Orta Asya Türkçe'sinden daha eskidir" hipotezi hem söz dağarcığı, hem sentaks, hem de alfabe olarak desteklenmektedir.
3. "Türkçe denilen dil, Anadolu-Mezopotamya-Doğu Akdeniz-Kafkasya kökenlidir" hipotezi, özellikle Sümer ve Etrüsk dilleri ile olan ilintiler ve Fattah ile Süleymanov'un yeni yaklaşımlarıyla teorik, Mirşan ve Diker ile operasyonel bir çerçeveye oturmuştur. Kuşkusuz, bu konuda daha farklı bir çok bilimsel görüş ve yaklaşım bulunmasına karşın, 1938 öncesi oluşturulan yaklaşımların değeri bilimsel olarak artmaktadır.
4. "Türkçenin Anadolu'daki "eskiliği" hipotezi için, Olcas Süleymanov, Nurihan Fattah, Selahi Diker'den yola çıkmak gereklidir; ayrıca Adnan Atabek, Ümit İriş, Kazım Mirşan, Polat Kaya, Muazzez İlmiye Çığ, Ali Rıza Erkoçak ve Cahit Batmaz gibi akademi dışı ve birbirlerinden farklı politik ideolojilere sahip

fakat Türk dili üzerine benzer bulgu ve bilgilerle donanmış incelemeciler bu tezin verilerini oluşturmaktadır." hipotezi için elimizde veriler vardır; bu verilerin, yeni yayınlarla bilim kamularına yayılmaları gerekmektedir.

5. Yeni dil çalışmaları için, "1939'dan sonra, semiotik bir dil kuramı olan Mustafa Kemal'in Güneş Dil Teorisi'nin nasıl ve neden yok ve iğdiş edildiğini çok iyi anlamamız gereklidir" hipotezi tam anlamıyla doğrulanmıştır. Adnan Atabek'in bu yazının sonuna eklediğim katkıları, Güneş Dil Teorisinin güncel değerlendirmesini sunmaktadır.

6. "1939'dan sonra, Avrupamerkezci kuramcıların ve Türk-İslam sentezcilerinin "neden Anadolu'daki kendi tarihimizi öğrenmemizi istemiyorlar?" sorusu çok önemli politik bir sorudur ve dil araştırmalarıyla birlikte yanıtının bulunması gereklidir. 1919-1939 arasında yapılan dil ve tarih çalışmaları bu sorunun o zamanki yanıtı çerçevesinde oluşturulmuştur" hipotezlerinin desteklenmesi için ise politik iklim günümüz itibariyle yaratılmıştır. Gerek AB'ye giriş süreci; gerekse bölgedeki son politik ve ekonomik gelişmeler bu konuda yeteri kadar aydınlatıcıdır.

Kısacası, başlangıçta oluşturduğum, "Türk Dili Üzerine Hypo-Tezler" konusunda yeteri kadar ampirik veri birikmiş bulunmaktadır. Bundan sonrası, bu tezleri hipotez olarak sınamak için çalışmaya ve çok çalışmaya kalmıştır. Atlantisliler hangi dilde konuşuyorlardı, bilmemize çok az kalmış olabilir.

Şimdi, "bir kördüğüm ki [bu] çözdükçe dolaşıyor" misali bazı cümleler aktarıyorum ve bu bilmeceyi başlatıyorum.

"DNA analizleri ve dil haritaları birleştirildiğinde, Avrupa'da Hint-Avrupa dili konuşan insanların % 85'inin 50.000 yıllık genetik geçmişe sahip oldukları görülmektedir (s: 261) ... Modern Avrupalıların yüzde 85 oranında nüfusunu, Tufandan 50.000 yıl önce Batı Asya'dan göç ederek gelen Kafkaslar oluşturmaktadır (s: 274). ... Elbette, Avrupa'daki herkes, Kafkaslar ve Orta Doğu'dan (Batı Asya) gelmemiştir. Bask, Macar, Fin Estonya dilleri Hint Avrupa ailesine bağlı değildir. Atlantis'ten göç ederek [Avrupa] kıyı şeridine yerleşen insanlar da, Keltler, Berberler, Etrüskler, ve İskandinavyalılar da bu aileden [Hint-Avrupa] ailesinden değillerdir. (s: 261). ... Yunanlıların [Solon] Mısırlı tarihçilere göre anlattıklarına bakılırsa, Tufandan sonraki Atlantisli işgalciler tahminen 9000 yıl önce Yunanlılar tarafından geri püskürtülmüştür. Bu durumda Atlantis'ten geriye kalan insanlar, Batı Akdeniz'de, Etrüsklerle karışmış olma ihtimali ortaya çıkar. (s: 180-181)."[75]

Mirşan'a (ve diğerlerine) göre Etrüskler Türk'tü, Fattah'a göre, Atlantisliler Türkçe konuşuyordu, Süleymanov'a göre Güneş dili, hiyeroglif'lerin diliydi, sonradan Sümerce (Kengrice) çivi yazısı olmuştu? Bize bilmece gibi geliyor hepsi.

Mustafa Kemal, ölürken, bu bilmeceyi çözmeye başlamıştı.

Veysel Batmaz

29 Ekim 2006

Tarabya

YANOKUMA:
AÇIKLAMALI DİPNOTLAR VE KAYNAKLAR

1 Bu konuyu özetleyen çok önemli ve bir o kadar da eleştirilmesi gereken bu argüman için Bkz: Ümit Hassan*, Eski Türk Toplumu Üzerine İncelemeler*, Alan Yayıncılık, İstanbul, 2000, s: 79, 75. dipnot.

2 Orhun, Orhon da yazılabilir, Orhan da, Orkun da. Nasıl yazılırsa yazılsın Kan'la, Hun'lukla ilişkisi vardır. Sessel olarak ise, arkaik tarihsel geçmişte, og-hun-og-uz ile ilişkisi aranmalıdır.

3 Benimle aynı kanıda olan Rıza Nur da, "Pantürkizm ve Panislamizmci Avrupalı Türkologlar, yani yabancılar doğurmuştur" demektedir. (Rıza Nur, *Türk Tarihi I*, s: 175, aktaran Doğan Avcıoğlu, *Türklerin Tarihi,* Tekin Yay., Birinci Kitap, (5 Kitap), İstanbul, 1999, s: 16) Avcıoğlu'nun *Türklerin Tarihi*'ni okumadan, Türk tarihi üzerine ahkâm kesmek olanaksız. Yer yer yeni bulgu ve yaklaşımlarla bazı bilgileri eskimiş de olsa, bu kitap daha yıllarca "Türklük" için referans olmaya devam edecek.

Buradaki "akademi"k vurgu, YÖK üniversitesi içindeki biliminsanlarınadır. Üniversitesinin yerini medyanın aldığı kurak bir akademik yapının ideolojik martavalları ile dil, tarih ve coğrafya yapılan bir ülkede, ilk önce 1939'dan sonra, daha sonra da 1980'den sonra, andavallı ve Avrupamerkezci-kendini oryantalize eden [Bkz: A. Dirlik, Dipnot: 9] (İslamcısı, solcusu, ırkçısı ile küllen yekun) nesiller yetiştirmenin "üniversite"yi yok etmekten ve medya ile ikame etmekten başka yolu da yoktu zaten. Unutulmamalıdır ki, Profesör Avram Ga-

lanti, İdadi mezunudur; Profesör Fuat Köprülü de, Hukuk Fakültesi 3. sınıftan terk. Emel Esin ise sadece bir diplomat eşi amatör bir araştırmacıdır. Bu nedenle uzun bir süredir, "Türklük" ve "Türk Dili" araştırmaları, üniversite dışında yapılmaktadır; yapılmalıdır.

4 Yahudi kökenli olmak, tüm dünyada ve tüm zamanlarda, bilimsel, sanatsal ve genel olarak zihnî çalışmalarda hayli yaygındır. Fakat, özel olarak bizim tarihimizde, Jön-Türk'lerle başlayan modernleşme sürecine rasyonel ve iradî yaklaşımların tamamında bu tarzda bir Yahudi ağırlığı vardır. Örneğin, Armenius-Herman Vambery, Avram Galanti ve Moiz Kohen (Tekin Alp) Türkçülüğün en önemli isimlerindendir ve her üçü de farklı farklı yönlerden Ziya Gökalp ile ilişkilidir. Ziya Gökalp de, Yahudi ad listelerinde vardır. Yahudiliğin Osmanlı ile yakın devletsel ilişkisini Yalçın Küçük, I. Selim-"Nasi" ile başlatıyor. (A. Vambery için Bkz: Mim Kemal Öke, *Vambery: Belgelerle Bir Devletlerarası Casusun Yaşam Öykusü*, Bilge Yay., İstanbul, 1985; Galanti ile ilgili bilgiler daha sonraki dipnotlarda vardır. Moiz Kohen'e ise, büyük bir eksikliktir, bu yazıda yer verilmemiştir. Özetle, Türklüğün keşfi, aslında kendini Yahudiliğe ve Eski Ahit'e borçludur.

5 Bu yazıda, bu konuda Cahit Batmaz'ın önerisine uymak için, sözcük ve kelime yerine söz'ü kullanıyorum. Bugüne kadar dil karşılaştırmaları için üçlü bir yaklaşım uygulana gelmiştir: Sessel (vokal) benzetmeler, yazılı söz (kelime-anlam) benzetmeleri, gramer (cümle yapısı ve yapılışı) benzetmeleri. Bu üç yaklaşımı birleştirerek kullananlar da vardır.

6 Burada vokalizasyon veya fonetikten söz etmiyorum. Daha çok kullanılan sözlerin tarihsel olarak sessel değişimi ile ilgili bu söylediklerim.

7 "Erzurum ve Hakkari'de ortaya çıkartılan çeşitli arkeolojik kültür bulguları, Türklerin Anadolu'ya M.Ö. 2 binli yıllarda geldiğinin göstergesi olduğu ileri sürüldü. Orta Asya'da Türk Kültürünün Arkeolojik Kaynakları (OTAK) Projesi kapsamında, Erzurum'un Pasinler İlçesi'nde Bulamaç Höyüğü'nde ortaya çıkartılan M.Ö. 2 binli yıllara ait heykel başının Türk izleri taşıması ile tartışmaya başlanan ''Anadolu'ya ne zaman geldik?'' sorusuna, Hakkari'de, Prof. Dr. Veli Sevin tarafından keşfedilen steller ışık tutacak. Avrasya Arkeoloji Araştırmaları Bilim Derneği Başkanı Yrd. Doç. Dr. Semih Güneri, Moğolistan ve Rusya Federasyonu'ndan bilim adamlarıyla ortak yürütülen OTAK Projesi kapsamında, Hakkari stelleri üzerinde bulunan bazı motifler dikkate alınarak, konunun tüm Avrasya'da karşılaştırmalı olarak yeniden araştırıldığını söyledi. Güneri, ''Steller üzerindeki bazı detayların, tüm Avrasya'da bulunan Türk ve Protürklere ait dikili taşlarda, kaya resimlerindeki kompozisyonlarla karşılaştırmaları yapılıyor'' dedi. Özellikle de stellerdeki ''kap tutan el'' motifinin Göktürk Dönemi'ne ait heykellerde de görüldüğüne dikkat çeken Güneri, şunları söyledi: '' M.Ö. 2 binli yıllara ait Hakkari stellerindeki Türk sanat stiline çok yakın bazı kompozisyon ayrıntıları, ortak çalışma yürüttüğümüz Rusya Bilimler Akademisi Saint Petesburg Materyal Kültür Tarihi Enstitüsü'nden bilim adamlarına da çok ilginç geldi. Rus ortaklarımız da, detayları ne-

deniyle daha önce bu tür stellere rastlamadıklarını ifade ediyorlar. Şubat ayında başlattığımız bu çalışmayı yakında yayınlayacağız." ... "Rus meslektaşlarımızın da katıldıkları gibi, silah modelleri kesinlikle M.Ö. 2 binli yılları gösteriyor. Kap tutma, Türklerde, özellikle de Altay Bölgesi'nde kökleri M.Ö. 3 binli yıllara uzanan Şamanist geleneklerde yer alan süt saçısı ile ilgilidir. Hakkari stellerinde görülen silahların özellikleri ile aynı stellerdeki kap tutma motifi, Tunç Çağı ile Göktürkleri birbirine bağlayan kültür unsurlarıdır." Pasinler Bulamaç Höyüğü'nde bulunan Tunç Çağı'na ait heykel parçasının üzerindeki detayların da temel anlamda Göktürk Dönemi özelliklerini yansıttığını kaydeden Güneri, şöyle devam etti: "Aslında bir çelişkiymiş gibi görünen bu durum, hiç şüphe yok ki kültürel bir süreklilikle açıklanabilir. Bu kadar tesadüf olabilir mi? Stellerin kaşifi hocamız Prof. Dr. Veli Sevin'in fikrine katılarak M.Ö. 2. bin yıla ait olduğunu düşündüğümüz bu stellerdeki Orta Asya Türk sanat sitil izleri, Rus meslektaşlarımızı da şaşırttı. Bu bulgular Türklerin M.Ö. 2 binli yıllarda Anadolu'da bulunduklarını gösteriyor. Yıllardır bu yönde fikir ileri sürüyoruz. Ancak, içinde bulunduğumuz durum, hem Orta Asya'da hem de Türkiye'de, Türk tarihinin arkeolojik kültür belgeleri ışığında yeniden yazılmasını, en azından mevcut iddialar dikkate alınarak, konunun ciddi biçimde ele alınmasını gerektirmektedir." Türklerin Anadolu'ya gelişleri ile ilgili iddiaların yeni olmadığını sözlerine ekleyen Güneri, 2001 yılında başladıkları Bulamaç Höyüğü'ndeki kazılarda keşfedilen seramik kapların yapım teknikleri,

renkleri, biçimleri ve üzerlerinde bulunan kazıma bezemelerinin, Orta Asyalı göçebe kültürlere ait izler taşıdığının keşfedildiğini hatırlattı." (Kaynak: *Gazeteler,* 26 Ekim 2004 ve İsmet Yalçın'ın Veysel Batmaz'a gönderdiği elektronik iletisi.)

Bu gazete haberi Orta Asya paradigmasının ne kadar köklü olduğunu gösteriyor. Oysa, aynı haber, "Anadolu'ya ne zaman geldik?" olarak değil, 'Türklerin Anayurdu Anadolu' diye de verilebilirdi. Arkeolojik bulgular, zamanla "Türklerin Orta Asya'dan Anadolu'ya gelmediklerini, Anadolu'dan Orta Asya'ya gittikleri" hipotezini paradigma haline ampirik olarak ortaya koyacaktır. Şu çok açıktır ki, dil ve klasik arkeolojiyi genetik arkeoloji ile (DNA testleri ile) birleştirdiğimizde, Mustafa Kemal'in yüksek öngörülü hipotezini yineleyerek, 'Türkçe Anadolu'da hep vardı' da diyebileceğiz. Bir de tabii şu vurgulanmalıdır: varlığı tartışmalı olan Göktürkler, M.S. 500'den bu yana tarih sahnesinde zannedilen bir "Türkçe" topluluğudur (Sencer Divitçioğlu, *Oğuz'dan Selçukluya, Boy, Konat ve Devlet,* YKY, İstanbul, 2000, ilk baskı 1994, s: 9 ve diğer kaynaklar) Dolayısıyla, söz konusu haberde yer alan arkeolojik bulgular doğruysa, Anadolu'daki Türklük, Orta Asya Türklüğünden en az bin beş yüz (1500) yıl daha eskidir. Kazım Mirşan, Selahi Diker ve Polat Kaya gibi üniversite dışı biliminsanları, on bin yıldan bahsetmektedirler. Mustafa Kemal döneminde ise genel kabul gören, "yedi bin" yıldır.

Profesör Ercilasun, eski Türklerin Orta Asya ile ilgili ilk ortaya çıkışları ile ilgili şunları söylemektedir: "Çin kaynaklarındaki ilk bilgilere göre Türkler

Çin'in kuzeyindeki bozkırlarda yaşıyorlardı. M.Ö. 220'lerde ortaya çıkan Tuman (Teoman) Yabgu ve M.Ö. 209'da hükümdar olan oğlu Motun (Mete) Yabgu, Hunların büyük hükümdarları idiler ve merkezleri bugünkü Moğolistanda bulunan Orhun vadisinde idi. Hunlardan sonra da Topalar, Avarlar, Göktürkler, Uygurlar dönemlerinde, M.S. 840'a kadar Türklerin merkezi Orhun vadisinde olmuştur. M.Ö. 220 - M.S. 840 arasındaki 1000 küsur yıllık dönemde Türkler kudretli zamanlarında Okyanus kıyılarından Hazar'a, hatta bazen Karadeniz'in kuzeyine kadar uzanan topraklara hükmediyorlardı. Türklerden bir bölüğü M.S. 370'lerde Idil'i (Volga) geçmiş ve Kafkaslarla Karadeniz'in kuzeyine ulaşmıştı. Batı Hunları, Bulgarlar, Avarlar, Peçenekler ve Kıpçaklar 370'ten başlayarak yüzyıllar boyunca Doğu Avrupa ve Balkanları yönetimleri altında bulundurmuşlardır."

Kuşkusuz, Ercilasun sadece bir örnektir, bu bilgiler de yeni arkeolojik (klasik ve genetik) bulgularla revizyona tabî tutulacaktır. Zaten, aşağıda göreceğiz ki, Ercilasun bu bilgilerini revize etmiştir. Yukarıda verdiğim haber ve Ercilasun'un bilgileri ile ilgili olarak, Profesör Ümit Hassan'ın şu görüşüne dikkât çekmek kaçınılmazdır: "Göktürkler Gök Türklerdir, yani Mavi Türkler; astral Türkler değil. Alışılmış olduğu için Göktürkler diye yazıyoruz. Bu noktada şunu belirtelim: memleketimizde, formel eğitimde özellikle orta eğitimde, Türk geleneğine sahip çıkılması açısından Anadolu Türk uygarlığının spesifik anlamda kökenini meydana getiren Oğuzlar üzerine yeterince durulduğu kanısında değiliz. Yazıtlar

döneminden başlayarak, Göktürk-Oğuz savaşları sonrasındaki gelişmelere yer vermeyen orta eğitimimiz, Asya kandaş hayatının önde gelen temsilcilerinden birini ihmâl ediyor demektir. Anadolu Türk devletlerinin kurucularının serüveni Anadolu kapılarında başlatmak yeterli sayılmamalıdır." (Hassan, *Eski Türk Toplumu...*, s: 79, d: 79) Genel olarak kabul edilmesi gerektiği halde, burada, Hassan'a iki açıdan karşı çıkmak zorunlu: (1) Astral-uzaysal Gök Türkler, Platon'un Atlantis'i açısından Nurihan Fattah gibi ele alınırsa, çok makul bir hipotez. (2) "Anadolu kapılarından başlatmak" yanlış bir terim; doğrusu şu olmalı: Türklerin ve Türkçenin tarihini, Orta Asya'dan değil, Anadolu'dan başlatmak gerekiyor.

Anadolu arkeolojisi üzerine, bu yazıdaki konularla ilgilenenler için küçük ama çok değerli bir kitap: Prof. Dr. Veli Sevin, *Anadolu Arkeolojisi*, Der Yay., İstanbul, 2003, Genişletilmiş 3. Baskı.

8 Prof. Dr. Ahmet B. Ercilasun, "Tarihten Geleceğe Türk Dili" adlı makalesinde şunları yazmaktadır: "Türk dilinin en eski izleri Sümer kaynaklarındaki Türkçe sözlerdir. M.Ö. 3100-M.Ö. 1800 yılları arasına ait Sümerce metinlerde 300'den fazla Türkçe söz yer almaktadır. Sümerceyle Türkçe'deki ortak sözler ya ortak kökenden gelmektedir ya da alış veriş sonucu ortaya çıkmıştır. Hangi ihtimal doğru olursa olsun Türkçenin ilk verileri M.Ö. 2000-3000 arasına çıkmakta, yani bundan 4-5000 yıl geriye gitmektedir. Ortak sözler Türklerle Sümerlerin komşu olduklarını da gösterir. Türklerin hiç olmazsa bir bölümü M.Ö. 2000-3000 yılları arasında, belki de

daha önce Ön Asya'da yaşamış olmalıdır." (Kaynak: Internet iletisi). Bu yargıların tamamı Profesör Osman Hilmi Tuna'nın ve daha sonra da Muazzez İlmiye Çığ'ın verilerine dayanmaktadır; demek ki, akademik olarak da artık paylaşılır olmakta ve Türkçe üzerine bilgiler Atatürk dönemine, 1919-1939 arası dönemdeki bilgilere doğru, henüz paradigmatik değil ama, bariz bir kayma göstermektedir. Profesör Ercilasun'un makalesi bu açıdan, akademi dışı aynı tezi ileri sürenleri desteklemesi açısından çok önemlidir.

Begmyrat Gerey'in, özensiz kaynak göstermesine karşın, iki yıl önce yayınladığı *5000 Yıllık Sümer-Türkmen Bağları* (IQ Yay., İstanbul, 2004) adlı çalışması bu konuda hem en yeni, hem de en kapsamlı bilgilere sahiptir. Ancak, Gerey'in tezi de genel olarak Avrupamerkezci oryantalistlerce (Örnek: N. Kramer) paylaşılan ama benim karşı çıktığım bir varsayımla başlamaktadır: Sümer'ler, İç ve Orta Asya'dan Mezopotamya'ya gelmiş olan bir kavimdir. Oysa, Gerey'in kitabında sunduğu bilgiler, tersinin çok daha fazla olası olduğunu anlatmaktadır. Karl Müller'in deyişiyle, "[Sümerlerin] nereden geldiği sorunu üzerinde çok tartışma cereyan eden, ancak kendi çözümünü bulamamış bir sorundur. Bazı araştırıcılar onların aslının Kafkasya, bazıları Hindistan sayıyorlar. Ancak bu konuda denilebilecek tek şey [Sümerlerin] MÖ 4500 yıllarında Mezopotamya'da yaşayan Sami kavmi olmadığıdır." (Aktaran, Gerey, s: 210) Fakat Gerey aynı zamanda şunu da söylemektedir: "Çivi [Sümer] yazısının Aramiler vasıtasıyla İskender Zulkarneyn (Büyük İs-

kender) döneminde Türkmenistan'a [Hazar'ın doğu kıyısı] ulaşmış olduğu ve Türkmenlerin atalarının Par'lar (Yunanca Parfiyan) tarafından kurulmuş Part devletinde kullanıldığı konusunda Türkmen-Sovyet Ansiklopedisinde (s: 41, Aşkabat, 1978) bilgiler vardır..." B. Gerey, bunları söyledikten sonra ise şu varsayımı ileri sürmektedir: "Sümerlerin icat ettiği çivi yazısının uzun çağları ve uzak yolları aşarak onların eski yurtları olan Türkmenistan'a tekrar dönmüş olabileceğini düşünebiliriz." (s: 25). Fakat tersini de düşünebiliriz. Arkeolojik bulgular ve zamansal veriler, bize, Sümerlerin Mezopotamya'da mukim ancak sonradan çeşitli kollarla etrafa yayıldığını gösteriyor. Sümerlerle Türkçe arasındaki bağ ise gün geçtikçe daha fazla ortaya çıkıyor. Bundan iki yıl kadar önce İstanbul Bilgi Üniversitesi Dolapdere Kampus'unda katıldığım Bağdat Müzesi'nin ABD'nin Irak işgalinden sonraki durumu konulu konferansa katılan Harvard'lı, Yale'li Amerikalı Sümerolog'lar, ABD Ordusunun binlerce Sümer tabletini Amerika'ya götürdüklerini; hâttâ, espri olarak, "Nükleer Silah bulmak yerine, bu tabletleri çalmak için" savaşın başlamış olabileceğini söylediler. Artık Türkçe ile Sümerce'nin ya komşu, ya da köksel olarak aynı dil olduğunu söyleyebilecek veriler çoklaşıyor. ABD Ordusu'nun, bu oluşan yeni verileri gizlemek için Bağdat Müzesi'ni talan etmiş olabileceğinden bile bahsedildi, o konferansta. Kısacası, Gerey'in bize sunduğu özensiz sunulmuş ama değerli bulguları, tersinden okumak daha fazla olası. Will Durant'ın, Güney Türkistan'daki Anau'da M.Ö. 9000 yılına ait aletlerin bulunmuş

olmasından yola çıkan, "Sümerler Orta Asya'dan gelmiştir" tezinin bir de Çatal höyük bulguları ile karşılaştırılması yapılmalıdır. Nitekim Durant da bu kanıdadır: "M.Ö. 4000 yıllarında Susa (Sümer) ile Anau (Türkmenistan) arasındaki kültürel ilişkiler saklanmış[tır]. Benzerliklerin ve yakın akrabalığın, hem Anauişe Mezopotamya hem de eski Mısır sanatı ve el işlerinde bulunması, bu ülkelerin arasında tarihten önceki dönemlerde ilişkilerin var olmasını hatırlatıyor." (Aktaran Gerey, s: 212). Durant'ın bu cümlesi iki tarihsel olguyu destekliyor: (1) Dünya başlangıcından bu yana "global" ve (2) Mezopotamya ile İç Asya arasındaki ilişkilerin başlangıç noktası ve yönü belirsizdir.

9 Bu genel olarak Avrupamerkezci bir tarih ve bilim anlayışının sonucu olarak ortaya çıkan bir durumdur. Avrupa'yı (sonradan da Amerika'yı) sadece mekansal ve kültürel olarak merkeze almış olmak değil, onun bulgularını da merkezî kuramlar haline getirmenin, "kendi kendini oryantalize etmenin" bir sonucudur. Bu konuda Bkz: Veysel Batmaz, "Arif Dirlik'i Okumak: Global Ekonomi Politik, Radikal Geçmişler ve Türkiye", Arif Dirlik, *Global Modernite ve Sosyalizm*, Salyangoz Yayınları, İstanbul, 2006, içinde.

10 Bu konuda genel Yunan-Helen uygarlığını temel alan Batıcı ideolojik tarih bilgisine karşıt bir tez için Bkz: Martin Bernal, *Kara Atena*, Kaynak Yay., İstanbul, 1998. İlk orijinal baskısı, Londra, 1987.

11 1939 yılı Türkiye Cumhuriyeti'nin kırılma yıldır. 1939'dan sonra, İnönü ile mahcup, Celal Bayar ile aşikâr, Türk-İslam sentezciliği iktidara gelmiştir.

Bu kırılma noktasına konumuz açısından en güzel örneklerden biri, tarihin ironisi ile cilvesini birlikte taşımaktadır: Prof. Dr. Şemseddin Günaltay, 1939'da Türk Tarih Kurumu'nun başına getirilir. Sonrasını, tarihin ironisi olduğunu söylediğim Prof. Dr. Nilüfer Gürsoy-Bayar'dan (Celal Bayar'ın kızından) dinleyelim: "Liseden mezun olduğum, 1938-1939 yılına kadar tarih derslerini, Atatürk'ün tarih tezi doğrultusunda Türk Tarih Kurumu'na (Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti'ne) hazırlatılan kitapların aslından okudum. Oysa bu ders kitaplarının birinci cildinin 1939'dan itibaren değişikliğe uğradığını; 1938'de Atatürk'ün ölümüyle bizden sonraki gelenlerin bu değerli kaynaktan mahrum bırakıldığını, bundan (2002) iki sene önceye kadar bilmiyordum. Tarihe merakım dolayısıyla Şemseddin Günaltay'ın eski çağlara ait tarih kitabını arıyordum. Kadıköy'de bir sahafta buldum. Kabı bizim lisede okuduğumuz kitapların aynısıydı. Almak istediğimde, satıcı, "bu bir takım, ayrı satılmaz" dedi. Baktım diğerleri bizim lise tarih kitapları. Şemseddin Günaltay adını taşıyan birinci cildi incelediğimde gördüm ki, Günaltay'ın 1939'da Tarih Kurumu'na başkan olunca, birinci cilt olarak kendi kitabını Talim Terbiye Kurulu'na ders kitabı olarak kabul ettirmiş. Atatürk'ün hazırlattığı kitaptan önsözü kaldırmış. Atatürk'ün objektif dünya görüşü kaldırılmış, ve Tarih Türklerle başlar sözleri yok edilmiş: Taş Devri-Tunç Devri diye tarihe girilmiş." (Hulki Cevizoğlu, *Tarih Türklerde Başlar: Türk Dili'nin Kökeni,* Ceviz Kabuğu Yay., Ankara, 2003, içinde, s: 307-308)

Tarihsel ironinin zirvesi ise şudur: 1939 yılında

Atatürk'ün tarih tezini kitaplardan Türk Tarih Kurumu Başkanı olarak yok eden aynı Şemseddin Günaltay, 1938 yılının Haziran ayında *Türk Dili-Belleten*, sayı 29-30'da Hasan Reşid Tankut ile birlikte Güneş Dil Teorisini överek anlatan "Dil ve Tarih Tezlerimiz Üzerine Gerekli Bazı İzahlar" adlı makalenin de yazarlarından biridir. (makalenin orijinalini aktaran, Hüseyin Sadoğlu, *Türkiye'de Ulusçuluk ve Dil Politikaları*, İst. Bilgi. Üniv. Yay., İstanbul, 2003, s: 326-331) Bu makalenin yayınlandığı tarih ile, Günaltay'ın Atatürkçülüğünün, Atatürk karşıtlığına dönmesi arasında sadece altı ay vardır!

Doğan Avcıoğlu, Şemseddin Günaltay'ın 1939'daki bu girişimini, Türklerin Tarihi'nde (s: 23) bir dipnotla ayrıntılı olarak aktarmaktadır. Avcıoğlu, dipnotta, Şemseddin Günaltay ile başlayan Türk-İslam sentezciliğinin 1976'da tam zirveye çıktığını belirtir.

Kimdir Şemseddin Günaltay? 1915 yılında İstanbul Darülfünun Edebiyat Fakültesi Türk Tarihi ve İslâm Kavimleri Tarihi Müderrisi tayin edildi. Süleymaniye Medresesi'nde Dinler Tarihi ve İslâm Felsefesi okuttu. 1924 yılında İlahiyat Fakültesi'nin kuruluşunda bu fakültenin başına getirildi.1915 yılında Ertuğrul Sancağı (şimdi Bursa ilinde) Bilecik Mebusu seçilerek siyasî hayata atılmıştı. Mütareke günlerinde İstanbul Darülfünûnu'nda millî davayı kuvvetle savunan ve gençlere yol gösteren hocalardan biri olmuştur. Ankara'da millî hükümet kurulduktan sonra, İstanbul Belediye Meclisi'nde üyelik ve başkan vekilliği yaptı. Bu arada, Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nde görev aldı.

1923-1950 yılları arasında Sivas, 1950-1954 yılları arasında Erzincan Milletvekilliği yapan Şemsettin Günaltay, 1949'da Hasan Saka'nın istifası üzerine 18. T.C. Hükümetini kurmuş ve Demokrat Parti iktidarına kadar da, bir buçuk yıl kadar, Başbakanlık görevini sürdürmüştür.

1939 yılı sonrasından günümüze kadar, Günaltay çevresinde oluşan tarihsel cilve, çakışma ve ironiler bitmek bilmemektedir: Aynı Şemsedddin Günaltay, Fethullah Gülen'in eserlerinden kaynak belirtmeksizin ağırlıkla esinlenerek aktardığı bir İslam alimidir. "Fethullah Gülen'in "Buhranlar Anaforunda İnsan" adlı kitabındaki birçok bölümün kelimesi kelimesine eski başbakanlardan Şemsettin Günaltay'ın kitabından alıntı olduğu ortaya çıktı. Şemsettin Günaltay geçmişte başbakanlık yapmış, dini yönü güçlü bir devlet adamı. Ama yobaz, mürteci, din tüccarı değil. Tarih, ahlak ve din konularında eserleri var. Uzun süre önce, 1915 yılında 'Zulmetten Nura' isimli bir kitap yazıyor. Aradan yıllar geçiyor ve bu kez Fethullah Gülen, 2004 yılında bir kitap yayınlıyor: 'Buhranlar Anaforunda İnsan.' Kitap yeni. Son baskısı bundan sadece 4 ay önce piyasaya verilmiş...Ve ne acıdır ki, cümleler ve bölümler aynen Günaltay'ın kitabından [alınmış.]" (Emin Çölaşan 14 Aralık 2004, *Hürriyet*) Fethullah Gülen, daha sonra yaptığı bir açıklama ile, bu konuyu kısmen kabul etmiş ve Günaltay'dan "kuvvetli bir biçimde esinlendiğini" söylemiştir. Bu konularla ilgili Murat Bardakçı'nın yazıları http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?id=280732&yazarid=28

http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?

id=280661&yazarid=28. Bu dipnottaki zikrettiğim ilişkilerin, ayrıntılı olarak incelenmesi henüz yapılmadı. Günaltay, Cumhuriyet dönemi için kilit kırılma noktalarından biridir.

12 Ümit İriş'in, 5 Şubat 2005 tarihinde Güneş Dil Kuramı elektronik posta grubunda gönderdiği ileti: *gunesdilkurami@yahoogroups.com*

13 (7 Ocak 2005 *turkolojiveturktarihi@yahoogroups.com* Internet elektronik posta grubunda yapılan tartışmanın bir bölümü.)

14 Olcas Süleyman, *Yazının Dili*: *Prehistorya'ya Bakış, İlkel İnsanlığın Yazı ve Dilinin Menşeine Dair* (Çev: Arif Acaloğlu, Redaksiyon: Metin Köse) Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları, İstanbul, 2001; Rusça ilk yayını 1997. 1997 tarihi ikinci Rusça baskının tarihi olabilir. Çünkü Türkçe çeviride, Süleymanov'un kitaba yazdığı önsöz bu tarihi içermekteyse de, kitabın Rusça ilk yayınlanışı belirgin değildir. Çevirmen, bazı bölümlere parantez içinde üç nokta (...) ile tanımlanan "atlanmıştır" ibaresi koyarak, Süleymanov'un önsözünü kısaltmıştır. Ancak bu önsözden anlaşıldığı üzere kitap 1970'lerin sonunda (1975-79) arası basılmak üzere yazılmıştır ve yine anlaşıldığı üzere bu tarihlerden sonra, 1980'lerde, "ilk baskısı yüzbin adet olmak üzere" yayınlanmıştır. "Yüz binlik ilk baskı hemen kapışıldı. Karaborsa fiyatı, üstündeki fiyatın bin katı idi. Kopyalar, kopyalardan çekilen kopyalar, daktilo nüshaları şeklinde yayıldı. SBKP MK'nde (Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi'nde), üç dairenin (bilim, kültür, propaganda ve ajitasyon) katkıları ile tartışmaya açılması için hazırlıklar yapıldı." (s: 11, Süleymanov'un 1997 Rusça baskıya

yazdığı önsözden; 1997'de SBKP veya SSCB zaten yoktu. Bu konuda girişimde bulunduğum elektronik haberleşmeden ne yazık ki bir sonuç alamadım. Süleymanov'un biyografisi için Bkz: Bu kitaptaki ilk yazımda yer alan ilgili dipnot)

15 Olcas Süleymanov, Kazak edebiyatının hem güncel, hem de Sovyet döneminde en büyük şairlerinden biridir. Türkçe'ye çok fazla çevrilmiştir. Bir ara Roma'da Kazakistan Büyükelçisi iken Umberto Eco ile çalışmıştır. Şu anda Paris'te UNESCO Kazakistan Daimi Temsilcisidir. Olcas Süleymanov'dan bir şair olarak, 1975'lerde, Türkiye'de ilk söz eden kişi Doğan Avcıoğlu'dur.

16 Mustafa Kemal, "Güneş Dil Teorisi" makalesi, Özleştiren: H. Cem Kanıbir, http://turkbilim26.sitemynet.com/TurkDili/TurkDili.htm. Mustafa Kemal'in kendisinin yazdığı bu makale Türkolog dilbilimcilerce pek incelenmemiştir. Adetâ gizlenmiştir. Medyatik hokkabazlar (özellikle de solcu hokkabazlar) tarafından da okunmadan alaya alınmıştır. Yine Mustafa Kemal'in sözleri ile kuramın kaynakları şunlardır: "Yeni dediğimiz kuramın temelini sağlamlaştırmak için şu yapıtları gözden geçirdik : A) Büyük Rus bilgini Pekarski'nin Petrograd'da 1907'den 1930'a dek parça parça basılmış "Slovar Yakutskağo Yazıka" yani "Yakut Dili Sözlüğü" adlı yapıtı; B) Hilaire de Barenton'un 1932'de Paris'te basılmış olan "Etudes orientales, No. 7, L'origine des langues, des religions et des peuples, I. partie, Les radicaux primitifs des langues conservés dans le sumérien ou lexique sumérien-français" adlı betiği (kitabı); C) Ayni kişinin 1933'te basılmış "Etu-

des orientales, No. 8, L'origine des langues, des religions et des peuples, II. partie, Les Langues, leur dérivation du sumérien; les religions, leur origine dans le sacrifice; les peuples, ils se différencient par leurs tites" betiği; Ç) B. Carra de Vaux'un 1911'de Paris'te basılmış "Etrüsk dili, diller arasındaki yeri, bazı tekstlerin incelenmesi : La Langue étrusque, sa place parmi les langues, étude de quelques textes" adlı yapıtı; *Not: Sümerlerin ve Etrüsklerin Türk olduklarını ve dillerinin Türkçe olduğunu tarih ispat edegelmektedir.* D) İspanya'nın kuzeyinde ve Fransa'nın güneyinde bulunan Pirene Dağları'nda yaşayan ve bir parçası da Meksika'da olan Baskların dillerine ait "Meksiko-Çapultepe"de bulunan üyelerimizden Tahsin Mayatepek'in yerinde yaptığı incelemelere ilişkin raporları; *Not : Bunlar Bask diline ait olduğu gibi, ondan başka Peru'da konuşulan Keşuha ve o kıtalardaki çeşitli yerli ögelerin -ki başlıcası Mayalardır (bu dillerde çok Türkçe öge vardır. Selanik dolayında "Maya+dağ=Mayadağ" adlı Yürük mıntıkası anımsanmalı) dillerine ait raporlardır.* Bütün bu yapıtlar üzerindeki incelemelerimiz, buluşumuzu güçlendirici nitelikte görülmektedir." (Güneş Dil Teorisi ile ilgili diğer metinler, www.tdk.gov.tr'den ve Atatürk ve Türk Dili 2, Atatürk Devri Yazarlarının Türk Dili Hakkındaki Görüşleri, TDK Yay., Ankara, 1997, ss: 554 ve sonrasında bulunabilir.) Ayrıca, TDK web sitesinde, Necmi Dilmen, Erhan Sanater, Reşit Tankut ve Tahsin Mayakon'un PDF formatında Güneş Dil Teorisi üzerine yazdıkları kitapların tıpkı basımları vardır. Bu yazıda, ben, GDT üzerine dikkatleri çekmek is-

temekle birlikte, teorik ayrıntıya girmiyorum. Bunu bir başka yazıda ele alacağım. Güneş Dil Teorisi'nin Atatürk tarafından terk edildiğini söyleyen tek yazılı kaynak bir zamanlar kendisinin de Atatürk'ün sağlığında hızlı bir Güneş-Dil Kuramcısı olan Ahmet Cevat Emre'nin, 1960'da yayınladığı *İki Neslin Tarihi* adlı anılarıdır. A.C. Emre, bu kitabın 342 ve 346. sayfalarında, oluşumundan tam yirmi yıl sonra, Güneş Dil Teorisi ile alay etmektedir. Yazılarından ve yaşadığı çalkantılı teorik ve pratik gezintilerden anlaşıldığı kadarıyla tutarsız bir kişiliği olan, eski TKP üyesi ve Bolşevik Ahmet Cevat Emre, yüksek dereceli ödip kompleksli, tipik bir 1939 sonrası fenomenidir. Bu tipler, "baba" ölünce yularlarından boşanmaktadırlar. Fakat, Emre, baba'nın öldüğünü tam yirmi yıl sonra fark edebilmiştir.

Taha Akyol ve Bülent Arınç gibi, –Arınç, Akyol'dan okumuştur, kendisi bilmez-- "son okuduğunu en doğru sanan" kategorisindeki bazı medyacı ve siyasetçilerin ve Engin Ardıç ve Murat Belge gibi "okumaz-yazar" kaba amprio-spekülatifçilerin, Güneş Dil Teorisi ile alay etmelerinin altında, hem ünlü bir "roman," hem de Emre'nin bu "hatıratı" yatmaktadır. Bu dört kişi, tarihi hep romanlardan öğrenirler; sırasıyla avukat, işletmeci ve beşeri bilimcilerdir. (A.C. Emre'nin söz konusu yazıları için Bkz: Zeynep Korkmaz, *Atatürk ve Türk Dili: Belgeler,* Türk Dil Kurumu Atatürk Dizisi: 574, TDK Yay., Ankara, 1992. Taha Akyol için Bkz: Taha Akyol, "Apollon Türk'tü!" *Milliyet*, 1 Haziran 2002 ve "Türkçenin dramı" *Milliyet*, 10 Ekim 2005. Ardıç ve Belge için ise kaynak göstermeye gerek bile yok. Bu konuda o

kadar çok yazıyorlar ki, artık takıntı hale getirdikleri bu konu ile ilgili yeni yazılarını kısmetse okuruz. Atlantis ve Güneş Dil Teorisine fantezi diyen E. Ardıç'ın kendisi tarihsel fantezilerle uğraşmayı meslek edinmişlerden biridir. Malumatfuruşçasına (malumatfuruş, "enformasyon satan" demektir) Engin Ardıç, "eğer İkinci Dünya Savaşı'nda Hitler kazansaydı ne olurdu" konulu fantezi bir roman bile yazmaktadır, şu sıralar. Mutlaka, bu iki fantazmograf—Belge ve Ardıç—Allah gecinden versin, daha çok yazacaklardır. Meydan o kadar boş ki! Kısacası, Mustafa Kemal Atatürk'ün Güneş Dil Kuramı'nı terk ettiğine dair, eskiden Bolşevik, M. Kemal döneminde milliyetçi dilci, 1950'lerde sağcı "ödip" sendromlu A.C. Emre'den başka tanık yoktur. Son on yılın linguistik gelişmeleri ile, özellikle Avrupamerkezciliğe karşı tezler açısından, GDT, yeniden ciddi hale gelmektedir.

Güneş Dil Teorisi ile alay eden en traji-komik de Beşir Ayvazoğlu'dur. "Etimolojik Türkçülük-Türk Tarih Tezi ve Güneş-Dil Teorisi'nin Ön Tarihi" adını verdiği, birileri ile dalga geçtiği aşikâr ancak ne dediği belli olmayan kısa yazısında, Feraizcizade Mehmet Şakir Efendi'den başlayarak, Ahmet Mithat Efendi, İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu ile Mustafa Celâleddin Paşa'ya kadar Türkçe'nin kök dil olduğunu, söz benzetmeleri ile kanıtlamaya çalışan Osmanlı zevatıyla alay eder. Bu kişilerin Osmanlıcı ve Osmanlı döneminde yaşamış olduğunu unutmuş olsa gerek, "Osmanlı medeniyetinin yok sayılması yüzünden doğan boşluğu doldurarak yeni bir kimlik inşâ etmeye çalışan aydınların yaşadığı derin

sancıyı anlatmaya çalışmanın" (s: 41-42) verdiği derin sancı ile yanmış, per perişan haldedir. Yazısını kendisi şöyle özetlemektedir: "Amacım, hiçbirinin değerinden şüphe etmediğim şahsiyetlerin bir zamanlar ne saçmalıklarla uğraştıklarını göstermek değil, anlattıkları eğlenceli görünse de, trajik bir durumu yansıtmaktadır." (s: 29) 1939'dan beri, Türk-İslam sentezcilerince "Osmanlıcılıcıların" bu memlekette hiç de yok sayılmadığını, kendisinin bu güne kadar "doldurduğu" mevkilere şöyle bir göz atmasıyla kendisinin bile "kabak" gibi göreceği Ayvazoğlu'nun, Akyol-Arınç-Ardıç ve Belge'den farkı yoktur: Güneş-Dil Teorisini ya bilmemekte, ya da bilerek tahrif etmekte (Bkz: Adnan Atabek, EK 1) veya anlamamışlığın verdiği "derin acı" ile yazmaktadır. Ona tavsiyem sadece Eco'nun bu dipnotların bir kaçında verdiğim kitabını okumasıdır. Okusun diye önereceğim ikinci kitap, Olcas Süleymanov'un *Yazının Dili,* O'na biraz ağır kaçar. Ayvazoğlu, "yanlış yaptılar" diye alaysı bir biçimde verdiği, 1850-1925 arası Osmanlıcıcıların "etimolojik benzetme ile diller arası illiyet kurma" örneklerinin çoğunun, etimolojik ve sessel olarak doğru olduğunu bile henüz keşif edememişlikten bîtâp, derin bir sancı içindedir. (Bkz: Beşir Ayvazoğlu, "Etimolojik Türkçülük-Türk Tarih Tezi ve Güneş-Dil Teorisi'nin Ön Tarihi" *Muhafazakâr Düşünce,* Yıl 2, Sayı 5, Yaz, 2005, ss: 29-42)

Güneş Dil Teorisi'nin Türk-İslam sentezcilerince devlet katında getirildiği hazin durumu şu gazete haberi tüm anlamıyla kabak-lı gibi ortaya koymaktadır:

TDK, Güneş Dil Teorisi tutanaklarını satın aldı...

Bütün dillerin Türkçe'den doğduğunu ispatlamak amacıyla Atatürk tarafından ortaya atılan ve bir süre sonra gündemden kaldırılan 'Güneş Dil Teorisi'ne ilişkin tutanaklar, Simurg tarafından düzenlenen müzayedede TDK Başkanı Prof. Şükrü Haluk Akalın tarafından satın alındı.

ATATÜRK'ün dünyadaki tüm dillerin Türkçe'den türediğine dair iddialarının ürünü olan 'Güneş Dil Teorisi'nin tutanakları, Simurg Kitabevi tarafından düzenlenen müzayedede ortaya çıktı. Belgelerin satışa sunulduğunu duyan Türk Dil Kurumu (TDK) Başkanı Prof. Dr. Şükrü Haluk Akalın, bu belgeleri almak için harekete geçti. Bürokratik işlemlerin uzamaması için altı sayfalık tutanağı TDK adına değil kişisel olarak satın alan Prof. Akalın, teorinin üç sayfasının Türkçe, üç sayfasının ise Fransızca olduğunu belirtti. Güneş Dil Teorisinin bu tutanakla kabul edildiğini belirten Prof. Akalın, tutanakta yer alan görüşleri, aralarında Ermeni ve Rus bilim adamlarının da bulunduğu pek çok bilim adamının kabul ettiğinin ortaya çıktığına işaret etti.

Prof. Akalın, Atatürk'ün başkanlık ettiği diğer kurultaylarda tutulan tutanakların hemen hepsinin arşivlerinde bulunduğunu belirtirken, Güneş Dil Teorisi'ne ilişkin bazı belgelerin kendilerinde olduğunu, ancak müzayededen satın alınan belgenin varlığından şimdiye kadar haberdar olmadıklarını söyledi. Prof. Akalın, belgelerin müzayedede kimin tarafından satıldığı konusunda bilgi sahibi olmadıklarını kaydetti. Prof. Akalın, bu belgenin de yakın bir tarihte dijital ortama aktarılarak, TDK

sitesinde İnternet kullanıcılarının hizmetine sunulacağını bildirdi. (28 Haziran 2005, *Hürriyet.*)

Kelime kökenleri ile tarihsel açıklamalarda bulunan çok sayıda Marksist Türk düşünürü de vardır. Bunlardan en önemlisi Hikmet Kıvılcımlı'dır. Bkz: Hikmet Kıvılcımlı, *Dinin Türk Toplumuna Etkileri: İslam'da Toprak Sorunu, Cennet Sözcüğü Nereden Gelir?, Eyüp Sultan Konuşması,* Diyalektik Yay., İstanbul, 1994.

Peki, Güneş Dil Teorisi nedir?:

"GÜNEŞ-DİL TEORİSİ'nin son derece ilginç bir macerası vardır. 1935 yılında Viyana'dan Ankara'ya Türkiye Cumhurbaşkanı Atatürk'e henüz basılmamış bir kitap gelir. Bu, Dr. Phil. H.F. KVERGIE'nin *LA PSYCHOLOGIE DE QUELQUES DES LANGUES TURQUES* adlı Fransızca eseridir. Yazar Önsöz'ünde şöyle demektedir:

"Viyana Üniversitesi'nde EGİPTOLOJİ, HAMİTOLOJİ ve AFRİKANİSTİK derslerinin şefi olan Türkolog Prof. W. CZERMAK'ın linguistik etütleri; bunlardan özellikle BERBERİCE'ye ait olanları, ve Viyanalı Prof. SIGMUND FREUD'un psiko-analizinden kazanılan bilgiler, bu küçük TÜRKOLOJİ ETÜDÜ'nün temelidir."

"Bir yandan TÜRK, MOĞOL, MANÇU, TUNGUZ diyalekt ve dillerine, öte yandan FİN-MACAR, JAPON, HİTİT ve SÜMER dillerine daha geniş bir metotla uygulanan bu yeni anlayış, daha ustalıkla kurulan, daha tatmin edici ve daha verimli olan akrabalık ve yakınlık delillerini meydana çıkarabilecektir."

"TÜRKÇE adı ETİMOLOJİ, MORFOLOJİ VE FONETİK BAKIMINDAN TÜRK DİLİ olan Bu 40 sayfalık eserin özet fikri şudur:

"İnsan, benliğini, kendini saran HARİCİ ÂLEMDEKİ OBJELERİ tespit fikrine eriştiği zaman bulmuştur.

"İlk insan için ilk tanıdığı obje GÜNEŞ olmuştur. İlk insanlar maddi ve abstre mefhumları, GÜNEŞ'i tetkik ede ede bulmuşlar ve bütün bu mefhumları ona isnat ederek ifade etmişlerdir. İlk insanların bu yönden tespit edebildikleri, evvela maddi, çok sonra abstre mânâların başlıcaları şunlardır:

-GÜNEŞ'in kendisi,

-GÜNEŞ'in saçtığı ışık, aydınlık, parlaklık,

-GÜNEŞ'in verdiği sıcaklık,

-Ateş,

-Yükseklik, büyüklük, çokluk, kuvvet, kudret, sahip,

-ALLAH, efendi,

-Hareket, imdat, zaman, mesafe, hayat, gıda, büyüme, çoğalma,

-Renk, su,

-Yer, kara, toprak,

-Ses, söz.

"İlk insanlar bütün bu materyal ve abstre varlıkları GÜNEŞ'e ilk ve son verdikleri isimle birbirlerine anlatırlardı.

"TÜRK dilinde, bütün insanlarda olduğu gibi, GÜNEŞ'e ve GÜNEŞ'ten alınan yukardaki mefhumlara verilmiş ilk ana isim, hayret ifadesi olan A'dan başlıyarak:

A + A

A + A + A

A + A + A + A = AĞ! olmuştur.

“Kızılderililer hâlâ tasdik anlamında “UGH” derler ki, “AG!” şeklinde telaffuz edilir!..

“O halde ilk ana kök AĞ’dır. Bu kök, hem GÜNEŞ’in, hem ondan kaynaklanan mefhumların müştereken adı olarak kullanılmıştır. Tıpkı şimdi tanımlamakta zorluk çektiğimiz her şey için “şu” dememiz, veya “şey” kelimesini kullanmamız gibi...” (Necmi Dilmen ve diğer kaynaklardan derlenmiştir. Bkz: bu yazıdaki diğer dipnotları ve Z. Korkmaz’ın kitabı)

“Bu rapor içeriği ve imzalar [1930’larda TDK Kurultay’ına sunulan ve TDK tarafından tam 75 yıl sonra sahaflardan satın alınan rapor]; 1938 sonrası Batıcı ideoloji paralelindeki TDK yönetimlerini ve özellikle bugünkü yönetimi ve TDK’nın ‘bilimsel’ danışmanı Prof. Dr. Osman Fikri Sertkaya’yı çok zora sokacak niteliktedir. Her Dil Bayramında, payitaht basınına devlet ricali huzurunda gerine gerine, ‘’Atatürk bu Güneş-Dil Teorisini, tasfiyeciliği önlemek için öne sürdü ve teori görevini yaptı, işi bitti’’ nutuklarını zor atar. Bugünkü yönetimin, bir romandaki (roman zaten bu amaç için ısmarlama) güya Güneş-Dil Teorisine ait etimolojilermiş gibi sunma çabaları rezilliğinden sonra, bir de bunu göreceğiz. Raporun imzacıları olan biliminsanları şu kişilerdir: Prof. Anagnastapulos, Atina Üniversitesi profesörü, Dr. Bartalini; İstanbul Üniversitesi, Latince ve İtalyanca Lektörü; Dr. Bombaçi, Napoli Üniversitesi Şark Enstitüsü profesörlerinden; Sir Denison Ross, Londra Şark Dilleri Enstitüsü

Direktörü; Prof. Gabidullin, Moskova Üniversitesi Şark Tarihi profesörlerinden; Dr. Gese, Prusya Akademisi üyelerinden; Pere Hilaire de Barenton, Fransız Sümerologlarından; Prof. Jean Deny, Paris Şark Dilleri Okulu profesörlerinden; Dr. Kıvergiç, Viyana Şark filolojisi doktorlarından; Prof. Koji Okubo, Japonya Türk İslam Enstitüsü direktörü; Prof. Dr. Meşçaninof, Sovyetler Birliği İlimler Akademisi üyelerinden; Dr. Miatef, Sofya Kıral Kütüphanesi uzmanlarından; Prof. Gyula Nemeth, Budapeşte Üniversitesi Felsefe Fakültesi dekanı; Prof. Zayançkovski, Varşova Üniversitesi profesörlerinden." (Aktaran, Adnan Atabek, *Güneş Dil Kuramı* elektronik posta grubu)

Haluk Tarcan gibi etnomüzikologlar, ilk insanın ünlü-vovel ses (a) çıkaramayacağını; ancak dudaklarını büzüştürerek ilk sesi çıkartabileceğini söyleyerek çok müzikal olarak Güneş Dil Teorisi'ne karşı çıkmaktadır. Fakat, Tarcan gibiler, bebeklerin hangi sesi ilk olarak çıkardıklarını inceleselerdi veya N. Chomsky okusalardı, bunları söyleyemezlerdi. H. Tarcan, Orta Asya'cı bir Kazım Mirşan tilmizi olarak, Türk Dili'nin Anadolu'dan kaynaklanamayacağı görüşündedir. (Bkz: Cevizoğlu, 2003, 2. Baskı, s: 58)

Haluk Tarcan ve Turgay Tüfekçioğlu tarafından temsil edilen Kazım Mirşan teorisi özetle şöyledir: "Türkçe [ve Türkler] Orta Asya'dan M.Ö. 10000 (onbin)'lerde, tamgalara (damga) dayanan ilkel bir Türkçe olarak, Orta Asya'daki kuraklık ve çölleşme etkisi ile Avrupa'ya göçlerle Ertüskler'in medeniyetini yaratmıştır. Türkler Orta Asya'da kentler

kurmuşlardır ve göçebe değildiler." (Bkz: Hulki Cevizoğlu'nun 30 Haziran 2002'de gerçekleştirdiği Ceviz Kabuğu programında Turgay Tüfekçioğlu'nun sözleri, aktaran Cevizoğlu, 2003, s: 76.)

Bu teorik görüş, Türk Tarih Tezi ile örtüşmekte, ancak Güneş Dil Teorisi ile örtüşmemektedir. Atatürk'ün, "Anadolu 7000 yıllık Türk vatanıdır" sözünü burada hatırlatmakta yarar vardır. Ancak, Orta Asya'dan Anadolu'ya geliş tezini başta Sinor'un derlediği kitapta (Bkz: Dipnot 31) yer alan arkeolojik bulgular (1960 sonrası) ve Veli Sevin gibi arkeologların 2000 sonrası verileri doğrulamıyor. Böyle bir göç varsa ve bu göç bir savaş ile toprak ilhâkı değilse, bu göçün yönü belli değildir ancak artık linguistik ve arkeolojik olarak ortaya çıkmaktadır ki, Anadolu, etnik bir Türklüğün değil, Türkçe denilen dil'in ortaya çıktığı bir yerdir. Bu konuda Dilbilimci Dr. İsmail Doğan'ın tezleri çok önemli: "Etrüsk ilk kez 1848 yılında İngiliz George Denis'in yayınladığı seyahatname ile ortaya çıktı. Etrüsk eserlerinin bir çoğu Göktürk yazısı [(runik yazı-gizemsi yazı)] ile eş değerdir. Selahi Diker, Sümerlerin Türk olduğunu söylüyor. Prof. Dr. Osman Hamdi Tuna, Sümerce'de Türkçe kelimeler bulmuştur. Daha doğrusu Türkçe denklikler vardır Sümerce'de. Bunlar Sümerlerin Türk olduğunu ispat eder mi? Belli değildir. Fakat şunu ispat eder: Sümerler'le aynı coğrafyada, ya iç içe, ya da komşu olarak aynı tarihlerde Türkler yaşamıştır." (Cevizoğlu, 2003, s: 61.) Doğan'ın ileri sürdüğü Etrüsk ile Göktürk'ün yazısal denkliği ise, Türkçe'nin Anadolu dili olduğunu daha fazla destekliyor. Etrüskler M.Ö. 700'lerden önce yaşamış

halklardır; Göktürkler ise, M.S. 200 ile 700 arasında Orta Asya'lı kavimdir. Profesör Sevin'in Hakkari ve Erzurum arkeolojik bulguları da benzer bir tezi desteklemektedir. Türkçe ile ilgili bütün kapılar Anadolu-Mezopotamya (genel olarak Doğu Akdeniz ve Kafkasya'ya) çıkmaktadır. Nitekim D. Sinor'un derlemesinde yer alan Sovyet arkeologlarına göre de, paleolitik ve neolitik devrin başlangıcında oluşan, Avrupa'dan Asya'ya göçler, şimdilik, arkeolojik bulgularla desteklenmektedir. (Bkz: Sinor, 2000)

Haluk Tarcan'dan bahsetmişken, bir de şu ilginç duruma dikkatleri çekmek istiyorum:

"in Atlantean land before the second destruction when there was the dividends of islands, when the temptations were begun in activities of Sons of Belial and Sons of Law of One... New developments in air and water travel... as these were beginning developments at that period for escape." (E. Cayce, s: 74-77)

"Bir Oy Bil Türklerin kurdukları ilk büyük konfederasyondur... Gobi çölünün ilk ismi Bikli Çöl'üdür. Bikli Çöl de, Oğ-Ur'dan [denizinden] oluşmuştur. Pamir yaylası... aşağısında yukarısında denizler dolayısıyla tropikal iklim var on bin yıl önce... Burada teşekkül eden uygarlık, On Uyul uygarlığıdır." (H. Tarcan, aktaran Cevizoğlu, s: 23-25)

Haluk Tarcan, Kazım Mirşan'dan aktararak, M.Ö. 10500 yılında Orta Asya'da iki Türk devletinin olduğunu, bunlardan birinin adının "Bir Oy Bil"; diğerinkinin de "On Uyul" devletleri olduğunu söylüyor. Edgar Cayce ise Atlantis'den bahsederken, Atlantis'in iki düşman devlete dönüştüğünü ve

bunlardan birinin “Belial’in Oğulları” adında bir devlete dönüştüğünü; diğerinin de “Bir Yasa Oğulları” devleti adını aldığını söylediğini görmüştük. Bir Oy Bil’in “Sons of Law of One”; On Uyul’un da “Sons of Belial” olabileceği üzerinde düşünmek gereklidir. Cayce, metafizik bir biçimde bir medyum olarak bu adlandırmaları yapmakta; Tarcan ise, Mirşan’ın bazı bilinen eskil mağara petroglifleri ve yazıtlarını okuyarak bu sonuçlara vardığını söylemektedir. Birbirlerinden habersiz verilen bu benzer adlandırmalar, her iki durumda da aynı tarihe gönderme yapmaktadır: M.Ö. 10000. Bu benzeşlikler uzmanlarca daha ayrıntılı incelenmelidir. Hâttâ, günümüzdeki uluslararası durumumuz düşünüldüğünde, bir DEVLET politikası haline getirilmelidir.

17 Süleymanov’un kitabının hiç bir yerinde Mustafa Kemal’e veya GDT’na atıf yapılmamıştır. Yetmiş, yetmiş beş yıl önceki Güneş Dil Teorisini, Süleymanov’un bilmediği çok açıktır.

18 Abdülkadir İnan’dan aktaran Hassan, (s: 79-80): “Güneş-ana ile ay-baba, ikisi de kötü’ye karşıdır. Şaman’ın bir görevi de güneş ile ay’ın kazanmalarını sağlamaktır. ... İlk kutsallıklar ve isim-simgeler daha çok kendini-üretme etkisiyle vücut bulur. Kutsal isim-simgeler üretimin sistemleşmesiyle birlikte birer kandaş-örgüt adı olmaya başlarlar.” (s: 13)

19 Platon (Eflatun-Flaton), *Timaios* ve *Kritias* diyaloglarında, Atlantis diye bir ülkeden ve devletten bahsettiğini artık biliyoruz. Tekrar edersek, bu devlet ve ülke büyük bir deprem ve volkanik patlamalar sonucunda MÖ 12000 yıllarında denize gömülmüştür. Eski Yunan tarihçilerinin Pelaj Halkları ola-

rak adlandırdıkları halkların bu Atlantis halkları olduğuna inanılır. Atlantis (Fattah'da, Rusça olarak Atlandida olarak geçmektedir) hem Doğu Akdeniz, (Kıbrıs ve Girit ve Ege'de), hem de Atlantik Okyanusu'nda (Karaip ve Kanarya Adaları civarı) su altı arkeologları tarafından aranmaktadır. Eflatun, Solon'dan aktararak yazdığı Atlantis üzerine bilgilerde, bu ülkenin Herkül Sütunlarının batısında olduğunu söylemektedir. Bilinen bir kaç Herkül sütunundan biri Rodos'tadır, diğeri İskenderiye'dedir, Rodos'taki, yapılışından 60 yıl sonra yıkılmıştır; bir tanesi de, Cebelitarık Boğazı'ndadır. Eflatun'un Solon'dan aktararak, sözünü ettiği Herkül Sütunlarının İskenderiye civarında olması daha büyük bir olasılıktır. Hemen hemen hepsi "platonik" (sadece, idea'da varolan) olan, Platon'un tek tanrıcılığa meyilli "mağara alegorisi" (öbür dünya) üzerine koskoca bir Hıristiyanlık felsefesi (neo-Platonculuk); *Yasalar*'ı ve *Devlet*'i üzerinde, burjuva demokrasisi; "filozof kral" kavramı üzerine Jakobluk (Jakobenizm) oturtulduğuna göre, onun Atlantis'inin de oturtulacağı bir "uzak geçmişi" ciddi olarak düşünmek gereklidir. Bu konu, Engin Ardıç'ın Erich Von Daniken gibi "para"-bilimsel kişileri alaya alması ile geçiştirilecek bir şey değildir. Ancak bu uzak geçmişi, her zaman "ekonomi-politik" olarak nesnel ve fiziksel olarak düşünmekte büyük yarar vardır. Atlantis bir "ütopya" olabilir, Bacon'da da bir "karşı" ütopya; ancak ütopyaların daha sonra "teknolojik" olarak, "ete kemiğe", (kablo ile silikona) bürünerek varolduğunu da biliyoruz: Orwell'in *1984*'ü ve Jules Verne'nin bilimkurgu romanları bu konudaki yaygın örneklerdir.

20 Fattah'ın kuramı, hem Güneş Dil Teorisi'ne, hem de bu kitaptaki Cahit Batmaz'ın kuramına benzemektedir. Erhan Sanater tarafından yazılan *Güneş Dil Teorisinde Menfi-Müspet Anlamlar*'da (1937), sesler üzerine Güneş Dil Kuramı'nın analizinde, ilk insanın Güneş'e hayranlıkla "A" sesi ile hitap ettiği ve sonra da bunu olumsuz hale getirerek "AA" sesini türettiği ileri sürülmektedir. Bu kuram, artık dil kökeni araştırmacıları için genel kabul gören bir kuramdır. Bkz: Fattah, Süleymanov ve Eco'nun dil ile ilgili yapıtları.

21 Nurihan Fattah, *Tanrıların ve Firavunların Dili*, (Rusça'dan çeviren: D. Ahsen Batur), Selenge Yayınları, İstanbul, 2004. Ne yazık ki, bu kitap, Ahsen Batur tarafından güzel bir önsöz ile takdim edilmişse de, ne yazarı hakkında, ne de kitabın ilk yayınlanış tarihi ve serüveni hakkında okuru bilgilendirmiyor. Oysa, bu tür ileri derecede "aykırı" iddialar ileri süren bir kitabın yazarı ve ilk yayınlanış tarihi çok önemlidir. Yaptığım bazı girişimler de sonuç vermemiş ve Selenge yayınlarının Internet sayfasında veya genel olarak Internet'te, Nurihan Fattah'ın bir Kazan Türkü olduğundan ve bu kitaptaki daha önceki yazımda yer alan biyografiden başka enformasyon edinilememiştir. Fakat, bu kitap gerçekten çığır açacak bir kitaptır ve Türkiye'deki 1919-1939 yıllarının dil ve tarih çalışmalarını hatırlatmaktadır.

22 Edgar Cayce, *On Atlantis*, 1968. Bu konuda www.haber3.com da bir kaç yazı yayınladım: "Truva ve Türklerin Anayurdu Atlantis"

23 Platon-Eflatun, *Timaios ve Kritias Diyalogları*, (Çev: Erol Güney, Lütfi Ay), Sosyal Yay., İstanbul, 2001 ve Francis Bacon, *Yeni Atlantis,* (Çev: Prof. Hamit Dereli), Akyüz Yay., 2002, 2. Baskı. Atlantis konusunu hafif meşrep bir konu olduğunu düşünenlere, Platon'un devlet ve politika kuramlarını hatırlatmam uygun olur mu? Bir filozofun, ütopya olarak değil, bir anlatı olarak sözünü ettiği olgulara, onun felsefi içeriği kadar önem vermek gerekiyor.

24 Semih Tufan Gülaltay, *Tanrı'nın Türkleri,* Kafkas Yayıncılık, Yayın tarihi yok, Önsöz tarihi 25.03.2004. 3 cilt.

25 Türkçe'de "ata" sözünün Atlantis'le ilgili olma olasılığını ileri sürenler de vardır: Charles Berlitz, *Atlantis'in Esrarı,* (Çev: Belkıs Çorakçı,) Milliyet Yayınları, İstanbul, 1976. Türkçe ve Türk dilleri- ata; Bask- ait; Quechua- taita; Dakota (siyu)- atey; Nahuatl- tata; Semiole- initati; Zuni- taççu (tatçu); Malta- ta; Tagalog- tatay; Welsh- tad; Roumani- thatha; Fiji- tata; Samoa- tata

26 James Churchward, *Batık Kıta: Mu'nun Çocukları*, (Çev: Ercan Arısoy) Ege Meta Yay., İzmir, 2003, 5. Baskı; James Churchward, *Kayıp Kıta: Mu*, (Çev: Rengin Ekiz) Ege Meta Yay., İzmir, 2003, 3. Baskı; James Churchward, *Mu'nun Kutsal Sembolleri,* (Çev: Rengin Ekiz) Ege Meta Yay., İzmir, 2001, 1. Baskı. Bu üç cilt, Anıtkabir Kütüphanesi'nde 1482, 1483 ve 1484 numaralarda, "Atatürk'ün Okuduğu Kitaplar" olarak kayıtlıdır. Mu ve Atatürk hakkında en ayrıntılı ancak benim görüşlerime teorik olarak uymayan bilgileri bulabileceğiniz kaynak: Sinan Meydan, *Atatürk ve Kayıp Kıta Mu,* Truva Yay.,

İstanbul, 2005. Tahsin Mayatepek'in, Meksika'dan gönderdiği Maya-Mu-Uygur konulu raporların ilk altı tanesinin yok olmuş olması ve bu raporlarda GDT'ni destekleyen bulguların varlığı, Türk-İslam sentezcisi bir "komplo'yu" akla getirmektedir. (Bkz: Meydan, 2005, s. 222)

27 Ümit Hassan, *Osmanlı*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2004

28 Bilge Umar, *Türkiye Halkının Ortaçağ Tarihi*, İnkılap Yayınevi, İstanbul, 1998, ss: 5-6 ve 19.

29 Halikarnas Balıkçısı, *Hey Koca Yurt-HKY*, Bilgi Yay., Ankara, 1982, 2. Baskı; Halikarnas Balıkçısı, *Anadolu'nun Sesi-AS*, Bilgi Yay., Ankara, 1982, 2. Baskı

30 Bu konularda, en yetkin iki kitap için Bkz:, Bedrettin Cömert, *Mitoloji ve İkonografi*, Ayraç Yay., Ankara 1999, İlk baskı 1980; George Thompson, *Tarihöncesi Ege*, Çev: Celal Üster, Payel Yay., İstanbul, 1983.

31 Denis Sinor (Derleyen), *Erken İç Asya Tarihi*, İletişim Yay., İstanbul, 2000; 4. Baskı 2003. İlk İngilizce baskı, 1990. Bu konuda diğer yetkin bir kaynak da L. Ligeti, Bilinmeyen İç Asya, (Çev: Sadrettin Karatay,) TDK Yay., Ankara, 1998, -ilk baskısı 1946. Bu iki kitabı karşılaştırmadım ancak karşılaştırmak Türklerin İç/Orta Asya kuramının güzel bir sınaması olurdu.

32 Sinor'un bu yetkin derlemesi tamamıyla Avrupamerkezci bir tarih anlayışının bir versiyonudur. Bu kitapta, derleyenin de belirttiği gibi tutarlı bir görüş ileri sürülmemekte ancak Orta Asya'dan başlayan bir göç süreci ve yönü tezi bir çok Sovyet araştırma-

cısının makalelerinde, mahcup da olsa sorgulanmaktadır.

33 Oğuzlar ile ilgili Türkçe telif eserlerden en ayrıntılı eser Prof. Dr. Faruk Sümer'indir. Tarihin garip bir cilvesi midir, nedir, bu yazımda Oğuzların Sümerlerle ilgili olduğu tezini işleyen kaynaklara yer verirken, soyadı Sümer olan bir profesörümüzün Oğuzlar ile ilgili en geniş eseri bize kazandırmış olması gibi bir durumla da karşı karşıyayız. Soyadı Sümer olan bu profesörümüz, ne yazık ki bu yazımda işlenen tezlere pek itibar etmiyor. Prof. Sümer, Kaşgarlı'dan alıntılar yapmak zorunda kalsa da, Kaşgarlı'nın Divan-ı Lügat-ı Türk'ündeki Oğuzlarla ilgili Tevratik göndermelere değinmiyor ve ayrıca eseri kadar geniş ve ayrıntılı İndeks'inde Sümer bahsi bile yok. Böylelikle Prof. Sümer, bize, bu duruma "tarihin garip cilvesi ya da ironisi" demekten başka bir söz bırakmıyor. Bkz: Faruk Sümer, *Oğuzlar (Türkmenler)-Tarihleri, Boy Teşkilatları, Destanları*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı yayınları, İstanbul, 1999, 5. Baskı. Sistematik olmasa da, Oğuzlar ve Türk destanları ile ilgili derli toplu bilgileri içeren bir başka kaynak için Bkz: Murat Uraz, *Türk Mitolojisi*, Düşünen Adam Yayınları, İstanbul, 1992; 2. Baskı 1994.

Oğuzlarla ilgili diğer bir eser de, Sencer Divitçioğlu'nundur. (Daha önceki dipnotlarında bibliyografyası verildi.) Bu kitap daha çok siyasal örgütlenme üzerine antropolojik bir yaklaşıma sahiptir; Oğuzlarla Selçuklular arasındaki ilişkiyi anlatır.

Oğuzlar ve Gök-Türkler ile ilgili en yeni kaynak, Ahmet Taşağıl, *Çin Kaynaklarına Göre Eski Türk*

Boyları, TTK Yay., Ankara, 2004. Bu incelemede, (ss: 90-94) Taşağıl, yeni bir şey söylememekle birlikte ilginç bir envanter sunuyor. Ancak sunduğu envanterin yer yer Katanov ile çelişkileri var: Katanov'un, hiç birinin adında Türk geçmediği 18 "Türk" devleti sıralamasına karşın (Bkz: N.F. Katanov, *Türk Kabileleri Arasında,* (Çev:Attila Bağcı) Kömen Yay., Konya, 2004, ss: 93-95), Taşağıl, bütün bu "Türk devletlerinin" aslında, Hun, Gök-Türk ve Uygur devletlerinin boyları olduğu ana temasına sahip. İncelemesi, genel resmi tarihe uyarlı olarak, Türklerin tarih sahnesine M.Ö. 300 ile M.S. 1000 arasındaki dönemlerde bulundukları tezini dillendiriyor. Oysa Katanov, ilk Türk devletinin M.S. 6. yy.da ortaya çıktığını söylemektedir. Bu da, Çin kaynaklardan yola çıkarak, Türklerin Orta Asya'ya M.Ö. 300 yılı civarında Batıdan göç ettikleri tezimize kapı aralıyor. Taşağıl ilginç bir "Oğuz oluşması" ve Gök-Türklerle olan ilişkileri hakkında bilgi veriyor: "[Türgişler] II. Gök-Türk devletine karşı bağımsızlıklarında direndilerse de başarılı olamadılar. 766 yıllarında İli havalisindeki yerlerini terk edip, kuzey-batıya doğru yayıldılar. Sır Derya havzası onların yeni yurdu idi. Derken Türgiş adı birden kayboldu ve yerlerine aynı sahada birden Oğuzlar çıktı... (s: 4) II. Gök-Türk devletinin merkezi Ütüken'e taşındı, Kutlug Kagan 628-691 arasında Oğuzlarla beş defa savaşmıştı... Oğuzlar bu seferler sırasında Gök-Türk ordularını epey hırpalamışlardı." (s: 91) Her nedense bu Türkler ve Oğuzlar tarihin bir anında birdenbire ortaya çıkıveriyorlar, neredeyse, Gök'ten zembille inercesine.

Prof. Dr. Mehmet Eröz'e göre, "Türk'lerin Anadolu'ya adım atışı, Sultan Alp Arslan'dan beş buçuk asır önce olmuştur. İlk gelenler Bulgar Türkleridir. (s: 17) ... Selçuklular, Anadolu'ya girdiklerinde buraları Hıristiyan olmuş Türkler ile meskûn bulmuşlardı." (s: 18) (Bkz: H. Fehmi Turgal, "Mülga Şer'iye Mahkemeleri Sicilleri Üzerine İnceleme", *İkinci Türk Tarih Kongresi Kitabı*, İstanbul, 1943, s: 949, aktaran, Mehmet Eröz, *Hıristiyanlaşan Türkler*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yay., Ankara 1983.)

Kazım Mirşan ise Gök-Türk diye bir Türk devletinin hiç bir zaman olmadığını iddia ediyor. (Bkz; Cevizoğlu, 2003, s:105). Bu iddia aslında Taşağıl'ın tek devlet (doğu-batı) olarak "vardır" dediği Gök-Türk devletinin, dört ayrı devlet biçiminde anlatımında da zımni olarak varolan bir iddia. Katanov'da da, 18 Türk devletinin içinde yok Gök-Türk devleti. Divitçioğlu da, "taş yazıtlardan başka, Kök Türkler pek az belge bırakmışlardır... Onlarda inançların yaygın olduğunu Çin, Bizans (ve Arap) kaynaklarından öğreniyoruz" (s: 45) diyerek, Gök Türklerin varlığının tanıklığını başkalarına gönderme yaparak çözmeye çalışmaktadır. Oysa, kitabının adı Kök Türklerdir. Doğan Avcıoğlu da, Doğu Perinçek'in, "Göktürk federasyonunun bir devlet olmadığı, kabile sistemli ve örgütlenmesinden devlete yükseliş yolunda bir basamak olduğunu" söylediğini belirtmektedir (Doğu Perinçek, "Bozkurt Efsaneleri ve Gerçek," *Aydınlık* dergisi, sayı: 66, Aktaran Avcıoğlu, s: 104) Perinçek, bu görüşlerini, "Göktürk parası bulundu" diye, tarihi alt üst eden büyük keşif olarak duyur-

duğu yeni (!) bir gelişmeyi açıklamak için yazdığı yazıda, "Göktürk kağanlarına ait sikkelerin bulunması, Göktürk tarihinin yeniden yazılmasını gerektirmektedir. ... devlet olmadan para olmaz, başka deyişle devlet varsa para da vardır." diyerek radikal bir revizyona uğratmaktadır. (*Bilim ve Ütopya*, Sayı: 128, Şubat 2005) Kendi itirafından anlamaktayız ki, Perinçek'in Göktürklerle ilgili yaptığı ilk yanlış değildir bu: Avcıoğlu'nun aktardığı makalesinin bir versiyonunda, "Göktürk kağanları kendi adlarına para kesmezler" diye kestirip attığını ve bunun da artık değiştirilmesi gereken bir bilgi olduğunu söylemektedir. Perinçek'in bu revizyonizmini içeren derginin "Göktürk parası bulundu" başlıklı makalelerini okuduğumuzda ise, para bastırmayanın Doğu Göktürkler, bastırmış olduğu zannedilenin ise Batı Göktürkler olduğu (Gaybullah Babayar, "Türk Kültüründe Esas Temelleri; Köktürklerde para sistemi" *Bilim ve Ütopya*, sayı: 128, s: 16); Moğolistan'da (yani Doğu Göktürklerin yaşadıkları sanılan yerlerde) ve Göktürk harfleri kazınmış bir sikke'den söz edilerek, "Göktürk harfleri ile yazılmış metinler ... taşlarda, kaya ve çeşitli eşyalarda tespit edilmiştir, sikke üzerine bu tip metinler nadir görülür" denmekte ve sikkenin üzerinde 'Kumaş Bakşı kutlu olsun' ifadelerinin yer aldığının saptandığını okuruz. (Sergey Klyaştorniy, "Moğolistan'dan runik yazılı sikke," *Bilim ve Ütopya*, sayı: 128, s: 37). Aynı zamanda, "Türk-Runik işaretleri ile Türkçe cümleler yazılmış sikkeler bulunmuşsa da, onların Çin Köktürk karışığı mı, ya da Çin'de yürürlükte olan sikkelerin Köktürkler tarafından para değil de, süs

(amulet) ziynet eşyası olarak mı kullanıldığı meselesi şimdiye kadar çözülememiştir." (Babayar, s: 16) yargısına rastlarız. Bu iki makale de aslında, Göktürk parasının hâlâ kuşkulu olduğu izlenimini vermekte ve Göktürklerin varlığı ile ilgili soru işaretlerini çoğaltmaktadır. Zaten dergideki yazıların birinde "Göktürk", diğerinde "Köktürk" denmesi de yeterince kafaların karışık olduğunu göstermektedir. Yani, özetle, altmış yıl sonra bile, aynı dergide yer alan 1935'te yazılmış olan Hüseyin Namık Orkun'un, "Eski Türklerde Para" başlıklı makalesinden daha ileriye gidilememiştir.

Bir de, Rene Giraud'un *Göktürk İmparatorluğu* adıyla yayınlanan çok özgün tezleri içinde barındıran kitabı vardır (Çev: Metin Sirman, Töre Yay., Yayın tarihi ve baskı sayısı yok. Ancak, bu kitap daha önce Milliyet Yayınlarından da yayınlanmıştı.). 1958 yılında Paris-Sorbon Üniversitesi'ne doktora tezi olarak sunulmuş olan bu kitapta, bizzat Giraud, Göktürklere ne "Göktürk", ne de "İmparatorluk" denilebilmesinin uygun olmadığını söylüyor: "Sadece kelimenin kolaylık sağlaması sebebiyle, [İlteriş, Kapağan ve Bilge] kağanların iktidarına imparatorluk ismi vermemiz bile karışıklığa sebep olabilir." diyor. (s: 12) "... Pekin ile Semerkent arasında 680 ile 730 yıllarında önemli bir rol oynayan ve kendilerine *Kök Türük* diyen Gök Türkler..."den söz ediyor. (s: 16). Yani, Giraud'a göre, ne Gök var, ne de İmparatorluk! Ama oryantalizm bu ya, "devlet doktorasının" tez başlığı: *Göktürk İmparatorluğu*, ya da Metin Sirman böyle çevirmiş!!

Bu dipnotunda zikrettiğim (ve zikretmediğim) kay-

nakların tamamı da göstermektedir ki, Türklerin Orta Asya macerası, değişik kaynaklarda değişik ve belirsiz biçimlerde anlatılmaktadır. "Türk" adı bile, bu "Türk" olan, oymak, oba, boy ve devletlerinin hiç birinde ya yoktur, ya da sessel bir şekilde vardır; o zamanlar oralarda konuşulan Türkçe ise, H. Tarcan'ın deyişiyle "ilkel"dir. Yani, ilk değil, sonradan öğrenilmiş olma olasılığına sahiptir.

34 Avram Galanti, *Türklük İncelemeleri*, Yayına Hazırlayan: Önder Kaya, Yeditepe Yayınları, İstanbul, 2005, s: 27. Galanti'nin burada yer verdiğimiz makaleleri, ilk kez, 1918 yılında *Yeni Mecmua*, 37 ve 57. sayılarında ve Mart 1339 tarihli, 2. senenin 6 numaralı [İ.Ü.] Edebiyat Fakültesi dergisinde yayınlanmıştır.

35 "Toros" ile "Töre" ve "Turan" arasındaki ilintiye, Ümit İriş'ten verdiğim örnekte değinilmiştir. Töre ile Teori de aynı ses. Hâttâ, bence, semantik olarak aynı: Teori, görüş demek; Töre ise eskiye bakış.

36 Galanti , "derece-i sıhhati muhtaç-ı tetkiktir" şerhi koyarak, şunu ekliyor: "Musevi müverrih Josef Filavius'a göre, (*Antiaues Judaiaues,* MÖ 37-95), "Tugarma'dan on silsile-soy çıkmıştır ve bunlardan biri Türkiye'dir" (s: 31). Burada andığımız Biblikal on soy içinde ise "Türk" ile ilgili sadece Avar, Uz, Tauris ve Uygur adları var, Türkiye adı yok.

37 "Tugarma", benzer cümlelerle, Tevrat'ta (Kitab-ı İbrani'de) dört kez görünmektedir: Tekvin Mahlukat, Bab, 10, paragraf 3; Tevazrih'i evvel, Bab 1, paragraf 6; Hezekiyel, Bab 27, paragraf 14; Hezekiyel, Bab 38, paragraf 6, (Aktaran, Galanti, s: 27)

38 "Thorgama" sözünün, Turkoman ve Türkmen sözü ile de ses uyuşumu vardır.

39 Galanti, s: 37

40 Galanti, s: 46

41 Elinizdeki bu kitabın bir çok yerinde "Göktürk" diye bir devletin veya kavmin olmadığı, çeşitli bilginler tarafından iddia edilmekte olduğunu artık okumuş durumdayız.

42 Kaşgarlı Mahmut, ilk Türkçe dilbilgisi ve sözlük olarak şimdilik tarihteki yerini almış olan *Divan-ı Lügat-ı Türk*'te, "Türkler aslında yirmi boydur. Bunların hepsi-Tanrı kutsal kılası- Yalavaç Nuh oğlu Yafes, Yafes oğlu "Türk"e dek ulanır. ... [burada] Oğuz kollarını ve hayvanlarına vurulan belgeleri yazdım." (Çev: Besim Atalay, TDK Yay., 521, Cilt I, Ankara, 1998, 4. Baskı, s: 28) diyerek, Oğuzlar ile Türkleri, Tevratik-Biblikal olarak konumlamıştır. Bu yazıda sunduğum bilgiler de Kaşgarlı'yı ampirik olarak desteklemektedir.

43 Semih Tufan Gülaltay, Sümerleri Altay'dan gelen bir kavim olarak nitelendirir. Bu da yanlış bir varsayımdır. Daha önce Platon'un Atlantis'ini anlatanların Alta'dan söz ettiğini belirtmiştim. (Bkz: bu yazının E. Cayce bölümü.) Atlantis'te Uz, Og ve Oz toprakları var. Gülaltay, konuya tersinden da baksa, kitabı, *Tanrı'nın Türkleri*, bilinen ama unutulmaya zorlanmış ilişkileri ortaya koyması açısından gerçekten övülesi bir çalışma olarak ortada durmaktadır: "Oğuzlar denilen Türk kabileleri bir inanç isimlendirilmesidir. Sümerlerin baş tanrısı En-ki (engiz kişi) Oğuz Han'ın üç oklar kolundan olan Deniz Tanrısı'dır (Deniz Han)." (s: 29) Burada, oğuz-

ların bir inanç isimlendirmesi olduğu konusunda, Gülaltay'a katılmamak mümkün değil; zaten insanlık tarihinde inançsal (meta-fizik) adlandırmak başlangıçtan beri vardır. Fiziksel isimlendirme pozitivizm ile birlikte başlamıştır. Gülaltay'ın Oğuzlar ile ilgili tezleri, Prof. Sümer'e tam tezat tezlerdir. (Bkz: Sümer, s: 363-364)

Gülaltay'ın, Temuçin'in, Cengiz Han olmasına, Tengiz ünvanı almasına Kramer'den (Samuel. N. Kramer, *Sümerlerin Kurnaz Tanrısı Enki*, Kabalcı Yay., s: 86) yararlanarak getirdiği açıklama doğru gibi gözükmektedir. Gülaltay'ın kurduğu mantıkla açıklarsak, tengiz'in deniz ile olan sessel ve semantik bağı vardır. Yani, En-ki ve Tengiz, Deniz demektir (T/D-en-**g**-iz) ve bu üç söz (Enki, Tengiz, Deniz) Sümerler (Oğuzlar) ve Eski Mısırlılar ve Nuh soyu ile ilgili Atlantis türü deniz felaketlerinin (tufanların) Jungien bir arketipi olabilir. Sümer tanrısı Enki, Oğuz Han'ın Deniz Han'ı ve Temuçin'in Tengiz (Cengiz) Han'ı, Atlantis'de ve Tevrat'ta birleşmiş gibidirler. Tengiz ise en gizli demek olabilir. Platon'un Atlantis'i eğer doğruysa, insanların denizden, bu en gizemli şey olan doğal felaketten, neden korktukları da ortaya çıkar. Ovalarda at süren göçebe "barbarların" neden kendilerine, sublimasyon olarak Deniz Han adı verdikleri de. Bu adlandırmaların tamamında Freudik bir arka plan vardır. Unutulmamalıdır ki, Güneş Dil Teorisi'ninde de, Freud'dan yararlanılmıştır.

44 Galanti, (s: 43) insan ismi olarak Oz: "Ve Aram'ım oğlu Ous ve Hul ve Cair ve Maş idi." "İbrahim, kardaşı Nahor'un zevcesi olan Melke'nin çocuk doğur-

duğunu haber aldı. Bunların büyük oğlu Ous ve kardeşi Buz ve Aram'ın pederi Kamuil (Kamuel)." "Dişa'nın oğulları Ous ve Aran" Ülke ismi olarak: "Ous toprağında Eyüp naminda bir adam vardı." "ve bütün milleti muhtelite ve Ous toprağının meliklerinin cümlesine." "Ey Ous toprağında sakin olan Edom kızı şad ve mesrur ol, kadeh sana gelecektir. Sarhoş olarak kendini çıplak göstereceksin."

Galanti'ye şunları eklemek gerekli: Ous, insan ismi olarak Biblikal soy zincirinde, Aram'ın oğlu Uz olarak görülmekte ve İngilizce'de Uz olarak yazılmaktadır. Aram'ın oğlu Uz, Hul, Gether ve Mash'tır. Bu adlar Uz: Lübnan, Suriye, Hul: Ermenistan, İsveç, Gether: İran, Afganistan, Doğu Avrupa, İsveç ve Masİı: Batı Türkiye, İran, Pakistan ve Doğu Avrupa ile ilişkilidir. İbrahim'in kardeşi Haran'ın Nahor ve Milcah soyu ile sekiz kardeşten biri olarak Uz. Diğer kardeşler: Buz, Kamuel (Kemal, Samuel ile ses ilişkisi) Kesed (Esat), Hazo, Pildash, Yidlaph, Bethuel (Betül). Dişa'nın (Dishan) oğulları Uz ve (H)aran, İbrahim'in kardeşi Nahor ve Milcah'ın çocukları Bethuel'e kadar girmektedir. Biblikal zincirde bu akrabalıkların silsile olarak tutarlılığı vardır ve farklı kuşaklardan ama aynı ailelerden söz edildiği görülmektedir. Galanti'nin bu makalelerinin yayın tarihinin 1918 olduğu belirtilmişti. Beşir Ayvazoğlu ise mal bulmuş mağribî gibi, *Tevhid-i Efkâr*'ın 1924 sayılarında keşfediyor tüm bunları. (Bkz: Dipnot 16) Güneşin altında Güneş Dil Teorisi ile ilgili söylenmemiş söz yok! Okuması eksik olanın, tam tarafı da yok!

45 Galanti, Arnold Muss'tan aktararak, Türkçe'de kullanılan "yurt" (yURt) sözünün UR ile ilişkili olduğunu söylüyor. s: 46, 37. dipnot. Asurice kent, Uru (okunuşu ouruo) demektir. y/u değişimi ile bu okunuş rahatlıkla "youruo(d)" olarak da söylenebilir.

46 Kur'an'a göre: Hz. İbrahim'in MÖ yaklaşık olarak 1940 yıllarında, yani bronz çağında Irak'ın, bugünkü Nâsıriye şehrinin 10 km. kadar güneyinde, Bağdat'ın 300 km. güneydoğusunda ve Fırat nehrine 18 km. uzaklıkta yer alan Ur (Tel el-Mukayyer/Muğîr/Muquayyar) şehrinde dünyaya geldiği; Mukayyer'in İbrahim'in kavmi diye tanıtılan Keldânîlerin eski Ur şehri olduğu, 1854'te Kırım savaşı esnasında British Museum adına, J. G. Taylor tarafından burada ilk kazıya başlandığı zaman Rawlinson tarafından bir tümülüste bulunan belgelerden tespit edildiği bildirilmektedir. Ayrıca Ur ve çevresinde yapılan kazılar esnasında iki belge daha daha ortaya çıkarılmıştır. Bunlardan birincisi "Tarah oğlu Abraham" yazılı olan bir tablettir. Bu tablette sadece bu isim yazılıdır, başka bir kayıt yoktur. İkinci belgede ise Ur peygamberinin yakalanması için Acbor oğlu Elnathan'ın aldığı tedbirler yazılıdır. Bu belgeyi teyit eden bazı Sabi'î kaynakları da mevcuttur. Söz konusu kaynaklarda Hz. İbrâhîm'in zamanın me-lîki tarafından takibat altına alındığı ve tutuklandığı kaydedilmektedir (Kaynak: http://www.islamtarihmecmuasi.8m.com/ark.htm). Kutsal Kitaplara göre, Türkler Yafes'ten, Sami'ler ise Sam'dan türemişlerdir. Sami soylarının şeceresi için Bkz: S. Süleyman Nedvî, *Kur'an-ı Kerim'de Kavimler ve Toplumlar-Âd Semud Medyen*, Çev:

Abdullah Davudoğlu, İnkılab Yayınları, İstanbul, 2003. s: 100.

47 Bu değerli ilişkiyi kuran Gülaltay'dır. s: 26.

48 Bu konuda, Marquart, Sinor, Bazin, Hamilton ve Nemeth gibi Batılı oryantalist Türkologlarca yapılan tartışmayı kısaca okumak isterseniz, Bkz: Sümer, ss: 19-20. Ben burada Sinor'un "öküz" tezini, Sinor'un değinmediği kaynak ve verilerle destekliyorum. Konunun uzmanlarından Profesör Nemeth, Güneş Dil Teorisi raporunu imzalayanlardan biridir.

49 Süleymanov, s: 42-43. Bu yazıda Süleymanov'un Boğa ile ilgili çok önemli açıklamalarını vermiyorum. Hem uzun, hem de çok bütünsel olarak verilmediği zaman bu tür aktarmaların anlamı ortaya çıkmıyor. Türkçe ile ilgilenen herkes, bu kitabın bütününü okumaları gerekli. Bu kitap aynı zamanda çağdaş bir Güneş Dil Teorisidir. Ancak, bu kitabın Rusça ile Türkçesi farklı; Türkçe'sinde daha önce belirttiğim gibi çevrilmeyen yerler var.

50 Bosforos'lar bir tane değil çoktur. Melyokova, M.Ö. 5-4 yy.da, Kırım'ın doğusunda bir Bosforos krallığı'ndan bahseder. (Bkz: A.İ. Melyokova, "İskitler ve Sarmatlar", (Çev: İsenbike Togan,) Denis Sinor (Derleyen), *Erken İç Asya Tarihi*, İletişim Yay., İstanbul, 2000, içinde, s: 150.) Oxford'ların, Bosfor'ların çokluğu, yaygın ve kadim bir arketip olarak Boğa'nın günümüze kadar değişerek geldiğini göstermektedir. Burada bir başka tarihsel cilve veya ironi ile karşı karşıyayız. İsenbike Togan, Türkiye'de en ayrıntılı ve Türk-İslam sentezciliğine temel kaynak olan *Umumî Türk Tarihi'ne Giriş* ya-

zarı Prof. Zeki Velidi Togan'ın kızıdır. Z. V. Togan, bu kitabının (İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay., İstanbul, 1981, 3. Baskı) Sakalar bahsinde (s: 33-34) Sakalar'ın bir kolu olduğu İskitlerden Türk olma imâsına sahip cümleler bulunmaktadır. Kızı'nın çevirdiği Melyokava'nın makalesi ise tam tersi bir görüşü, İskitlerin Türk olma olasılığının olmadığı tezini işlemektedir. Nitekim, Profesör İsenbike Togan, bir dipnotta (s: 149, 4. Baskı) bu konuyla ilgili olarak Türk tarihçilerine atıfta bulunmak zorunda kalmıştır.

51 "Hecate is the Greek goddess of the crossroads." Hakete kavşakların (boğazların-boğanın gezindiği yerlerin) tanrıçasıdır. Hakete, aynı zamanda Ay'ın sembolüdür. Ay'ın suya vurduğu ışığın Hakete'nin bir özelliği olan fosfor ile açıklanması bu yüzdendir. Bkz: E. Grenger, *Mitoloji*, Çev: Nurullah Ataç- Sunu, Sözlük ve Dizin Müzehher Erim, Cem yayınevi, İstanbul, 1979, s: 58.

52 Hikâyet ile hikmet arasında, "hik" kökü ile ilgili sessel ilişki vardır. Etimolojiden söz etmiyorum. "Hik" ile "Mit" arasında da sessel harf değişimleri ile bir ilişki kurulabilir. Bizim hikâye dediğimiz de mitolojidir. Hik de, Mit de, "yalan demektir. Hikmet= 1. felsefe, 2. gizli, bilinmeyen nokta, 3. Sebep, 4. gerçeğe, ahlâka ait kısa söz. Tesadüf müdür, yoksa "dil bir sihirbaz mı?" (Ernest Jünger), hikmet de, hikâye de, mitolojidir. (Mustafa Nihat Özön, *Osmanlıca-Türkçe Sözlük,* İnkilap Kitabevi, İstanbul, 1955.)

53 Burada "buzağı" ile "boğaz" ve "boğa" arasındaki sessel ilişkiye dikkat çekmek isterim.

54 Nurullah Ataç'ın o mükemmel çevirisinden okuduğumuz, Ernest Grenger'in *Mitoloji* kitabında, Io'nun dolaştığı deniz kıyılarına Ionya Denizi denmekte olduğu yazılıdır: s: 52.

Hera ile evlendikten sonra Zeus'un üç metresi (sevgilisi) oldu. Bir tanesi Io, diğeri Fenikeli prenses Europa (Avrupa), üçüncüsü de Semele idi. Io ile Europa'yı bir buzağı ve boğa biçimine sokarak Hera'nın kıskançlığından kurtarmaya çalışan Zeus'un üçüncü sevgilisi Semele de, Dionisos'un annesiydi. *Europa was the beautiful daughter of the Phoenician king of Tyre, Agenor. Zeus, the King of the gods according to Greek mythology, saw Europa as she was gathering flowers by the sea and immediately fell in love with her.* Avrupa, Zeus'a üç oğlan çocuk verdi. Bunlardan biri, Minos uygarlığını yaratan Girit Kralı Minos'tur. Nurihan Fattah'a göre, Minos uygarlığı ile Türkçe arasında bağ bulunmaktadır. Özetle, bugünkü Avrupa, adını bir Asyalı prenses'ten, uygarlığını da, Türkçe ile bağı olan bir krallıktan almaktadır. Doğaldır ki, biz buna "mitoloji" deyip geçebiliriz. Ancak, her yalanın (mitin) Jungien bir gerçekliği de vardır (Bkz: Helmut Uhlig, *Avrupa'nın Anası: Anadolu,* (Çev: Yasemin Bayer), Telos Yay., İstanbul, 2001, Orijinal İlk basım: *Die Mutter Europas*, 1991.)

55 The ford of the cow (bos =cow ; phorus = ford) like Oxford in England. http://perso.orange.fr/gontier.michel/abospho.htm

56 Oxford is alleged to have been called, ... in the Saxon times, either Oxenford or Ousenford [Galanti'nin Tevrat'tan aktardığı "Ous"] The name ... signifies "a

ford of oxen, " and assumes that a passage for oxen over the Isis, the Cherwell, or the Thames, at or near the city's site, was in use in the ancient British times. ... The name Oxenford has the same import as the Celtic Ridohen, the Greek Bosphorus, and the German Ochsen-fort, and assumes that, in the Saxon times, some adjacent or neighbouring ford in one of the rivers was much used for the passage of oxen. The name Ousenford signifies either "the ford of Ouseney" or "the ford of the Ouse, " and either indicates that Osney or Oseney, now a suburbanlocality on the Isis, was the site of the original nucleus of the city, or assumes that the Ouse was the ancient name of the Isis, an assumption rendered easy by the fact, that Ouse and Isis are merely different corruptions of one Celtic word signifying "water." Kaynak: A Vision of Britain: http://www.visionofbritain.org.uk/descriptions/entry_page.jsp;jsessionid=07DE2C0A4AE7E14F43DBE25403E49AF6?text_id=969150&word=NULL

Burada, Kelt'lerin "su"ya "Ouse-Oz" dediğini de, Güneş Dil Teorisi çerçevesinde dikkate almak gereklidir. Aynı zamanda, Batı'da Ous'un sadec Anadolu'dan gitme Kelt'lerde yaşadığı da not düşülmeli. Halikarnas Balıkçısı'nın belirttiğine göre, İngilizler 16-17 yüzyıllara kadar kendilerini Truvalı Hektor'un soyundan geldiklerini söylerlermiş (AS, s: 53). Haluk Berkmen ise, Oz ve Ok'un, Ocean ve Okyanus olarak ilişkisini kurar: Büyük Su.

57 Bu konuda en kapsamlı ve ilk kaynaklardan biri, Hüseyin Namık Orkun'un *Türk Sözünün Aslı* (TDK Yay., 852, Ankara 2004, ilk baskısı, 1940) adlı kısa

risalesidir. Ayıca, Divitçioğlu (s: 19, "Türk Adı"); Avcıoğlu (s: 295, "Türk Sözcüğünün Anlamı") gibi alt başlıklarda, bu konuyu ayrıntılı olarak işlemişlerdir. Elinizde tuttuğunuz kitapta Cahit Batmaz'ın Türk söz'ünü, "türdeşin karşıtı türdeş olmayan /Tür-k/" olarak açıklaması, A. Vambery'nin, Türk sözünün "türemekten" geliyor şeklindeki açıklamasına uymaktadır (Vambery, ya da Vembery, bu açıklamayı 1879'da yapmıştır.).

58 Emel Esin, *Türk Kozmolojisine Giriş,* Kabalcı Yay., İstanbul, 2001, s: 19-55. Ayrıca, "Tengri=Tengere için Bkz, Ümit Hassan, s: 79).

59 Vilhelm (ya da Wilhelm) Thomsen, *Orhon Yazıtları Araştırması*, (Çev: Vedat Köken), TDK Yay., (No: 815), Ankara, 2002; ilk baskı 1993. Kazım Mirşan, Thomsen'in okumalarının yanlış olduğunu ileri sürmektedir (Bkz: Cevizoğlu, 2003).

60 Abdülbaki Gölpınarlı, *Yunus Emre ve Tasavvuf,* Remzi Kitabevi, İstanbul, 1961.

61 Paul Von Ward, s: 260

62 Burada yine bu yazının bir çok bilgin tarafından, olup olmadığı tartışılan Göktürklere atfedilmediğini vurgulayalım. Genel olarak şemadan da anlaşılacağı üzere, bu yazı Orhun yazısı olarak genel kabul görmektedir. Tablolar çeşitli kaynaklarda, kaynak gösterilmeden kullanılmaktadır.

63 Cevizoğlu, 2003, s: 234; Doğan'ın alıntısı için Kaynak: http://www.ismtogan.com/40.htm

64 Talat Tekin, *Orhon Yazıtları,* Simurg Yay., İstanbul, 1998.

65 Bozkurt Güvenç, iyi bir envanter niteliğinin ötesinde bir özelliği olmayan *Türk Kimliği* kitabında (Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 1993), Talat Tekin'in *Orhon Yazıtları* (TDK Yay., Ankara, 1988) kitabını kaynak olarak vermesine karşın bu cümleleri şöyle aktarıyor: "Türk, doyunca acıkacağını, acıkınca doyacağının bilmez (önünü, sonunu düşünmez)" (Güvenç, s: 114). Görüldüğü gibi, aslında 1939 sonrasında Türk-İslam sentezciliğini yaratan Türk sosyal-demokratları ile, Türk-İslam sentezciliğinin operasyonel kolları bile, değil Türk tarihi konusunda; maddi bir yazıtı nasıl tercüme edeceklerinde bile anlaşamıyorlar. (Güvenç, Günaltay'ın, Yusuf Akçura gibi ırk'tan kültürel bir topluluğu anladığını söyleyerek (s: 32), ilk önce sanki övüyor ve sonra da Peyami Safa'ya yamadığı (ss: 42-47) Türk-İslam sentezciliğini yer ile yeksan ediyor, oysa Türk-İslam sentezciliğini yaratanlardan biri Güvenç'in övdüğü CHP Başbakanı Günaltay. Bkz: Dipnot 11)

66 Frankfurt A.M. Üniversitesi profesörlerinden Dr. W. Bang'ın, 1917 yılında, Prusya Kraliyet Bilimler Akademisinde verdiği bir bildiri olan *Köktürkçeden Osmanlıcaya* (Vom Köktürkischen zum Osmanischien, TDK Yay., Sayı: 653, Ankara, 1996) adlı tebliğ, Thomsen'de olmadığına göre, büyük bir olasılıkla, "Köktürk" sözünden ilk bahseden metinlerden biridir. Çevirmen Dr. Tahsin Aktaş, her nedense, "Bang, eserinde genellikle Türk dilleri terimi kullanmıştır. Fakat bununla kasttettiği şey doğrudan doğruya Türk lehçeleridir" (s: 7) diye bir ikaz notu düşmesine rağmen, Prof. Bang, tebliğinin çok az yerinde Köktürk sözünü kullanmış; bu sözden neyi kastetti-

ğini açıklamamış ve çokça Uygurca, Sagayca, Kırım ve Kazan Tatarcası, Kırgızca, Kara Kırgızca, Moğolca, Koybolca, vd. Türkçe ile ilişkili dillerin adlarını vermekte ve çevirmeni mahcup duruma sokmaktadır. Türkolojinin tarihçesi içine, Prof. Bang'ı almamış olan Prof. Dr. Hasan Eren'in, eksik bir tarihçe olmasına ve ansiklopedik özelliklerinin bulunması ile bu konuda ilgili olan herkes tarafından okunmasında büyük yarar olabilecek eseri *Türklük Bilimi Sözlüğü*'nünün (TDK Yay., Sayı: 705, Ankara, 1998) toplam 101 sayfa uzunluğunda "Türk Dili" ve "Türkoloji" başlıkları içinde, "Göktürk, Köktürk veya Göktürkçe veya Köktürkçe" sözü veya başlığı yoktur.

67 Thomsen aynı cümleyi şöyle okumuştur: "Ben Türklerin göğe benzeyen, gökten gelmiş Bilge (akıllı) kağanı, bu zamanda tahta oturdum." (s: 161)

68 (*http://users.otenet.gr/~svoronan/index.htm* sitesinde, "Information about the Efforts to Decipher the PHAISTOS DISK,"). Bu yazıyı yazdıktan sonra bu web sitesini hazırlayan Dr. Svoronos ile internet yoluyla yazıştım. Daha önce listeye koymadığı Fattah'ın kitabını da benim notumla listeye koydu.

69 Çin'deki Türk tarihi uzmanı olan Taşağıl, bu "Sunuş" yazısında, yerinin darlığından olsa gerek, "ilk Çin metinlerini dikkate alırsak Türk tarihini M.Ö. 2250'lere götürmek mümkündür" diyor ama hemen iki cümle sonra "M.S. 552 yılında Juan-juan hakimiyetine son veren Gök-Türkler tarihte Türk adıyla tanınan ilk devleti kurarlarken kısa sürede Orta Asya'nın tamamına hakim oluyorlardı" diyor. Aradaki 3000 yıllık bir sürenin tabii ki Taşağıl'ın

ve diğer müelliflerin, artık sayıları binlere varmış diyebileceğimiz eserlerinde dolu bir "boşluğu" var ama yine de, kendilerine veya diğerlerince Gök-Türk denilen bir devlet ve kavmin tarihte olmadıklarını söyleyen iki önemli bilgin de var: N. F. Katanov ve K. Mirşan. Bu konuda, Ahmet Taşağıl ile uyuşan Sencer Divitçioğlu'nun *Kök Türkler* (YKY Yay., İstanbul, 2000, 2. Baskı, ilk baskı 1987) ve *Orta Asya Türk Tarihi Üzerine Altı Çalışma* (İmge Yay., 2006) adlı kitaplarını da zikredelim. 1987'de yayınlanmış *Kök-Türkler* kitabı, Taşağıl'ın kaynakçasında yok. Oysa, bu kitap, Gök Türklerle ilgili Taşağıl ile aynı konulara ve kaynaklara eğiliyor. Buradan, Türkiye'deki yerli literatürün de, "uzmanlarınca" iyi takip edilmediği ortaya çıkıyor. Bu bölük pörçüklük, Taşağıl'ın, yer darlığından, zikrettiği 3000 yıllık boşluğun nasıl kapandığına bir belirteç olarak görülebilir.

70 Umberto Eco, *Avrupa Kültüründe Kusursuz Dil Arayışı*, (Çev: Kemal Atakay), Afa Yay., İstanbul, 1995, Orijinal İlk Baskısı, 1993.

71 Eflatun-Platon, *Kratilos,* (Çev: Suad Y. Baydur), MEB Yay., İstanbul, 1997, İlk Baskısı, 1942.

72 Paul Von Ward, s: 262

73 Sümerolog Muazzez İlmiye Çığ da aynı görüştedir: "Bağdat Müzesi'nin çok değerli eserlerinden bir kısmı Irak Merkez Bankası'ndaymış. Ünlü bir arkeologun Bağdat Müzesi'nin ve Irak Merkez Bankası'nın planlarını savaştan iki ay önce Amerikan Dışişleri Bakanlığı'na verdiğini okudum. Bence Amerika böyle bir komplo hazırladı. İstediği eserleri aldı ve gerisini de halka yağmalattı."

Çığ, aynı yazıda Sümercenin Türkçe olmadığını da söylüyor ancak dayandırdığı tek nokta, 5000 yıl önce Türkçenin ne olduğunu bilmemek: "İlk kez bir Alman denedi ama sonunu getiremedi. Önce Asur tabletleri okundu. Bunların büyük bir kısmı İngiltere'ye gitti. İran'da bulunan Pers kralı Darius'a ait tablet üç dilde yazılmış. İlk olarak bir İngiliz casus subayı tarafından Persçe olanı çözüldü. Arkasından da Babilceyi çözdüler. Bu belge dört bilim adamına mühürlü zarflar içinde gönderildi. Bu dört bilim adamının yaptıkları çevirilere bakıldığında ufak tefek ayrılıklar dışında genel olarak hepsinin aynı olduğu görüldü. Böylece Asuroloji bilimi doğdu. Asur tabletleri kuzeyde bulunmuştu. Ardından güneyde yapılan kazılardaysa Sümer tabletleri bulundu. Kuzeyde yapılan araştırmalar sırasında Gılgamış Destanı da bulunmuştu. Destan Akadca yazılmıştı ama isimler Akadca değildi. Bunun üzerine destanının başka bir dilden Akadcaya çevrildiği düşünülmüştü. Sümer tabletleri ortaya çıkınca bu dilin Sümerce olduğu anlaşıldı. O çağda yapılmış Akadca, Sümercece sözlükler elimize geçti. İşaretlerin okunuşlarını yazmışlar. Bunlara dayanılarak Sümerce de çözüldü. Sümer dilinin Türk dili, İskit dili olduğu söyleniyor. Bu doğru değil. Çünkü elimizde o zamana ait hiçbir Türk belgesi yok. Beş bin yıl önce Türkçe nasıldı, bilmiyoruz." (Kaynak: *Cumhuriyet* gazetesi, 10 Temmuz 2003 Perşembe, s: 14)

74 (http://www.hurriyet.com.tr/dunya/7385758.asp?top=1)

75 Cümlelerin hepsi Paul Von Ward'dan alınmıştır.

EKLER

NOT: Türk aydınının Güneş-Dil Teorisi kültürü, bir romanda, tarih öğretmeninin ağzından anlatılan zırvalardan ibarettir. Hani şu Amazon-"Amma uzun"; Niagara- "Ne Yaygara" hikayeleri... Aşağıda okuyacağınız iki yazı Adnan Atabek tarafından yazılmıştır. Daha sonraki yazılar ise "Güneş Dil Kuramı adlı elektronik posta grubundaki" yazışmalardan aktarılmıştır. (Veysel Batmaz)

EK-1

GÜNEŞ DİL TEORİSİ VE SANSKRİTÇE ÜZERİNE DİLLER TEK KAYNAKTAN ÇIKTI

Adnan Atabek

Diller tek kaynaktan çıktı. Bu artık bilimsel bir bulgu. Bir zamanlar, Güneş-Dil Teorisi buna benzer şeyler söyledi diye yapmadıkları edepsizliği bırakmayan kesimler (Batı beslemeleri), şimdi bu görüşü (adı başka konsa da) Güneş-Dil Teorisini sahiplenmeye başladılar. Tabii ki merkeze kendilerini oturtarak. Batı ile organik bağ içinde olanlar, yeni propaganda malzemelerine uluşmışlar, ve yeni sakızları çiğnemeğe başlamışlar. Bazı gönüllü amatör-yalaka takımı daha işe uyanmamış. Köşe yazarları da var bunlar arasında. Eski teranelere devam ediyorlar. Eski üslupla, Güneş-Dil eleştirisi yapıyorlar.

Güneş-Dil teorisinin ne olduğunu Türk aydını bilmez. Bildiğini sanan da bilmez. İddia ediyorum ki bilmez. Çünkü, Atatürk sonrası bu teori ile ilgili ne varsa ortadan kaldırılmıştır. Devletin resmi kurumlarındaki arşivler, kitaplar, raporlar... herşey ya yok edilmiş, ya da yedi kapı ardına gizlenmiştir. Bugün Türk Dil Kurumu kendi resmi tutanaklarını mezattan satın almaktadır. Güneş-Dil teorisi dersleri veren Dil Tarih Coğrafya Fakültesi'nde bu derslere ait notlar yoktur. Atatürk'ün zamanında tercümesi ve basımı yapılan on iki ciltlik Pekarski'nin *Yakut Dili Sözlüğü*'nün tek bir nüshasının izi dahi ortada yoktur.

Birilerinin önce, bu politik durumu izah etmeleri gerekir. Bu olayın izahını yapamayan birinin, Güneş-Dil Teorisini anlama şansı yoktur. Eleştirme şansı da yoktur.

Elde kalan çok sınırlı kaynaklar şunlardır: Özel kütüphaneler, sahaflar vb. yerlerdeki Atatürk dönemine ait TDK yayınları ve başka yayıncıların çeşitli kitapları. Bunları edinmek ekonomik olarak zordur. İmkanınız olsa bile bulmak zordur. Hangi aydının evinde bir *Çuvaş Sözlüğü* var? Hangi aydının evinde bir *Eti Sözlüğü* var?

Güneş-Dil Teorisi; bu anlaşılması zor olan Atatürk sonrası dönemde, hiç bir bilimsellik yada mantık taşımayan, küfür ve alay temelinde yazılara konu edilmiştir. Açın Murat Belge'yi okuyun. TDK'nun bu dönemdeki kendi yayınlarını okuyun. Sol söyleme bakın. Sağ söyleme bakın. Bütün bu döneme ait tartışmaların malzemesi, Güneş-Dil Teorisi içeriği dışındaki malzemedir.Birisi bir roman yazar. Bu romanda tarih öğretmeni ağzından Güneş-Dil teorisi eleştirilir. Tüm eleştirilerin malzemesi bu roman malzemesi ve benzer diğer yakıştırmalardır;

Missisipi-mısır sapı

Amazon-amma uzun

Fırat- fır (diye koşan) at

örnekleri bu dönemin nadide sahte Güneş-Dil edebiyatı ürünleridir.

Birileri çıksın, bu şartlar altında kimin nasıl bilgi sahibi olabileceğini, Güneş-Dil teorisini nasıl öğrenebileceğini anlatsın. Bu dayancalarla iddia ediyorum ki, Türk aydını bu konuyu bilmemektedir, belki bildiğini sananlar vardır.

Çok şükür ki; soğuk savaşın kör döğüşü ortamından kurtulduk ve insanlar kendi gündemlerine dönme şansı elde ettiler. Bu sayede, bugün, durumu kavrayabilmekte ve bilmediklerimizi anlamaya çalışmaktayız.

Güneş-Dil Teorisi, mutlak bir tek dilden söz etmedi. Bilinen büyük dillerin, tek kaynaklı olabileceği, çok zengin dil verileri yolu ile iddia edildi (Bugün bilim bunun böyle olduğunu söylüyor). Bu tek dilin Türkçe, ilk insanın da Türkler olduğu keza iddia edilmemiştir. Neolitik uygarlığın Türklerce dünyaya yayıldığı, baskın dilin, baskın uygarlığın bu olduğu dile getirilmiştir. Batının sosyal bilimlerdeki sahteciliği, Türk adı karşısındaki paranoyası bile bu durumun gerçekliğini ispata yeter değil midir?

Avrupalı baskın uygarlık benimkidir derken ona yalakalık edenler, baskın uygarlığın Türk uygarlığı olduğu iddiasında neden kırmızı görmüş boğa gibi olurlar?

Bugün bizler, Ön-Türkçe ile kullandığımız dilin çok eski tarihteki halini kasdederiz. Bizim dilimizle aynı kaynaktan gelen Japon, buna Ön-Japonca derse o da bizim kadar haklı olur, doğru söylemiş olur. Çerkez, buna Ön-Çerkezce derse keza haklı olur. İngiliz, buna Ön-İngilizce derse haklı olur.

Fakat burada, önemle üzerinde durulması gereken bir şey var. Tarih buna ne diyor? Tarih diyor ki; bu uygarlığı yaratıp onbinlerce yıl onu yaşayıp onunla yoğrulmuş etnos var. Bir de, bu uygarlıktan son bir kaç bin yıl önce haberdar olan etnoslar var. Çinli, Hintli, Semitikler, Zenciler ve Kuzey Avrupa etnosları böyledir. Bilim bunu açıklıkla ispat ediyor. Bugükü Avrupalıların işaret genlerinin neolitik uygar insan genleriyle en az uyuşan genler olduğunu yine batılı bağımsız bilim adamları söylüyor.

Bu bize bir üstünlük mü sağlıyor? Hayır. Yaradan insanı eşit yaratmıştır. Uygarlıktan onbinlerce yıl habersiz Batı, onu öğrendikten sonra hızla uyum sağlamış, kendince yeni bir uygarlık yaratma yoluna girebilmiştir. Bu insanoğlunun yaratılış özelliklerinin aynı olmasındandır.

SANSKRİT DİLİ

Adnan Atabek

Sanskrit diye bir etnisite yoktur. Bu söz 'kutlu yazı' demektir. Daha çok din alanında kullanılan eski yazıdır. Aynı anlama gelen, Mısırda **kayra kulıv** (hiyeroglif); Asyada **kut kolınç**; **izigil yontuk**(K. Mirşan), hepsi 'kutlu yazı' demektir ve din alanındaki yazının adıdır.

Bu yazıdaki [Sanskrit] dil, Türk Dilidir. Çünkü İndus-Ganj uygarlığı (Harapa-Mohenjodaro), Seyhun-Ceyhun uygarlığının güneyde tekrarlanmasıdır. Aryen diye de bir etnisite yoktur. Aryen, güneyde asıl unsurun çoğunluk içinde eriyip melezleşmesiyle ortaya çıkan yeni etnik tabloda, yüksek tabakaya verilen addır. Bunlar da kuzeyden uygarlığı getiren Türklerdir. Batılı işte bu ada sarılarak kendine bir geçmiş yaratmaya çalışmaktadır. Oysa Batılı Neandertal adamın Aryenlerle tek ilişkisi, dillerinin Türk Dilinden doğmuş olmasıdır.

Seyhun eskiden **Ögiz** 'dir. Ceyhun ise **Eyinci** (Eyinti). Indus adı Eyinti'den sonuna sonradan Batılıların -us eklemeleri ile oluşmuştur. Indus-Ganj havzası Türk Dilinde Geng-Yer (daha eskisi Geng-Ki) dir. Ganj adı Geng Su adından gelir.

Farsiler Maveraünnehir bölgesine gelince telaşla adları Farsileştirmeye çalışmışlar, Ögiz'i (ırmak anlamında olmasına karşın) öküz diye anlayıp tercüme etmişler, Eyinci (yine ırmak demek iken) inci diye tercüme etmişlerdir. Böylece Amuderya (Öküz Irmağı) ve Sıriderya (İnci Irmağı) adları çıkmıştır.

Şimdi bazı Sanskrit sözlerini karşılaştıralım. [Bu adlar bize yol gösterecektir]:

varuna, varna 'kast'
budun, buyun, bukun 'halk' 'boy'

yati 'kast'
tat, bud 'halk'

vis 'klan'
öz 'aşiret' 'boy' 'kabile'

rig veda 'en kutsal olan ana kitap'
kök biti 'kutsal kitap' (r-k ses değişimi kuralı vardır, elde yeteri kadar veri bulunmaktadır.)

saman veda 'din merasimindeki ahenk bilgisi'
şaman biti 'şamanlık kitabı'

atharvan veda 'tıp ve büyü kitabı'
otarman biti 'hekim kitabı (ota- 'ilaçla tedavi etmek' >> otarman 'hekim')

yava 'arpa'
yava 'arpa'

ayas 'metal'
yis 'pirinç' 'tunç' 'metal'

senani ‘komutan’
sengün ‘komutan’

prohita ‘hükümdar ailesinin papası’
ber kadı ‘bey kadısı’ (Osmanlıda bu ad Barak Kadı ve Barak Fakı şeklindedir)

brahman ‘dua ve sözler’
baruk man ‘kutlu söz’

ağnı ‘ateş’
agrı ‘ateş’

soma ‘bitkilerin ekşimesi ile yapılan, sihir verici madde’
saba ‘Altaylıların arpa ve sudan yaptıkları içki’

ika ‘başbuğ’
ige ‘bey’

brahmanapati ‘duanın efendisi’
baruk man batı ‘kutlu söz beyi’ (bat, bıt ‘bey’)

prajabati ‘bütün acunun en üstün efendisi’
barça batı ‘hepsinin beyi’

Sidarta ‘Buda’nın ilk kendi adı’ (Buda bir Saka prensidir. Ona güneyde Sakya Muni derler)

Şad Ardı (Şad 'bey', ardı 'kutlu')

Mun 'bey' demektir. Balkanlarda da **ban** 'bey' dir. Bu sözü Osmanlı da kullanmıştır. İndus-Balkan yer adlarındaki paralellik dilde de ortaya çıkıyor. Dikkat edilirse muni (beyi) ve pati(beyi) sözlerinde Türkçe **-i** hali aynen vardır.

Buda 'ışıklanmış' 'nurlanmış'
bodi 'nur' ; **putala-** 'işıldamak'

stupa 'tepe'
tupa 'tepe' (Batı dilleriiçin geçerli olan s-yasası burada karşımıza çıkıyor. Çünkü batıya güneyden gidildi, bu dil taşındı oralara)

cena 'muzaffer'
cen- 'yenmek'

EK-2

From: gunesdilkurami@yahoogroups.com [mailto: gunesdilkurami@yahoogroups.com] **On Behalf Of** Adnan ATABEK

Sent: 13 Eylül 2005 Salı 10:58

To: gunesdilkurami@yahoogroups.com

Subject: [Güneş Dil Kuramı] Fw: Re:Turk

Cahit Batmaz'ın "K" kuralı bir teori değil, bir aksiyomdur. Örnek sözleri çoğalttıkça bir yapı "kural" olmaya; "bir şeyi kur'maya" başlar. Kur-may da "kuran" demektir; "kural yaratan kişi" demektir. C. Batmaz'ın K kuralı da böyledir. Tabii ki, K kuralının istisnaları olacaktır ve Adnan Bey haklıdır; dil çok da kurallaştırılamayan, sessel bir olgudur; biz onu Gutenberg'den bu yana görsel zannediyoruz (McLuhan). Ancak, iş Türk Diline gelince biraz değişir; nitekim, işte bu yüzden Radlof Türk Dili için, bir "Kurultay Dilidir" demiştir. Yani kuralları çok, kuruluşu ve yapılışı düşünülmüş ve çok dizgesel-kuralsaldır ve o yüzden de kuramsaldır. TDK külliyen (solcusu sağcısı) bu konuda yanlıştır. Ben tabii ki, şu çok açıktır, DİL'i tartışıyorum, SÖZLERİ (sözcük kötü bir kelime, ben kelime karşılığı SÖZ'ü kullanmayı yeğlerim.) değil. Sözler de ilgimi çekiyor ve etimolojiyi de hem Iriş, hem de Atabek gibi anlamaya çalışıyorum ama bir de DİL'in KURULUŞU vardır. Buna biz yanlış olarak DİLBİLGİSİ diyoruz ancak, bence DİLYAPISI ve YAPILIŞI dememiz gerekli. Çünkü sözler istediği kadar birbirlerinden sessel olarak türesinler, bir de DİLİN YAPISI ve konuşma kuralları ve kuramsallığı vardır.

Bir de şunu vurgulayayım, madem ki sessel sözlerden konuşuyoruz: g ve ğ, aslında K sesidir. De-k-il…Değil olmuştur; bazı eskiler degil diye (ğ'siz) konuşurlardı.

K Kuralına gelince; K, sadece hece olan köklerden sonra gelince, o hecenin anlamını tersine çeviriyor; "olumsuz" hale getirmiyor. Baş-ka, baş'ın olumsuzu değil, diğeri anlamındadır. Bütün örnek verdiğim sözlerde bu böyledir. Burada, seslerden çok anlamları da işin içine katarak, semantik uzamlı bir ses dili oluşturmak gerekiyor…

Veysel Batmaz

"TÜRK" KİM?

Türk kim sorusunu tam olarak, "biz kimiz?"sorusuna cevap bulmak için sormadım. Şu anda ve özellikle 1919'dan sonra, ve daha da özellikle 1923'ten sonra biz Türk'üz. Ancak bu kadar basit bir cevap için soru sorulmaz. Benim de merak ettiğim, bazı hipotezlerimin bulunduğu bir konu bu, "Türk" sözü neyi ifade ediyor, hem köken olarak, hem de semantik olarak. İlk Çin kaynaklarında, kuzey halklarına Türk dendiğini -ses bu olmasa da- okuyoruz. Çinliden farklı olan bir halk bu belli ki; daha sonra ise bu söz Orta Asyacı kuramcıların da cevap ver(e)mediği bir biçimde tarihten yok oluyor; bizim "Türk" devletlerinin hiç birinde, özellikle de Katanov'un 18 adet olarak saydığı hiç bir devletin adında "Türk" sözü yok. Taa ki, Slav ve Kuzey Avrupa Türkologları tarafından bu söz genel literatür halinde Anadolu'da muhkim ve Orta Asya'ya kadar yayılan çok geniş bir halklar manzumesinin adı olarak kullanılana kadar, bazen, Orta Avrupa dinsel metinlerinde, bazen de yine Avrupa merkezli coğrafya metinlerinde geçiyor. Bu da sistematik değil, ancak 10-12 yy'lara doğru oluşan bir durum. Atatürk ile ise tartışmasız olarak biz kendimize "Türk" demeye başlıyoruz, o kadar fanatik hale geliyoruz ki, Kürtlere de Türk diyoruz; Lazlarımız, Boşnaklarımız, Çeçenlerimiz de kendilerine "Türk" diyorlar...

Ben ise Cahit Batmaz'da aktararak, Türk'e, "K" kuralı nedeniyle, Tür olmayan; federasyon; ya da kabileler birliği adını veriyorum. Kesinlikle bir ırkın adı değil "Türk" sözü...

Cahit Batmaz'ın K kuralı ise şu: C. Batmaz'a göre, Türkçe'de bir sözün sonuna, k, g, ka, ga, kı, gı sesleri gelirse, bu sesler o sözü tersine çeviriyor. Ya ters analam kazandırıyor (opposite), ya da olumsuz (negative) anlam.

Bazı örnekler görelim:

Baş-ka = Baş olmayan, ayrı
Öz-ge = Öz olmayan, gayrı
Yuf-ka = Yuf olmayan
Bel-ki = Belli olmayan
Es-ki = Es=yeni olmayan
Is-ka= istenilenin dışında, istenilen olmayan
Soy-ka=soydan, soyludan olmayan, soylu dışında
Ül-ke= Üleştirilemeyen, bütünün bütünü
Sıs-ka= sisman olmayan
Ar-ka= yüz olmayan ar=yüz
De-ği-l= De-kil, denmeyen, söylenmeyen
Tür-ka, Türk= Tür olmayan

Siz başkalarını da bulabilirsiniz...

Veysel Batmaz

Dilde, 'şu ses şu anlama gelir' gibi toptancı ve tekelci anlayış yanlıştır. Belli bir ses bir çok anlama gelir. Sayın Batmaz'ın örneğinde de şöyle bir yol izlemeliyiz:

Olumsuzluk anlamına gelen bir 'k' var. Fakat dilde bunu hangi sözlerde görüyoruz.

Bütün 'k' ler bu olumsuzluk anlamlı ek değildir. Ayrıca bunun yanında, aynı anlama gelen başka da bir çok kelime vardır.

Bu bakışla gidildiği sürece, ortaya doğru şeyler çıkacaktır. Bu bakış benim bakışım değildir. Nesnel·olarak dil böyledir. Nasıl ki bir sözlükte bir kelimeyi tartışmıyoruz, bu da öyle.

Türk Dilindeki diğer bazı olumsuzlama sözleri:

dağ 'değil, yok' (Kaşgarlı)

dağ ol 'değil' (Kaşgarlı) (Bizim **değil** sözü **dağ ol** sözünden türemiştir)

na 'değil' (Çuvaş) (Batı dillerinde de var. Söz başı n'nin düşmesi ile batı dillerindeki a-olumsuzluk ön eki oluştu)

ne ol 'değil' (batı dillerindeki nul 'yok ,değil, boş' sözünün kaynağı)

hı 'hayır' (**olmak** sözünün eski bir söylenişi **ermek**'dir. Burdan **hı er** > hayır 'yok, değil' doğmuştur)

Türk Dilinde **he, hı, kı** sözleri de 'evet' demektir. Japonca ve Fince de de 'evet' anlamındadır.

Aynı sözün karşıt anlamlarda kullanılması dillerde bir gerçekliktir. Batılılar buna 'retro-lingustics' diye ad da takmışlardır.

Çünkü, öteki, kür-k.... sözlerinde -kı ekinin anlamını 'evet' gibi yorumlamak ilk bakışta doğru gibi gözüküyor. Buradan şu çıkar ki; bir ses bir çok anlamlara gelir, belli bir kelimeyi yorumlarken, bu çok anlamdan hangisinin geçerli olduğu araştırılmalıdır.

Türk sözündeki -k sesi olumsuzluk anlamındaki ek midir?

Bence değildir. Çünkü, bu sözün Tur diye de bir değişkesi (varyantı) bulunuyor. Hatta Tu, Tı diye de var. Dolayısıyla, Türk sözü, birden bire ve Türk şeklinde çıkmadı.

Bana göre bütün etnisite adları 'halk' anlamındaki sözlerden türemiştir. Kelime etimolojisi yapmak yerine 'kavram alanı etimolojisi' yapsak bunları görürüz. Tek tek kelimelerle uğraşmak, ormanda çamın iğne yapraklarıyla ormanı yorumlamaya benzer. Ormana doğrudan genel bir bakış atmadan bu iş olmaz. Türk sözü nerden çıktı sorusu karşısında, 'etnik ad' kavramının hangi kavramdan türediğine bakmalıyız.

ok ‘halk’ , **ug** ‘halk’ (Sümer) (Ahali de bu köktendir) >>> Ok, Og-uz, Og-ur

um ‘halk’ (Sümer), **oba** ‘halk’ >>> Av-ar

yıva, yava, yoba ‘halk’ >>> Yapar

Böylece, bir önceki yazımda ağır-avır-yever(yavaş) paralelinde Ogur(Oguz)-Avar-Yapar etnik adlarıyla yine paralellik gösteren, ok-um-yıva söz dizisine ulaşmış oluruz.

Önemli bir iki veri daha:

un ‘halk’ (Sümer)>>> Un-gur, En-gir (Sümerlilerin kendi dilllerindeki adları)

öy, uy ‘halk’>>> Uy-gur

çön ‘halk’ >>> Çin (Türk anlamında olarak) (Bkz. Dede-Korkut Oğuznameleri, F. Kırzıoğlu, 2. kitap s. 23)

sök ‘halk’ >>> Saka, Saha

kün ‘halk’ >>> Kun, Hun

töre ‘halk’, **türük** ‘halk’ >>> Türük, Türk (Etrüsk dilinde de **tur** ‘halk’ dır)

Adnan Atabek

Cahit Batmaz (1915-....)

TÖS kurucularından, Emekli Öğretmen ve İlköğretim Müfettişi Cahit Batmaz, amcamdır.

Münevver ile Saatçi Veysel Batmaz'ın en büyük oğlu olarak Bursa-Orhangazi'de dünyaya geldi. 1936 yılında İstanbul Muallim Mektebi'ni bitirdi. 1936-37 öğretim yılında Kayseri-Develi'ye ilkokul öğretmeni olarak tayin edildi. Hayatı öğretmen örgütlenmesi ve Kandıra'ya sürülmekle geçti. Fakir Baykurt ile birlikte TÖS'te (Türkiye Öğretmenler Sendikası), 1965 sonrası uzun yıllar çalıştı. 1967 yılında emekli oldu.

Cahit Batmaz'ın anne dedesi Kazım Yazgan ile Doğan Avcıoğlu'nun baba dedesi Ali Raif Bey kardeş çocuklarıdır. Ali Raif Bey'in baldızı ise, Mevhibe İnönü'nün annesidir.

Cahit Batmaz'ın ailesinin, Naki Erenyol, Sami Girişken ve Ertuğrul Soysal gibi, 1960 öncesi yıllarının sanayicileri ile de akrabalığı vardır. Cahit Batmaz'ın babası Gemlik Tapu Müdürü Saatçi Veysel, Prof. Nilüfer Gürsoy-Bayar'ın babası Galip Hoca'nın (Celal Bayar'ın) arkadaşıydı. Pek birbirlerini sevmezlerdi. 1946 yılında Bayar örtük seçim zaferi kazandığında, Saatçi Veysel öldü.

Cahit Batmaz, uzun yıllar Değirmendere-Gölcük-İzmit arasında CHP'nin en önemli önderlerinden biri olarak yaşadı. Değirmendere'deki evinde, Fakir Baykurt, Bülent Ecevit, Turan Güneş gibi 1960-80 döneminin önemli sol aydın ve siyasetçilerini sürekli konuk ederdi. Damadı, CHP'nin üç dönem (1968-1980) Gölcük Belediye Başkanlığını yapmış efsanevi Süleyman

Solak'tır. C. Batmaz, kitapları, mandolini ve çevresindeki dostları dışında hiç bir şeye sahip olmadan ve hiç bir şey beklemeden, 1960'lardan başlayarak, Bülent Ecevit'e destekle, onu ite kaka "halk adamı" yapan binlerce yurttaştan biriydi. Sonradan bu desteğine, yine binlerce yurttaş gibi pişman oldu. Alevî olmadığı halde, Gölcük-Değirmendere Alevî Derneği'nin başkanlığını yaptı. Kitaplarının ve bugüne kadar yazdıklarının önemli bir kısmını, 1999'daki Gölcük depreminde çöken sekiz katlı bir apartmanın molozları arasında yitirdi. Kendisi ve eşi Servet Batmaz, yıkıntının altından beş saat kadar kaldıktan sonra sağ kurtarıldılar. 1958'de Değirmendere açıklarında Üsküdar Deniz Faciası'nda, iki kızını (Korcan ve Nurcan) kaybetti. 2005'de ve 2006'da da karısını ve büyük kızı Özcan'ı.

Dil ile ilgili çalışmaları bu küçük giriş kitabı ile sınırlı değil. Tamamını hazırladığı ve basılmayı bekleyen dev bir Türkçe Sözlük'ü de var. Bu Sözlük, söz dizimi ve zenginliği açısından, elimizde bulunan tüm Türkçe sözlüklerden daha yetkin ve daha kapsamlı.

Gölcük'te yaşıyor. Artık, 92 yaşında dev bir çınar gibi. Şu sıralarda, Türkçe'nin yapısı ile ilgili geniş bir çalışma içinde. Anılarını yazıyor, bir türlü bitiremiyor. İlkokul çocukları için beste ve güfte yapıyordu, artık onlara veda etti. Çevresini varlığı ile aydınlatmaya devam ediyor.

Veysel Batmaz

DİZİN

Atlantis'in Dili

TÜRKÇE

PLATON'UN HER DEDİĞİNE İNANIYORSUNUZ DA, ONUN ANLATTIĞI ATLANTİS'E NEDEN İNANMIYORSUNUZ?

Veysel Batmaz - Cahit Batmaz

**PLATON'UN HER DEDİĞİNE İNANIYORSUNUZ DA,
ONUN ANLATTIĞI ATLANTİS'E NEDEN İNANMIYORSUNUZ?**

Orhun yazıtlarının dili mi eski, Yunus Emre'nin mi?
Runik yazı ile Latin Alfabesi arasında bir ilişki var mı?
Latin alfabesine geçiş Türkçe'nin öz alfabesine kavuşması mı demek?
Türklerin anayurdu neresi: Orta Asya mı, Atlantis mi?
Türkçe bir Atlantis Dili mi?
Atlantis yoksa Anadolu mu?
Mustafa Kemal'in dil merakı nereden kaynaklanıyordu?
Güneş Dil Teorisi'nin kökenleri neler?
İstanbul Üniversitesi ile Ankara DTCF arasındaki çatışmanın perde arkasında ne vardı?
Güneş Dil Teorisi'ne karşı tek bir bilimsel karşı çıkış olmamasına rağmen neden hep dalga geçilir?
Güneş Dil Teorisi çalışmalarından niçin vazgeçildi?
Platondan Vico'ya Atatürk'ten Eco'ya dil teorisinin büyülü dünyasına yolculuk...

"(Güneş Dil Teorisi ile ilgilenenlerden)...ricamız şudur: 1. Tenkit ediniz 2. Reddediniz 3. Tadil ediniz 4. İkmal ediniz 5. Tavzih ediniz 'Tavzih ediniz'den maksadımız, müsbet veya menfi tavzihtir. Yani 'bu olamaz' diyorsanız, niçin? İzah ediniz ve buna karşı teorileriniz varsa onunla mukabele ediniz.'Olur' diyorsanız, niçin? Bunu izah ediniz."

Mustafa Kemal Atatürk

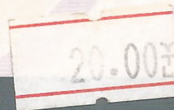
ISBN 978-975-6277-91-

SALYANGOZ
YAYINLARI

SALYANGOZ SOSYOLOJİ